

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRUPA BİRLİĞİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ŞİRKETLER HUKUKUNA
İLİŞKİN TÜZÜK VE YÖNERGELERİNİN TÜRK
TİCARET KANUNU HÜKÜMLERİ İLE
KARŞILAŞTIRILMASI

YASEMİN DURAK

2501130056

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. MEHMET HELVACI

İSTANBUL-2016

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : YASEMİN DURAK Numarası : 2501130056
Anabilim Dalı /
Anasanat Dalı / Programı : AVRUPA BİRLİĞİ Danışmanı : PROF.DR.MEHMET HELVACI
Tez Savunma Tarihi : 23.11.2016 Saati : 13:00
Tez Başlığı : AVRUPA BİRLİĞİNİN ŞİRKETLER HUKUKUNA İLİŞKİN TÜZÜK VE YÖNERGELERİNİN
TÜRK TİCARET KANUNU HÜKÜMLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış,
soruların sorularına alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF.DR.MEHMET HELVACI		Kabul
2-PROF.DR.MEHMET BAHTİYAR		KABUL
3-DOÇ.DR.ALİ PASLI		KABUL
4-DOÇ.DR.FARUK KEREM GİRAY		KABUL
5-YRD.DOÇ.DR.FATİH AYDOĞAN		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-DOÇ.DR.TOLGA AYOĞLU		
2-YRD.DOÇ.DR.MEHMET FATİH ARICI		

ÖZ

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ŞİRKETLER HUKUKUNA İLİŞKİN TÜZÜK VE YÖNERGELERİNİN TÜRK TİCARET KANUNU HÜKÜMLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

YASEMİN DURAK

Avrupa Birliği Hukuku, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Şirketler bölümünü büyük ölçüde etkilemiŐtir. Bu tezde, Avrupa Birliği tüzük ve yönergelerinin Türk Ticaret Kanunu'nun ticaret Şirketleri hükümlerinde yol açtığı değişiklikler ve yenilikler incelenmiştir. Tezin birinci bölümünde Avrupa Birliğine genel bakış ve Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri, ikinci bölümünde ticaret Şirketleri genel hükümler kapsamında meydana getirilen değişiklikler ve yenilikler, üçüncü bölümünde anonim Şirketlere getirilen değişiklikler ve yenilikler, dördüncü bölümünde limited Şirketler kapsamında değiştirilen ve yeni getirilen hükümler anlatılmıştır. Tezin sonuç kısmında ise Avrupa Birliği mevzuatının Türk Şirketler hukukunda değiştirdiği hususların özeti ve bu deđiŐimin olumlu etkisi ele alınmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER

Avrupa Birliği, Yönerge, Türk Ticaret Kanunu, Ticaret Şirketleri, Genel hükümler, Anonim Şirket, Limited Şirket

ABSTRACT

COMPARISON OF EUROPEAN UNION’S CORPORATE LAW REGULATIONS AND DIRECTIVES WITH TURKISH CORPORATE LAW

YASEMİN DURAK

European Union Law has a great impact on Turkish company legislation. In this thesis the effect of European Union Regulations and Directives on Turkish Corporate Law are examined. In the first chapter overview of the European Union and its relations with Turkey; in the second chapter amendments and reforms on the general provisions of companies; in the third chapter, amendments and reforms on joint stock companies; in the fourth chapter amendments and reforms on limited liability companies are explained. In conclusion overall impact of European Union Law on Turkish Corporate Law and its advantages are evaluated.

KEY WORDS

European Union Law, Directives, Turkish Corporate Law, General Provisions, Joint Stock Companies, Limited Liability Companies

ÖNSÖZ

Yeni Türk Ticaret Kanunundaki Ticaret Şirketleri bölümü Avrupa Birliği Hukukundan büyük ölçüde etkilenmiştir. Yeni Ticaret Kanununda her ne kadar İsviçre ve Alman kanunlarına göre değiştirilen ve yeni getirilen hükümler var ise de şirketlerle ilgili kanun maddelerinin önemli bir bölümü Avrupa Birliği'nin yönergelerinden etkilenmiştir.

Çalışmamız Avrupa Birliği'nin Şirketler Hukukuna ilişkin Tüzük ve Yönergelerinin Türk Ticaret Kanunu Hükümleri ile karşılaştırılması olduğundan, daha önceden Türkçeye çevrilmeyen bazı yönergeler tarafımdan dilimize çevrilmiştir.

Tez konusunu belirlerken ve tezin yazım sürecinde katkıları ve anlayışı için değerli hocam Prof. Dr. Mehmet Helvacı'ya teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NE GENEL BAKIŞ VE TÜRKİYE AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ

I- AVRUPA BİRLİĞİ'NE GENEL BAKIŞ.....	6
II- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KURULUŞU.....	8
A-AVRUPA KÖMÜR ÇELİK TOPLULUĞU (AKÇT).....	8
B-AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU (AET).....	9
C-AVRUPA ATOM ENERJİSİ TOPLULUĞU (AAET).....	11
D- BİRLEŞME ANTLAŞMASI.....	11
III- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN GENİŞLEMESİ	
A- AVRUPA TEK SENEDİ.....	12
B- AVRUPA BİRLİĞİ ANTLAŞMASI (MAASTRİCHT ANTLAŞMASI).	13
C- AMSTERDAM ANTLAŞMASI.....	15
D- NİCE ANTLAŞMASI.....	15
E- KOPENHAG KRİTERLERİ.....	16

F- AVRUPA ANAYASASI.....	17
G- LİZBON ANTLAŞMASI.....	18
IV- AVRUPA BİRLİĞİNİN TÜRKİYE İLE OLAN İLİŞKİLERİ	
A- ANKARA ANTLAŞMASI.....	20
B- KATMA PROTOKOL.....	22
C- TÜRKİYE’NİN 1987 YILINDAKİ TAM ÜYELİK BAŞVURUSU.....	22
D- GÜMRÜK BİRLİĞİ.....	23
E- LÜKSEMBURG ZİRVESİ.....	24
F- HELSİNKİ ZİRVESİ SONUCUNDA TÜRKİYE AB İLİŞKİLERİ.....	25
G- TÜRKİYE AB ARASINDAKİ MÜZAKERELER.....	28
V- YÖNERGELERİN AB MEVZUATINDAKİ YERİ VE ÜYE ÜLKE MEVZUATINA ETKİSİ.....	29

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ YÖNERGELERİ UYARINCA 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU TİCARET ŞİRKETLERİ GENEL HÜKÜMLER KAPSAMINDA MEYDANA GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER VE YENİLİKLER

I- GENEL AÇIKLAMA.....	31
II- TİCARET ŞİRKETLERİNİN EHLİYETİ.....	34
III- BİRLEŞME KONUSUNDA GETİRİLEN YENİLİKLER.....	37
A- GENEL HÜKÜMLER	
1- İLKE.....	37
2- TASFİYE HALİNDEKİ BİR ŞİRKETİN BİRLEŞMEYE KATILMASI.....	40

B- BİRLEŞME SÖZLEŞMESİ VE BİRLEŞME RAPORU	
1- BİRLEŞME SÖZLEŞMESİ	
a- BİRLEŞME SÖZLEŞMESİNİN HAZIRLANMASI.....	42
b- BİRLEŞME SÖZLEŞMESİNİN İÇERİĞİ.....	43
2- BİRLEŞME RAPORU.....	45
C- İNCELEME HAKKI.....	48
D- HUKUKİ SONUÇLAR.....	51
E- SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KOLAYLAŞTIRILMIŞ ŞEKİLDE BİRLEŞMESİ	
1- UYGULAMA ALANI.....	52
2- KOLAYLIKLAR.....	55
3- ALACAKLILARIN VE ÇALIŞANLARIN KORUNMASI...59	
IV- BÖLÜNME KONUSUNDA GETİRİLEN YENİLİKLER	
A- İLKE.....	61
B- BÖLÜNME BELGELERİNİ İNCELEME HAKKI	
1- BÖLÜNME SÖZLEŞMESİ VE BÖLÜNME PLANI	
a-GENEL OLARAK.....	64
b- BÖLÜNME SÖZLEŞMESİNİN VE BÖLÜNME PLANININ İÇERİĞİ.....	65
2- BÖLÜNMENİN DIŞINDA KALAN MALVARLIĞI.....	67
3- BÖLÜNME RAPORUNUN İÇERİĞİ.....	68
4- İNCELEME HAKKI.....	70
C- ALACAKLILARIN KORUNMASI.....	73
V- TÜR DEĞİŞTİRME KONUSUNDA GETİRİLEN YENİLİKLER.....	75
VI- ŞİRKETLER TOPLULUĞU	
A- HÂKİM VE BAĞLI ŞİRKET.....	78
B- BİLDİRİM, TESCİL VE İLAN YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	80
C- BAĞLI VE HÂKİM ŞİRKETLERİN RAPORLARI.....	82
D- HAKİMİYETİN HUKUKA AYKIRI KULLANILMASI.....	85
E- SATIN ALMA HAKKI.....	87

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
AVRUPA BİRLİĞİ YÖNERGELERİ UYARINCA 6102 SAYILI
TÜRK TİCARET KANUNUNDA ANONİM ŞİRKETLER
KAPSAMINDA MEYDANA GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER VE
YENİLİKLER

I- GENEL AÇIKLAMA.....	90
II- GENEL HÜKÜMLER	
A-EN AZ SERMAYE TUTARI.....	91
B- KURULUŞ	
1- ASGARİ SAYI.....	93
2- ESAS SÖZLEŞME.....	97
3- AYNİ SERMAYEYE DEĞER BİÇME.....	100
4- NAKDİ SERMAYE.....	104
5- FESİH DAVASI.....	106
6- ANONİM ŞİRKETİN TESCİLİ VE İLANI.....	109
C- EŞİT İŞLEM İLKESİ.....	113
III- YÖNETİM KURULU	
A- ÜYELERİN SAYISI VE NİTELİKLERİ.....	114
B- YÖNETİM VE TEMSİL	
1- TEMSİL YETKİSİNİN KAPSAMI VE SINIRLARI.....	115
2- TEMSİLE YETKİLİ OLANLARIN İMZA ŞEKLİ.....	117
3- TEMSİLE YETKİLİ OLANLARIN TESCİL VE İLANI.....	118
C- SERMAYENİN KAYBI VE BORCA BATIK OLMA DURUMU	
ÇAĞRI VE BİLDİRİM YÜKÜMÜ.....	118
D- ŞİRKETİN KENDİ PAYLARINI İKTİSAP VEYA REHİN	
OLARAK KABUL ETMESİ	
1- GENEL OLARAK.....	121
2- KANUNA KARŞI HİLE.....	125
3-YAKIN VE CİDDİ BİR KAYBIN ÖNLENMESİ.....	129
4- İSTİSNALAR.....	130

5- İVAZSIZ İKTİSAP.....	132
6- ELDEN ÇIKARMA.....	132
7-AYKIRI İKTİSAP HALİNDE ELDEN ÇIKARMA.....	133
8- SERMAYENİN AZALTILMASI.....	134
9- KENDİ PAYLARINI TAAHHÜT YASAĞI.....	135
IV- DENETİM	
A- GENEL OLARAK.....	137
B- DENETÇİ	
1-SEÇİM, GÖREVDEN ALMA VE SÖZLEŞMENİN FESHİ.....	144
2- DENETÇİ OLABİLECEKLER.....	148
C- DENETİM RAPORU.....	157
D- DENETÇİLERİN SIR SAKLAMADAN DOĞAN SORUMLULUĞU.....	161
V- GENEL KURUL	
A- GENEL OLARAK.....	163
B- ÇAĞRI.....	166
C- PAY SAHİBİNİN TEMSİLİ.....	169
D- OY HAKKININ DOĞUMU.....	173
E- ELEKTRONİK GENEL KURUL.....	173
VI- ESAS SÖZLEŞMENİN DEĞİŞTİRİLMESİ	
A- SERMAYENİN ARTTIRILMASI	
1- GENEL OLARAK.....	178
2- SERMAYE TAAHHÜDÜ YOLUYLA ARTTIRIM	
a- KAYITLI SERMAYE SİSTEMİNDE.....	180
b-RÜÇHAN HAKKI.....	182
B- ESAS SERMAYENİN AZALTILMASI.....	186

VII- İMTİYAZLI PAYLAR.....	188
VIII- FİNANSAL TABLOLAR	
A- ANONİM ŞİRKETLERİN FİNANSAL TABLOLARI.....	191
1- HAZIRLAMA YÜKÜMÜ.....	193
2- DÜRÜST RESİM İLKESİ.....	194
B- ŞİRKETLER TOPLULUĞUNUN FİNANSAL TABLOLARINA UYGULANACAK MUHASEBE STANDARTLARI.....	195
C- ÖZEL HÜKÜMLER.....	197

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ YÖNERGELERİ UYARINCA 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNDA LİMİTED ŞİRKETLER KAPSAMINDA MEYDANA GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER

I- GENEL AÇIKLAMA	200
II- LİMİTED ŞİRKETTE KURULUŞ	
A- ORTAK SAYISI.....	201
B- SÖZLEŞME İÇERİĞİNDE ZORUNLU KAYITLAR.....	203
C- TESCİL VE İLAN.....	205
III- LİMİTED ŞİRKETTE SERMAYE	
A- ASGARİ SERMAYE.....	205
B- ŞİRKETİN KENDİ ESAS SERMAYE PAYLARINI İKTİSABI.....	207
IV- EŞİT İŞLEM İLKESİ.....	209
SONUÇ.....	211
KAYNAKÇA.....	217

KISALTMALAR LİSTESİ

AAET	: Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu
AB	: Avrupa Birliği
ABAD	: Avrupa Birliği Adalet Divanı
A.e.	: Aynı eser
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
a.g.e	: adı geen eser
AKT	: Avrupa Kmr elik Topluluğu
AktG	: Aktiengesetz (Alman Paysenetli Ortaklıklar Kanunu)
AT	: Avrupa Topluluğu
bkz	: bakınız
EC	:European Community
ECS	: European Cooperative Society
EEC	: European Economic Community
EEIG	: European Economic Interest Group
EMCA	: European Model Company Act
EU	: European Union
IAASB	: International Auditing and Assurance Standards Board
IAPC	: International Auditing Practices Committee
IAS	: International Accounting Standards
IASB	: International Accounting Standards Board
IASC	: International Accounting Standards Committee
IFAC	: International Federation of Accountants
IFRS	: International Financial Reporting Standards

iBirK	: İsviçre, Birleşme, Bölünme, Tür Değişirme, Malvarlığı Devrine ilişkin Federal Kanun
İsv. BK	: İsviçre Borçlar Kanunu
KAMUDESK	: Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KOBİ	: Küçük ve Orta ölçekli İşletme
L	: Legislation
m	: madde
s	: sayfa
SE	: Societas Europaea
SerPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
SME	: Small and Medium Enterprises
SPE	: Societas Privata Europaea
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
SUP	: Societas Unius Personae
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUDESK	: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜDESK	: Türkiye Denetim Standartları Kurulu
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
vd	: ve devamı

GİRİŞ

Avrupa Birliği'nin oluşum amaçlarından birisi, Avrupa ülkeleri arasında tek pazarın kurulmasını sağlamak olup, birlik bu hedefin gerçekleştirilmesi ve ekonomik faaliyetlerin güvenilir bir ortamda sürdürülebilmesi için günün koşullarına göre düzenlemeler yapmaktadır. Avrupa Birliği, tek pazarın etkin ve verimli bir hale gelmesi için ekonomik yapının en önemli araçlarından birisi konumundaki sermaye şirketlerini, Konsey veya Komisyon tarafından çıkarılan tüzük ve yönergelerle düzenlemek suretiyle üye ülkelerin sermaye şirketlerine ilişkin mevzuatını birlik hukukuna uyumlu hale getirmektedir.

Burada dikkat edilmesi gereken bir husus vardır; Avrupa Birliği organlarının üye ülkelerin sermaye şirketlerine ilişkin kanunlarını uyumlaştırma çalışmaları olmasa bile, ortaçağdan günümüze uzanan bir ticaret geçmişi olan üye ülkelerin şirketler hukukuyla ilgili ortaya çıkan problemleri birbirleriyle benzer özellikler göstermektedir¹. Üye ülkelerin ayrıştığı nokta hukuk sistemlerinin farklılığından meydana gelmektedir ve burada Avrupa Birliği'nin fonksiyonu önem kazanmaktadır. Zira birliğin düzenlediği tüzük ve yönergeler ulusal hukuk sistemlerini birbirleriyle uyumlu hale getirmektedir.

Tezimizde şirketler yönüyle inceleyeceğimiz AB yönergelerinin tanımı üye ülkelere yöneltilen ve sonuçları bakımından onların uyması gereken kurallar olarak açıklanmaktadır. AB yönergelerinin uygulanma şekli üye ülke hukuk sistemlerince belirlenmektedir. Üye ülkelere kendi kanunlarını değiştirip AB hukukuna uymaları için belirli bir süre verilmektedir².

---

¹ Christen Boye Jacobsen, "An Introduction To Modern EU Company Law", **RGSL Working Papers**, No:28, Riga, 2005, s.16 http://www.rgsl.edu.lv/images/stories/publications/Jacobsen_final.pdf Erişim Tarihi: 15.09.2016

² Janet Dine, Marios Koutsias, **Company Law**, 7th Edition, Palgrave Macmillan Law Masters, 2009, s.274

<https://books.google.com.tr/books?id=uuAcBQAAQBAJ&pg=PA276&lpg=PA276&dq=european+court+of+justice+company+law&source=bl&ots=sTed8Tmh2&sig=HevYbXA9OWTaLlzlHienEOIq2NI&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwi82IOo2JrNAhUEEJoKHS4xBUU4ChDoAQguMAQ#v=onepage&q=european%20court%20of%20justice%20company%20law&f=false> Erişim Tarihi: 13.12.2015

O zamanki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu ve şimdiki adıyla Avrupa Birliği 1960'lı yıllardan günümüze kadar şirketler hukukunun üye ülkeler arasında uygunluğunun sağlanması adına yönergeler çıkarmış, bu yönergelerin bir kısmı günümüze kadar değişerek ve gelişerek gelmiş bazıları ise ilga edilerek yerine yenileri oluşturulmuştur. Yönergelerin yapısı ve içeriği tezimizin ilgili kısımlarının altında detaylı olarak ifade edilmekle beraber, yönergelerin değişim sıralamalarına kısaca değinirsek; Birinci konsey yönergesi olan 68/151 AET sayılı yönerge; 2009/101 AT sayılı yönerge ile kodifiye³ edilmiştir. 2009/101 AT sayılı yönerge ise 2012/17 AB sayılı yönerge ile değiştirilmiştir. İkinci konsey yönergesi olan 77/91 AET sayılı yönerge; 92/101 AET, 2006/68 AET, 2009/109 AET sayılı yönergelerle değiştirilmiş, 2012/30 AB sayılı yönerge ile kodifiye edilmiştir. Üçüncü konsey yönergesi olan 78/855 AET sayılı yönerge; 2007/63 AT, 2009/109 AT sayılı yönergelerle değiştirilmiş, 2011/35 AB yönerge ile kodifiye edilmiştir; Dördüncü konsey yönergesi olan 78/660 AET sayılı yönerge; 90/604 AET, 90/605 AET, 2001/65 AT, 2003/38 AT, 2003/51 AT, 2006/43 AT, 2006/46 AT, 2009/49 AT, 2012/6 AB sayılı yönergelerle değiştirilmiş, 2013/34 AB sayılı yönerge ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Beşinci taslak konsey yönergesi aynı şekilde kalmıştır. Altıncı konsey yönergesi olan 82/891 AET sayılı yönerge; 2007/63 AT, 2009/109 AT ve 2014/59 AB sayılı yönergelerle değiştirilmiştir. Yedinci konsey yönergesi olan 83/349 AET sayılı yönerge; 90/604 AET, 90/605 AET, 2001/65 AT, 2006/43 AT, 2009/49 AT sayılı yönergelerle değiştirilmiş, 2013/34 AB sayılı yönerge ile yürürlükten kaldırılmıştır. Sekizinci konsey yönergesi olan 84/253 AET sayılı yönerge; 2006/43 AT sayılı yönerge ile yürürlükten kaldırılmış ve 2006/43 AT sayılı yönerge, 2008/30 AT ve 2013/34 AB sayılı yönergelerle değiştirilmiştir. Dokuzuncu taslak yönerge aynı şekilde kalmıştır. Onuncu konsey yönergesi olan 2005/56 AT⁴ sayılı yönerge; 2009/109 AT, 2012/17 AB sayılı yönergelerle değiştirilmiştir. Onbirinci konsey

---

³ Kodifiye etmek: Yönergeyi ve onu değiştiren yönergeleri tek bir yönergede toplamak ve yönergenin yerine geçmek, 2 türlü kodifikasyon (codification) vardır; 1-Dikey Kodifikasyon: Bir yönerge ve onun değişikliklerini tek bir yeni metinde toplamak 2-Yatay Kodifikasyon: İki ya da daha fazla yönergeyi ve onların değişikliklerini tek bir yönergede toplamak ayrıntılı bilgi için bkz: http://ec.europa.eu/dgs/legal_service/codifica-en.htm Erişim Tarihi: 28.07.2015

⁴ 2005/56 AT sayılı yönerge şirketlerin sınır ötesi birleşmeleriyle ilgili olup 6102 TTK'da bu konu düzenlenmediğinden ötürü çalışmamızda incelenmemiştir.

yönergesi olan 89/666 AET sayılı yönerge 2012/17 AB sayılı yönerge ile değiştirilmiştir. Onikinci konsey yönergesi olan 89/667 AET sayılı yönerge, 2009/102 sayılı yönerge ile kodifiye edilmiştir. Onüçüncü konsey yönergesi olan 2004/25 AT sayılı yönerge 2014/ 59 AB sayılı yönerge ile değiştirilmiştir. 2007/36 AT sayılı yönerge ise 2014/59 AB sayılı yönerge ile değiştirilmiştir. 91/674 AET sayılı yönerge 2003/51 AT sayılı yönerge ile değiştirilmiştir. 86/635 AET sayılı yönergeyi ise 2001/65 AT, 2003/51 AT, 2006/46 AT sayılı yönergeler değiştirmiştir.

Yukarıda açıklaması yapılan yönerge listesinden de görüleceği üzere ana yönerge olarak nitelendirebileceğimiz ilk yönergeler 1968- 1989 yılları arasında çıkarılmıştır. 2000’li yılların başından itibaren ise ana şirketler hukuku yönergelerinde büyük bir değişme ve gelişme görülmektedir. Bu durumun başlıca sebebi şirketler hukukunun modernleştirilmesi ve çağın ihtiyaçlarına uygun hale getirilmek istenmesidir. Avrupa Komisyonu bu amaçlarını gerçekleştirmek için 21 Mayıs 2003 tarihinde Birinci Hareket Planını, 12 Aralık 2012 yılında ise İkinci Hareket Planını sunmuştur⁵.

Birinci Hareket Planında üzerinde durulan konular; kurumsal yönetim, sermayenin korunması ve değiştirilmesi, şirket toplulukları, Avrupa şirketlerinin yeniden yapılandırılması, Avrupa Limited Şirketi ve yer değişiklikleridir⁶. Söz konusu hareket planından sonra 2004 yılında yayınlanan Aleni Pay Alım Tekliflerine İlişkin Yönerge, 2011 yılındaki Birleşme Yönergesi ve 2007 yılındaki Pay Sahipleri Yönergesi gibi bir çok yeni yönerge düzenlenmekle beraber; üye ülkeler de aynı zamanda şirketler hukuku mevzuatında bu yönde değişiklikler meydana getirmişlerdir⁷.

İkinci Hareket planında ise kurumsal yönetim, şirketin yönetim kurulu, pay sahiplerinin hakları konuları düzenlenmiştir. Anılan planda Avrupa Şirketler

---

⁵ Klaus J. Hopt, “Corporate Governance in Europe: A Critical Review of the European Commission’s Initiatives on Corporate Law and Corporate Governance”, **New York University Journal of Law&Business**, Volume 12, Fall, 2015, Number One, s. 147

⁶ A.y., s.148

⁷ A.y.

Hukukunun, iç pazarın mihenk taşı olduğu ve hareket planının şirketlerde şeffaflığın artırılması, pay sahiplerinin katılımı ve Avrupa Birliği ülkelerinin özellikle küçük ve orta ölçekli şirketler düzeyinde sınır ötesi birleşmelerin kolaylaştırılması amacını taşıdığı ifade edilmiştir. İkinci Hareket planından sonra 2014 yılında pay sahipleri yönerge taslağı ve tek kişilik sınırlı sorumlu şirket yönerge taslağı önerilmiştir fakat bu yönerge taslakları henüz kabul edilmemiştir⁸. Ayrıca 18 Şubat 2015 tarihinde Avrupa Komisyonu “Sermaye Pazarı Birliğinin Kuruluşu” adı altında bir Yeşil Kitap⁹ (Green Paper) yayınlamıştır. Söz konusu yeşil kitap; kredi bilgilendirmesinin gelişmesi, faktoringin kolaylaştırılması, menkul kıymetleştirme, uzun dönem yatırımlarının artırılması gibi birbirinden farklı karmaşık ekonomik ve hukuki önlemleri içermektedir¹⁰.

2000’li yıllarının başından itibaren yeni düzenlemelerle büyük bir atılım yapan Avrupa şirketler hukuku mevzuatını destekleyenler kadar karşı çıkan kişiler de vardır. Öncelikle muhalif gruba değinecek olursak; bu grup bazı ekonomist ve hukukçulardan oluşmaktadır. Karşıt görüşte olanlar; kanun yerine bağımsızca oluşturulan kurallar, zorunluluk yerine ihtiyarılık, Avrupa Birliği tüzük ve yönergeleri yerine üye ülke kanunlarının önceliğini savunurlar. Başka bir deyişle AB’nin şirketler hukukunu tamamen üye ülke kanunlarına bırakması gerektiğini söylerler. Bahsi geçen kişilerin bir kısmı ayrıca mevzuatta statükonun korunarak, mevcut durumun değişmemesi gerektiğini savunurlar¹¹. AB şirketler hukukunu destekleyen grup ise Avrupa şirketler hukukunu geliştirilmesi ve ilerletilmesi gereken bir kaynak olarak görürler ve bu görüşte olanlar tam bir uyumlaştırmayı benimserler¹².

Yukarıda özet olarak değinilen AB Şirketler Hukuku mevzuatının 6102 sayılı TTK’nın şirketler hukuku kısmına etkilerinin başlangıcı ise Türkiye’ye AB tarafından

---

⁸ A.y., s.152

⁹ Yeşil Kitap (**Green Paper**): Avrupa Komisyonu tarafından çıkarılan ve bazı konuları gündeme getirmek amacıyla meydana getirilen dökümanlardır. Yeşil kitap mevzuatta bazı değişikliklerin yapılmasına yol açabilir. Ayrıntılı bilgi için bkz: <http://ec.europa.eu/green-papers/> Erişim Tarihi:10.10.2015

¹⁰ Hopt, a.y., s.146

¹¹ A.y., s.167-168

¹² A.y., s.169

aday ülke statüsü tanınmasıyla başlar. Zira Türkiye'nin AB'ye tam üye olabilmesi için mevzuat uyumluluğu sağlanması gereklidir. Her ne kadar Türk şirketler hukukundaki değişikliklerin bir kısmı Alman Payscaleli Ortaklıklar Kanunu (AktG), Alman Ticaret Kanunu, İsviçre Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme, Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanunu (iBirK), İsviçre Borçlar Kanunu (İsv. BK) kaynaklı olsa da önemli bir kısmı Avrupa Birliği şirketler hukuku mevzuatından esinlenmiştir.

AB şirketler hukuku alanındaki değişikliklerini yönergeler vasıtasıyla gerçekleştirdiğinden dolayı çalışmamızda 6102 sayılı yeni TTK'nın şirketler bölümünde, 6762 sayılı eski TTK ile de karşılaştırılması yapılarak, sadece Avrupa Birliği yönergeleri ile değişen veya yeni getirilen hükümler, kanundaki sıralama ve sistematik takip edilerek incelenmiş olup mehz İsviçre ve Alman kanunlarının değiştirdiği veya yeni getirdiği hükümler konumuz kapsamı dışında kaldığından ötürü incelenmemiştir.

Belirtmek istediğimiz bir diğer husus ise; AB yönergeleriyle sermaye şirketlerinin yani anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin yapıları ele alındığından; şahıs şirketi niteliğindeki kollektif ve komandit şirketler bu yönergelerin kapsamı dışında kalmaktadır. Ayrıca paylı komandit şirketin bir sermaye şirketi olması ve paylar, kuruluş ve yönetim konularında 6102 sayılı TTK uyarınca anonim şirketlerle aynı hükümlere tabi olması nedeniyle anonim şirketler bağlamında incelenen ilgili AB yönergeleri paylı komandit şirketler bakımından aynen geçerlidir.

Tezimiz dört bölümden oluşmakta olup; birinci bölümde Avrupa Birliğine genel bakış ve Türkiye Avrupa Birliği ilişkileri, ikinci bölümde ticaret şirketleri genel hükümler kapsamında yapılan değişiklikler ve yenilikler, üçüncü bölümde anonim şirketler kapsamında meydana getirilen değişiklikler ve yenilikler ve dördüncü bölümde limited şirketler kapsamında getirilen değişiklikler ve yenilikler anlatılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NE GENEL BAKIŞ VE TÜRKİYE AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ

I- AVRUPA BİRLİĞİ'NE GENEL BAKIŞ

Avrupa'da bir birlik olgusunun fikri temellerinin oluştuğu ilk yıllardan itibaren ulaşılmak istenen nihai amaç dünya konjonktüründe güçlenmek adına Avrupa'daki bütün devletlerinin ekonomik, siyasal ve sosyal anlamda bir bütünleşme yaşamasıdır. “Büyük ve Tek Avrupa” düşüncesi tohumlarının 14. Yüzyıldan itibaren atılmaya başlandığı ve 19. Yüzyıla kadar Avrupa'da yaşamış hukukçu, filozof ve yazarlarının dile getirdiği, adeta gerçekleşmesini arzu ettikleri bir görüştür. Sözelimi Jean Jacques Rousseau kendi dönemindeki 19 Avrupa devletinin bir anlaşma ile Avrupa federasyonu çatısı altında birleşmelerini istemiştir¹³. O dönemki yoğun milliyetçilik etkisiyle Avrupa'da büyük bir yıkıma neden olan birinci ve ikinci dünya savaşlarından sonra Avrupalı devletler savaşmanın kendi uluslarına büyük zarar verdiğini anlayıp, kendi liderlerinin de ön ayak olmasıyla bir bütünleşme sürecine adım attılar¹⁴.

Bugünkü Avrupa Birliği teşkilatının meydana gelmesinde Avrupa Devletlerinin öngörü sahibi liderleri ilham kaynağı olmuşlardır. Onların motivasyonu ve çabalarıyla bugünkü istikarlı ve barışçıl bir birlik meydana gelmiştir. Sözkonusu fikir önderleri Konrad Adenauer, Joseph Bech, Johan Willem Beyen, Winston Churchill, Alcide De Gasperi, Walter Hallstein, Sicco Mansholt, Jean Monnet, Robert Schuman, Paul Henri Spaak ve Altiero Spinelli'dir¹⁵. Fikir önderlerini kısaca tanıyacak olursak; Konrad Adenauer, Federal Almanya Cumhuriyetinin ilk şansölyesi olup, 1949-1963 yılları arasında görev almıştır. Adenauer ikinci dünya savaşı sonrası Almanya'yı ve aynı zamanda Avrupa tarihini en çok değiştiren liderlerden biri

¹³ Enver Bozkurt, Mehmet Özcan, Arif Köktaş, **Avrupa Birliği Hukuku**, 4. Baskı, Ankara, Asil yayınları, 2008, s.3

¹⁴ **A.e.**, s.4

¹⁵ http://europa.eu/about-eu/eu-history/founding-fathers/index_en.htm-box-1 Erişim Tarihi: 01.11.2015

olmuştur. Adenauer'in başardığı en önemli icraatlardan biri Fransız Başkanı Charles De Gaulle ile birlikte yıllar süren Fransız Alman düşmanlığına son vermesi ve Fransa ile bir dostluk antlaşması imzalamasıdır. Bu Avrupa Birliğine gidilen yolda önemli bir kilometre taşı olmuştur. Joseph Bech ise Lüksemburglu bir politikacı olup 1950'lerin başında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunun kurulmasına yardım etmiştir. Hollandalı politikacı Johan Willem Beyen 1950'lerin ortalarında "Beyen Planı" nı ileri sürerek Avrupa'nın bütünleşmesine katkı sağlamıştır. 1940 ve 1945 yılları arasında İngiltere Başbakanı olan Winston Churchill ise "Avrupa Birleşik Devletleri" ifadesini ilk kullanan kişi olmuştur. Churchill'e göre sadece bütünleşmiş bir Avrupa barışı garanti edebilirdi. 1945 ve 1953 yılları arasında görev alan İtalya Başbakanı Alcide De Gasperi ise Avrupa'nın bütünleşmesi için arabuluculuk yapan kişilerden birisidir. Avrupa Komisyonunun ilk başkanı Walter Hallstein ise Ortak Pazarın gelişmesi için çalışmalarda bulunmuştur. Sicco Mansholt da Hollandalı bir politikacı olup, fikirleri Avrupa Birliğinin Ortak Tarım Politikasının temellerini atmıştır. Savaşlar sonunda kıtlıkla mücadele eden Avrupa'nın kendine yetecek kadar gıdayı üretmesini sağlamak Mansholt'un planları arasındadır. Jean Monnet¹⁶ ise Avrupa Birliği teşkilatının oluşmasında en önemli aktörlerden birisidir. Fransız politikacı ve ekonomik danışman olan Jean Monnet kendisini Avrupa bütünleşmesi düşüncesine adanmıştır ve Schuman Planının ilham kaynağı olarak adlandırılmaktadır. Jean Monnet, Avrupa'da yeniden bir savaşın meydana gelmemesi için kömür ve çelik üretiminin tek bir elde toplanması gerektiğini ifade etmiştir¹⁷. Rober Schuman ise Fransız dışişleri bakanı olup Jean Monnet ile birlikte Schuman Planını oluşturmuşlardır. Schuman planına göre Avrupa'daki kömür ve çelik üretimi ortak bir platformda kontrol edilmelidir; zira silah endüstrisinin kaynağını oluşturan kömür ve çelik savaşların da ortaya çıkmasında büyük rol oynamaktadır. Paul Henri Spaak ise Belçikalı bir politikacı olup Roma Antlaşmasının oluşmasında önemli bir etkiye sahiptir. Altiero Spinelli ise İtalyan politikacı olup "Spinelli Planı" olarak adlandırılan planı hazırlamıştır. Sözkonusu plan

---

¹⁶ Jean Monnet bu konuda şu önemli sözü söylemiştir; "Ülkelerin kendilerini milli egemenlik çerçevesinde inşa etmeleri halinde Avrupa'da barışın meydana gelmesi mümkün değildir zira Avrupa'daki ülkeler halkları için sosyal refahı tek başlarına temin edecek kadar güçlü değildirler ve bu yüzden onlara ortak ekonomik pazar sunacak bir federasyon ya da Avrupa Topluluğunun kurulması şarttır" ayrıntılı bilgi için bkz: <http://www.historiasiglo20.org/europe/monnet.htm> Erişim Tarihi:01.11.2015

¹⁷ Rıdvan Karluk, **Avrupa Birliği**, 11. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2014, s.4

1980 ve 1990 yılları arasındaki Avrupa Birliği antlaşmalarını güçlendirmede önemli bir yere sahiptir¹⁸.

Yukarıda ifade edilen bütün bu fikir adamları aslında o dönemde güçlü blok oluşturan Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği karşında savaşlardan dolayı zayıflayan Avrupa Devletlerinin birbirleriyle bütünleşerek güçlenmesi ve dünyanın siyasal ve ekonomik dengeleri karşısında tekrar söz sahibi olması için çaba göstermişlerdir¹⁹.

Bütün bu gelişmeler yaşanırken Avrupa'da bağımsız birçok örgüt kurulmuştur. Bu örgütler; İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Batı Avrupa Birliği (BAB), Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatı (NATO), Avrupa Konseyi, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT), Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)'dir. Aynı zamanda üye ülkeler arasındaki iş fırsatlarını geliştirmek için Avrupa Sosyal Fonu; daha az gelişmiş bölgelere kredi ve garanti vermek için Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa Geliştirme fonu kurulmuştur²⁰.

Bizim çalışmamıza esas teşkil edecek kısım ise Avrupa Toplulukları olarak adlandırılan; Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT), Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)'dir.

II- AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KURULUŞU

A- AVRUPA KÖMÜR ÇELİK TOPLULUĞU (AKÇT)

Avrupa Kömür Çelik Topluluğunu kuran Paris Antlaşması 18.04.1951 yılında Paris'te imzalanıp, 23 Temmuz 1952'de yürürlüğe girmiştir. AKÇT sadece elli yıllık bir süre için kurulmuş olup, 23 Temmuz 2002'de son bulmuş fakat Avrupa

¹⁸ http://europa.eu/about-eu/eu-history/founding-fathers/index_en.htm-box-1 Erişim Tarihi: 01.11.2015

¹⁹ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s. 6

²⁰ Paul Craig, Grainne De Burca, **EU Law, Text, Cases and Materials**, Fifth Edition, Oxford, Oxford University Press, 2011, s.5

Topluluğunu kuran antlaşma çerçevesinde yürütüleceği kabul edilmiştir. AKÇT'nin kurulmasının temel sebebi Schuman Planı doğrultusunda Avrupa'da ihtilaf halinde bulunan devletleri özellikle Fransa ve Almanya arasında bulunan kömür çelik uyuşmazlığını kontrol altına almaktır. Buradan anlaşıldığı üzere AKÇT sadece ekonomik değil aynı zamanda siyasi bir oluşumdur. Hatta ekonomik gelişmelerin siyasi bütünleşmeye giden yolda önemli gelişmeler olduğu da söylenebilir. Paris antlaşması 100 maddeden oluşur ve 4 tane başlık içerir. Paris antlaşmasında genel olarak ele alınan konular; üye ülke ekonomilerinin gelişmesini sağlamak, üye ülkelerde istihdamın artırılması, yaşam standartlarının yükseltilmesi, sektörde tekelleşmenin önlenmesi, yatırımların hızlandırılması, kömür ve çelik ürünlerinin rasyonel dağılımı, üye ülkeler arasındaki ihracat ve ithalat vergileridir²¹. Paris antlaşmasında aynı zamanda antlaşmadaki maddelerin uygulanması için 4 tane organ öngörülmüş olup, bu organlar; yürütme organı niteliğindeki yüksek otorite, özel bakanlar kurulu, genel kurul ve adalet divanıdır²². Görüldüğü üzere yasama, yürütme ve yargı işlemleri bağımsız organlarca yapılmaktadır ve bu durum antlaşmanın uluslararası değil uluslararası bir antlaşma olduğunu ispat etmektedir. Zira taraf devletler bazı konularda sözkonusu organların karar alma ve denetleme iradelerini kabul etmişlerdir²³.

B- AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU (AET)

Nihai amaç olan siyasi birleşmeye ulaşmak için ekonomik bir bütünleşmenin şart olduğu görüşlerinin güçlenmesi sonucunda AKÇT'ye taraf olan ülkeler 25 Mart 1957'de Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET)'yi kuran Roma Antlaşmasını imzalamıştır. Roma antlaşması da yapısı itibarıyla uluslararası bir antlaşmadır. AKÇT, AET ve AAET birlikte Avrupa Topluluklarını oluşturur ancak her biri ayrı uluslararası hukuki kişiliğe sahiptir. AET ve AAET'yi kuran Roma Antlaşmasının amaçları arasında ekonomik gelişmelerin

---

²¹ Karluk, **a.g.e.**, s.11

²² Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.17

²³ Ünal Tekinalp, Gülören Tekinalp, **Avrupa Birliği Hukuku**, 2. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2000, s.6

önündeki engellerin kaldırılması, kalkınmanın sağlanması, hayat standartlarının yükseltilmesi, uluslararası ticaret üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması bulunmaktadır²⁴. Başka bir deyişle AET ve AKÇT'nin temel amacı bir iç pazar kurmak ve üye ülkelerin ekonomik politikalarını birbirine yaklaştırmak ve uyumlaştırmaktır²⁵.

AET, AKÇT ve AAET'nin içerisinde en önemli yapı olarak dikkat çekmektedir ve Avrupa birleşmesinin kalbi olarak nitelendirilir²⁶.

AET'nin amacı ise siyasi bütünleşmenin araçlarından olan ekonomik gelişmelere önem vererek üye ülkeler arasında malların, hizmetlerin, sermayenin ve emeğin serbestçe dolaştığı bir Ortak Pazar kurulması olmasının yanısıra politik bir bakış açısını da bünyesinde barındırmaktadır²⁷. Zira Avrupa'nın bütünleşmesi milletlerüstü anlayışla, milletlerarası anlayış arasında gidip gelmektedir. Milletler üstü anlayıştan kasıt; ülkelerin gelişmeler üzerinde tamamiyle yetkiye sahip olmadığı ve üye ülkelerin kendi seçimleri dışında davranmaya zorlanmasıdır. Söz konusu anlayışta milli yetkilerin bir kısmı üst bir kuruluşa devredilir ve federal yapının temelleri oluşturulur²⁸. Milletlerarası anlayış ise milletlerin kontrol mekanizmalarına kendilerinin sahip olup, milli egemenlik yetkilerini kendi elleriyle kullanmalarını²⁹. Sözgelimi 1965 yılında Konsey'in oybirliği yerine nitelikli çoğunlukla oylama yapmasının kabul edilmesine Fransız başkanı Charles De Gaulle muhalefet etmiştir. Bu durum milletlerarası anlayışın üstün tutulmasına bir örnektir zira Fransız hükümeti özellikle önemli durumlarda oybirliği ile karar alınması gerektiğini savunuyordu. Bu durum üzerine Lüksemburg görüşmelerine başlanmış ve bu görüşmeler sonunda Fransız görüşü ağır basarak önemli konularda oybirliği usulünün uygulanacağı sadece bazı konularda nitelikli çoğunluk usulüne başvurulacağı kabul edilmiştir³⁰.

²⁴ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.18

²⁵ Craig- De Burca, **a.g.e.**, s.6

²⁶ Alina Kaczorowska, **European Union Law**, Second Edition, New York, Routledge,2001 s.9

²⁷ **A.e.**, s.10

²⁸ Kaczorowska, **a.g.e.**, s.10

²⁹ **A.e.**

³⁰ Craig- De Burca, **a.g.e.**, s.8

AET'yi kuran Roma antlaşması, Avrupa Tek Senedi, Avrupa Birliği Antlaşması ve Nice Antlaşması ile yapılan son değişikliklerden sonra 6 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler; İlkeler, Birlik Vatandaşlığı, Topluluk Politikaları, Denizaşırı Ülke ve Toprakları Ortaklığı, Topluluk organları ve Genel ve Nihai Hükümlerdir. Sözkonusu antlaşmadaki ana başlıklar ise; Malların Serbest Dolaşımı, Tarım, Kişilerin Hizmetlerin ve Sermayenin Serbest Dolaşımı, Vize, İltica, Göç ve Kişilerin Serbest Dolaşımı ile Bağlantılı Diğer Politikalar, Taşıma, Rekabet, Vergilendirme ve Kanunların Uyumlaştırılmasında Ortak Kurallar, Ekonomik ve Parasal Politika, İstihdam, Ortak Ticari Politika, Gümrük İşbirliği, Sosyala Politika, Eğitim, Mesleki Eğitim ve Gençlik, Kültür, Kamu Sağlığı, Tüketicinin Korunması, Trans- Avrupa ağları, Sanayi, Ekonomik ve Sosyal Bağlılık, Araştırma ve Teknolojik Kalkınma, Çevre, Kalkınma İşbirliği, Üçüncü Ülkelerle Ekonomik, Mali ve Teknik İşbirliği ve organları yöneten hükümler ve mali hükümlerdir³¹.

C-AVRUPA ATOM ENERJİSİ TOPLULUĞU (AAET)

Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) de Roma antlaşması ile kurulan bir yapı olup amaçları; atom enerjisinin barışçıl bir şekilde kullanılmasını sağlamak, nükleer enerji için model bir pazar yaratmak, sözkonusu enerjiyi topluluğa üye ülkelere sunmak ve geri kalan enerjiyi ise dünyadaki diğer ülkelere satmaktır³². AAET'de, komisyon, bakanlar kurulu, genel kurul ve divan bulunmaktadır. Antlaşmada ise AAET'nin hedefinin nükleer endüstrinin gelişmesi için gayret göstermek olduğu ifade edilmiştir³³.

D- BİRLEŞME ANTLAŞMASI

AKÇT, AAET, AET'yi kuran Paris ve Roma antlaşmalarında her bir topluluk için farklı organlar öngörülmüştür. Bu organların uyumlaştırılması ile ilgili ilk çalışma 25 Mart 1957 tarihinde yürürlüğe giren "Avrupa Toplulukları için Ortak Organlar

³¹ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.19

³² Karluk, **a.g.e.**, s.17

³³ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.23

Oluşturulmasına İlişkin Antlaşma” ile yapılmış olup genel kurul ve mahkeme ortak organlar haline getirilmiştir³⁴. Bu konuyla ilgili ikinci çalışma 8 Nisan 1965 tarihinde Brüksel’de imzalanan Birleşme Antlaşmasıdır. Söz konusu antlaşma ile her üç topluluk için görev yapmak üzere tek Avrupa Komisyonu, tek Konsey, tek Avrupa Adalet Divanı ve tek Parlamento modeli benimsenmiştir³⁵

III- AVRUPA BİRLİĞİNİN GENİŞLEMESİ

A- AVRUPA TEK SENEDİ

28 Şubat 1986’da Lahey’de imzalanarak 1 Temmuz 1987’de yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedinin en önemli amacı; Avrupa Birliğinin güçlendirilmesi, kurumların organları arasındaki koordinasyonun sağlanması, Avrupa Tek Pazarı oluşumunun gelişmesine katkıda bulunmak³⁶ ve tek pazar hâkimiyetinin önündeki engellerin kaldırılmasıdır³⁷.

Avrupa Tek Senedi AKÇT; AET; AAET antlaşmalarında önemli değişiklikler yapmıştır. Avrupa Tek Senedi antlaşmasındaki vurgu; topluluk içindeki mal, hizmet, kişi ve sermayenin serbest dolaşımının önündeki bütün engellerin kaldırılarak Avrupa genelinde tek pazar fikrinin hayata geçirilmesi fikridir. Avrupa Tek Senedinde Avrupa Birliğinin kurulmasının sağlanması, 1992 yılına kadar tek pazarın oluşturulması için alınması gereken önlemler, işçilerin sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi, çevrenin korunması, araştırma ve teknolojik gelişmenin hızlandırılması, kişilerin, malların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımındaki engellerin kaldırılmasına ilişkin hedefler belirlenmiştir³⁸.

Avrupa Tek Senedinde düzenlenen ana noktalar ise; iç pazarın güçlendirilmesi, konseyde nitelikli çoğunlukla karar alınmasını sağlamak, Avrupa parlamentosunun

---

³⁴ A.e.

³⁵ Ergun Özsunay, **Avrupa Birliği Hukuku ve Türkiye- AB İlişkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s.5

³⁶ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.26; Özsunay, **a.g.e.**, s.5

³⁷ Josephine Steiner, Lorna Woods, **EU Law**, 10th edition, Oxford, Oxford University Press, 2009, s.6

³⁸ Karluk, **a.g.e.**, s.153

yasama süreçlerindeki gücünü arttırmak, Avrupa Adalet Divanının iş yükünü azaltmak için ilk derece mahkemesini kurmak ve Avrupa siyasi birliğini sağlamaktır³⁹.

B- AVRUPA BİRLİĞİ ANTLAŞMASI (MAASTRICHT ANTLAŞMASI)

Avrupa Birliği Antlaşması Avrupa Konseyinin 9-10 Aralık 1991'de Maastricht'te yaptığı toplantıda kararlaştırılmış, 7 Şubat 1992'de imzalanarak 1 Kasım 1993'te yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Birliği Antlaşması hem milletlerarası hem de milletlerüstü özellikler taşıyan bir antlaşmadır ve antlaşmanın çatısını oluşturan hükümler, Avrupa Birliğinin amaçlarını içeren hükümlerdir. Avrupa Birliğinin en büyük amacı ise Avrupa'daki insanlar için daha sıkı bağların oluştuğu bir birlik kurmaktır⁴⁰.

Avrupa Birliği Antlaşması ile Avrupa Birliği kavramı ilk kez kullanılmıştır ve Avrupa Birliğinin Avrupa devletleri arasında ekonomik, parasal ve siyasi birliğe tam anlamıyla sağlayacağı ifade edilmiştir⁴¹. Parasal birliğin ilk adımı 1 Ocak 1999 tarihinde alınan karar doğrultusunda ortak para birimi olan Euro'nun kullanılmasıdır. Üye ülkelerin bu tarihten itibaren 3 sene içinde ulusal paraları yerine ortak para birimi olan euroyu kullanacakları kararlaştırılmıştır. Vatandaşlık, ortak dış ve savunma politikaları, adalet ve içişlerinde işbirliği, tüketicilerin korunması, kamu sağlığı, vize politikaları, Avrupa ulaşım ağı, enerji ve telekomünikasyon ağı, çevrenin korunması, eğitim, kültür, AR-GE faaliyetlerinin artırılması, sanayi politikaları, ikame etme prensibi konuları Avrupa Birliğinin ilk defa ilgi alanına girmiştir.

Avrupa Birliği Antlaşması esasen üç temel ilkeyi bünyesinde barındırmaktadır. Sözkonusu ilkeler; serbest piyasa ekonomisinin rekabet ilkesine dayanması, kamu maliyesinin düzgün bir şekilde yürütülmesi ve topluluk müdahalesinin belirli

³⁹ Kaczorowska, **a.g.e.**, s.16

⁴⁰ **A.e.**,s.22

⁴¹ Steiner, Woods, **a.g.e.**, s.7

ölçülerde sınırlandırılarak bazı noktalarda yetkilerin üye ülkelere bırakılmasını sağlayan yetki ikamesi ilkesidir⁴².

Avrupa Birliği Antlaşmasının hedefleri ise; dengeli ve sürdürülebilir ekonomik ve sosyal ilerlemeyi sağlamak, ortak bir dış politika ve güvenlik politikası uygulamak, Avrupa Birliği yurttaşlığını tesis etmek, adalet ve içişleri konularında sıkı bir işbirliği geliştirmek ve topluluk mevzuatını geliştirmektir. Avrupa Birliği antlaşmasıyla Avrupa Birliği üç sütun üzerinde varlığını sürdürecektir. Üç sütun olarak ifade edilen kavramlardan birinci sütun; AKÇT, AET ve AAET 'yi ifade etmekle birlikte bu toplulukları güçlendirerek yanlarına ekonomik ve parasal birliği eklemiştir. İkinci sütun; Ortak Dış ve Güvenlik Politikasıdır. Üçüncü Sütun; Adalet ve İçişlerinde İşbirliği Politikasıdır⁴³.

Avrupa Birliği Antlaşması, topluluğun resmi adı olan AET'yi Avrupa Topluluğu olan AT ile değiştirmiştir. Avrupa Birliği Antlaşması aynı zamanda "Birlik Vatandaşlığı" kavramını getirerek; Birlik vatandaşının üye ülkeler arasında serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkını, başka üye ülkede yaşayan kişilere yerel seçimlerde ve Avrupa parlamentosu seçimlerinde ev sahibi ülke vatandaşlarıyla aynı koşullarda aday olma ve oy kullanma hakkını, AB vatandaşı olan bir kişinin yaşadığı üçüncü bir ülkede kendi ülkesinin diplomatik temsilciliği yoksa o ülkede temsil edilen başka bir üye ülkenin diplomatik veya konsolosluk korumasından yararlanma hakkını, toplulukla ilgili konularda veyahut gerçek ya da tüzel kişinin doğrudan etkilendiği durumlarda Avrupa Parlamentosuna ve Ombudsman'a başvuru hakkını sağlar⁴⁴.

---

⁴² Karluk, **a.g.e.**, s.162

⁴³ Kaczorowska, **a.g.e.**, s.23

⁴⁴ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.30

C- AMSTERDAM ANTLAŞMASI

2 Ekim 1997 tarihinde imzalanan ve 01 Mayıs 1999 tarihinde yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşmasının gözettiği hedef bütünleşmenin daha sağlam yapılandırılmasıdır⁴⁵ ve bunun adına önemli kararlar alınmıştır. Bu kararlar; Avrupa Birliği genişleme süreci, işbirliği konuları, ortak savunma ve daha etkin dış politika, serbest dolaşımın önündeki engellerin kaldırılması, Schengen antlaşmasının yürürlüğe girmesi, Europol'ün etkinliğinin artırılması, vatandaşlık hakları, Avrupa Birliği organlarının daha etkin çalışabilmesi adına bu organların oluşumunun gözden geçirilmesi gibi konularda alınmıştır⁴⁶. Buradan görüleceği üzere Amsterdam antlaşmasının amacı Avrupa Birliği antlaşmasında belirtilen üç sütunu (Avrupa Toplulukları, Ortak Dış ve Güvenlik Politikaları, Adalet ve İçişlerinde İşbirliği) güçlendirmektir⁴⁷ ve Avrupa Birliğinin genişleme amaçlarına uygun olarak ekonomik, sosyal gelişmenin sağlanarak AB vatandaşlığının daha ileri bir seviyeye taşınmasıdır⁴⁸.

Aynı zamanda Amsterdam Antlaşmasıyla Avrupa Parlamentosu'nun yetkileri arttırılmıştır⁴⁹.

D- NİCE ANTLAŞMASI

Nice Antlaşması 26 Şubat 2001 yılında imzalanmıştır. Bu antlaşmanın en büyük amacı Avrupa Birliğinin yeni üyeler alarak genişlemesini sağlamaktır. Nice antlaşmasında birlik büyüdükçe kurumsal sistemin değiştirilmesi için uygulanacak ilkeler belirtilmiştir. Nice antlaşmasının imzalanmasından sonra 1 Mayıs 2004'te 10 yeni ülke Avrupa Birliğine katılmıştır ve Avrupa Birliği en kapsamlı üye katılımını yaşamıştır⁵⁰. Nice antlaşması daha büyük bir ilerleme için kurumsal değişiklikler

---

⁴⁵ Craig, De Burca, **a.g.e.**, s.17

⁴⁶ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.41

⁴⁷ **A.e.**, s.42

⁴⁸ Kaczorowska, **a.g.e.**, s.25

⁴⁹ Karluk, **a.g.e.**, s.191

⁵⁰ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.43

yapılmasını öngörürken bir anlamda Amsterdam antlaşmasının bu konudaki eksikliğini düzenlemektedir⁵¹.

E- KOPENHAG KRİTERLERİ

Avrupa Birliğinin temelini oluşturan AKÇT, AET ve AAET'yi kuran antlaşmalar esas itibarıyla Batı Avrupa'da yer alan devletlerinin bütünleşmesi için çaba sarf etmekle beraber, 22 Haziran 1993 tarihinde yapılan Kopenhag zirvesinde genişlemenin Doğu Avrupa ülkelerini kapsayacağı ifade edilmiş, fakat sözkonusu ülkeler için bazı şartlar öne sürülmüştür. Kopenhag kriterleri olarak adlandırılan bu şartlar adaylık için başvuran ülkelerin tam üyeliğe kabul edilmeden önceki uyması gereken koşullardır⁵².

Kopenhag kriterleri; siyasi kriterler, ekonomik kriterler ve topluluk müktesebatının benimsenmesi üzere üç kriterden oluşmaktadır. Siyasi kriterler; demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı ve azınlıkların korunması kriterleridir. Ekonomik kriterler; Avrupa tek pazarında var olmak ve diğer piyasa güçleri ile rekabet etme kapasitesine sahip olma kriterleridir. Topluluk müktesebatının benimsenmesi ise iki yönlü olarak incelenebilir. Bunlardan birincisi; AB'nin siyasi birlik ile ekonomik ve parasal birlik hedeflerini kabul etmek diğeri ise AB'nin aldığı kararlara ve uyguladığı yasalara uyum sağlamaktır.

Şu hususu belirtmekte yarar vardır ki; her ne kadar üye ülkelerin Kopenhag kriterlerine uyum gösterme konusundaki hassasiyeti Avrupa Birliği nezdinde olumlu bir izlenim bırakmakta ise de Avrupa Birliğinin bu ülkelerle müzakerelere başlama gibi bir zorunluluğu yoktur⁵³.

---

⁵¹ Craig, De Burca, **a.g.e.**, s.19

⁵² Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.44

⁵³ Karluk, **a.g.e.**, s.177

F- AVRUPA ANAYASASI

Avrupa Birliği ülkelerinin siyasal bütünleşmesi için yapılan antlaşmaların yanı sıra üye ülkeler bu bütünlüğü pekiştirmek adına tek metin halindeki Avrupa Anayasa Taslağını meydana getirmişlerdir. Avrupa’da tek bir Anayasa oluşturulması fikri 3 aşamalı olarak öngörölmüştür. Birinci aşamada kişi ve kuruluşların katılacağı bir tartışma ortamının hazırlanması sağlanacağı, ikinci aşamada 2002-2003 yıllarını kapsayan Laeken Zirvesinin yapılacağı üçüncü aşamada ise Hükümetlerarası Konferans yapılacağı ifade edilmiştir. Avrupa Anayasa taslağı dört ana bölüm ve 448 maddeden oluşmaktadır. Anılan bölümlerde birliğin tanımı, amaçları, temel haklar ve birlik vatandaşlığı, birliğin yetkileri, birliğin kurumları, birlik yetkilerinin kullanılması, birliğin temel haklar antlaşması, birliğin politikaları ve işleyişi, genel ve nihai hükümler bulunmaktadır.

Avrupa Anayasa taslağı ile birlikte devlet ve hükümet başkanları konseyine Avrupa Konseyi adı verilerek birliğin asli kurumu haline getirilmiştir. Avrupa Komisyonu anayasanın yürürlüğe girmesinden sonraki 5 yıllık dönemde her üye ülkeden bir komiseri bünyesinde bulunduracaktır. 2014 sonrası dönem için ise komiser sayısı üye ülke sayısının üçte ikisi kadar olacaktır. Avrupa Parlamentosu ise 750 üyeden oluşur ve her üye ülkeden en az 6 milletvekili ve en fazla 96 milletvekili yapısında bulunur. Avrupa Parlamentosu ve Konseyi ortak yasama organıdır. Avrupa Anayasa taslağında Konsey olarak belirtilen kurumun adı Bakanlar Konseyi olarak değiştirilmiştir. Birlik Dışişleri Bakanlığının kurulması kararlaştırılmıştır. Avrupa Anayasa taslağında Adalet Divanının adı Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) olarak değiştirilmiştir. ABAD, Yüksek Mahkeme ve Uzmanlaşmış Mahkemelerden oluşacaktır. Anayasa taslağının 1 ile 25. Maddesinde düzenlenen nitelikli çoğunluğa göre alınacak olan bir karar; en az 15 üye olmak üzere konsey üyelerinin %55’i ile birlik nüfusunun %65’ini temsil edeceği ifade edilmiştir. Burada göröldüğü üzere çifte çoğunluk öngörülmektedir⁵⁴. Avrupa Anayasa Taslağında ilk defa Avrupa birliği üyeliğinden çekilme düzenlenmiştir. Üye ülkeler kendi anayasal faaliyetleri

⁵⁴ Bozkurt, Özcan, Köktaş, a.g.e., s.59

doğrultusunda Avrupa Birliğinden çekilebilir. Birlikten çekilen üye yeniden katılmak isterse Birlik üyeliğine başvuruda bulunmak için gerekli koşulları yerine getirmelidir.

Avrupa Birliği liderleri Anayasa taslağını 17-18 Haziran 2004'te Brüksel'de yapılan 2 günlük zirve toplantısında kabul etmişlerdir. Fakat Fransa ve Hollanda yapılan referandumlarda Anayasa taslağına ret oyu verdikleri için Anayasa yasal niteliğine kavuşamamıştır. Avrupa Anayasasının reddedilme sebepleri arasında Avrupa anayasasının gerekli olup olmadığı konusunda farklı görüşlerin bulunması, Avrupa Anayasasının gerçekçi bulunmaması ve içeriği üzerinde fikir birliğine varılamaması yatar⁵⁵.

G- LİZBON ANTLAŞMASI

Avrupa Anayasasının reddedilmesi, Avrupa Birliği üye ülke ilişkilerinde bir tıkanma meydana getirmiştir. Aynı zamanda üye ülkeler Avrupa Anayasası için yapılan çalışmaların boşa gitmesini istememektedirler⁵⁶. Bu nedenle AB Dönem Başkanı Angela Merkel'in önderliğinde Avrupa Anayasasının yerini alacak bir reform antlaşması yapılması gerekliliği ifade edilmiştir. Bu reform antlaşması 14 Aralık 2007 yılında Lizbon antlaşması olarak imzalanmıştır⁵⁷.

Lizbon antlaşması yapısı itibariyle Avrupa anayasasından farklıdır zira antlaşma bir reform antlaşması niteliğinde olup iki antlaşmadan oluşmaktadır. Birinci antlaşma, Avrupa Birliği'ni Kuran Antlaşma; ikincisi ise, Avrupa Birliğinin İşleyişi Hakkındaki Antlaşma'dır. Bu iki antlaşma aynı hukuksal değere sahiptir. Lizbon antlaşması; insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne dayalı, demokratik, şeffaf ve katılımcı bir düzen getirmekle beraber, Temel Haklar Şartı'nı bağlayıcı hale getirmiştir⁵⁸.

---

⁵⁵ Craig, De Burca, **a.g.e.**, s.24

⁵⁶ Craig, De Burca, **a.g.e.**, 25

⁵⁷ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.63

⁵⁸ Özsunay, **a.g.e.**, s.12

Lizbon antlaşması ile birlik tek bir tüzel kişilik altında toplanmıştır ve antlaşmanın zaman sınırı yoktur. Lizbon antlaşması ile getirilen yenilikler ise şu şekildedir; Avrupa Birliğinin üç sütunu birleşmiştir, 2014 yılından itibaren AB Bakanlar Konseyi kararlarında çifte çoğunluk sistemi öngörülmüştür, nitelikli çoğunlukla alınacak konu başlıkları genişletilmiştir, 6 aylık dönüşümlü başkanlık sistemi yerine 2,5 yıllığına AB zirvesine başkanlık edecek yeni daimi konsey başkanlığı getirilmiştir. AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Yüksek Temsilcisi, AB Dış ilişkiler Yüksek temsilcisi ve Dış İlişkiler Komiserinin yerini almıştır, Ortak karar usulü, olağan yasama usulü olarak yasama işlemlerinin yapımında uygulanması gereken genel usul olarak belirlenmiştir. Avrupa Parlamentosunun ve ulusal parlamentoların AB karar alma süreçlerine katılımı artırılıp, Birlik demokratik bir platform haline getirilmiştir ve bir üye devletin istediği takdirde Avrupa Birliği'nden ayrılabilceği ifade edilmiştir⁵⁹.

Lizbon antlaşması Avrupa Birliği antlaşmalarının zirve noktası olarak tanımlanabilir⁶⁰. Fakat Lizbon antlaşması Avrupa Birliğinin bir federasyon olacağına dair bir referans kullanmaktan imtina etmektedir ve içeriğinde anayasa kelimesini kullanmaz⁶¹. Sözgelimi Avrupa Anayasasında mevcut olan bazı semboller, terminolojiler, Avrupa bayrağı, marşı ve arması Lizbon antlaşmasıyla kaldırılmıştır. Buradan görülmektedir ki; Avrupa Anayasasıyla Avrupa Birliği yeniden inşa edilmek istenmiş ve Avrupa Anayasası eski antlaşmaların yerine geçmiştir fakat Lizbon antlaşması var olan Avrupa Birliği antlaşmalarını yürürlükten kaldırmayarak onları değiştirmiştir⁶².

---

⁵⁹ Karluk, **a.g.e.**, s.282

⁶⁰ Craig, De Burca, **a.g.e.**, s.28

⁶¹ Kaczorowska, **a.g.e.**, s.32

⁶² Steiner, Woods, **a.g.e.**, s.18

IV- AVRUPA BİRLİĞİNİN TÜRKİYE İLE OLAN İLİŞKİLERİ

A- ANKARA ANTLAŞMASI

Türkiye ile Avrupa Birliği ilişkilerinin başlangıcı 1959 yılına kadar dayanmaktadır. Türkiye o zamanki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğuna 1959 yılında üyelik başvurusunda bulunmuş fakat devamında 1960 yılında askeri darbenin yapılmasıyla süreç askıya alınmıştır.⁶³

1963 yılına gelindiğinde ise Avrupa Ekonomik Topluluğu ile üyelik anlaşması imzalanmıştır. Hatta o zamanki komisyon başkanı Walter Hallstein imza töreninde “Artık Türkiye Avrupa’nın bir parçasıdır” beyanında bulunmuştur.⁶⁴ Ankara Antlaşması esas itibariyle ortaklığın bir hazırlık dönemi, bir geçiş dönemi ve bir son dönemi olduğuna dikkat çekmiş adeta aşamaların net bir biçimde çerçevesini çizmiştir.⁶⁵

Özellikle ifade edersek, O zamanki koşullar çerçevesinde ikinci dünya savaşından sonra hızla sanayileşen Avrupa toplumlarının ve özellikle Almanya’nın ucuz işgücüne ihtiyaç duyması ve bunun neticesinde Türk işçilerinin de yoğun bir biçimde Almanya veya diğer Avrupa ülkelerine işçi olarak gitmeye başlaması noktasında Walter Hallstein’in bu söyleminin daha çok ekonomik anlamda işgücü potansiyeli açısından bir işbirliği öngörüsü niteliğinde olduğu görülebilir.

İmzalandığı yer dolayısıyla Ankara Anlaşması olarak bilinen Ortaklık Anlaşması’nın amacı 2’inci maddesinde ortaya konulmuştur: "*Anlaşma'nın amacı, Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının istihdam seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümü ile gözönünde bulundurarak, taraflar arasındaki ticari, ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmektir.*" (Madde 2/1)

⁶³<http://ytb.gov.tr/index.php/ankara-antlasmasi.html> Erişim tarihi: 7.11.2015

⁶⁴ <http://ytb.gov.tr/index.php/ankara-antlasmasi.html> Erişim tarihi: 7.11.2015

⁶⁵http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ile-avrupa-ekonomik-toplulugu-arasinda-bir-ortaklik-yaratan-anlasma-ankara-anlasmasi_-12-eylul-1963-.tr.mfa Erişim tarihi: 15.11.2015

Anlaşma'nın ilkeleri ise giriş bölümünde sıralanmaktadır; hızlandırılmış bir ekonomik kalkınma ve uyumlu bir biçimde ticaretin arttırılması ile Türk ekonomisi ve Topluluk üyesi devletlerin ekonomileri arasındaki açığı kapatmak, Türk halkı ile AT üyesi ülke vatandaşları arasında sıkı bağlar kurmak, Türk halkının yaşam seviyesinin yükseltilmesi çabasına destek vermek suretiyle Türkiye'nin ileride Topluluğa "tam üye" olmasını kolaylaştırmak, Roma Antlaşması'nın esinlendiği ülküyü birlikte izleyerek, barış ve hürriyet güvencesini pekiştirmek gibi amaçlar belirtilmektedir⁶⁶.

Ankara Antlaşması madde 28'de de belirtildiği üzere “*Anlaşma'nın işleyişi açısından Topluluğu kuran Antlaşma'dan doğan yükümlülüklerin tümünün Türkiye'ce üstlenebileceğini gösterdiğinde, Akit Taraflar, Türkiye'nin Topluluğa katılımı olanağını incelerler*”⁶⁷ denilerek anlaşmanın nihai amacının Türkiye'nin topluluğa katılımı yönünde adımların atılması olduğu vurgulanmıştır.

Türk ekonomisinin kalkınmasına yardımcı olmak üzere, Topluluğun, belli bir sürede Türkiye'ye ekonomik yardımda bulunmasının gerekliliği de ayrıca anlaşmada vurgulanmaktadır.

Hukuki açıdan bakıldığında Roma Antlaşması'nın 238'inci maddesine dayanan Ankara Anlaşması, ortaklık ilişkisinin temel ilkelerini belirlemektedir. Ayrıntılar ise, daha sonra imzalanacak olan Protokollerle tespit edilecektir ki, Anlaşma'nın 30'uncu maddesine göre, bu Protokoller de Ankara Anlaşması'nın "ayrılmaz parçaları" olarak kabul edilmiştir.⁶⁸

Ankara Antlaşmasının hazırlık dönemi, geçiş dönemi ve son dönem olmak üzere üç aşaması vardır ve hazırlık dönemi 5 yıl sürmüş olup, geçiş dönemi ise 1

⁶⁶ <http://www.ekonomi.gov.tr/avrupabirligi/index> Erişim Tarihi: 15.11.2015

⁶⁷ http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ile-avrupa-ekonomik-toplulugu-arasinda-bir-ortaklik-yaratan-anlasma-ankara-anlasmasi_-12-eylul-1963-.tr.mfa, Erişim tarihi: 15.11.2015

⁶⁸ <http://www.ekonomi.gov.tr/avrupabirligi/index> Erişim Tarihi: 20.11.2015

Ocak 1973'te imzalanan ve 1 Ocak 1973'te yürürlüğe giren Katma Protokol ile başlamıştır⁶⁹.

B- KATMA PROTOKOL

Ankara Antlaşmasının “Ayrılmaz Parçalarından biri” olarak nitelendirilen protokollerden biri de Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye arasında 1973 yılında imzalanan Katma Protokol ve Ortaklık Konseyi Kararlarıdır⁷⁰. Katma Protokol Türkiye ve Avrupa Gümrük Birliğinin tamamlanmasına ilişkin koşulları belirlemekle beraber, üretim faktörlerinin, serbest dolaşımın ve çeşitli politikaların yakınlaştırılmasını de öngörür⁷¹. Katma protokolde malların serbest dolaşımı, işçilerin serbest dolaşımı, yerleşme hakkı ve hizmetlerin serbest dolaşımı, ticaret politikası, ortak tarım politikası, uyumlu tarım ürünleri tercihleri, gümrüklere ilişkin hükümler, fikri sınai ve ticari mülkiyet, rekabet kuralları, devlet yardımları, tekeller, kamu alımları ve vergilendirme gibi alanların Avrupa Birliği mevzuatı ile uyumu öngörülmektedir⁷².

12 Eylül 1980 tarihinde Türkiye’de gerçekleşen askeri darbe nedeniyle Avrupa Birliği insan hakları ve özgürlüklerinin kesintiye uğradığı savıyla ilişkileri durdurmuştur.

C- TÜRKİYE’NİN 1987 YILINDAKİ TAM ÜYELİK BAŞVURUSU

Türkiye Avrupa Birliğine 14 Nisan 1987 tarihinde Roma Antlaşmasının 237. maddesinde yer alan “ Her Avrupalı devlet Topluluğun üyesi olmayı isteyebilir” hükmünden hareketle Ankara antlaşması ve Katma protokolden bağımsız bir şekilde

---

⁶⁹ Özsunay, **a.g.e.** s.388

⁷⁰ **A.e.**

⁷¹ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.384

⁷² Nurettin Bilici, **Avrupa Birliği- Türkiye İlişkileri**, Güncelleştirilmiş 3. Baskı, Ankara, Seçkin yayınları, 2007, s.64

tam üyelik başvurusu yapmıştır⁷³. Türkiye'nin 14 Nisanda yaptığı tam üyelik başvurusu üzerine Konsey başvurunun incelenmesi amacıyla Komisyona başvuruyu göndermiştir. Topluluk komisyonu 17 Aralık 1989'da görüş raporunu açıklamıştır. Komisyon görüş raporunda öncelikli olarak Türk ekonomik sistemindeki eksiklikleri göz önüne sermiştir. Bu eksiklikler sanayi sektöründe olan yapısal farklılıklar, sanayideki yüksek koruma oranları, makro ekonomik dengesizlikler, düşük sosyal koruma seviyesi, işsizlik ve enflasyon seviyesinin yüksekliği ve kişi başına düşen gayri safi milli hâsılanın üye ülkelerin üçte birine eşit olmasıdır. Ekonomik sistemin yanı sıra siyasal konularda da Türkiye'nin üye olmaya yeterli olmadığı ifade edilmiştir. Görüşte belirtilen siyasal, insan hakları ve azınlık konularındaki yetersizlikleri anti demokratik olarak nitelendirdikleri, Türk Yunan ilişkileri, Kıbrıs konusu bağlamında değerlendirmişlerdir⁷⁴.

Yukarıdaki anlatılanlar ışığında görülmektedir ki Türkiye'nin tam üyelik talebi hemen kabul edilmemiştir fakat Avrupa Topluluğu'nun Türkiye ile olan bütün bağlarını koparmak istememesinden dolayı Türkiye'nin topluluğa katılmaya ehil bir devlet olduğu ifade edilmiştir⁷⁵.

D- GÜMRÜK BİRLİĞİ

Gümrük Birliği Avrupa Birliğin gelişiminde çok önemli bir yere sahiptir ve Gümrük Birliği kapsamındaki mallar, birlik içerisinde serbest dolaşıma tabidir⁷⁶

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki Gümrük Birliği müzakereleri 1993 yılında başlatılmıştır ve 6 Mart 1995 tarihli Ortaklık Konseyi Kararının imzalanması ile sonuca ulaşmıştır. Söz konusu karar ile birlikte Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki gümrüklerin Türkiye açısından kaldırılması amacını taşıyan gümrük birliği antlaşması 1.1.1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁷⁷. Gümrük Birliği antlaşması ile

⁷³ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.386

⁷⁴ **A.e.**, s.388

⁷⁵ **A.e.**, s.389

⁷⁶ Karluk, **a.g.e.**, s.31

⁷⁷ Bilici, **a.g.e.**, s.66

Türkiye açısından meydana gelen imtiyazlar arasında; Türkiye veya Avrupa Birliğinde üretilen ya da üçüncü ülkelerden gelen tarım dışı ürünlerin herhangi bir gümrük vergisine tabi olmadan Türkiye ile üye devletler arasında alınıp satılacağı, gümrük vergilerinin karşılıklı olarak sıfırlanacağı, ithalat ve ihracata yönelik her türlü eş etkili vergilendirmeden kaçınılacağı, karşılıklı ithalat ve ihracata yönelik miktar kısıtlaması ve eş etkili uygulamaların kaldırılacağı, işlenmiş tarım ürünlerinde karşılıklı ve üç aşamalı olarak gümrük sıfırlamasına gidileceği ifade edilmiştir. Aynı zamanda sözü geçen antlaşmada Türkiye'ye bazı yükümlülükler verilmiştir. Bu yükümlülükler; Türkiye'nin rekabet kurallarıyla ilgili mevzuatının, üçüncü ülkelere uygulayacağı ithalat ve ihracat politikasının, fikri sınaî mülkiyet ve patent yasası konusunun topluluk mevzuatıyla uyumlu hale getirilmesi olarak sayılabilir.

E- LÜKSEMBURG ZİRVESİ

12- 13 Aralık 1997 Lüksemburg zirvesinde son genişlemenin esasları ve takvimi belirlenmiş olup, 10 Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkesi ve Kıbrıs Rum Yönetimi ile müzakerelere başlanması kararlaştırılmıştır⁷⁸. Zirve'de; Avrupa Birliği ülkeleri, aday ülkeler ve diğer Avrupa ülkelerinin her yıl birlikte Avrupa Konferansına katılacakları ifade edilmiştir⁷⁹.

Lüksemburg zirvesinde Türkiye'nin topluluğa katılmaya ehil bir devlet olduğu tekrar belirtilmiştir fakat Türkiye aday ülke statüsünde sayılmayıp, topluluğun genişleme sürecine dâhil edilmemiştir. Zirvede oluşan Türkiye'ye yönelik bu negatif tutumun sebebi Türkiye'nin ekonomik ve siyasal pozisyonunun Avrupa Topluluğu'nun istediği seviyeye ulaşmamasından kaynaklanmaktadır⁸⁰.

---

⁷⁸ Bilici, **a.g.e.**, s.67

⁷⁹ Karluk, **a.g.e.**, s.201

⁸⁰ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.393

F- HELSİNKİ ZİRVESİ SONUCUNDA TÜRKİYE AB İLİŞKİLERİ

10-11 Aralık 1999 Helsinki zirvesinde Türkiye'ye aday ülke statüsü tanınmıştır. Fakat aday ülke statüsünün tanınmasıyla Türkiye bazı sorumluluk ve yükümlülükler altına girmiştir. Bu sorumluluk ve yükümlülükler iki ana başlık altında karşımıza çıkmaktadır; birincisi Türkiye'nin topluluk müktesebatı olarak adlandırılan yönergeler, tüzükler ve Avrupa Birliği Adalet Divanı kararlarına uygun davranma yükümlülüğüdür. İkincisi ise aday ülkeler için hazırlanan katılım öncesi stratejisinin sunduğu imkanlardır. Bu imkanlar, Türkiye'nin AB'nin çeşitli program ve projelerine katılmasına izin verilmesi ve katılım öncesi mali yardım alma hakkına kavuşmasıdır⁸¹. Adaylık süreci olarak adlandırılan dönem ise Avrupa Birliği'ne aday ülkenin AB ortak mevzuatına uyumunun sağlandığı dönemdir.

Türkiye için bu gelişme çok önemlidir zaten Avrupa Birliği Konseyinin Türkiye'yi aday ülke olarak tanımamasının sebebi o zamanlar Türkiye'de yaşanan olumlu gelişmeler ve Türkiye'nin Kopenhag kriterlerine uyumu yönündeki çabalarıdır⁸².

Yukarıda değinildiği üzere, tam üyelik statüsü çeşitli koşullara uyum gösterilmesine bağlıdır. Birliğe katılım müzakerelerinin başlatılabilmesi için aday ülkelerin Kopenhag kriterlerine uyum göstermeleri gerekmektedir. Kopenhag Kriterleri 21-22 Haziran 1993 tarihinde belirlenen siyasi, ekonomik ve topluluk mevzuatının belirlenmesi kriterleridir. Siyasi kriterler; demokrasinin üstünlüğü, hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı ve azınlıklara saygı kriterleridir. Ekonomik kriterler; devam eden bir piyasa ekonomisi ve bu ekonominin AB içindeki ekonomik güç ve rekabetle başa çıkabilme yeteneğidir. Topluluk mevzuatının benimsenmesi kriteri topluluğun öngördüğü kurallara aday ülkelerin uyma zorunluluğudur. 12-13 Aralık 2002 tarihlerinde yapılan Kopenhag zirvesinin sonuç bölümünde Türkiye'nin

---

⁸¹ Bilici, a.g.e., s.67

⁸² Bozkurt, Özcan, Köktaş, a.g.e., s.397

Kopenhag siyasi kriterlerini karşıladığına karar verilmesi halinde 2004 Aralık ayında toplanacak Avrupa Konseyinin Türkiye ile AB arasındaki müzakerelere gecikmeksizin başlayacağı ifade edilmiştir.

Helsinki zirvesinde Türkiye'nin katılım öncesi stratejisi diğer ülkeler için geçerli olan araçlarla oluşturulmuştur. Bu araçlar; ortaklık antlaşması, katılım ortaklığı belgesi, müktesebatın kabulüne ilişkin ulusal program, ilerleme raporları, katılım öncesi mali yardım, AB programlarına ve ajanslarına katılım imkanı ve tarama eşleştirme etkinlikleridir⁸³.

24 Mart 2001 tarihinde AB resmi gazetesinde yayımlanarak yürürlüğe giren katılım ortaklığı belgesinde esas olarak Kopenhag siyasi ve ekonomik kriterlerinin yerine getirilmesinin yanında Avrupa topluluğunun mevzuatının iç hukuka aktarılması, yürütme ve uygulamanın da AB normlarına getirilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır⁸⁴. Katılım ortaklığı belgesinde kısa ve orta vadeli içerikler belirlenmiştir. Kısa vadeli öncelikler; Kıbrıs sorununun çözülmesine yönelik BM girişimlerine destek verilmesi, ifade özgürlüğüne ilişkin güvencelerin güçlendirilmesi, idam cezasının fiili olarak uygulanmamasına devam edilmesi olarak adlandırılırken; orta vadeli öncelikler ise Ege sorununun çözülmesi, tüm bireylerin insan hakları ve temel özgürlüklerinden tam olarak yararlanabilmesi ve idam cezasının kaldırılması olarak ifade edilmiştir⁸⁵. Katılım Ortaklığı Belgesini müteakiben Türkiye katılım ortaklığı belgesinde yer alan kısa ve orta vadeli önceliklerin yerine getirilmesi adına bir ulusal program hazırlamıştır. Söz konusu ulusal program 24 Mart 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ulusal programda Türkiye, Kopenhag kriterlerine ve toplam 31 bölümden oluşan topluluk müktesebatına hangi sürede ve ne ölçüde uyabileceğini belirtmiştir.

Avrupa Birliği Konseyi yeni katılım ortaklığı belgesini 19 Mayıs 2003 tarihinde kabul etmiştir. Bunun üzerine Türkiye 24 Temmuz 2003 tarihinde yeni

---

⁸³ **A.e.**, s.398

⁸⁴ **A.e.**, s.400

⁸⁵ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.400

ulusal programı yürürlüğe koymuştur. Yeni ulusal programda; giriş, siyasi kriterler, ekonomik kriterler, üyelik yükümlülüklerini üstlenebilme yeteneği, müktesebatın uygulanmasına yönelik idari kapasite ve finansman ihtiyacı kısımları vardır. Ulusal programın üyelik yükümlülüklerini üstlenebilme yeteneği başlığı altında müzakerelere de esas alınacak 35 başlık vardır. Söz konusu bu başlıklar; malların serbest dolaşımı, işçilerin serbest dolaşımı, yerleşme hakkı ve hizmet sunum serbestisi, sermayenin serbest dolaşımı, kamu alımları, şirketler hukuku, fikri mülkiyet hakları, rekabet politikası, finansal hizmetler, bilgi toplumu ve medya, tarım ve kırsal kalkınma, gıda güvenliği, veterinerlik ve bitki sağlığı politikası, balıkçılık, taşımacılık politikası, enerji, vergilendirme, ekonomik ve parasal birlik, istatistik, sosyal politika ve istihdam, girişim ve sanayi politikası, trans Avrupa ağları, bölgesel politika ve yapısal araçların koordinasyonu, temel haklar ve hukuk, adalet, özgürlük ve güvenlik, bilim ve araştırma, eğitim ve kültür, çevre, tüketicinin ve tüketici sağlığının korunması, gümrük birliği, dış ilişkiler, ortak dış ve güvenlik politikaları, mali kontrol, mali ve bütçesel hükümler, kurumlar ve diğer konulardır.

Avrupa Birliği müktesebatına uyum ile ilgili çalışmaların yürütülmesi amacıyla 27 Haziran 2000 tarihinde Avrupa Birliği Genel Sekreterliği kurulmuştur.

Helsinki zirvesinde karara bağlanan Türkiye'nin mevzuat taraması sürecine hazırlanmasını sağlamak için Türkiye-AB ortaklık komitesine bağlı 8 adet teknik alt komite kurulmuştur. Bu 8 komite 35 müzakere başlığını toplamaktadır.

Aralık 1999 Helsinki zirvesinde başlatılan adaylık sürecinin arkasından 6 Ekim 2004 tarihinde 3 adet komisyon raporu yayınlanmıştır. Bu raporlar ilerleme raporu, etki raporu ve tavsiye kararıdır. Komisyon tavsiye kararında konseye Türkiye'nin gerekli koşulları yerine getirdiğini ve üyelik müzakerelerine başlaması gerektiğini tavsiye etmiştir. Bu rapor üzerine Konsey 3 Ekim 2005 tarihinde Türkiye ile müzakerelere başlanmasına karar vermiştir. Müzakereler Türkiye ile 27 ülke dışişleri bakanlarının katıldığı hükümetler arası konferans çerçevesinde yürütülmektedir. Müzakereler fasıl olarak adlandırılan 35 ayrı başlık altında ve iki aşamada

gerçekleştirilecektir. Bu aşamalar tarama adı verilen birinci aşama ve müzakereler aşamasıdır.

G- TÜRKİYE AB ARASINDAKİ MÜZAKERELER

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki müzakereler 35 başlık olarak belirlenmiştir. Bu başlıklar; 1- Malların Serbest Dolaşımı, 2-Kişilerin Serbest Dolaşımı 3- Yerleşme Hakkı ve Hizmet Sunum Serbestisi 4- Sermayenin Serbest Dolaşımı 5-Kamu İhaleleri 6-Şirketler Hukuku 7-Fikri Mülkiyet Hukuku, 8- Rekabet Politikası 9- Mali Hizmetler, 10- Bilgi Toplumu ve Medya, 11- Tarım ve Kırsal Kalkınma, 12- Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası, 13- Balıkçılık, 14- Ulaştırma Politikası, 15- Enerji, 16- Vergilendirme, 17- Ekonomik ve Parasal Politika, 18- İstatistik, 19- Sosyal Politika ve İstihdam, 20- İşletme ve Sanayi Politikası, 21- Trans Avrupa Ağları, 22- Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu, 23- Temel Haklar ve Hukuk, 24- Adalet. Özgürlük ve Güvenlik, 25- Bilim ve Araştırma, 26- Eğitim ve Kültür, 27-Çevre, 28- Tüketicinin ve Tüketici Sağlığının Korunması, 29- Gümrük Birliği, 30- Dış İlişkiler, 31- Dışişleri, Güvenlik ve Savunma Politikaları, 32- Mali Kontrol, 33- Mali ve Bütçesel Hükümler, 34- Kurumlar 35- Diğer Konulardır.

Müzakere fasıllarından önce tanıtıcı ve ayrıntılı taramalar yapılmıştır. Tanıtıcı taramalarda komisyon yetkilileri ilgili müzakere faslıyla ilgili bilgiler vermekle beraber, ayrıntılı tarama toplantılarında ise Türkiye ilgili mevzuat ve Türk hukuku arasındaki bağlantıyı içeren sunumlar gerçekleştirmiştir.

Tarama sürecinin tamamlanmasından sonra Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa Konseyine ilgili başlıktaki mevzuat uyum durumu, problemleri alanlara ilişkin değerlendirmeler ve başlığın müzakereye açılıp açılmamasıyla ilgili tarama raporu sunulmaktadır. Bu raporları göz önünde bulunduran konsey ise oybirliğiyle bir başlığın müzakereye açılıp açılmamasına karar vermektedir. Müzakereye açılan başlıklarda Türkiye'den müzakere pozisyon belgesi istenmekle beraber, AB tarafı ise

Ortak Tutum belgesini hazırlayarak iki taraf için de fiili müzakere aşamasına geçilmektedir⁸⁶.

Türkiye ile Avrupa Birliğinin yakın tarih kronolojisine bakacak olursak; 3 Ekim 2005 müzakere başlangıcıdır. 2006 yılı ilerleme raporu 8 Kasım 2006 tarihinde açıklanmıştır. 14-15 Aralık 2006 tarihleri arasında Brüksel Zirvesi düzenlenmiştir. 6 Kasım 2007 tarihinde Türkiye 2007 İlerleme Raporu yayınlanmıştır. 5 Kasım 2008'de 2008 ilerleme raporu yayınlanmıştır. 14 Ekim 2009 tarihinde 2009 ilerleme raporu yayınlanmıştır. 9 Kasım 2010 tarihinde 2010 ilerleme raporu yayınlanmıştır. 8 Haziran 2011 tarihinde Avrupa Birliği Bakanlığı kurulmuştur. 12 Ekim 2011'de 2011 ilerleme raporu yayınlanmıştır. 12 Nisan 2012 tarihinde Türkiye- AB Ortaklık Komitesi Toplantısı Brüksel'de yapılmıştır. 10 Ekim 2012'de 2012 yılı Türkiye ilerleme raporu yayınlanmıştır. 16 Ekim 2013'te 2013 yılı Türkiye ilerleme raporu yayınlanmıştır. 16 Aralık 2013'te AB ile Mutabakat zaptı ve geri kabul antlaşması imzalanarak nihai hedefi Türk vatandaşlarına uygulanan Schengen vizesinin kaldırılması olan vize muafiyeti süreci resmen başlamıştır. 18 Eylül 2014'te Türkiye'nin yeni Avrupa Birliği stratejisi açıklanmıştır. 8 Ekim 2014'te 2014 yılı Türkiye ilerleme raporu yayınlanmıştır. 16 Ekim 2014'te Türkiye'nin yeni AB iletişim stratejisi açıklanmıştır. 30 Ekim 2014'te AB'ye katılım için ulusal eylem planının 1. Aşaması açıklanmıştır. 1 Aralık 2014'te AB'ye katılım için ulusal eylem planının 2. Aşaması açıklanmıştır. 10 Kasım 2015 tarihinde 2015 yılı Türkiye ilerleme raporu yayınlanmıştır⁸⁷.

V- YÖNERGELERİN AB MEVZUATINDAKİ YERİ VE ÜYE ÜLKE MEVZUATINA ETKİSİ

Avrupa Birliği Hukuku'nda, Avrupa Ekonomik Topluluğu Antlaşması, Avrupa Birliği Antlaşması, Amsterdam, Nice ve Lizbon Antlaşmaları Birliğin birincil

⁸⁶Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.429

⁸⁷http://www.ab.gov.tr/files/5%20Ekim/turkiye_avrupa_birligi_iliskileri_kronolojisi.pdf.Erişim tarihi:07.11.2015

hukukunu oluştururken, Birlik organ ve kurumlarının dzenlediği tüzük ve yönergeler ise Birliğin ikincil hukukunu meydana getirir⁸⁸.

Tüzükler bütün üye devletler açısından bağlayıcı olup doğrudan uygulanırlar. Doğrudan uygulanma; tüzüklerin yayınlandığı andan itibaren üye devletlerin herhangi bir işleme ve onayına gerek olmaması durumudur⁸⁹.

Yönergeler de yöneldiği her bir üye devlet bakımından bağlayıcıdır fakat yönergelerin iç hukuka aktarılmalarının metodu üye devletlere bırakılmıştır⁹⁰. Yönergeler bazı hukukçular tarafından çerçeve yasa olarak nitelendirilmiştir⁹¹. Yönergeler; ulusal hukuk sistemlerinin topluluk hukukuna uyumlaştırılmasının en önemli araçlarından biridir⁹². ÖZSUNAY üye ülke hukuk sistemlerinin “uyumlaştırılması” sözcüğü yerine “denkleştirilmesi” sözcüğünü kullanmıştır⁹³.

Yönergelerin doğrudan uygulanabilir olması öğretide tartışılır olmakla birlikte Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) istisnai bazı durumlarda, üye ülkelerin yönergeyi iç hukuklarına aktarmadan, uygulama süresinin dolması halinde, yönergenin doğrudan uygulanabileceğine dair bir çok davada karar vererek bu konuda içtihat geliřtirmiştir⁹⁴.

---

⁸⁸ Özsunay, **a.g.e.**, s.109

⁸⁹ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**, s.167

⁹⁰ Özsunay, **a.g.e.**, s.118

⁹¹ **A.e.**, s.119

⁹² Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**,s. 168

⁹³ Özsunay, **a.g.e.**, s.119

⁹⁴ Bozkurt, Özcan, Köktaş, **a.g.e.**,s. 169

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ YÖNERGELERİ UYARINCA 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU TİCARET ŞİRKETLERİ GENEL HÜKÜMLER KAPSAMINDA MEYDANA GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER VE YENİLİKLER

I- GENEL AÇIKLAMA

Çalışmamızın bu bölümünde Avrupa Birliği yönergelerinin 6012 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun; ticaret şirketlerinin ehliyeti, birleşme, bölünme, tür değiştirme ve şirketler topluluğu maddelerine etkileri incelenecektir.

Öncelikli olarak belirtmek isteriz ki; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun birleşme, bölünme ve tür değiştirme hükümlerini düzenleyen 134 ile 194' üncü maddeleri, İsviçre'nin 30/10/2003 tarihli, "Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme ve Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanun" (İBirK/FusG)'dan faydalanılarak kaleme alınmıştır. Yeni kanunda İBirK'nın tercih edilmesinin sebebi, İsviçre şirketler hukukunun Alman ve Fransız hukuklarına nazaran Türk şirketler hukukuna çok daha yakın olması ve bu yüzden İBirK'den yararlanmanın amaca uygun düşeceğidir. Önemle vurgulamak gerekir ki; İBirK, AET'nin şirketlere ilişkin birleşmeler hakkındaki 78/855 sayılı üçüncü yönerge ve bölünmelere dair 82/891 sayılı altıncı yönergesinden yararlanılarak hazırlanmıştır⁹⁵. Ayrıca şirketlere ilişkin 77/91 sayılı ikinci yönergenin koruyucu hükümleri ile sermayenin korunmasına dair kuralları da gözetilmiş ve 8/10/2001 tarihli 2157/2001 sayılı Avrupa Şirketi statüsüne ilişkin tüzük ile bağlantı da sağlanmıştır⁹⁶. Çalışmamız AB yönergeleri ile sınırlandırıldığından

⁹⁵ 6102 sayılı **TTK Gerekçesi**, Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirme hakkındaki genel açıklamalar

⁹⁶ **A.e.**

dolayı birleşme, bölünme ve tür değiştirmenin ele alındığı kısımlarda sadece AB yönergeleriyle TTK hükümleri arasında karşılaştırma yapılmıştır.

Vurgulamak istediğimiz bir diğer husus ise; 6102 sayılı TTK'nın şirket topluluklarıyla ilgili kısmının Alman Paysenetli Ortaklıklar Kanununun (AktG); topluluk (konzern) ve bağlı işletmeler hükümlerinden esinlenmiş olmakla beraber bazı noktalarda ondan ayrılmasıdır⁹⁷. Şirketler topluluğu konusu, Alman hukukundan büyük ölçüde esinlenen, Avrupa Birliği'nin taslak 9. Yönergesi ile düzenlenmiş olmakla beraber sözkonusu yönerge Avrupa Parlamentosu ve Konseyinde kabul edilmediği için taslak metin olarak kalmıştır. Her ne kadar, Avrupa Birliğinde şirketler topluluğu üzerinde yoğun çalışmalar yapıлып, yönerge taslakları hazırlanmış olmasına rağmen bunlar bir sonuca ulaşmamıştır. Bu durumun sebebi topluluk hukukunun kanunlaştırılmasının ekonomik gücün merkezileştirilmesinin gelişmesini sıkıntıya sokabileceği, esnekliğini yitirebileceği ve sisteme özel bir sorumluluk düzeninin eklenmesinin gerekeceği gibi endişelerdir⁹⁸ ve bu sebeplerden ötürü şirketler topluluğunun yönerge ile düzenlenmesine üye ülkeler destek vermemektedir⁹⁹.

9. taslak yönergenin kabul edilmemesinin sonucunda, Avrupa şirketler topluluğu hukuku projesi üzerinde çalışmak için Avrupa Forumu (Forum Europeum) kurulmuştur. Şirketler topluluğu için Avrupa Forumu, hukuk akademisyenlerinden oluşmakta olup, sözkonusu forum 2000 yılında şirket topluluklarıyla ilgili öneri yayınlamıştır. Bu öneride, Şirket Topluluğu Hukuk Prensipleri adı altında bazı standartlar ve kurallar belirlenmiştir. Bu öneri Alman hukukundan, Fransız içtihat hukukundan ve İngiliz hukukundan etkilenmiştir. Avrupa forumunun önerisi de Avrupa Birliği seviyesinde kabul edilmemiştir. Fakat Avrupa forumunun çalışmaları

---

⁹⁷ Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme**, Güncelleştirilmiş 4. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s.605

⁹⁸ **A.e.**, s.604

⁹⁹ http://law.au.dk/fileadmin/Jura/dokumenter/CHAPTER_16_GROUPS_OF_COMPANIES.pdf Erişim Tarihi: 15.02.2016

şirket toplulukları hakkında Avrupa Model Şirket Kanunu'na (European Model Company Act- EMCA) dayanak oluşturmuştur¹⁰⁰.

EMCA, şirket topluluklarını 15. Bölümde düzenlemiştir. 15. Bölümün 1. kısmında tanımlar başlığı altında şirketin tanımı, ana ve bağlı şirket, tümü kazanılmış bağlı şirket, kontrol mekanizmasının anlamı, hukuki kontrol kriterleri, gerçek kontrol kriterleri, katılma hesaplamaları, açıklamanın kontrol edilmesi; 2. kısımda topluluk yönetimi başlığı altında ana şirketin bağlı şirketin yönetimine talimatlar vermesi, bağlı şirket bazında bilgiye erişim ve satın alma hakkı; 3. kısımda ana şirketteki pay sahiplerinin haklarının korunması başlığı altında bilgiye ulaşma hakkı ve özel araştırmanın talep edilmesi, 4. kısımda bağlı şirketteki pay sahiplerinin haklarının korunması başlığı altında ise; topluluk içindeki şirkete sunulan fırsatlar, özel araştırma talep edilmesi hakkı, satma hakkı, topluluk şirketinin menfaati ve yanlış ticaret alt başlıkları mevcuttur¹⁰¹.

EMCA, isminden de anlaşılacağı üzere şirketleri düzenleyen bir model kanun niteliğinde olduğu için, sadece şirketler topluluğuyla ilgili değil şirketler hukukunun bütün alanlarıyla ilgili düzenlemeleri bünyesinde barındırmaktadır. EMCA 10-11 Eylül 2015 tarihleri arasında Viyana Üniversitesinde Avrupa Şirketleri ve Finansal Hukuk Değerlendirilmesi toplantısında şirketler hukuku profesörlerine, uygulayıcılarına ve hâkimlere ilk olarak tanıtılmıştır. Bu kanun bağımsız bir grup akademisyen ve uygulayıcı tarafından hazırlanmıştır. Kanunu hazırlayan grup içerisinde yirmi ülkeden 20 hukuk profesörü ve 10 uzman bulunmaktadır. Bu proje 2007 yılında başlamış olup, ilk taslak metin 8 sene sonunda 430 sayfa olarak düzenlenmiştir. EMCA giriş kısmından sonra 12 bölüme ayrılmış, bu bölümlerde genel prensipler, şirketlerin kuruluşu, kayıtlar, paylar, finansal yapı, sermaye, yönetim ve idare, yöneticilerin sorumlulukları, pay sahiplerinin toplantısı, finansal tablolar, denetim, tasfiye, şirket grupları gibi başlıklar mevcuttur. EMCA'nın hazırlanmasının asıl amacı Avrupa Birliği mevzuatının şirketler hususunda uyumlaştırılması ve

¹⁰⁰ http://law.au.dk/fileadmin/Jura/dokumenter/CHAPTER_16_GROUPS_OF_COMPANIES.pdf
Erişim Tarihi: 15.02.2016

¹⁰¹ <http://www.commerciallaw.com.ua/attachments/article/96/Final%20Draft%20EMCA%20Code.pdf>
Erişim Tarihi: 16.02.2016

birleştirilmesidir. EMCA şirketler hukuku mevzuatına derin bir bakış açısı kazandırarak Avrupa Birliği mevzuatındaki şirketler hukukunun gelişmesine önemli katkılar sağlamayı hedefler. EMCA'nın şirketler hukukunun uyumlaştırılması projesine bazı eleştiriler de yapılmaktadır. Bunlardan birincisi, EMCA'nın giriş kısmında sözkonusu düzenlemenin şirketler konusunda genel prensipler belirleyeceği ve detaylı açıklama yapmaktan kaçınacağı ifade edilmesi fakat bu rağmen bazı konularda detaylı açıklamalar yapmasıdır. Diğer bir eleştiri de EMCA'nın şirketler hususunda üye ülke kanunlarını uyumlaştırmayı hedeflemesine rağmen düzenleyici rekabeti de teşvik etmesidir. Sonucu eleştiri ise EMCA'nın Avrupa Birliği şirket yönergeleri ve tüzüklerince halledilemeyen anlaşmazlıklara çözüm getirme iddiasında bulunup, bu sorunları yeni bir metodla değil bir ya da birkaç üye devletin daha önceki tecrübelerine dayanarak çözüme gitmesidir¹⁰².

II- TİCARET ŞİRKETLERİNİN EHLİYETİ

Birinci Konsey yönergesi olarak anılan 68/151 AET sayılı yönerge¹⁰³ doğrultusunda 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununda şirketlerin¹⁰⁴ ehliyeti düzenlenmiştir.

68/151 AET sayılı Konsey Yönergesi genel olarak bakıldığında 9 Mart 1968 tarihinde sınırlı sorumluluk prensibi çerçevesinde ve üçüncü şahısların menfaatlerinin korunması açısından sermaye şirketi olarak adlandırılan anonim, limited ve paylı komandit şirketlerin bilgilerinin kamuya açıklanması, şirketlerin yetkili organlarının

¹⁰² Marco Ventoruzzo, "The New European Model Company", **Harvard Law School Forum**, 13.10.2015, (çevrimiçi) <https://corpgov.law.harvard.edu/2015/10/14/the-new-european-model-company-act/> Erişim Tarihi: 15.02.2016

¹⁰³ Directive 68/151 EEC, **Official Journal of the European Union**, L065, 14.03.1968

¹⁰⁴ 68/151 sayılı Yönergede geçen şirket tanımı Roma Antlaşmasının 58. maddesi, 2.fikrasına dayanmaktadır. 58. Madde 2. fıkrada şirket; "*Şirketler veya firmalar tabirinden kooperatifler dahil olmak üzere medeni kanun yada ticaret kanunu uyarınca kurulmuş şirketler ya da firmalar ile kar amacı gütmeyenler hariç olmak üzere kamu hukuku yada özel hukuk hükümlerine tabi diğer tüzel kişiler anlaşılır.*" şeklinde tanımlanmıştır.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1436957641391&uri=CELEX:11957E058> sitesinde Antlaşmanın 58. maddesi mevcuttur

üçüncü kişilerle yaptıkları işlemlerin geçerliliği ve şirketin hükümsüzlüğü konularını düzenlemiştir¹⁰⁵.

Şirketlerin ehliyeti konusuna değinecek olursak 68/151 AET sayılı yönergenin 9. maddesinin 1.fikrası¹⁰⁶ ¹⁰⁷ “Şirketin organları tarafından yapılan işlemler şirketin konusu dahilinde olmasa bile bağlayıcıdır meğer ki bu işlemler kanunun bahsettiği veya kanun tarafından öngörülen yetkiyi aşmasın” şeklindedir. Bu düzenlemenin amacı daha çok üçüncü kişilerin korunmasıdır¹⁰⁸. Bu durumun yanı sıra sözkonusu yönergede de şirketin faaliyet alanına girmeyen işlemlerin şirketi bağlamayacağını kabul edilebileceği konusunda üye devletlere serbesti tanınmıştır¹⁰⁹.

Yönergenin getirdiği düzenleme ile ilk bakışta ultra vires’in klasik anlamının yani hak ehliyetinin sınırlandırılmasının artık terk edildiği sonucuna ulaşılsa da bu durumdan üye devletlere faaliyet konusu dışındaki işlemlerin geçersizliğini kendi iç hukuklarında kabul etme serbestisinin tanınmasının tam anlamıyla ultra vires ilkesinin terk edilmesi anlamına gelmediği anlaşılır¹¹⁰.

68/151 AET sayılı yönerge 2009/101 AT sayılı yönerge ile kodifiye edilmiştir. 16 Eylül 2009 tarihli ve 2009/101 AT¹¹¹ sayılı yönerge bölüm 3 madde 10’da ultra vires kuralı düzenlenmiş olup anılan maddede 68/151 sayılı yönergedeki ultra vires maddesi değişmeden aynı şekilde korunmuştur. 2009/101 AT sayılı yönergeyi

---

¹⁰⁵ Arslan Kaya, “Ticaret Sicili ve Sermaye Şirketlerinde Kamuyu Aydınlatma”, **Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumuna**, Proje Yöneticisi: Ünal Tekinalp, İstanbul, 2001, s.485

¹⁰⁶ Directive 68/151 EEC, **Official Journal of the European Union**, L065, 14.03.1968, s.6 metinden çevrilmiştir.

¹⁰⁷ Ayrıca bu yönergenin daha önce yapılmış bir çevirisi için bakınız; Şükrü Yıldız, “Avrupa Topluluğunun Kamuyu Aydınlatmaya İlişkin 9 Mart 1968 Tarih ve 68/151 EEC sayılı bir Nolu Şirketler Hukuku Konsey Yönergesi”, **Atatürk Üniversitesi, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi** 1999, C.III, S.1, s. 275-282

¹⁰⁸ Abuzer Kendigelen, “Sermaye Şirketlerinde Ehliyet, Temsil, Butlan ve Kuruluştan Doğan Sorumluluk”, **Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumuna**, Proje Yöneticisi: Ünal Tekinalp İstanbul 2001, s.513

¹⁰⁹ Kendigelen, **a.g.e.**, s.514

¹¹⁰ Kendigelen, **a.g.e.**, s.514

¹¹¹ Directive 2009/101 EC, **Official Journal of the European Union**, L259/14, 16.09.2009, s.10

değiştiren 2012/17 AB¹¹² sayılı yönergede de bu konuda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Bahsi geçen yönergenin Türk Hukuku'na yansması ise 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu madde 125 ve madde 371' de kendine yer bulmuştur. TTK madde 125'te "*Ticaret Şirketleri Türk Medeni Kanununun 48. Maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilir. Bu husustaki kanuni istisnalar saklıdır*" şeklinde olup TTK'nın 371'inci maddesinin ikinci fıkrasında; "*Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğer ki, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin*" denilmekle anonim şirketin işletme konusu dışında hak ehliyetinin bulunduğu ve temsile yetkili olan kişiler tarafından gerçekleştirilen işletme konusu dışındaki işlemlerin de, üçüncü kişinin işlemin işletme konusu dışında olduğunu bildiği veya bilebilecek durumda bulunduğu haller hariç olmak üzere, şirketi bağlayacağı ifade edilmiştir¹¹³.

Bu şekilde yönergeye uygun bir şekilde Türk Hukukunda ultra vires kuralı kaldırılmıştır zira 6762 sayılı eski Ticaret kanunu madde 137'de "*Ticaret Şirketleri Hükmi Şahsiyeti haiz olup şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar saklıdır*" denilmekteydi¹¹⁴. Buradan anlaşılmaktadır ki; Yeni TTK ile birlikte temsile yetkili olanların şirketin işletme konusu dışında işlem yapması durumunda, söz konusu işlemi yok sayan hükmün kaldırılması aslında AET yönergesiyle uyumlu ve üçüncü kişileri yani işlem güvenliğini koruyan bir sistem meydana getirmiştir¹¹⁵. Ultra vires kuralının kaldırılması ticaret hayatında olumlu bir gelişme olarak düşünülebilir zira sözkonusu düzenleme hem işlemin bağlayıcı olabilmesi adına şirketleri işletme konularını detaylı ve geniş yazma külfetinden kurtarmış, hem de ekonomik yaşamda işlem güvenliğini tesis etmiştir.

¹¹² Directive 2012/17 EU, **Official Journal of the european Union**, L156/1, 13.06.2012

¹¹³ Tekinalp, **a.g.e.**, s. 262

¹¹⁴ Rabia Eda Giray, "Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Şirketler Topluluğu", **Şirketler Hukuku**, Editör: Sami Karahan, Güncellenmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2013, s.114

¹¹⁵ Tekinalp, **a.g.e.**, s. 262

III- BİRLEŞME KONUSUNDA GETİRİLEN YENİLİKLER

A- GENEL HÜKÜMLER

1- İLKE

Avrupa Topluluğu'nun anonim şirketlerin birleşmesine ilişkin 9 Ekim 1978 Tarih ve 78/855 AET sayılı şirketler hukuku üçüncü konsey yönergesi 2. madde¹¹⁶ uyarınca "Üye devletler kendi ulusal kanunları ile yönetilen şirketler hakkında bir veya daha fazla şirketin bir başka şirket tarafından devralınması yoluyla birleşmeyi gerçekleştirecek kurallar koyacaktır." şeklinde hüküm kurulmuştur.

Bahsi geçen yönergenin 3. maddesinin 1. fıkrasında devralma yolu ile birleşme tanımlanmış, bu tanım uyarınca, devralma yolu ile birleşmede bir veya birkaç anonim şirketin malvarlığı tasfiye edilmeksizin bütün hak ve borçları ile birlikte devralan şirkete geçeceği, dağılan şirket veya şirketin ortaklarının devralan şirkette pay sahibi olacağı ve nakit ödeme yapıldığı takdirde bu miktarın çıkarılan payların nominal veya muhasebe değerinin¹¹⁷ %10'undan fazla olamayacağı ifade edilmiştir. 78/855 AET sayılı yönergenin 4. maddesinde ise yeni bir şirket kurulması yolu ile birleşme tanımlanmış, birleşmek isteyen birden çok anonim şirketin tasfiye edilmeksizin sona ereceği, böylece dağılan şirketin malvarlıklarının bütün hak ve borçlarıyla yeni şirkete geçeceği ve bunun karşılığında kendi ortaklarına yeni şirketin paylarının verileceği ifade edilmiştir. Aynı zamanda ortaklara yeni şirket tarafından nakit ödeme yapılacaksa bunun çıkarılan payların nominal veya muhasebe değerinin %10'unu geçmemesi gerektiği belirtilmiştir.

¹¹⁶ Çeviri için bkz: Şükrü Yıldız, "Avrupa Topluluğunun Anonim Şirketlerin Birleşmesine ilişkin 9 Ekim 1978 Tarih ve 78/855 EEC sayılı Şirketler Hukuku Üçüncü Konsey Yönergesi", **AÜEHFD, C IV**, 2000, s.625 http://eski.erzincan.edu.tr/birim/HukukDergi/makale/2000_1_29.pdf Erişim tarihi:28.07.2015

¹¹⁷ Muhasebe değeri toplam sermayenin pay sayısına bölünmesiyle elde edilir. Başka bir deyişle her bir payın sermayede temsil ettiği değeri belirler. Ayrıntılı bilgi için bkz: Dirk Van Gerven, **Capital Directive in Europe, The Rules on Incorporation and Capital of Limited Liability Companies**, Cambridge University Press, United Kingdom, 2014, s.15 <https://books.google.com.tr/books?id=cxdvAwAAQBAJ&pg=PA15&lpg=PA15&dq=accountable+par&source=bl&ots=NfOZGiPRJ&sig=kV9WYiEfygn9LzNdasJnAX3bHIw&hl=en&sa=X&ved=0ahUK Ewiv5s6tiMPNAhXHXhQKHSYmAx84ChDoAQgeMAE#v=onepage&q=accountable%20par&f=false>

78/855 AET sayılı yönergeyi tadil eden 13 Kasım 2007 tarihli 2007/63¹¹⁸ AT sayılı ve 16 Eylül 2009 tarihli 2009/109¹¹⁹ AT sayılı yönergeler şirket birleşmelerinin ilkeleri konusunda herhangi bir değişiklik yapmamıştır. Söz konusu bütün bu yönergeler 2011/35¹²⁰ AB sayılı yönerge ile kodifiye edilmiştir. 5 Nisan 2011 tarihli 2011/35 AB sayılı yönerge şirket birleşmeleriyle ilgili bütün yönergeleri bünyesinde toplayıp, kuralları sistematik bir hale getirmiştir. 2011/35 sayılı yönerge şirket birleşmelerinin ilkeleri konusunda 78/855 AET sayılı yönergenin yukarıda açıklanan bütün maddelerini korumuş, bu yönde herhangi bir değişikliğe gitmemiştir.

Birleşmenin ilkesi doğrultusunda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu madde 136'da *“(1) Şirketler; a- Bir şirketin diğerini devralması, teknik terimle “devralma şeklinde birleşme” veya b- Yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, teknik terimle “yeni kuruluş şeklinde birleşme” yoluyla birleşebilirler. (2) 136 ila 158’inci maddelerin uygulamasında, kabul eden şirket “ devralan”, katılan şirket “ devrolunan” diye adlandırılır. (3) Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşir.”* şeklinde yeni bir düzenleme getirilmiştir. 6762 sayılı eski Türk Ticaret kanunu madde 146'da ise *“Birleşme, iki veya daha fazla ticaret şirketinin birbiriyle birleşerek yeni bir ticaret şirketi kurmalarından veya bir yahut daha fazla ticaret şirketinin mevcut diğer bir ticaret şirketine iltihak etmesinden ibarettir. Çeşitli ticaret şirketlerine ait hususi hükümler mahfuz kalmak şartıyla birleşme hakkında müteakip maddelerdeki hükümler tatbik olunur”* denilmekteydi.

Görülmektedir ki, 6102 sayılı TTK'nın 136. Maddesinde 78/855 AET sayılı yönergeden farklı olarak devralma yolu ile birleşme veyahut yeni kuruluş şeklinde

---

¹¹⁸ Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir.

¹¹⁹ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009 İngilizce metin incelenmiştir.

¹²⁰ Directive 2011/35 EU, **Official Journal of the European Union**, L 110/1, 29.04.2011 İngilizce metin incelenmiştir.

birleşme durumlarında ortaklara nakit ödeme durumlarında çıkarılan payların nominal veya muhasebe değerinden %10'undan fazla olamayacağı ifadesi yer almamaktadır.

Esasen ekonomik hayat; enflasyon veyahut mali krizler karşısında daha güçlü ve büyük sermayeli olma adına şirket birleşmelerini teşvik etmektedir¹²¹. Bu etkinin bir görünüşü olarak da yeni TTK'da şirketlerin birleşmesi konusu ayrıntılı ve çok yönlü bir biçimde düzenlenmiştir

6102 sayılı TTK'nın 136. maddesinde belirtildiği üzere; birleşme devralma şeklinde birleşme ve yeni kuruluş şeklinde birleşme olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Devralma şeklinde birleşme bir ya da birden fazla ticaret şirketinin veya bir ticari işletmenin diğer bir ticaret şirketine tüm malvarlığı ile katılması şeklinde olur veyahut bir ticari işletmenin diğer bir ticaret şirketince devralınması şeklinde meydana gelir¹²². Katılma olarak da adlandırılan devralma şeklinde birleşme türünde devralan şirket varlığını sürdürür devrolunan şirket ise malvarlıkları tasfiye edilmeksizin bütün halinde devralan şirkete dahil olurlar ve işlemler bittikten sonra devrolunan şirketin tüzel kişiliği sona erer¹²³.

Yeni kuruluş şeklinde adlandırılan birleşme ise iki veya daha fazla sayıda ticaret şirketinin malvarlıklarının külli halefiyet yoluyla yeni kuracakları bir ticaret şirketine geçmesi şeklinde olmakla birlikte birleşen şirketler sona ererler ancak tasfiye olmazlar. Burada geçerli olan külli halefiyet ilkesi uyarınca sona eren şirketin bütün malvarlığı hak ve borçlarıyla birlikte bir bütün halinde yeni kurulan ortaklığa devredilir. Birleşmeye katılan şirketler birleşme işlemlerinin tamamlanmasından sonra tüzel kişiliklerini yitirirler¹²⁴. Bütün bu anlatılanlar ışığında söylenebilir ki birleşmeye

---

¹²¹ Mehmet Bahtiyar, “ Türk Ticaret Kanunu ile Avrupa Birliği'nin Üçüncü Konsey Yönergesi Açısından Anonim Ortaklık Birleşmeleri ve Denetimi”, **Şirket Birleşmeleri**, Editörler: Haluk Sumer, Helmut Pernsteiner, İstanbul, Alfa Yayınları, 2004, s.4

¹²² Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s.64

¹²³ Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, Bursa, Dora yayınları, 2013, s.69

¹²⁴ Pulaşlı, a.g.e., s.65; Bilgili- Demirkapılı, a.g.e., s.69

hakim olan ilkeler; tasfiyesiz sona erme, külli halefiyet, pay sahipliğinin devamlılığı ve alacaklıların korunması ilkeleridir¹²⁵.

Birleşmeye hâkim olacak ilkelere kısaca değinecek olursak; tasfiyesiz sona erme ilkesinde şu durum sözkonusudur; esas olarak sona eren bir şirket tasfiye haline girer fakat ticaret şirketlerinin birleşmesi halinde istisnai bir durum sözkonusudur. Şirketin tasfiye süreci şirketin sona ermesi ve tüzel kişiliğın ticaret sicilinden silinmesi arasında geçen dönem olmakla birlikte birleşme halinde en az bir şirketin tasfiyesiz sona ermesi şarttır. Devralma şeklinde birleşmede devrolunan şirket ve yeni kuruluş yoluyla birleşmede birleşmeye katılan ticaret şirketlerinin tamamı tasfiye sürecine girmeden sona erer. Bu durumun sebebi üçüncü kişilerde doğmuş veya doğabilecek her türlü ihtilaflarda varlığını sona erdiren şirketin halef olmasıdır¹²⁶. Külli halefiyet ilkesi uyarınca şirketin bütün aktif ve pasiflerinin malvarlığı veya işletmelerinin bir bütün halinde kendiliğinden ve başka bir işleme gerek kalmaksızın devralan ya da yeni kurulan şirkete geçmesidir. Pay sahipliğinin devamlılığı ilkesinde ise devrolunan şirket ortaklarının devralan şirketteki payınının değerini karşılayacak ve kendisine eşit haklar sunacak bir devralan şirket payını isteme hakkı esastır. Alacaklıların korunması ilkesi de tasfiyesiz infisah ve külli halefiyet ilkeleri gereğince şirket alacaklılarının menfaatlerini gözetilen bir ilkedir¹²⁷.

2- TASFİYE HALİNDEKİ BİR ŞİRKETİN BİRLEŞMEYE KATILMASI

Tasfiye halindeki bir şirketin birleşmeye katılması hali 78/855 AET sayılı şirketler yönergesinin 3. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir¹²⁸ Bu maddeye göre “Üye devletler, bu tür birleşmenin tasfiye halindeki şirketlerce de yapılabilmesini

---

¹²⁵ Ahmet Keşli, “Birleşme, Bölünme, Tür Değıştirme”, **Şirketler Hukuku**, Editör: Sami Karahan, Güncellenmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2013, s.114

¹²⁶ Keşli, **a.g.e.**,s.165

¹²⁷ **A.e.**, s.170

¹²⁸ Yıldız, **a.y.**, s. 626

henüz tasfiye bakiyesinin dağıtımına başlanmamış olması kaydıyla kabul edebilirler” denilmektedir.

78/855 AET sayılı yönergeyi tadil eden 13 Kasım 2007 tarihli 2007/63¹²⁹ AT sayılı ve 16 Eylül 2009 tarihli 2009/109¹³⁰ AT sayılı yönergeler tasfiye halindeki bir şirketin birleşmeye katılması konusunda herhangi bir değişiklik yapmamıştır. Söz konusu yönergeleri kodifiye eden 5 Nisan 2011 tarihli 2011/35¹³¹ AB sayılı yönerge de aynı konuda 78/855 AET sayılı yönergenin yukarıda açıklanan bütün maddelerini korumuş, bu yönde herhangi bir değişikliğe gitmemiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret kanunu madde 138 uyarınca tasfiye halindeki bir şirketin birleşmeye katılması hükmü “(1) Tasfiye halindeki bir şirket, malvarlığının dağıtılmasına başlanmamışsa ve devrolunan şirket olması şartıyla, birleşmeye katılabilir. (2) Birinci fıkradaki şartların varlığı, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicil müdürlüğüne sunulan belgelerle ispatlanır” şeklindedir. 6762 sayılı Eski TTK’da böyle bir hüküm yoktur.

Yeni TTK’da 78/855 AET sayılı birleşme yönergesi ile paralel olarak tasfiye halindeki bir şirketin birleşmeye katılabileceği fakat bunun şartının malvarlığının dağıtılmamış olması olarak belirlenmiştir. Yeni TTK malvarlığının dağıtılmamış olması şartı terimini kullanırken, söz konusu yönergede tasfiye bakiyesinin dağıtılmamış olması ibaresi kullanılmıştır.

Kanunkoyucu tasfiye halindeki bir şirketin birleşmeye katılması için iki şart öne sürmektedir. Bunlardan birincisi tasfiye halindeki ticaret ortaklığının malvarlığının dağıtılmasına başlanmamış olmalıdır; diğeri ise tasfiye halindeki ortaklığın ancak devrolunan ortaklık olmasıdır. TEKİNALP bu şartlara tasfiyenin iflas tasfiyesi olmaması ve ilgili ticaret ortaklığının mahkeme kararı ile feshine karar

¹²⁹Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir.

¹³⁰Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009 İngilizce metin incelenmiştir.

¹³¹Directive 2011/35 EU, **Official Journal of the European Union**, L 110/1, 29.04.2011 İngilizce metin incelenmiştir.

verilmemiş olması şartlarının da eklenmesi gerektiği görüşünü savunmaktadır. Tasfiye halindeki şirketin malvarlığının dağıtılmaya başlanmış olması durumunda birleşme mümkün değildir zira bu durum malvarlığı ilişkilerinin sürekliliğinin ve alacaklıların haklarının korunmasına engel teşkil eder¹³².

B- BİRLEŞME SÖZLEŞMESİ VE BİRLEŞME RAPORU

1- BİRLEŞME SÖZLEŞMESİ

a- BİRLEŞME SÖZLEŞMESİNİN HAZIRLANMASI

78/855 sayılı yönerge madde 5'te birleşme sözleşmesi yerine birleşme şartları taslağı terimi kullanılmış ve 5. madde 1. fıkrada¹³³ “ Birleşen şirketlerin yönetim organları yazılı bir birleşme şartları taslağı hazırlayacaklardır” ibaresi yer almıştır.

78/855 AET sayılı yönergeyi tadil eden 13 Kasım 2007 tarihli 2007/63¹³⁴ AT sayılı ve 16 Eylül 2009 tarihli 2009/109¹³⁵ AT sayılı yönergeler birleşme sözleşmesinin hazırlanması konusunda herhangi bir değişiklik yapmamıştır. Söz konusu yönergeleri kodifiye eden 5 Nisan 2011 tarihli 2011/35¹³⁶ AB sayılı yönerge de aynı konuda 78/855 AET sayılı yönergenin yukarıda açıklanan bütün maddelerini korumuş, bu yönde herhangi bir değişikliğe gitmemiştir.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda yer almayan birleşme sözleşmesinin yapılması hükmü 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 145. maddesinde yer almıştır. 145. maddede “ *Birleşme sözleşmesi yazılı şekilde yapılır. Sözleşme, birleşmeye katılan şirketlerin, yönetim organlarınca imzalanır ve genel kurulları tarafından onaylanır.*” denilmektedir.

---

¹³² Keşli, **a.g.e.**, s.183

¹³³ Yıldız, **a.y.**, s.626

¹³⁴ Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir.

¹³⁵ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009 İngilizce metin incelenmiştir.

¹³⁶ Directive 2011/35 EU, **Official Journal of the European Union**, L 110/1, 29.04.2011 İngilizce metin incelenmiştir.

78/855 AET sayılı yönerge birleşme şartları taslağı ifadesini kullanırken yeni TTK birleşme sözleşmesi demiştir. Fakat yazılılık kuralı her iki hükümde de ortak unsurdur.

Birleşme sözleşmesi veyahut yeni kuruluşta söz konusu olan sözleşme planı birleşme sonucu meydana gelecek ortaklığın şeklini, hukuki yapısını, organların oluşum biçimlerini, ortakların hak ve borçlarını, pay ve ortaklık haklarının şekil ve içeriklerini, değişim oranını, sermaye artırımını, borçlanma ve tasarruf işlemlerini gösteren bir sözleşmedir¹³⁷. Birleşme sözleşmesi yazılı şekilde yapılır ve bu yazılı şekil geçerlilik şartıdır. Sözleşmeyi imzalama yetkisi ise yönetim kuruluna aittir ve bu yetki devredilemez yetkilerdendir. Birleşme sözleşmesi, birleşen şirketlerde bir yapı değişikliğine ve devrolunan şirket bakımından bir sona erme haline neden olduğundan şirket genel kurullarında onaylanıp karara bağlanması gerekir¹³⁸. Fakat burada göz ardı edilmemesi gereken bir husus vardır; birleşme sözleşmesi, ilgili kısımda detaylı bir şekilde anlatılacak olan kolaylaştırılmış birleşme durumunda, genel kurul onayına sunulmayabilir.

b- BİRLEŞME SÖZLEŞMESİNİN İÇERİĞİ

78/855 AET sayılı yönerge 5.madde ikinci fıkrada¹³⁹ birleşme şartları taslağının içereceği konular düzenlenmiştir. Bu konular “(a) Birleşen şirketlerin türleri, ticaret ünvanları ve sicile kayıtlı oldukları yer (b) pay değişim oranı gerektiğinde nakit ödeme miktarı (c) devralan şirket paylarının verilmesi ile ilgili şartlar (d) Bu payların hamillerinin kâra katılmaya başlayacakları tarih ve hak sahipliği ile ilgili özel şartlar (e) Devralınan şirket işlemlerinin muhasebe bakımından devralan şirket adına yapılmış sayılmaya başlayacağı tarih (f) Devralınan şirketin imtiyazlı pay sahipleri ile diğer menkul değerler sahiplerine tanınan haklar, (g)

¹³⁷ Tekinalp, **a.g.e.**, s.707

¹³⁸ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.72; Keşli, **a.g.e.**, s.184

¹³⁹ Yıldız, **a.y.**, s.626

Birleşen şirketlerin yönetim ve denetim organlarıyla bilirkişilere madde 10(1) anlamında sağlanan özel menfaatler” olarak belirtilir.

78/855 AET sayılı yönergeyi tadil eden 13 Kasım 2007 tarihli 2007/63¹⁴⁰ AT sayılı ve 16 Eylül 2009 tarihli 2009/109¹⁴¹ AT sayılı yönergeler birleşme sözleşmesinin içeriği konusunda herhangi bir değişiklik yapmamıştır. Söz konusu yönergeleri kodifiye eden 5 Nisan 2011 tarihli 2011/35¹⁴² AB sayılı yönerge de aynı konuda 78/855 AET sayılı yönergenin yukarıda açıklanan bütün maddelerini korumuş, bu yönde herhangi bir değişikliğe gitmemiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunuyla eski TTK’da düzenlenmeyen birleşme sözleşmesinin içeriğine dair maddeler konulmuştur. 6102 sayılı TTK madde 146’ya göre; “ Birleşme sözleşmesinin; a- Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret ünvanlarını, hukuki türlerini, merkezlerini; yeni kuruluş yolu ile birleşme halinde, yeni şirketin türünü, ticaret ünvanını ve merkezini, b- Şirket paylarının değişim oranını, öngörülmüşse denkleştirme tutarını; devrolunan şirketin ortaklarının, devralan şirketteki paylarına ve haklarına ilişkin açıklamaları, c- Devralan şirketin, imtiyazlı ve oydan yoksun payların sahipleriyle intifa senedi sahiplerine tanıdığı hakları, d- Şirket paylarının değiştirilmesinin şekli, e- Birleşmeyle iktisap edilen payların, devralan veya yeni kurulan şirketin bilanço karına hak kazandığı tarihi ve bu isteme ilişkin bütün özellikleri f- Gereğinde 141’inci madde uyarınca ayrılma akçesini, g- Devrolunan şirketin işlem ve eylemlerinin devralan şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarihi h- Yönetim organlarına ve yönetici ortaklara tanınan özel yararları i- Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerini içermesi zorunludur” denilmektedir.

6102 sayılı TTK’da AB düzenlemesinden farklı olarak birleşme sözleşmesinde; sınırsız sorumlu ortakların isimleri, ayrılma akçesi ve şirket paylarının

¹⁴⁰Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir.

¹⁴¹Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009 İngilizce metin incelenmiştir.

¹⁴²Directive 2011/35 EU, **Official Journal of the European Union**, L 110/1, 29.04.2011 İngilizce metin incelenmiştir.

değiştirilmesi şekli olması gereklidir. Fakat 78/855 AET sayılı yönergede TTK'dan farklı olarak birleşme sözleşmesinde denetim organlarına ve bilirkişilere tanınacak menfaatlerin olması gerektiği ifade edilmiştir.

Görüldüğü üzere TTK'nın 146.maddesinde birleşme sözleşmesinde bulunması gereken asgari kayıtlar sıralanmıştır. Söz konusu kayıtlar asgari zorunlu içeriğin çerçevesi niteliğinde olup, somut olayda yer verilmesine gerek olmayan kayıtlar sözleşmeden çıkarılabilir¹⁴³. Aynı zamanda sözleşmeye bu kayıtlar haricinde başka kayıtlar da eklenebilir¹⁴⁴.

2- BİRLEŞME RAPORU

78/855 AET sayılı yönergenin 9. maddesi uyarınca “Birleşen şirketlerin her birinin yönetim organı, birleşme şartları ile pay değişim oranını ve birleşmenin hukuki ve ekonomik gerekçelerini açıklayan ayrıntılı birer rapor hazırlayacaklardır. Bu rapor aynı zamanda ortaya çıkacak özel değerlendirme zorluklarını da tanımlayacaktır” denilmektedir.

78/855 AET sayılı yönergeyi tadil eden 13 Kasım 2007 tarihli 2007/63 AT sayılı yönergede birleşme raporu konusunda herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

78/855 AET sayılı yönergeyi tadil eden 16 Eylül 2009 tarihli 2009/109 AT sayılı yönerge ile birleşme raporunu düzenleyen 9.madde şu maddeyle değiştirilmiştir¹⁴⁵ “1- Birleşen şirketlerin her birinin yönetim organı birleşme şartları ile pay değişim oranını ve birleşmenin hukuki ve ekonomik gerekçelerini açıklayan ayrıntılı birer rapor hazırlayacaklardır. Bu rapor aynı zamanda ortaya çıkacak özel değerlendirme zorluklarını da tanımlayacaktır 2- Birleşmeye dâhil olan her bir şirketin yönetim organları kendi genel kurullarını ve diğer şirketlerin yönetim kurullarını

---

¹⁴³ Tekinalp, a.g.e., s.708

¹⁴⁴ Keşli, a.g.e., s.187

¹⁴⁵ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009, s.4 İngilizce metin çevrilmiştir.

birleşme şartları taslağının hazırlandığı tarih ile birleşme şartları taslağı hakkında karar verilecek genel kurulun yapıldığı tarih arasındaki malvarlığı ve yükümlülük konularında yapılacak değişiklikler konusunda bilgilendirmelidir 3- Üye ülkeler 1. Paragrafta belirtilen birleşme raporunu ve 2. Paragrafta belirtilen bilgi verme yükümlülüğünü birleşmeye katılan şirket pay sahipleri ve diğer menkul kıymet hamilleri kabul ederlerse zorunlu kılmaz.”

Sözkonusu bütün bu yönergeler 2011/35 AB sayılı yönerge ile kodifiye edilmiştir. 5 Nisan 2011 tarihli 2011/35 AB sayılı yönerge şirket birleşmeleriyle ilgili bütün yönergeleri bünyesinde toplayıp, kuralları sistematik bir hale getirmiştir. 2011/35¹⁴⁶ AB sayılı yönerge birleşme raporu konusunda 2009/109 AT sayılı yönergenin değişikliklerini aynen korumuştur.

6762 sayılı eski TTK’da düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı TTK’da kendine yer bulan birleşme raporu madde 147’de düzenlenmiştir. Anılan madde “(1) Birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organları, ayrı ayrı veya birlikte, birleşme hakkında bir rapor hazırlarlar. (2) Raporda; a) Birleşmenin amacı ve sonuçları, b) Birleşme sözleşmesi, c) Şirket paylarının değişim oranı ve öngörülmüşse denkleştirme akçesi; devrolunan şirketlerin ortaklarına devralan şirket nezdinde tanınan ortaklık hakları, d) Gereğinde ayrılma akçesinin tutarı ve şirket pay ve ortaklık hakları yerine ayrılma akçesi verilmesinin sebepleri, e) Değişim oranının belirlenmesi yönünden payların değerlemesine ilişkin özellikler, f) Gereğinde devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı, g) Öngörülmüşse, devrolunan şirketin ortaklarına, birleşme dolayısıyla yüklenecek olan, ek ödeme ve diğer kişisel edim yükümlülükleri ile kişisel sorumluluklar hakkında bilgi, h) Değişik türdeki şirketlerin birleşmelerinde, yeni tür dolayısıyla ortaklara düşen yükümlülükler, i) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin işçileri üzerindeki etkileri ile mümkünse bir sosyal planın içeriği, j) Birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkileri, k) Gerekliyse, ilgili makamlardan alınan onaylar, hukuki ve ekonomik yönden açıklanır ve gerekçeleri belirtilir. (3) Yeni kuruluş yoluyla birleşmede birleşme raporuna yeni

¹⁴⁶ Directive 2011/35 EU, **Official Journal of the European Union**, L 110/1, 29.04.2011 İngilizce metin incelenmiştir.

şirketin sözleşmesinin de eklenmesi şarttır. (4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde, küçük ve orta ölçekli şirketler birleşme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler. ” şeklindedir. Bahsi geçen maddenin kaynakları İBirk 14 üncü maddesi ile 78/855/AET yönergenin 9’uncu maddesidir¹⁴⁷.

Madde karşılaştırmasından görüleceği üzere; yeni TTK birleşme raporu konusunda, Avrupa Birliği’ nin anılan yönerge maddesinden farklı olarak çok daha ayrıntılı bir düzenleme yapmıştır.

Birleşme raporu; şirketlerin ortaklarına birleşme sözleşmesinde gerekli olan kayıtları, birleşmeye katılan yönetim organları tarafından ayrı ayrı veya birlikte birleşmenin amacını, kendilerinin haklarını, birleşmenin ekonomik yararını ve hukuki yapısını açıklar¹⁴⁸. Buradaki asıl amaç ortakların aydınlatılması, şeffaflığın sağlanması ve hesap verme ilkesinin gereğinin yerine getirilmesidir¹⁴⁹.

Birleşme raporunda dikkat çeken hususlar kanunun KOBİ olarak da adlandırılan küçük ve orta ölçekli şirketlerde kolaylığa yer vermesi ve onları bütün ortaklarının onaylaması şartı ile birleşme raporu düzenlemeden muaf tutması ve birleşme raporunda bulunması gereken bir kayıt olan sosyal plandır. Sosyal planda; birleşmenin işçiler bakımından olumsuz etkileri belirlenir ve bu etkileri bertaraf etmek için önlemler ifade edilir¹⁵⁰.

Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da, 6102 sayılı TTK’da, AB düzenlemesinden farklı olarak birleşme raporu düzenleme muafiyeti KOBİ’lere tanınmışken, 2009/109 AT sayılı yönergede öngörülen muafiyet tüm şirketler için geçerlidir.

---

¹⁴⁷ Gerekeç madde 147

¹⁴⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, s.710

¹⁴⁹ Keşli, **a.g.e.**, s. 189; Tekinalp, **a.g.e.**, s.710

¹⁵⁰ Tekinalp, **a.g.e.**, s.711; Keşli, **a.g.e.**, s.190

C- İNCELEME HAKKI

78/855 sayılı yönergenin 11. maddesinde¹⁵¹; “1- Birleşen her bir şirketin ortakları, şirket merkezinde, genel kurul toplantısından en az bir ay önce en az aşağıdaki belgeleri incelemek hakkına sahiptirler: (a) Birleşme şartlarını, (b) Birleşen şirketlerin son üç yıllık hesaplarını ve mali raporlarını, (c) En son yıllık hesaplar; birleşme şartları taslağında yer alan tarihi takip eden üçüncü ayın ilk gününden daha önce olmayan tarihten 6 aydan önce sona eren bir mali yıla ait ise bu tarihte düzenlenmiş olan bir hesap raporunu, (d) 9. Maddede ifade edilen birleşen şirketlerin yönetim veya idare organlarının raporlarını, (e) 10. Maddede belirtilen raporları 2- 1 (c) paragrafında belirtilen hesap raporu son yıllık bilançodaki metot ve düzen kullanılarak hazırlanacaktır. Bununla birlikte, üye devletler mevzuatı aşağıdaki hususları belirleyebilir: (a) Yeni bir fiziksel envanter hazırlamak gerekmez, (b) son bilançoda gösterilen değerler sadece hesap defterlerindeki girişleri yansıtmak için değiştirilecektir. Bununla birlikte aşağıdaki hususlar hesaba katılacaktır. -geçmiş amortismanlar ve hükümler, - kayıtlarda gösterilmeyen gerçek değerdeki maddi değişimler. 3- Her bir ortak 1. Paragrafta ifade edilen belgelerin tamamının veya bir kısmının kopyalarını ücretsiz olarak elde etme hakkına sahiptir. “ denilmektedir.

78/855 AET sayılı yönergeyi tadil eden 13 Kasım 2007 tarihli 2007/63¹⁵² AT sayılı yönergede inceleme hakkı konusunda, 78/855 AET sayılı yönergenin 11. maddesinin 1. fıkrasının e bendine uygulanabildiği durumlarda 10. maddede belirtilen raporların da ekleneceği kısmı eklenmiştir. 78/855 AET sayılı yönergeyi tadil eden 16 Eylül 2009 tarihli 2009/109¹⁵³ AT sayılı yönerge ile inceleme hakkı konusunda bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler uyarınca 1. paragrafın c bendi “ Uygulanabildiği durumlarda en son yıllık hesaplar; birleşme şartları taslağında yer alan tarihi takip eden üçüncü ayın ilk gününden daha önce olmayan tarihten 6 aydan önce sona eren bir mali yıla ait ise bu tarihte düzenlenmiş olan bir hesap raporunu”

¹⁵¹ Yıldız, a.y., s.628

¹⁵² Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007, s.2 adresindeki İngilizce metin çevrilmiştir.

¹⁵³ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009, s.5 İngilizce metin çevrilmiştir.

şeklinde değişmiştir. 1. paragrafın d bendi ise “ Uygulanabildiği durumlarda 9. Maddede ifade edilen birleşen şirketlerin yönetim veya idare organlarının raporlarını” şeklinde değişmiştir. Aynı zamanda birinci paragrafa şu alt paragraf eklenmiştir. “ Birinci paragraftaki c bendi uyarınca, eğer şirket 2004/109 AT sayılı yönergenin 5. maddesi uyarınca 6 aylık bir finansal rapor hazırlarsa ve bu paragraf uyarınca bütün pay sahiplerine bu raporu elverişli kılsa hesap raporu talep edilmez. Bunun yanısıra bütün pay sahipleri ve menkul kıymetlerin oy hakkına haiz hamilleri anlaşırsa üye ülkeler hesap raporu yükümlülüğünü kaldırırır”. Adı geçen yönergenin 3. Paragrafına ise şu alt paragraf eklenmiştir, “ Eğer bir pay sahibi elektronik ortamda bilgi iletilmesine rıza göstermişse, bu kopyalar elektronik mail yoluyla sağlanır”. 11. maddeye ise en son paragraf olarak “ Bir şirket birleşme için yapılacak genel kurul tarihinden 1 ay öncesinden başlayarak ve en erken genel kurulun bitmesi arasındaki süre boyunca dökümanlarını websitesinde yayınlarsa, 1. Paragrafta belirtilen dokümanlarını şirket merkezinde bulundurmaktan muaf tutulur. Üye ülkeler bu muaf tutulmaya herhangi bir gereklilik ve kısıtlama koyamazlar ancak websitesinin güvenliği için ve dokümanların aslına uygunluğu için olan konularda bir gereklilik veyahut kısıtlama öne sürebilirler. Eğer internet sitesi pay sahiplerine son paragrafın birinci alt paragrafındaki süre boyunca dokümanları yükleme ve çıktı alma olanağı sağlamışsa 3. Paragraftaki hüküm uygulanmayacaktır. Bununla birlikte böyle durumlarda üye devletler bu dökümanların şirket merkezinde bulunmasını diğer pay sahipleriyle istişare etme bakımından gerekli görebilirler. Üye ülkeler şirketlerin internet sitesinde genel kuruldun sonraki zaman için bilgilerin kalması yükümlülüğünü getirebilirler. Üye ülkeler internet sitesine geçici erişim zorluğunda meydana gelen sonuçlar hakkında karar vereceklerdir” şeklinde ekleme yapılmıştır.

Söz konusu bütün bu yönergeler 2011/35 AB sayılı yönerge ile kodifiye edilmiştir. 5 Nisan 2011 tarihli 2011/35 AB sayılı yönerge şirket birleşmeleriyle ilgili bütün yönergeleri bünyesinde toplayıp, kuralları sistematik bir hale getirmiştir.

2011/35¹⁵⁴ AB sayılı yönerge inceleme hakkı konusunda 2009/109 AT sayılı yönergenin değiştirdiği kısımları aynı şekilde korumuştur.

Bu maddenin izdüşümü olan ve eski TTK'da düzenlenmeyen 6102 TTK madde 149'da yer bulan hüküm “(1) Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, merkezleriyle şubelerinde ve halka açık anonim şirketler ise Sermaye Piyasası Kurulunun öngöreceği yerlerde, genel kurul kararından önceki otuz gün içinde; a- Birleşme sözleşmesini, b- Birleşme raporunu, c- Mülga d- Son üç yılın yılsonu finansal tablolarıyla yıllık faaliyet raporlarını, gereğinde ara bilançolarını, ortakların, intifa senedi sahipleriyle şirket tarafından ihraç edilmiş bulunan menkul kıymet hamillerinin, menfaati bulunan kişilerin ve diğe ilgililerin incelemesine sunmakla yükümlüdür. Bunlar ilgili sermaye şirketlerinin internet sitelerinde de yayınlanır. (2) Ortaklar ile birinci fıkrada sayılan kişiler, aynı fıkrada anılan belgelerin suretlerinin ve varsa basılı şekillerinin kendilerine verilmesini isteyebilirler. Bunlar için herhangi bir bedel ve ya gider karşılığı istenilemez. (3) Birleşmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanan ve internet sitesine de konulan ilanda inceleme yapma hakkına işaret eder.(4) Birleşmeye katılan her şirket, birinci fıkrada anılan belgelerin nereye tevdi edildiklerini ve nerelerde incelemeye hazır tutulduklarını, teviden en az üç işgünü önce, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile şirket sözleşmesinde öngörülen gazetelerde ve sermaye şirketleri de internet sitelerinde ilan eder. (5) Tüm ortakların onaylaması halinde küçük ve orta ölçekli şirketler inceleme hakkının kullanılmasından vazgeçebilirler” şeklinde dir.

6102 sayılı TTK'nın 149. maddesi uyarınca inceleme hakkı sadece ortaklara değil daha geniş bir menfaat çevresine verilmiştir. Burada amaç şeffaflığın sağlanması ve menfaat ilgisi bulunanlara bilgi verilmesidir¹⁵⁵. İlgili AB düzenlemesinde ise sadece birleşen şirketlerin ortaklarına inceleme hakkı verilmiştir. İnceleme hususunda dikkat edilecek bir diğer nokta ise birleşmeye ilişkin belgelerin ortaklara posta yoluyla

¹⁵⁴ Directive 2011/35 EU, **Official Journal of the European Union**, L 110/1, 29.04.2011 ingilizce metin incelenmiştir.

¹⁵⁵ Keşli, **a.g.e.**, s.192

gönderilmesinden vazgeçilip, öngörülen yerlerde ve şirketlerin internet sitelerinde incelemeye sunulmasıdır. Fakat kanunda belirtildiği üzere isteyen ortaklara ücretsiz bir şekilde belge suretleri verilecektir¹⁵⁶. 5. fıkrada ise tüm ortakların onaylaması halinde küçük ve orta ölçekli şirketlerin inceleme hakkının kullanılmasından vazgeçeceği ifade edilmiştir.

D- HUKUKİ SONUÇLAR

Kesinleşmeye ilişkin hukuki sonuçlar; 78/855 sayılı birleşme yönergesinin 19.maddesinde¹⁵⁷ düzenlenmiştir. Söz konusu maddede “ 1- Birleşme kendiliğinden (ipso jure) birleşen şirketler için aynı anda aşağıdaki sonuçları doğurur: (a) Devir alınan şirketin bütün hak ve borçları, gerek devralan ve devralınan şirket gerek üçüncü kişiler açısından devralan şirkete geçer, (b) Devralınan şirketin pay sahipleri, devralan şirketin pay sahipleri olurlar, (c) Devralınan şirket sona erer. 2- Devir alınan şirketin aşağıdaki şekilde başkasının elinde olan payları devir alan şirketin payları ile değiştirilemez; (a) Devir alan şirket veya kendi adına onun hesabına hareket eden bir kişinin elindeki veya (b) Devir alınan şirket veya kendi adına, fakat onun hesabına hareket eden bir kişinin elindeki paylar” denilmektedir.

2007/63¹⁵⁸ AT sayılı yönerge, 2009/109¹⁵⁹ AT sayılı yönerge ve 2011/35¹⁶⁰ AB sayılı yönerge ile kesinleşmeye ilişkin hukuki sonuçlar konusunda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6102 sayılı TTK madde 153'te düzenlenen madde uyarınca “ (1)*Birleşme, birleşmenin ticaret siciline tescili ile geçerlilik kazanır. Tescil anında, devrolunan*

---

¹⁵⁶ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.79

¹⁵⁷ Yıldız, **a.y.**, s.630

¹⁵⁸ Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir.

¹⁵⁹ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009 İngilizce metin incelenmiştir.

¹⁶⁰ Directive 2011/35 EU, **Official Journal of the European Union**, L 110/1, 29.04.2011 İngilizce metin incelenmiştir.

şirketin bütün aktif ve pasifi kendiliğinden devralan şirkete geçer. (2)Devrolunan şirketin ortakları, devralan şirketin ortağı olur. Ancak bu sonuç, devralan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar ile devrolunan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar için doğmaz.” denilmektedir. 6762 sayılı Eski TTK’da bu konu düzenlenmemiştir.

Anılan maddenin 1. fıkrasında birleşmenin gerçekleştirilebilmesi için ticaret siciline tescilinin şart olduğu ifade edilmiştir. Buradaki tescilin etkisi hukuki geçerlilik kazandıran bir etki şeklinde karşımıza çıkar¹⁶¹.

Söz konusu yönerge maddesinde tescilden bahsedilmemiş olup sadece hukuki sonuçlardan bahsedilmiştir ve yönergede ifade edilen hukuki sonuçlar 6102 sayılı TTK’nın 153’üncü maddesi ile uyumludur.

E- SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KOLAYLAŞTIRILMIŞ ŞEKİLDE BİRLEŞMESİ

1- UYGULAMA ALANI

78/855 AET sayılı yönerge madde 24’te “Üye devletler, mevzuatında bir veya daha çok anonim şirketin paylarının tamamına ve genel kurulda oy hakkı olan diğer menkul kıymetlerine sahip başka bir anonim şirket tarafından bütün hak ve borçlarıyla tasfiyesiz devralınmasını düzenleyici hükümlere de yer vereceklerdir¹⁶²,” denilmektedir.

Bahsi geçen yönergenin 27’inci maddesinde ise “Aynı biçimde devralınan bir veya daha çok şirket paylarının %90 veya daha fazlasına sahip bir başka şirket tarafından devralınması durumunda” şeklinde bir ibare vardır. Bu durum şirket paylarının %90 veya daha fazlasına sahip olunması durumunda kolaylaştırılmış şekilde birleşmeye tabi tutulacağına işaret etmektedir.

---

¹⁶¹ Pulaşlı, a.g.e., s.84

¹⁶² Yıldız, a.y, s.632

Sözkonusu yönergede payların %90'ı veya daha fazlasına sahip olunması doğrultusunda düzenleme yapılmıştır.

78/855 AET sayılı yönergeyi değiştiren 2007/63 AT sayılı yönerge ile sermaye şirketlerinin kolaylaştırılmış şekilde birleştirilmesi konusunda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2009/109 AT sayılı yönerge ise sermaye şirketlerinin kolaylaştırılmış şekilde birleştirilmesi maddesini düzenleyen 24. maddede¹⁶³ değişiklik yapmıştır. Değişiklik yapılan madde “a- ikinci cümle aşağıdaki cümle ile değiştirilecektir; Bu operasyonlar 2. bölümdeki hükümlerle düzenlenecektir; b- aşağıdaki cümle eklenecektir. Bununla birlikte üye ülkeler 5. maddenin 2. fıkrasındaki b,c,d bentlerinde, 9. ve 10. maddelerinde, 11. maddenin 1. fıkrasının d ve e bentlerinde, 19. maddenin 1. fıkrasındaki b bendinde ve 20. ve 21. Maddelerindeki yükümlülükleri empoze edemezler” denilmektedir.

2009/109 AT sayılı yönerge uyarınca muaf tutulan bu yükümlülükler; birleşme şartları taslağında pay değişim oranı ve gerektiğinde nakit ödeme miktarının yazılması, devralan şirket paylarının verilmesi ile ilgili şartlar, bu payların hamillerinin kâra katılmaya başlayacakları tarih ve hak sahipliği ile ilgili özel şartlar, birleşen şirketlerin her birinin yönetim organının yazacakları ayrıntılı rapor, bilirkişilerin paysahiplerine sunacakları rapor, devranılan şirketin yönetim organlarının paysahiplerine karşı hukuki sorumluluğuyla ilgili hükümler, bilirkişilerin paysahiplerine görevlerinden ötürü kusurlarından dolayı sorumluluğuyla ilgili hükümlerdir. 2011/35¹⁶⁴ AB sayılı yönergenin 24. maddesindeki sermaye şirketlerinin kolaylaştırılmış şekilde birleştirilmesi 2009/109 AT sayılı yönergenin değiştirdiği şekilde aynen korunmuştur.

6762 sayılı TTK'da düzenlenmeyen ve 6102 sayılı TTK madde 155'te yer bulan sermaye şirketlerinin kolaylaştırılmış şekilde birleşmesinin uygulama alanı “ I-

¹⁶³ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009, s.6 İngilizce metin çevrilmiştir.

¹⁶⁴ Directive 2011/35 EU, **Official Journal of the European Union**, L 110/1, 29.04.2011, İngilizce metin incelenmiştir.

Devralan sermaye şirketi devrolunan sermaye şirketinin oy hakkı veren bütün paylarına veya b- Bir şirket ya da bir gerçek kişi veya kanun yahut sözleşme dolayısıyla bağlı bulunan kişi grupları, birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin oy hakkı veren tüm paylarına, sahiplerse sermaye şirketleri kolaylaştırılmış düzene göre birleşebilirler. 2-Devralan sermaye şirketi, devrolunan sermaye şirketinin tüm paylarına değil de oy hakkı veren paylarının en az yüzde doksanına sahipse, azınlıkta kalan pay sahipleri için; a- Devralan şirkette bu payların denk karşılığı olan paylar verilmesi şirket payları yanında, 141'inci maddeye göre şirket paylarının gerçek değerinin tam dengi olan nakdi bir karşılık verilmesinin önerilmiş olması ve b- Birleşme dolayısıyla ek ödeme borcunun veya herhangi bir kişisel edim yükümlülüğünün yahut kişisel sorumluluğun doğmaması, halinde birleşme kolaylaştırılmış usulde gerçekleştirilir” şeklindedir.

Kolaylaştırılmış şekilde birleşmenin uygulama alanı iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan birincisi %100'lük katılım halidir. İkincisi ise %90 oranında katılmadır.

%100 oranında katılma şeklinde kolaylaştırılmış birleşme ise kendi içinde iki şekilde olur. Bunlardan birincisi bir sermaye ortaklığının %100 oranında sahip olduğu yavru ortaklığı olan başka bir sermaye ortaklığını devralarak onunla birleşmesi; ikincisi ise bir ortaklık, bir gerçek kişi veya kanun yahut sözleşme dolayısıyla bağlı bulunan kişi gruplarının birleşmeye katılan sermaye şirketlerinin oy hakkı veren tüm paylarına sahip olduğu durumlarda kolaylaştırılmış şekilde birleşme sözkonusu olur.

%90 oranında katılma hali ise devralan sermaye şirketinin devrolunan sermaye şirketinin en az yüzde 90 oy hakkı veren paylarına sahipse kolaylaştırılmış şekilde birleşme sadece azınlık pay sahiplerine ortaklıktan çıkma hakkı tanınması halinde mümkün olabilmektedir. Fakat aynı zamanda birleşme nedeniyle ek ödeme veya herhangi bir şahsi sorumluluk doğmaması gerekir. Dolayısıyla sözkonusu madde

uyarınca sadece %90 katılım halinde iki kardeş sermaye şirketi kolaylaştırılmış şekilde birleşemezler¹⁶⁵.

2- KOLAYLIKLAR

78/855 AET sayılı yönergede sağlanan kolaylıklar; dördüncü bölümde bir anonim şirketin paylarının %90 veya daha fazlasına sahip başka bir anonim şirket tarafından devralınması kısmında 24-29. Maddeleri¹⁶⁶ arasında gösterilmiştir.

Söz konusu yönergenin 24. maddesinde “Üye devletler, mevzuatında bir veya daha çok anonim şirketin paylarının tamamına ve genel kurulda oy hakkı olan diğer menkul kıymetlerine sahip başka bir anonim şirket tarafından bütün hak ve borçlarıyla tasfiyesiz devralınmasını düzenleyici hükümlere yer vereceklerdir. Bu işlemler bölüm II'nin 5(2) (b), (c) ve (d), 9, 10, 11 (1) (d) ve (e), 19(1) (b), 20 ve 21. Maddeleri hariç hükümleriyle yerine getirilecektir” denilmektedir.

25. maddede “ Üye devletlerin, 24. maddedeki durumlarda, 7. maddedeki özel hükümleri uygulaması aşağıdaki şartlar oluşmuşsa gerekmez: (a) Bunun için, birleşme şartları taslağının, madde 6'ya uygun olarak birleşmenin yürürlüğe girmesinden en az bir ay önce ilan edilmesi (b) Birleşmenin yürürlüğe girmesinden en az bir ay önce devralan şirketin pay sahiplerine madde 11 (1) (a) (b) ve (c) de belirtilen birleşme ile ilgili bütün belgeleri şirketin merkezinde inceleme fırsatı tanınmalıdır. Madde 11 (2) ve (3) uygulanmalıdır; (c) Madde 8 (c) uygulanmalıdır” denilmektedir.

26. maddede “ Devralınan şirket veya şirketlerin madde 24'te belirtilen tüm paylar veya diğer menkul kıymetleri devralan şirket ve/veya kendi adına fakat şirketin hesabına hareket eden kişilerin elinde tutulmakta ise, bu durumda üye devletler bir veya daha fazla şirketin tasfiye edilmeksizin sona erdiğini ve tüm hak ve borçlarını bir

---

¹⁶⁵ Pulaşlı, a.g.e., s.94

¹⁶⁶ Yıldız, a.y., s.632-633

başka şirkete devrettiği işlemlere madde 24 ve 25 hükümlerini uygulayabilir” denilmektedir.

27. maddede “ Aynı biçimde devralınan bir veya daha çok şirket paylarının %90 veya daha fazlasına sahip bir başka şirket tarafından devralınması durumunda da bu işlem, aşağıdaki şartlarla devralan şirket genel kurulunun onayına sunulmayabilir, (a) Birleşme şartları taslağının, madde 6’ya uygun olarak devralan şirketin genel kurul toplantısından en az 1 ay önce ilan edilmiş olması; (b) Paragraf (a)’da gösterilen özel tarihten bir ay önce devralan şirketin pay sahiplerine madde 11 (1) (a), (b) ve (c)’de belirtilen birleşme ile ilgili bütün belgeleri, şirketin merkezinde inceleme fırsatı tanınmalıdır. Madde 11 (2) ve (3) uygulanmalıdır; (c) Madde 8 (c) uygulanmalıdır” denilmektedir.

28. maddede “ Üye devletlerin 27. Maddede belirtilen birleşmeye aşağıdaki şartların bulunması durumunda 9-11 maddelerini uygulaması gerekmez: (a) Devralınan şirketin azınlık pay sahipleri, devralan şirketten kendi paylarını isteme hakkına sahip olmalıdır; (b) Onlara devralan şirketten kendi paylarının değerlerine uygun bir bedel karşılığında devralınmasını isteme hakkı tanınmalıdır, (c) Bedele ilişkin herhangi bir anlaşmazlık durumunda, bu bedelin mahkeme tarafından belirlenmesi mümkün olmalıdır” denilmektedir.

29. maddede “ Devralınan şirket veya şirketlerin 27. Maddede belirtilen paylar ve diğer menkul kıymetlerin %90 veya daha fazlasını, fakat tamamı değil, devralan şirket ve/veya kendi adına fakat şirketin hesabına hareket eden kişilerin elinde ise, bu durumda üye devletler bir veya daha fazla şirketin tasfiye edilmeksizin sona erdiğini ve tüm hak ve borçlarını bir başka şirkete devrettiği işlemlere 27. Ve 28. Maddeleri uygulayabilir” denilmektedir.

2007/63¹⁶⁷ AT sayılı yönergede şirket birleşmelerinde kolaylıklar ile ilgili herhangi bir madde yoktur. 2009/109 AT sayılı yönergede ise 25. maddede¹⁶⁸, 27. maddede ve 28. maddede bazı değişiklikler yapılmıştır. 25. maddede “ a- Giriş cümlesi değiştirilmiş, ‘ Üye ülkeler koşullar sağlanırsa 24. maddede belirtilen işlemlere 7. Maddeyi uygulamazlar’ b- b bendindeki 2.cümle silinmelidir (Madde (2) ve (39 uygulanmalıdır cümlesi) c- Aşağıdaki paragraf eklenmelidir: Birinci paragraftaki b bendine madde 11(2), (3) ve (4) uygulanmalıdır” denilmektedir.

2009/109 AT sayılı yönerge, 27. maddede¹⁶⁹ de bazı değişiklikler yapmıştır. Bu değişiklikler (a) giriş cümlesi şu şekilde değiştirilmiştir; “ Şirket, paylarının %90’ına veya daha fazlasına sahip başka bir şirket tarafından devralındığı zaman aşağıdaki koşullar sağlandığında üye ülkeler birleşmenin onayını devralan şirketin genel kurulundan talep etmezler”. (b) b bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir “Paragraf (a)’da gösterilen özel tarihten bir ay önce devralan şirketin pay sahiplerine 11. Maddenin 1. fıkrasının a ve b bentleri ve uygulanabildiği durumlarda c, d ve e bentleri uygulanmalıdır. Madde 11(2),(3) ve (4) uygulanmalıdır” denilmektedir. 28. maddede¹⁷⁰ yapılan değişiklikler ile c bendine aşağıdaki maddeler eklenmiştir. “ Bedele ilişkin bir anlaşmazlık durumunda bu bedelin mahkeme tarafından belirlenmesi gerekir yada üye ülke tarafından atanan bir idari otorite tarafından” denilmektedir. 28. maddeye şu paragraf eklenmiştir; “ Üye ülkeler şu durumda birinci paragrafı uygulamazlar: 1- Üye ülke kanunları devralan şirketi, önceden bir satın alma teklifi olmaksızın, devrolunan şirkette kalan menkul kıymetleri elinde tutan hamilleri adil bir fiyata birleşme öncesinde kendisine satmayı sağladığı koşullar” şeklinde bir düzenleme yapılmıştır. 2011/35¹⁷¹ AB sayılı yönergede ise 2009/109 AT sayılı yönergenin maddeleri aynen korunmuştur

¹⁶⁷ Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir

¹⁶⁸ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009, s.6 İngilizce metin çevrilmiştir.

¹⁶⁹ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009, s.7 İngilizce metin çevrilmiştir

¹⁷⁰ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009, s.7 İngilizce metin çevrilmiştir.

¹⁷¹ Directive 2011/35 EU, **Official Journal of the European Union**, L 110/1, 29.04.2011 İngilizce metin incelenmiştir.

6762 sayılı TTK'da bulunmayan ve 6102 sayılı TTK madde 156. Maddede yer alan kolaylıklar olarak *“(1) Birleşmeye katılan ve 155’inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen şartlara uyan sermaye şirketleri, birleşme sözleşmesinde içeriği düzenleyen 146’ncı maddenin birinci fıkrasının a ve f ile i bentlerinde gösterilmiş bulunan kayıtlara yer verirler. Bu sermaye şirketleri, 147’inci maddede öngörülen birleşme raporunu düzenlemeye ve 149’uncu maddede düzenlenen inceleme hakkını sağlamakla yükümlü olmadıkları gibi, birleşme sözleşmesini 151’inci madde uyarınca genel kurulun onayına sunmayabilirler.*

(2) Birleşmeye katılan ve 155’inci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen şartlara uyan sermaye şirketleri, birleşme sözleşmesinde sadece, 147’inci maddenin ikinci fıkrasının a,b,f ve i bentlerinde bulunan kayıtlara yer verirler. Bu şirketler 147’inci maddede öngörülen birleşme raporunu düzenlemeye ve birleşme sözleşmesini 151’inci madde gereğince de genel kurula sunmaya da zorunlu değildirler. 149’uncu maddede öngörülen inceleme hakkının birleşmenin tescili için ticaret siciline yapılan başvurudan otuz gün önce sağlanmış olması gerekir” şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Bir şirketin diğerinin %100 oy hakkına sahip olduğu birleşmelerde kanunen sağlanan 2 tane kolaylık vardır bunlardan birincisi birleşme sözleşmesinde TK m.146 (1)’in a,f ve i bentlerindeki kayıtların yazılacağı fakat b, c, d, e, g, h bentlerindeki kayıtların yazılmasına gerek olmadığıdır. Diğerisi ise birleşme raporunu düzenlemeye, ortaklara inceleme hakkı sağlamaya, birleşme sözleşmesini Genel Kurul’un onayına sunmaya gerek olmamasıdır.

Bir şirketin diğerinin %90 oranında oy hakkına sahip olduğu durumlarda sağlanan kolaylıklar da iki durumda söz konusu olmakla birlikte bunlardan birincisi sermayeye katılan ortaklıklar TK madde 146’daki birleşme sözleşmesinde sadece a, b, f, i bentlerinde gösterilen kayıtlara yer verirler fakat c, d, e, g, h bentlerindeki açıklamaları yazmazlar. Diğer kolaylık ise birleşme raporunu düzenlemezler, birleşme raporunu GK’ya sunmak zorunda değildirler. Ancak ortaklara inceleme hakkı sağlanmalıdır.

Görüldüğü üzere kolaylaştırılmış şekilde birleşmede birleşme sözleşmesini genel kurulun onayına sunmaya gerek yoktur. Burada üzerinde durulması gereken husus 6102 sayılı TTK'nın 192. maddesinde belirtilen birleşmenin iptali davasının bu durumda nasıl açılacağıdır. 192. madde uyarınca iptal davasını birleşme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan şirket ortakları açabilir. Davanın açılacağı zaman ise birleşme kararının Türkiye Ticaret sicili gazetesinde ilanından itibaren 2 ay olarak olarak belirlenmiş olup, ilana gerek olmayan hallerde 2 aylık süre tescil tarihinden itibaren başlar. Fakat birleşme sözleşmesinin genel kurul kararı ile onaylanmasına gerek duyulmayan hallerde bu dava yönetim kurulu kararının iptali talebiyle açılır¹⁷². Kolaylaştırılmış şekilde birleşmeler bu duruma örnek olarak gösterilebilir zira burada birleşme sözleşmesine dair genel kurul kararı olmadığından dolayı iptal davası yönetim kurulu kararına karşı açılır¹⁷³.

3- ALACAKLILARIN VE ÇALIŞANLARIN KORUNMASI

78/855 AET sayılı yönergede alacaklıların ve çalışanların korunması hususu madde 13 ve madde 14'te¹⁷⁴ kendine yer bulmuştur ve yönerge alacaklıların korunması açısından sistem seçimini üye devletlere bırakmıştır¹⁷⁵

78/855 AET sayılı yönerge 13.madde 1.fıkra göre, “Üye devletler mevzuatı birleşme şartları taslağının ilanından önce birleşen şirketlerden alacaklı olup da henüz alacakları muaccel olmayan alacaklıların haklarının korunmasına yeterli bir sistem öngörmek zorundadır. 2- Bu amaçla üye devletler mevzuatı alacaklılara en azından birleşen şirketlerin mali durumunu korumayı gerektirdiği ve alacaklıların haklarını daha önce güvence altına alınmamış olduğu ölçüde yeterli tedbirler alınmasını isteme hakkı tanınmalıdır. Bu tedbirler devralan ve devralınan şirketler bakımından farklı olabilir” denilmektedir.

¹⁷² Alper Hakkı Yazıcı, “Yeni Türk Ticaret Kanununda Şirket Birleşmeleri”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Sayı:14, 2013, s.832

¹⁷³ **A.y.**

¹⁷⁴ Yıldız, **a.y.**, s.629

¹⁷⁵ Bahtiyar, **a.y.**,s.15

Madde 14'te "Birleşme tahvil sahipleri genel kurulu veya bireysel pay sahiplerince milli hukukların öngördüğü şartlar çerçevesinde onaylanmadıkça, 13.maddede yer alan kurallar birleşen şirketlerin tahvil alacaklıları için de geçerlidir" denilmektedir.

2007/63¹⁷⁶ AT sayılı yönerge ile alacaklıların ve çalışanların korunması konusunda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2009/109 AT sayılı yönerge ile 13. Maddenin 2. fıkrası¹⁷⁷ aşağıdaki paragrafla değiştirilmiş; "Üye ülke kanunları, birleşen şirketlerin finansal durumlarının böyle bir korunmayı öngördüğü ve alacaklıların teminatının olmadığı durumlarda en azından alacaklıların yeterli teminat almasını sağlarlar. Üye ülkeler 1. paragraftaki ve bu paragrafın 1. altparagrafındaki belirtilen korumanın koşullarını düzenlerler. Herhangi bir olayda üye ülkeler alacaklıların birleşme nedeniyle alacaklarının tehlikede bulunduğu ve şirketten yeterli bir teminatı alamadıkları durumlarda uygun idari veyahut yargısal mercilere başvurmalarını temin eder" şekline getirilmiştir. 2007/63 AT sayılı yönerge ve 2009/109 AT sayılı yönergelerle 14. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2011/35¹⁷⁸ AB sayılı yönerge ise 2009/109 AT sayılı değişikliklerle birlikte 13. ve 14. maddeleri aynen korunmuştur.

6762 sayılı TTK'da düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı TTK madde 157'de kendine yer bulan hüküm "(1) Birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları birleşmenin hukuken geçerlilik kazanmasından itibaren üç ay içinde istemde bulunurlarsa, devralan şirket bunların alacaklarını teminat altına alır. (2) Birleşmeye katılan şirketler; alacaklılarına, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, yedişer gün aralıklarla üç defa yapacakları ilanla ve ayrıca internet sitelerine konulacak ilanla haklarını bildirirler. (3) (Mülga) (4) Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması halinde, yükümlü şirket teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir" şeklindedir.

¹⁷⁶ Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir

¹⁷⁷Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009, s.6 İngilizce metin çevrilmiştir

¹⁷⁸ Directive 2011/35 EU, **Official Journal of the European Union**, L 110/1, 29.04.2011 İngilizce metin incelenmiştir.

6102 sayılı TTK'ya göre alacaklıların korunması birleşme meydana geldikten sonra olmaktadır. Dolayısıyla alacaklıların birleşme kararına itiraz hakkı bulunmamaktadır. Birleşmeye katılan şirketler uygun gördükleri tarihlerde alacaklılara haklarını ilan yolu ile bildirirler. Burada önemle ifade edilmesi gereken bir diğer husus ise birleşmeye katılan bütün şirketlerin ortaklarının alacaklılarının korunmasıdır¹⁷⁹.

IV- BÖLÜNME KONUSUNDA GETİRİLEN YENİLİKLER

A- İLKE

82/891 AET sayılı yönerge uyarınca bölünme üç şekilde meydana gelecektir. Bu üç şekilden ilki emme şeklinde bölünme olarak adlandırılan var olan şirketlerin bölünen şirkete ait aktif ve pasif malvarlığını bütünüyle emmesi suretiyle yapılan bölünme diğeri yeni kurulan şirketlerin bölünen şirketin aktif ve pasif malvarlığını elde etmesi suretiyle bölünme üçüncüsü ise bu iki halin karışımı olarak meydana gelen bölünmedir¹⁸⁰.

Yönergede 2. maddeden 20. maddeye kadar düzenlemeler emme¹⁸¹ suretiyle bölünmeyi anlatmaktadır. Madde 21-22'de ise yeni şirketlerin kurulması yönüyle bölünme düzenlenmiştir. Fakat yönergede esas olarak emme suretiyle bölünme ayrıntılı olarak düzenlenmiştir¹⁸². Emme suretiyle bölünme bir tasfiyesiz sona erme hali olup, bölünen şirketin aktif ve pasif bütün malvarlığı sona ermesini müteakip devralan şirketlere geçer ve bölünen şirketlerin pay sahipleri devralan şirketlerde, bölünen şirketlerdeki payları oranında pay sahibi olurlar¹⁸³.

6102 sayılı TTK 159. maddede düzenlenen tam bölünme kavramı emme suretiyle bölünmeyi anlatan 82/891 AET sayılı yönergenin 2. maddesinin 1.

¹⁷⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, s. 720; Pulaşlı, **a.g.e.**, s.85

¹⁸⁰ Mehmet Helvacı, "Anonim Ortaklıkların Bölünmesi", **Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu**, Proje Yöneticisi: Ünal Tekinalp, İstanbul, 2001, s.574

¹⁸¹ Emme terminolojisi birleşmede de kullanılan bir terminolojidir. Ayrıntılı bilgi için bkz: Helvacı, **a.y.**, s. 572-586

¹⁸² **A.y.**, s.575

¹⁸³ **A.y**

fıkrasından ve yeni şirket kurulması ile bölünmeyi anlatan yönergenin 21. maddesinden esinlenmiştir. Emme suretiyle bölünme; “Emme yoluyla bölünmede şirket tasfiye olmadan sona ererse diğer şirketlere bütün malvarlığını ve yükümlülüklerini, bölünen şirket pay sahiplerine devralan şirket paylarının tahsis edilmesi karşılığında transfer eder. Söz konusu bu ödeme nakit ödeme şekilde olur ve tahsis edilen payların nominal değerlerini, nominal değerleri yoksa muhasebe değerlerinin %10’unu aşmaz¹⁸⁴” şeklindedir. Yeni şirket kurulması yoluyla bölünme ise “Yeni bir şirket kurulması yoluyla bölünmede tasfiye olmadan şirketin sona ermesi durumunda şirket bütün malvarlıklarını ve yükümlülüklerini yeni kurulan şirketlere bölünen şirket pay sahiplerine devralan şirket paylarının tahsis edilmesi karşılığında transfer eder. Söz konusu bu ödeme nakit ödeme şekilde olur ve dağıtılan payların nominal değerlerini, nominal değerleri yoksa muhasebe değerlerinin %10’unu aşmaz” olarak düzenlenmiştir.

6102 sayılı TTK 159.maddede düzenlenen kısmi şekilde bölünme ise yönergenin 25. maddesine tekabül etmektedir. 25. madde “ Eğer üye ülkeler bölünme durumunda şirketin varlığının sona ermeme durumunu kabul etmişlerse bu durum 17. maddenin 1. fıkrasının c bendi hariç bütün yönerge kapsamında uygulama alanı bulur¹⁸⁵” şeklindedir. 17. maddenin 1. fıkrasının c bendi bölünen şirketin varlığının son bulacağını düzenlemiştir.

82/891 AET sayılı yönergeyi değiştiren 2007/63¹⁸⁶ AT sayılı yönergede bölünme ile ilgili yukarıda anlatılanlar kısımlarla ilgili herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 82/891 AET sayılı yönergeyi değiştiren 2009/109¹⁸⁷ AT sayılı yönergede bölünme ile ilgili yukarıda anlatılanlar hususunda herhangi bir değişiklik

---

¹⁸⁴ Directive 82/891 EEC, **Official Journal of the European Union**, L 378, 31.12.1982, s.2 İngilizce metinden çevrilmiştir. Bir diğer çeviri için bkz: Helvacı, a.y., s.574

¹⁸⁵ Directive 82/891 EEC, **Official Journal of the European Union**, L 378, 31.12.1982, s.10 İngilizce metinden çevrilmiştir. Bir diğer çeviri için bkz: Helvacı, a.g.e., 574

¹⁸⁶ Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metinden incelenmiştir

¹⁸⁷ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009 İngilizce metinden incelenmiştir.

yapılmamıştır. 82/891 AET sayılı yönergeyi değiştiren 2014/59¹⁸⁸ AB sayılı yönergede bölünme ile ilgili yukarıda anlatılanlar kısımlarla ilgili herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu madde 159'da düzenlenen ilke uyarınca “(1) Bir şirket tam veya kısmi bölünebilir a) Tam bölünmede, şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. Tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir b) Kısmi bölünmede, bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen şirket devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturur” denilmektedir.

Türk Ticaret Kanunu tasarısı hazırlanırken emme sureti ile bölünme ve yeni şirket kurma sureti ile bölünme konusunda herhangi bir ayırım yapılmamakla beraber bölünmenin yarattığı hukuki sonuç doğrultusunda tam bölünme ve kısmi bölünme ayırımı yapılmıştır¹⁸⁹.

6102 sayılı TTK'da ifade edilen tam bölünme için ticaret ortaklığının tüm malvarlığı aktif ve pasifiyle en az iki parçaya bölünmelidir ve bu parçalardan her biri mevcut veya yeni kurulacak en az iki şirkete bölünme hükümleri uyarınca devredilir¹⁹⁰.

Kısmi bölünmede ise ortaklık sona ermediğinden bölünen şirket kendisinde kalan malvarlığı ile faaliyetine devam eder. Kısmi bölünmede ortaklık bölünen parçayı bir ortaklığa devredebilir. Kısmi bölünmede de bölünen parçada hem aktif

---

¹⁸⁸ Directive 2014/59 EU, **Official Journal of the European Union**, L 173/190, 12.06.2014 ingilizce metinden incelenmiştir

¹⁸⁹ Helvacı, **a.y.**, s.574

¹⁹⁰ Tekinalp, **a.g.e.**, s.726

hem pasif bulunmalıdır. Devrolunan ortaklık yeni kuruluş olup da payları kısmen bölünen ortaklık iktisap ederse kendi yavru ortaklığını oluşturur¹⁹¹.

Her ne kadar sözkonusu madde İsviçre'nin 30 Ekim 2003 tarihli, Birleşme, Bölünme, Tür Değişirme ve Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanun ("İBirK") madde 29¹⁹², dan alınmışsa da; 82/891 sayılı AET sayılı bölünme yönergesi olarak anılan Avrupa Birliği yönergesinin etkileri anılan maddede gözükmemektedir.

B- BÖLÜNME BELGELERİNİ İNCELEME HAKKI

1- BÖLÜNME SÖZLEŞMESİ VE BÖLÜNME PLANI

a-GENEL OLARAK

TTK'daki bölünme sözleşmesi ve bölünme planı maddesi 82/891 AET sayılı bölünme yönergesi madde 3, 1.fıkıradaki¹⁹³ yer alan "Bölünmeye katılan şirketlerin idari veya yönetim organları bölünme taslak metnini yazılı olarak hazırlarlar" hükmünden ve madde 5, 1. fıkradaki "Bölünme hali, bölünmeye katılan her bir şirketin genel kurullarında onaylanmalıdır" hükmünden esinlenmiştir.

2007/63¹⁹⁴ AT sayılı yönergede, 2009/109¹⁹⁵ AT sayılı yönergede ve 2014/59¹⁹⁶ AB sayılı yönergede yukarıda anılan maddelerde ilgili 82/ 891 AET sayılı yönergeden farklı herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

---

¹⁹¹ A.e.

¹⁹²TTK madde 159 Gerekeçesi

¹⁹³ Directive 82/891 EEC, **Official Journal of the European Union**, L 378, 31.12.1982, s.3 ingilizce metinden çevrilmiştir.

¹⁹⁴ Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir

¹⁹⁵ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009 ingilizce metin incelenmiştir

¹⁹⁶ Directive 2014/59 EU, **Official Journal of the European Union**, L 173/190, 12.06.2014 ingilizce metin incelenmiştir

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu madde 166'da düzenlenen bölünme sözleşmesi ve bölünme planında genel olarak anlatılan durum “ (1) Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini var olan şirketlere devredecekse bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi yapılır. (2) Bir şirket bölünme yoluyla malvarlığının bölümlerini yeni kurulacak şirketlere devredecekse, yönetim organı bir bölünme planı düzenler. (3) Hem bölünme sözleşmesinin hem de bölünme planının yazılı şekilde yapılması ve bunların genel kurul tarafından 173'üncü madde hükümlerine göre onaylanması şarttır.” şeklinde ifade edilmektedir.

Bölünmede bölünen ortaklık malvarlığının bir parçasını var olan ortaklıklara devredecekse bölünmeye katılan ortaklıkların yönetim organları tarafından bölünme sözleşmesi yapılır. Bu halde bölünme, bölünmeye katılan ortaklıklar arasında iki ya da çok taraflı bir sözleşme ile hazırlanabilir. Fakat bir ortaklık bölünme yoluyla malvarlığının bölümlerini yeni kurulacak ortaklıklara devredecekse yönetim organı tarafından bir bölünme planı düzenlenir. Burada bir bölünme sözleşmesi değil tek taraflı bir hukuki işlem olan bölünme planı sözkonusudur¹⁹⁷.

b- BÖLÜNME SÖZLEŞMESİNİN VE BÖLÜNME PLANININ İÇERİĞİ

Bölünme sözleşmesi ve bölünme planının içeriğiyle ilgili hüküm 82/891 AET sayılı yönergenin 3. maddesinin 2. fıkrasından¹⁹⁸ alınmıştır. İlgili maddede “Bölünme taslağı aşağıdaki unsurları içermelidir: a) bölünmeye katılan şirketlerin türünü, ismini ve kayıtlı ofislerini b) pay değişim rasyosunu ve ödenen nakit miktarını c) alıcı şirketlerdeki payların tahsis edilmesiyle ilgili terimler d) sözkonusu payları elinde bulunduranların kâra katılmaya hak kazandıkları tarih ve bu hak kazanmayı etkileyen özel durumlar e) bölünen şirketin ticari işlemlerinin alıcı şirketler nezdinde muhasebe

¹⁹⁷ Bilgili-Demirkapı, **a.g.e.**, s.98; Pulaşlı, **a.g.e.**, s.110

¹⁹⁸ Directive 82/891 EEC, **Official Journal of the European Union**, L 378, 31.12.1982, s.3; Çeviri için bkz: Helvacı, **a.y.**, s.575-576

amaçları doğrultusunda değerlendirilmesi f) alıcı şirketler tarafından payların hamillerine ve pay dışındaki menkul kıymetlerin hamillerine bahsedilen özel hakları veya onları ilgilendiren önerilen tedbirleri g) madde 8, 1. Fıkradaki bilirkişilere ve bölünmeye katılan şirketlerin yönetim, idari, denetim üyelerini verilen özel avantajları h) malvarlıkların kesin tanımını ve dağıtımını ve her bir alıcı şirkete yükümlülüklerin geçişini i) bölünen şirketlerdeki paysahiplerine alıcı şirketlerdeki payların dağıtılması ve bu dağıtımın kriterlerini içerir” denilmektedir.

2007/63¹⁹⁹ AT sayılı yönergede bölünme sözleşmesinin ve bölünme planının içeriği konusunda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2009/109²⁰⁰ AT sayılı yönergede bölünme sözleşmesinin ve bölünme planının içeriği konusunda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu madde 167’ye göre “(1) *Bölünme sözleşmesi ve bölünme planı özellikle; a) Bölünmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, merkezlerini ve türlerini, b) Aktif ve pasif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlamayla, bu bölümlere ilişkin envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan malvarlığını teker teker gösteren listeyi, c) Payların değişim oranını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını ve devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamaları, d) Devralan şirketin; intifa senedi, oydan yoksun pay ve özel hak sahiplerine tahsis ettiği hakları, e) Şirket paylarının değişim tarzlarını, f) Şirket paylarının bilanço kârına hangi tarihten itibaren hak kazanacaklarını ve bu istem hakkının özelliklerini, g) Devreden şirketin işlemlerinin hangi tarihten itibaren devralan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini, h) Yönetim organlarının üyelerine, müdürlere, yönetim hakkına sahip kişilere ve denetçilere tanınan özel menfaatleri, i) Bölünme sonucu devralan şirketlere geçen iş ilişkilerinin listesini, içerir*” denilmektedir.

¹⁹⁹ Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir.

²⁰⁰ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009 İngilizce metin incelenmiştir.

Yukarıda bahsi geçen bu madde 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanununda düzenlenmemiştir.

Bölünme sözleşmesinin ve bölünme planının içereceği hükümler asgari zorunluluk kaydı içerirler fakat bölünme planı ve bölünme sözleşmesine taraflar somut olayın gerektirdiği ölçüde farklı kayıtlar da koyabilirler.

Görüldüğü üzere bölünme sözleşmesi veya bölünme planının içeriği yasa tarafından kapsamlı olarak düzenlenmiştir. Bu durumun başlıca sebeplerinden biri bölünmeye katılan ortaklıkların ve o ortaklıklarla hukuki ilişkide bulunan kişilerin menfaatlerinin korunmasıdır²⁰¹.

2- BÖLÜNMENİN DIŞINDA KALAN MALVARLIĞI

82/891 AET sayılı yönerge madde 3' ün 3. fıkrasının a bendinde²⁰² ise bu maddeye benzer olarak “Bir malvarlığının bölünme taslak şartıyla dağıtılmadığı durumlarda ve bu şartlardan dağıtımla ilgili bir karar verilemediği durumlarda; devralan şirketlere malvarlığı ya da karşılık, bölünme taslak şartları uyarınca dağıtılan net malvarlığındaki pay oranına göre dağıtılır” hükmü yer almaktadır.

2007/63²⁰³ AT sayılı yönergede ve 2009/109²⁰⁴ AT sayılı yönergede bölünme dışında kalan malvarlığı konusunda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6102 sayılı TTK madde 168'de eski TTK'da düzenlenmeyen bölünmenin dışında kalan malvarlığı düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre; “ *Bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında tahsisi yapılmayan malvarlığı konuları*

²⁰¹ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.112

²⁰² Directive 82/891 EEC, **Official Journal of the European Union**, L 378, 31.12.1982, s.3 İngilizce metninden çevrilmiştir

²⁰³ Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir.

²⁰⁴ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009 İngilizce metin incelenmiştir

üzerinde; a- Tam bölünmede, devralan tüm şirketlerin, bölünme sözleşmesi veya planına göre kendilerine geçen net aktif malvarlığının oranına göre devralan tüm şirketlere paylı mülkiyet hakkı düşer, b- Kısmi bölünmede söz konusu malvarlığı devreden şirkette kalır” denilmektedir.

Söz konusu hüküm bölünme sözleşmesi veya bölünme planında bölünmeye tahsisi yapılmamış malvarlığıyla ilgili açıklama yapmaktadır. Maddede belirtildiği üzere tahsisi yapılmamış malvarlığı sözleşme veya planı hazırlayan yönetim organlarının ihmalinden, tahsis edilmeyen aktife sahip olduklarını bilmemelerinden veya başkaca sebeplerden kaynaklanabilir. Bu hüküm emredici nitelikte değildir zira taraflar özel kurallar belirlemişse TK madde 168 uygulanmaz²⁰⁵. Tam bölünme kısmında bahsedilen paylı mülkiyet oranı belirlenirken net aktif esas alınır. Bu durumda bölünen ortaklığın birikmiş zararları varsa söz konusu zarardan isabet eden kısmı düşülür.

3- BÖLÜNME RAPORUNUN İÇERİĞİ

Bölünme raporunun içeriği; 82/891 AET sayılı bölünme yönergesi madde 7²⁰⁶’de belirtilen “1-Bölünmeye katılan şirketlerin idari veya yönetim organları bölünmenin taslak metnini açıklayan bir tane yazılı rapor düzenler ve pay değişim rasyosu ve payların dağıtım kriterlerini belirleyen hukuki ve ekonomik zeminleri ortaya koyarlar. 2- Söz konusu rapor aynı zamanda meydana gelen özel değerlendirme zorluklarını da tanımlar. Rapor aynı zamanda 77/91 AET sayılı yönerge madde 27, 2. fıkra uyarınca da devralan şirketler için nakit dışı karşılıklarını içeren raporların hazırlanmasını ve raporun bulunduğu kayıt yerini açıklar. 3- Bölünen şirketlerin yönetim veya idari organları şirketin genel kurulunu veya devralan şirketlerin idari veya yönetim organlarını bilgilendirmeliler zira onlar da bölünen şirketin taslak metinlerinin hazırlandığı gün ve bölünen şirketin bölünme hakkında karar vereceği genel kurul tarihleri arasında malvarlığı ve yükümlülükler açısından meydana gelen

²⁰⁵ Tekinalp, a.g.e. s.737

²⁰⁶ Directive 82/891 EEC, **Official Journal of the European Union**, L 378, 31.12.1982, s.4 İngilizce metin çevrilmiştir

değişiklikler hakkında kendi genel kurullarına bilgi verirler” hükmünde yer almaktadır.

2007/63²⁰⁷ AT sayılı yönergede içerikle ilgili herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2009/109²⁰⁸ AT sayılı yönergede 82/891 AET sayılı yönergenin 7. Maddesinin 2.fıkrası aşağıdaki madde ile değiştirilmiştir; “Uygulanabildiği durumlarda rapor 77/91 AET sayılı yönerge madde 27/2. fıkra uyarınca da devralan şirketler için nakit dışı karşılıklarını içeren raporların hazırlanmasını ve raporun bulunduğu kayıt yerini açıklar” şeklindedir.

6102 sayılı TTK madde 169’da düzenlenen bölünme raporunun içeriğiyle ilgili madde uyarınca; “ (1) Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme hakkında ayrı rapor hazırlarlar; ortak rapor da geçerlidir.(2) Rapor; a) Bölünmenin amacını ve sonuçlarını, b) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını, c) Payların değişim oranlarını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını, özellikle devreden şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin açıklamaları, d) Değişim oranının saptanmasında, payların değerlemesine ilişkin özellikleri, e) Gereğinde, bölünme dolayısıyla ortaklar için doğacak olan ek ödeme yükümlülüklerini, diğer kişisel edim yükümlülüklerini ve sınırsız sorumluluğu, f) Bölünmeye katılan şirketlerin türlerinin farklı olması hâlinde, ortakların yeni tür sebebiyle söz konusu olan yükümlülüklerini, g) Bölünmenin işçiler üzerindeki etkileri ile içeriğini; varsa sosyal planın içeriğini, h) Bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkilerini, hukuki ve ekonomik yönleri ile açıklar ve gerekçelerini gösterir. (3) Yeni kuruluşun varlığı hâlinde, bölünme planına yeni şirketin sözleşmesi de eklenir. (4) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ve orta ölçekli şirketler bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler” denilmektedir.

Buradan görülmektedir ki bölünme raporunun içeriği konusunda yeni TTK ilgili AB yönerge maddesinden daha ayrıntılı bir düzenleme yapmıştır.

²⁰⁷ Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir.

²⁰⁸ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009, s.8 İngilizce metin çevrilmiştir.

Bölünmeye katılan ortaklıkların yönetim organları bölünme raporu hazırlarlar. Bu rapor ayrıntılıdır ve esasen hesap verme ilkesi çerçevesinde bölünmenin amacını, ekonomik yararlarını ve hukuki yapısını açıklar²⁰⁹. Bölünme raporunun bu şekilde düzenlenmesinin sebebi bilgi vermeyi ve şeffaflığı sağlayarak ortakların bölünme sözleşmesi veya planında yeteri kadar bahsedilmeyen hususlar noktasında aydınlanmasını sağlamaktır²¹⁰. Aynı zamanda bölünme raporunun varlığı ile ortakların bilgi alma hakları da kullanılmış olmaktadır²¹¹. Bölünme raporunun içeriği ile birleşme raporunun içeriği hemen hemen aynıdır.

4- İNCELEME HAKKI

İnceleme hakkı maddesi 82/ 891 AET sayılı yönerge madde 9'dan alınmıştır. Madde 9'a göre; " Bütün pay sahipleri bölünmenin onaylanacağı genel kurul toplantısı tarihinden en az bir ay önce şirket merkezinde en azından; a) Bölünme taslağını, b) Bölünmeye katılan şirketlerin son üç yıllık bilançolarını ve faaliyet raporlarını, c) Son hesap yılından itibaren altı ay geçtiği takdirde bölünme taslağının yapıldığı tarihten en az üç ay öncesini yansıtan bir mali durum tablosunu (bu mali durum tablosu bilanço düzenlenmesine ilişkin koşullara uygun olmak zorundadır. Ancak üye devletler bu tabloya son bilanço değerleri bakımından önemli bir değişiklik olmadığını kanıtlamak kaydıyla gerek olmadığını düzenleyebilmektedirler.)

d) Yönergenin 7/1 fıkrasında yazılı olan bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından düzenlenmiş raporları ve 8. maddede anılan raporları inceleyebilmelidirler. Ayrıca dileyen her pay sahibi bu belgelerin tamamının veya bir kısmının bir nüshasına ücretsiz olarak sahip olabilmelidir²¹² denilmektedir.

---

²⁰⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, s.738

²¹⁰ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.116

²¹¹ Mehmet Helvacı, **Anonim Ortaklıklarının Bölünmesi**, İstanbul, Beta Yayınları, 2004, s.49

²¹² Çeviri için bkz Helvacı, **a.y.**, s.577

2007/63²¹³ AT sayılı yönerge ile 9. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2009/109 AT sayılı yönerge 9. maddede²¹⁴ bazı değişiklikler yapmıştır. Öncelikle birinci paragrafın c ve d bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilip; “c- Uygulanabildiği durumlarda son hesap yılından itibaren altı ay geçtiği takdirde bölünme taslağının yapıldığı tarihten en az üç ay öncesini yansıtan bir mali durum tablosunu (bu mali durum tablosu bilanço düzenlenmesine ilişkin koşullara uygun olmak zorundadır. Ancak üye devletler bu tabloya son bilanço değerleri bakımından önemli bir değişiklik olmadığını kanıtlamak kaydıyla gerek olmadığını düzenleyebilmektedirler.)” şekline gelmiştir. D bendi ise; “Uygulanabildiği durumlarda yönergenin 7/1 fıkrasında yazılı olan bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından düzenlenmiş raporları ve 8. maddede anılan raporları inceleyebilmelidirler. Ayrıca dileyen her pay sahibi bu belgelerin tamamının veya bir kısmının bir nüshasına ücretsiz olarak sahip olabilmelidir” şeklinde düzenlenmiştir.

Ayrıca, 9. maddenin 1. paragrafına aşağıdaki madde eklenmiştir; “ Birinci paragrafın c bendi uyarınca, eğer şirket 2004/109 AT sayılı yönergenin 5. maddesine göre yarı zamanlı bir hesap tablosu yayınlarsa ve bunu bu paragraf uyarınca bütün pay sahiplerinin erişimine uygun kıalarsa, hesap tablosu şirketten talep edilmez” denilmiştir. 9. maddenin 3. paragrafına aşağıdaki ise şu madde eklenmiştir; “ Eğer pay sahibi şirketin bilgi aktarımı için elektronik yolların kullanılmasına rıza göstermişse bilgiler elektronik ortamdan sağlanır”. Ayrıca 9. maddeye son olarak bir paragraf eklenmiş, sözkonusu paragrafta “ Şirket birinci paragrafta belirtilen dokümanların şirketin merkez ofisinde bulundurma yükümlülüğünden bölünmenin taslak metinleri ile ilgili karar verilecek olan genel kurul tarihinden bir ay önce başlayan ve en erken genel kurulun sona erdirildiği zaman aralığında şirketin dokümanları internet sitesinde bulundurulması halinde muaf tutulabilir. Üye ülkeler bu muaf tutulmayı herhangi bir yükümlülüğe veya kısıtlamaya tabi tutmazlar fakat internet sitesinin güvenliği için gerekli olan durumlarda ve dokümanların aslına

²¹³ Directive 2007/63 EC, **Official Journal of the European Union**, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir.

²¹⁴ Directive 2009/109 EC, **Official Journal of the European Union**, L 259/14, 2.10.2009, s.8 İngilizce metin çevrilmiştir.

uygun olması gereken hallerde amaca uygunluk için bazı yükümlülükler koyabilirler” denilmektedir. Devamında “9. maddenin 3. paragrafı internet sitesinde pay sahiplerine bu paragrafın 1. altparagrafında belirtilen süre zarfında adı geçen dokümanları yükleme ve çıktı alma imkanı tanınmışsa uygulanmaz. Fakat bu durumlarda üye ülkeler şirketlerin merkezi ofislerinde bu dokümanları bulundurmalarını pagsahiplerinin istişaresi için gerekli kılabilirler. Üye ülkeler şirketlerin bu bilgileri internet sitelerinde genel kuruldan belli bir süre sonra da bulundurmalarını isteyebilirler. Üye ülkeler internet sitesinde teknik veya diğer sebeplerden dolayı erişimin geçici kesilmesinin sonuçları için karar verirler” denilmektedir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununu madde 171’de düzenlenip eski TTK’da düzenlenmeyen inceleme hakkı, “(1) Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, genel kurulun kararından iki ay önce, merkezlerinde, halka açık anonim şirketler ayrıca Sermaye Piyasası Kurulunun uygun gördüğü yerlerde; a) Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını, b) Bölünme raporunu, c) Mülga d) Son üç yılın finansal tabloları ile faaliyet raporlarını ve varsa ara bilançoları, bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarının incelemesine sunar. (2) Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ve orta ölçekli şirketler birinci fıkrada öngörülen inceleme hakkından vazgeçebilirler. (3) Ortaklar, bölünmeye katılan şirketlerden, birinci fıkrada sayılan belgelerin kopyalarının kendilerine verilmesini isteyebilirler. Suretler için bedel veya herhangi bir gider karşılığı istenemez. (4) Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, sermaye şirketleri ayrıca internet sitesinde, inceleme yapma haklarına işaret eden bir ilan yayımlarlar” şeklindedir.

Bölünen şirketlerin malvarlıklarının bir bölümü devralan şirkete geçtiğinden bölünen şirket veya şirketlerin ortaklıklarının payları değerlerini yitirmektedir. Burada değer kaybetme gibi riskli bir durum olduğundan bölünme işlemlerinin ortaklarca ayrıntılı olarak incelenmesi gerekir. Buradaki inceleme hakkının amacı ortakların şeffaf bir platformda bilgilere ulaşabilmesi ve sürecin sağlıklı işleyebilmesidir²¹⁵.

---

²¹⁵ Pulaşlı, a.g.e., s.116

C- ALACAKLILARIN KORUNMASI

82/891 AET sayılı yönergenin 12. maddesinde²¹⁶ alacaklıların korunması ile ilgili hüküm düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre; “ 1- Üye devletler bölünmeye katılan şirketlerin alacaklılarının menfaatlerinin korunması için yeterli bir sistem kurmak zorundadırlar. Burada alacaklıların hakları bölünme taslak metninin ilanından önce doğmuş olmalıdır ve bu ilan tarihinde vadesi gelmemiş olmalıdır. 2- Bu amaçla üye ülke kanunları en azından alacaklıların yeterli güvence alma hakkı kazanmasını, bölünen şirketin finansal durumu ve bölünme taslak metni doğrultusunda ve yükümlülüğün devredileceği şirket böyle bir güvenceyi gerekli görürse ayrıca bu alacaklılar herhangi bir güvenceye sahip değilse, sağlarlar. 3- Şirketin alacaklısı alacağını alamadığı takdirde, devralan şirketler bu borçtan müştereken ve müteselsilen sorumludur. Üye ülkeler bu sorumluluğu, yükümlülüğü devralan şirket yerine diğer şirketlere dağıtılan net aktifler oranında sınırlayabilirler. Fakat madde 23 uyarınca bu paragraf bölünme işleminin mahkeme kararına tabi olduğu durumlarda ve alacaklıların veya bölünen şirketin alacaklılarının 3/4’ünü oluşturan kişilerin istemediği durumlarda uygulanmaz. 4- 78/855 AET sayılı yönergenin 13. maddesinin 3. fıkrası uygulanır. 5- Hakların toplu kullanımına hanel getirmeksizin 1’den 4’e kadar olan paragraflar bölünmeye katılan borç senedi hamillerine de uygulanır fakat borç senedi hamilleri kurulu veya tek borç senedi hamilinin onay vermesi durumunda üye ülke kanunları da öngörüyorsa bu hükümler uygulanmayabilir. 6- Üye ülkeler devralan şirketlerin müştereken ve müteselsilen sorumlu olmasını düzenleyebilirler. Böyle durumlarda yukarıdaki paragraflar uygulanmayacaktır. 7- 1’den 5’e kadar olan paragraflarda belirtilen alacaklıların korunması sistemi ile devralan şirketin 6. Maddedeki müştereken ve müteselsilen sorumluluğunun birleştiği zamanlarda müşterek ve müteselsil sorumluluk her bir şirkete dağıtılan net aktiflere kadar sınırlanabilir” şeklindedir.

²¹⁶ Çeviri için bkz Helvacı, a.y., s.578

2007/63²¹⁷ AT sayılı yönerge ile 12. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2009/109 AT sayılı yönergenin 12. Maddesinin 2.fıkrası²¹⁸ aşağıdaki paragrafla değiştirilmiştir;

“2- Bu amaçla üye ülke kanunları en azından alacaklıların yeterli güvence alma hakkı kazanmasını, bölünen şirketin finansal durumu ve bölünme taslak metni doğrultusunda ve yükümlülüğün devredileceği şirket böyle bir güvenceyi gerekli görürse ayrıca bu alacaklılar herhangi bir güvenceye sahip değilse, sağlarlar. Üye ülkeler korunma için gerekli koşulları 1. paragraf ve bu paragrafın 1. altparagrafı doğrultusunda hazırlarlar. Herhangi bir durumda üye ülkeler alacaklıların uygun idari veya yargı otoritesine birleşmeye dayalı olarak alacak haklarının tehlikede bulunduğunu ve şirketten alamadıklarını ispatlamak kaydıyla gerekli koruma için başvurmasını sağlarlar”.

6102 sayılı Türk Ticaret kanunu madde 174’te “(1) Bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, yedişer gün aralıklarla üç defa yapılacak ilanla ve sermaye şirketlerinde ayrıca internet sitesine de konulacak ilanla, alacaklarını bildirmeye ve teminat verilmesi için istemde bulunmaya çağrılırlar” denilmektedir.

6102 sayılı TTK’nın Alacakların teminat altına alınması ile ilgili maddesi madde 175’te “(1) Bölünmeye katılan şirketler, 174 üncü maddede öngörülen ilanların yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde, istemde bulunan alacaklıların alacaklarını teminat altına almak zorundadırlar. (2) Bölünme ile, alacaklıların alacaklarının tehlikeye düşmediğinin, ispatı hâlinde, teminat altına almak yükümü ortadan kalkar. (3) Diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde, şirket, teminat göstermek yerine borcu ödeyebilir” denilmektedir.

---

²¹⁷ Directive 2007/63 EC, Official Journal of the European Union, L 300/47, 17.11.2007 adresindeki İngilizce metin incelenmiştir.

²¹⁸ Directive 2009/109 EC, Official Journal of the European Union, L 259/14, 2.10.2009, s.9 İngilizce metinden çevrilmiştir.

6102 sayılı TTK'nın 176'ncı maddesi uyarınca bölünmeye katılan şirketlerin ikinci derecede sorumluluğu düzenlenmiştir. İlgili maddede “(1) Bölünme sözleşmesi veya bölünme planıyla kendisine borç tahsis edilen şirket, bu suretle birinci derecede sorumlu bulunan şirket, alacaklıların alacaklarını ifa etmezse, bölünmeye katılan diğer şirketler, ikinci derecede sorumlu şirketler, müteselsilen sorumlu olurlar. (2) İkinci derecede sorumlu olan şirketlerin takip edilebilmeleri için, alacağın teminat altına alınmamış ve birinci derecede sorumlu şirketin; a) İflas etmiş, b) Konkordato süresi almış, c) Aleyhinde yapılan bir icra takibinde kesin aciz vesikası alınmasının şartları doğmuş, d) Merkezi yurt dışına taşınmış ve artık Türkiye’de takip edilemez duruma gelmiş veya e) Yurt dışındaki merkezinin yeri değiştirilmiş ve bu sebeple hukuken takibi önemli derecede güçleşmiş, olması gerekir” denilmektedir.

Birleşmeden farklı olarak bölünmede, devreden ortaklığın alacaklılarının teminatı olan şirket malvarlığının bir kısmı rıza olmaksızın devredilmektedir²¹⁹. Alacaklıların haklarının ihlal edilme olasılığı tam ve kısmi bölünme hallerinde artmaktadır zira bölünme vuku bulduğunda borçlu değişir, malvarlığı bölünür, bölünen ortaklıkta sermaye azaltılması yapılır, kefalet veya garanti veren ortadan kalkabilir²²⁰. Bütün bu gelişmelerden mütevellit kanun koyucu 174, 175 ve 176 madde metinlerinden anlaşılacağı üzere alacaklıların korunması için tedbirler almıştır.

V- TÜR DEĞİŞTİRME KONUSUNDA GETİRİLEN YENİLİKLER

Tür değiştirme konusu özel olarak herhangi bir AB yönergesiyle düzenlenmemekle birlikte Avrupa Anonim Şirketini düzenleyen ve şirketlerin dönüşümü konusunu içinde barındıran 8 Ekim 2001 tarihli 2157/2001 sayılı tüzük bağlamında değerlendirilebilir. 2157/2001²²¹ sayılı tüzükte Avrupa Anonim Şirketi (Societas Europaea- SE) hakkında düzenlemeler yapılmıştır. Tüzüğe göre, Avrupa

²¹⁹ Pulaşlı, a.g.e., 124

²²⁰ Tekinalp, a.g.e., s.740

²²¹ http://europa.eu/youreurope/business/start-grow/european-company-legal-form/index_en.htm adresindeki İngilizce metinden çevrilmiştir. Erişim Tarihi: 13.12.2015

Anonim Şirketi 120.000 Euro sermayeyle kurulur ve sermayesi paylara bölünmüştür. Avrupa Anonim Şirketi olarak adlandırılan yapı Avrupa Birliğindeki şirket birleşmelerine alternatif bir yapı oluşturmakla beraber sınır ötesi faaliyet gösteren şirketler için de uygundur²²². Avrupa Anonim Şirketinin uygulamada tercih edilmesinin birçok sebebi vardır. Bu sebeplerin başında birden fazla Avrupa ülkesinde tek bir isim altında daha kolay ve ucuz iş faaliyetlerinin yönetilmesi, Avrupa tek pazarında kolay yer değiştirme olanağının sağlanması ve şirketlerin sınır ötesi faaliyetlerine bir çerçeve çizmesidir²²³.

Avrupa Anonim Şirketi 4 şekilde meydana gelir bunlardan birincisi en az 2 farklı AB ülkesine ait sermaye şirketlerinin birleşmesi yoluyla, ikincisi holding şirket kurulması yoluyla ki bu halka açık ve kapalı sermaye şirketlerinin farklı ülkelerde merkez ofislerinin bulunması veya kayıtlı oldukları üye ülkeden başka bir ülkede en az 2 yıl boyunca şubelerinin olması şeklinde meydana gelir, üçüncüsü bağlı şirket kuruluşu yoluyla olur, bağlı şirket kuruluşu da holding şirket kuruluşu yoluyla aynıdır, dördüncüsü ise sermaye şirketinden dönüşüm yoluyla olmaktadır ki bu durum bir AB ülkesinde merkez ofisinin bulunması ve başka bir AB ülkesinde en az 2 yıl boyunca şubesinin bulunması halinde mümkün olur.

Bütün bu anlatılanların tür değiştirmeyle bağlantılı olan kısmı ise sermaye şirketinin dönüşüm yoluyla Avrupa Anonim Şirketi haline gelmesidir. Burada 6102 sayılı TTK'da belirtildiği şekliyle bir sermaye şirketinin başka türde bir sermaye şirketine dönüşmesi değil bir sermaye şirketinin Avrupa Anonim Şirketine dönüşmesi sözkonusudur. Bir anonim şirket Avrupa Anonim Şirketine dönüşeceği gibi bir Avrupa Anonim Şirketi de anonim şirkete dönüşebilir.

Avrupa Anonim Şirketini kuran 2157/2001 sayılı tüzük, şirket katılımına ilişkin olan bir yönerge ile tamamlanmıştır. Bu yönerge 8 Ekim 2001 tarihli ve 2001/86 AT sayılı yönerge olup işçilerin katılımına ilişkindir. Sözkonusu yönerge

²²² Guy Moustaki-Valerie Engammere, "Avrupa Birliği Şirketler Hukuku", Çeviren Ayşegül Sezgin Huysal **MÜHF-HAD**, C.14, s.280

²²³ http://europa.eu/youreurope/business/start-grow/european-company-legal-form/index_en.htm adresindeki İngilizce metinden çevrilmiştir. Erişim Tarihi: 13.12.2015

Avrupa Anonim Şirketinin oluşumuna katılan şirketlerin tabi oldukları işçi katılımı rejimine ilişkindir. Yönergede işçilerin bilgi edinme ve inceleme yapmalarına ilişkin esaslar bulunmaktadır²²⁴.

Tür değiştirme konusu 6102 sayılı TTK'nın 180'inci ve 190'uncü maddeleri arasında düzenlenmiştir. 6102 sayılı TTK'ya göre bir şirket hukuki şeklini değiştirebilir ve yeni türe dönüştürülen şirket eskisinin devamıdır. 6762 sayılı TTK'nın da 152'inci maddesinde tür değiştirme hükmü bulunmaktaydı. Eski TTK'da tür değiştirmenin tanımı; *“Bir ticaret şirketinin nevinin diğer bir ticaret şirketi nevine çevrilmesi kanunda aksine hüküm olmadıkça, yeni nev'e çevrilen şirket eskisinin devamıdır”* şeklinde yapılmakla beraber yeni TTK'da da bu tanım korunmuştur. 6102 sayılı TTK'nın 181'inci maddesinde tür değiştirmeler; *“1- Bir sermaye şirketi; Başka türde bir sermaye şirketine, Bir kooperatife, 2- Bir kollektif şirket; Bir sermaye şirketine, Bir kooperatife, Bir komandit şirkete, 3- Bir komandit şirket; Bir sermaye şirketine, Bir kooperatife, Bir kollektif şirkete, 4- Bir kooperatif bir sermaye şirketine dönüşebilir”* şeklinde ifade edilmektedir.

Tür değiştirme meydana geldiği zaman türünü değiştiren şirket ekonomik ve hukuki özelliklerini koruyarak hukuk sujesi olarak varlığını devam ettirmektedir dolayısıyla külli halefiyet yoluyla hukuki ilişkilerin geçmesi sözkonusu olmaktadır. Tür değiştirmede esas itibariyle malvarlığı ve ortaklık haklarının devamı ilkesi korunmakla beraber tür değiştirmeden kaynaklı farklı hukuki durumlarda kanunda belirtilen yükümlülükler çerçevesinde hareket edilir²²⁵.

6102 sayılı TTK'da ifade edilen tür değiştirmeyi PULAŞLI “ Hukuki Kabuk Değiştirmek Suretiyle Tür Değiştirme” olarak adlandırırken TEKİNALP “Biçim Değiştirici Tür Değiştirme” olarak adlandırmaktadır.

²²⁴ Moustaki- Valerie Engammere, a.y., s.283

²²⁵ Pulaşlı, a.g.e., s.129

VI- ŞİRKETLER TOPLULUĞU

A- HÂKİM VE BAĞLI ŞİRKET

Şirket toplulukları geçtiğimiz yüzyılın yarısından beri büyük bir ekonomik oluşum olarak karşımıza çıkmaktadır zira işletmeler işlerini tek bir kurumsal şirket yerine ayrı şirket birliklikleri vasıtasıyla yürütmeyi tercih etmektedirler²²⁶. Şirketler Topluluğu kavramından Avrupa Topluluğu'nun yayınlanmayan 9. taslak yönergesinde²²⁷ bahsedilmiştir. Söz konusu yönergeye göre modern ekonomilerde işbölümüne dayanarak gruplar olarak bilinen bu tür düzenlemeler hem ulusal hemde uluslararası düzeydeki işletmeler için en önemli işbirliği araçlarıdır.

Avrupa Topluluğu'nun 9. taslak yönergesinin 2. maddesinde²²⁸ “Bağlı kuruluş öyle bir yapıdır ki hâkim şirket onun; a- pay sahiplerinin ya da üyelerinin oy hakkının çoğunluğuna sahiptir, b- idari ya da yönetim veyahut denetim organının çoğunluğunu aynı zamanda pay sahibi veyahut üyeyi atama ya da çıkarma hakkına sahiptir, c- finansal yılda görev yapan pay sahiplerini, üyelerini, idari, yönetim ve denetim organlarındaki üyelerin çoğunluğunu tek başına atama yetkisi vardır, d- pay sahiplerinin çoğunluğunun ve üyelerin oy hakkını bağlı şirket nezdinde kontrol etme hakkı vardır” denilmektedir.

Eski TTK'da düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı Türk Ticaret kanununda düzenlenen madde 195 uyarınca “(1) a) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak; 1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya 2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya 3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa, b) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa,

²²⁶ http://law.au.dk/fileadmin/Jura/dokumenter/CHAPTER_16_GROUPS_OF_COMPANIES.pdf

²²⁷ Draft proposal for a ninth council directive pursuant to article 54 (3) (g) of the EEC Treaty relating to links between undertakings and in particular to groups, http://www.mhc.ie/uploads/9th_proposal.pdf adlı internet adresindeki İngilizce metinden 9.taslak yönergenin ilgili kısımları Türkçe'ye çevrilmiştir. Erişim tarihi: 13.10.2015

²²⁸ A.y.

birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir. Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye’de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır. (2) Birinci fıkrada öngörülen hâller dışında, bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karinedir” denilmektedir.

Görüldüğü gibi bahsi geçen AB yönerge maddesi ile yeni TTK’daki hâkim ve bağlı şirketin özellikleri birbirine benzer özellikler göstermektedir.

6102 sayılı TTK’nın 195. maddesinde sözkonusu olan hâkimiyet kavramı hâkim şirketin bağlı şirketi paysahipliği yönüyle, sözleşmesel yönde veya diğer yollardan kontrol altına alması şeklinde açıklanabilir²²⁹. Bir başka deyişle hâkimiyet kriterleri; paysahipliğine tanınan bazı haklar veya yetkiler yoluyla kontrolün ele geçirilmesi, sözleşmesel yoldan hâkimiyetin ele geçirilmesi ve diğer yollardan hâkimiyetin ele geçirilmesi olarak ifade edilir.

Paysahipliği yoluyla hâkimiyet kavramı oy haklarına, yönetim organına temsilci seçtirme gücüne veya sermaye payına bakılarak tespit edilmektedir²³⁰. Sözleşmesel hâkimiyet ise, hâkimiyet sözleşmesi düzenlenerek bir şirketin diğesinde pay sahibi olmasına gerek kalmadan hâkim şirket olmasıdır. Hâkimiyet sözleşmesinin kaynağı Alman Hukuku’dur. TTK’nın 195. Maddesinin 1. Fıkrasının b bendinde hâkimiyet sözleşmesine yer verilmiştir. Her ne kadar Türk uygulamasında bu şirket türüne rastlanmasa da kanunkoyucu bu sözleşme tipine yer vermiştir. Hâkimiyet sözleşmesi esas itibariyle bağlı şirketin, hâkim şirkete kendi yönetim kurulunun sevk ve idaresini teslim etmesi başka bir deyişle, hâkim şirketin yönetim kuruluna talimat verme yetkisini elde etmesidir²³¹. Hâkim şirketin talimat verme hakkı kapsamında talimat kavramı Alman Pay Senetli Ortaklıklar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununda tanımlanmamış olup talimat esas olarak bir irade açıklamasıdır ve topluluktaki iletişim

²²⁹ Gül Okutan Nilsson, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Şirketler Topluluğu Hukuku**, 1. Baskı, İstanbul, XII levha yayınları, 2009, s.96

²³⁰ **A.e.**, s.101

²³¹ **A.e.**, s.135

için gerekli olan bir araçtır²³². Talimat hakkının kapsamına nelerin gireceği öğretide farklı görüşleri içerisinde barındırmaktadır²³³. Öğretide ilk başta talimat hakkının şirket yönetiminin önemli konularını kapsayacağı belirtilmişse de, daha sonra şirketin yönetim kurulunun yönetmekle yükümlü olduğu bütün konuları kapsayabileceği ifade edilmiştir²³⁴.

Diğer yollarla hâkimiyet ise fiili hâkimiyet olarak adlandırılır. Fiili hâkimiyetin var olup olmadığının tespiti somut olayın özelliklerine göre belirlenir. Hâkimiyeti sağlayan unsurlar eğer somut olaydan tam olarak çıkarılamıyorsa hâkimiyetin fiilen tesis edilmiş olup olmadığına bakılacaktır²³⁵. Türk Hukukunda ise başka yolla hâkimiyetin geniş yorumlanması gerektiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla kredi verenin diğer şirketin yönetim kurulunu belirleyecek ve ona talimat verecek kadar güçlü olduğu durumlarda mevcut kredi ilişkisi veya yine aynı niteliklerdeki tedarik ilişkisiyle de hâkimiyet kurulabilir²³⁶.

B- BİLDİRİM, TESCİL VE İLAN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Avrupa Topluluğu'nun 9. taslak yönergesinin 3. maddesinde²³⁷ "1- Gerçek veya tüzel kişi doğrudan veya dolaylı yoldan şirketin sermayesinin %10'undan fazlasını kazanırsa sözkonusu gerçek veya tüzel kişi payların toplam miktarını ve buna bağlı olan oy haklarını kazanma tarihinden itibaren 2 hafta içinde şirkete bildirmelidir. Payların kazanılmasının toplam miktar üzerinde %5'lik büyüme gerçekleştirdiği her durumda bu bildirim yapılır. Aynı zamanda payların %10'luk dilimin altına düştüğü veya her %5'lik değişimde aynı bildirim yapılmalıdır" denilmektedir. Bahsi geçen yönergenin 4. maddesinin 1. fıkrasında ise "Paysahibi bildirilen paylara ilişkin yetkilerini bildirim yapılana kadar kullanamaz. 2- 1.paragrafta belirtilen maddeye

²³² Hakan Çebi, **İşletme Sözleşmeleri**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s.20

²³³ **A.e.**, s.23

²³⁴ **A.e.**

²³⁵ Nilsson, **a.g.e.**, s.140

²³⁶ Nilsson, **a.g.e.**, s.142

²³⁷ Draft proposal for a ninth council directive

aykırı olarak, genel kurulda kullanılan oylar ve bu oyların sonucu hükümsüz sayılır. Fakat iyiniyetli üçüncü kişilerin hakları etkilenmez” denilmektedir.

Yönergenin 5. maddesinde²³⁸ ise “ 3.maddeye göre bildirim yapılan paylar şirketin yıllık raporlarında belirtilir. İlk defa yapılan bildirimler veya pay sahipliğinin seviyesini şirketin sermayesinin %10, %25, %50, %75, %90 eşik değerlerinin üstüne çıkaracak veya altına düşürecek bildirimler 68/151 AET sayılı yönergenin 3. maddesi uyarınca açıklanır. Bu bildirimleri yapacak pay sahibi, bildirilecek miktar ve ona bağlı oy hakları yıllık hesaplarda gösterilir. Üye ülkeler bu bildirimlerin yıllık hesaplarda ifade edilmesinden, bu durumun açığa çıkmasının pay sahibini veya şirketi dezavantajlı duruma sokacağından bahisle feragat edebilirler” denilmektedir.

6762 sayılı kanunda düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı yeni TTK madde 198, birinci fıkrada; “ (1) Bir teşebbüs, bir sermaye şirketinin sermayesinin, doğrudan veya dolaylı olarak, yüzde beşini, onunu, yirmisini, yirmibeşini, otuzüçünü, ellisini, altmışyedisini veya yüzde yüzünü temsil eden miktarda paylarına sahip olduğu veya payları bu yüzdelerin altına düştüğü takdirde; teşebbüs, durumu söz konusu işlemlerin tamamlanmasını izleyen on gün içinde, sermaye şirketine ve bu Kanun ile diğer kanunlarda gösterilen yetkili makamlara bildirir. Payların yukarıda belirtilen oranlarda kazanılması veya elden çıkarılması, yıllık faaliyet ve denetleme raporlarında ayrı bir başlık altında açıklanır ve sermaye şirketinin internet sitesinde ilan edilir. Payların yüzdelerinin hesaplanmasında 196 ncı madde uygulanır. Teşebbüsün ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleriyle yöneticileri de, kendilerinin, eşlerinin, velayetleri altındaki çocuklarının ve bunların, sermayelerinin en az yüzde yirmisine sahip buldukları ticaret şirketlerinin o sermaye şirketindeki payları ile ilgili olarak bildirimde bulunurlar. Bildirimler yazılı şekilde yapılır, ticaret siciline tescil ve ilan olunur” denilmektedir.

---

²³⁸ Draft proposal for a ninth council directive

Yukarıda ifade edilen 198. maddede katılma oranları, azınlık hakları, karşılıklı katılma sınırları, hâkimiyet karinesi, özleyici azınlık ve yüzde yüzlük tam hâkimiyet hali düzenlenmiştir²³⁹. Anılan kanun maddesi incelendiğinde bildirim yükümlülüğü altında bulunan kişilerin teşebbüsler, teşebbüs ve sermaye şirketinin yönetim kurulu üyeleri ve yöneticileri, yöneticilerin eşleri, velayet altında bulunan çocukları ve sermayelerinin en az yüzde yirmisine sahip buldukları ticaret şirketlerinin olduğu görülecektir.

Ayrıca bildirim yükümlülüğü yerine getirilmediği takdirde sahip olunan paylardan dolayı tüm haklar donar ve kullanılamaz. Oy hakkının donması donma sebebinin devam ettiği süre boyunca hakkın kullanılamaması demektir. Bu süre boyunca kullanılan oylar da geçersiz sayılmaktadır²⁴⁰.

C- BAĞLI VE HÂKİM ŞİRKETLERİN RAPORLARI

Bağlı ve hâkim şirketlerin raporları konusu Avrupa Topluluğu'nun 9. taslak yönergelerinin 7. maddesinde²⁴¹ düzenlenmiş olup; sözkonusu maddede “ 1-Eğer bir şirket 2. madde çerçevesinde bir bağlı şirketse, yönetim organı her sene özel bir rapor hazırlar. 2- Özel rapor bağlı ve hâkim şirket arasındaki ilişkinin derinliğini ve hacmini bir önceki finansal yıl göz önünde tutularak ifade eder. Bu bağlamda rapor, a- şirketin geçen finansal yılda hâkim şirketle, hâkim şirkete bağlı diğer bir şirketle ya da hâkim şirketin yönlendirmesinde olan üçüncü şirketle b- şirketin hâkim şirket yönlendirmesindeki şirketler veya bağlı şirketler için aldığı veya alamadığı önemli önlemleri 3- a- Bununla beraber yapılması gereken bazı sözleşmeler ve alınması gereken önlemler ki bunlar; i-Şirkete bütünüyle ya da kısmen zarar verici işlemler ii- Şirket için büyük risk taşıyan işlemler iii- Şirketin ticari işleminden büyük ölçüde farklılık gösteren konuların hepsi özel raporda bulunmalıdır. Zarar özellikle

²³⁹ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.168

²⁴⁰ Nilsson, **a.g.e.**, s.527

²⁴¹ Draft proposal for a ninth council directive

sözleşmeden veya olayların tatbikinden meydana gelebilir. Özel raporda sözleşmeler ve alınacak önlemlerin şirket çalışanlarının üzerindeki etkileri vardır. b- Birden çok ticari işlem tek bir işlemde birleştirilirse ki bu teamül değildir bu işlemlerin her birinin a bendi uyarınca ayrı değerlendirilmesi c- Zararı karşılayabilmek için fayda sağlandığında ise yönetim organı bunu ayrıca bildirmelidir. Bu durum özel raporda belirtilmez”denilmektedir.

6102 sayılı yeni TTK’da düzenlenen madde 199 uyarınca “(1) *Bağlı şirketin yönetim kurulu, faaliyet yılının ilk üç ayı içinde, şirketin hâkim ve bağlı şirketlerle ilişkileri hakkında bir rapor düzenler. Raporu, şirketin geçmiş faaliyet yılında hâkim şirketle, hâkim şirkete bağlı bir şirketle, hâkim şirketin yönlendirmesiyle onun ya da ona bağlı bir şirketin yararına yaptığı tüm hukuki işlemlerin ve geçmiş faaliyet yılında hâkim şirketin ya da ona bağlı bir şirketin yararına alınan veya alınmasından kaçınılan tüm diğer önlemlerin açıklaması yapılır. Hukuki işlemlerde edimler ve karşı edimler, önlemlerde, önlemin sebebi ve şirket yönünden yarar ve zararları belirtilir. Zarar denkleştirilmişse, bunun faaliyet yılı içinde fiilen nasıl gerçekleştiği veya şirketin sağladığı hangi menfaatlere ilişkin olarak bir istem hakkı tanındığı ayrıca bildirilir. (2) Rapor, doğru ve dürüst hesap verme ilkelerine uygun olmalıdır.(3) Yönetim kurulu raporun sonunda şirketin, hukuki işlemin yapıldığı veya önlemin alındığı veya alınmasından kaçınıldığı anda kendilerince bilinen hâl ve şartlara göre, her bir hukuki işlemde uygun bir karşı edim sağlanıp sağlanmadığını ve alınan veya alınmasından kaçınılan önlemin şirketi zarara uğrattığı ve uğratmadığını açıklar. Şirket zarara uğramışsa, yönetim kurulu ayrıca zararın denkleştirilip denkleştirilmediğini de belirtir. Bu açıklama sadece yıllık faaliyet raporunda yer alır.(4) Hâkim şirketin her yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu başkanından; bağlı şirketlerin finansal ve malvarlığıyla ilgili durumları ile üç aylık hesap sonuçları, hâkim şirketin bağlı şirketlerle, bağlı şirketlerin birbirleriyle, hâkim ve bağlı şirketlerin pay sahipleri ve bunların yakınlarıyla ilişkileri; yaptıkları işlemler ve bunların sonuç ve etkileri hakkında, özenli, gerçeği aynen ve dürüstçe yansıtan hesap verme ilkelerine göre düzenlenmiş bir rapor hazırlattırıp yönetim kuruluna sunmasını ve bunun sonuç kısmının yıllık rapor ile denetleme raporuna eklenmesini isteyebilir.*

Bağlı şirketler, red için yoruma yer bırakmayacak açıklıkta bir haklı sebebin varlığını ispat edemedikleri takdirde, bu raporun hazırlanması için gerekli olan bilgi ve belgeleri hâkim şirketin bu işle görevlendirilen uzmanlarına vermekle yükümlüdürler. İstemde bulunan yönetim kurulu üyesi, bunu bir üçüncü kişinin yararlanması amacıyla yapmışsa bunun sonuçlarından sorumlu olur” denilmektedir .

Birinci fıkra Alman Pay Senetli Ortaklıklar Kanunundan alınmakla beraber son fıkra Alman Pay Senetli Ortaklıklar Kanunundan farklı bir şekilde düzenlenmektedir. Dolayısıyla ortada karma bir düzenleme vardır. Bahsi geçen madde AB düzenlemesiyle de benzerlikler göstermektedir.

Esas itibarıyla bağlı şirketin pay sahiplerine, hâkim şirketin yönetim kurulu üyelerine ve hâkim şirketin pahasahiplerine bilgi alma hakkı tanınmıştır. Bağlı şirket yönetim kurulu, topluluk içi ilişkiler konusunda bir rapor hazırlamak ve bu raporu pay sahiplerine açıklamak zorundadır²⁴².

Terminolojide bağlılık raporu olarak geçen bu rapor doğru ve dürüst hesap verme ilkelerine uygun olmalıdır. Bağlılık raporu, bağlı şirketlerin kendi aralarındaki ve hâkim şirketle aralarındaki ilişkileri ve bundan doğana zarar ve faydaları içerir. Hâkim şirketin yönetim kurulu üyeleri bağlı şirketler hakkında bazı ilişkileri sorgulayabilir ve bağlı şirketlerden bilgi alabilirler. Bu doğrultuda hazırlanan rapor özenli olmalı, gerçeği aynen ve dürüstçe yansıtmalıdır.

Bağlı şirket yoruma yer bırakmayacak açıklıkta haklı bir sebebin varlığı halinde bilgi ve belge vermeyi reddedebilir. Haklı sebep ise istenilen bilginin raporda değil de başka bir kitapta, haberde, davada kullanılacak olması, rakip firmalara, potansiyel rakiplere yada yabancı kişilere verilmesi durumunda söz konusu olur²⁴³.

---

²⁴² Nilsson, **a.g.e.**, s.531

²⁴³ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.170

D- HÂKİMİYETİN HUKUKA AYKIRI KULLANILMASI

Avrupa Topluluğu'nun 9. taslak yönergesinin 9. maddesinin 1. fıkrasında²⁴⁴ ; “1-Yönetim kuruluna fiili üye olan herhangi bir teşebbüsün meydana gelebilecek bir zarardan dolayı aynı yönetim kuruluna üye olan teşebbüs gibi sorumlu olacağı ifade edilmiştir. Buradaki sorumluluk yanlış yönetimden meydana gelen bir sorumluluktur” şeklinde ifade edilmekle beraber 9. maddenin 2. fıkrasında ise “ 1.fıkra göre bir teşebbüsün doğrudan ya da dolaylı olarak yönetim kurulu kararlarına kesin etkisi olması halinde bu teşebbüs yönetim kuruluna fiili üye olarak adlandırılır” denilmekle fiili üyeliğin tanımı yapılmıştır.

Anılan AB yönergesi bağlamındaki sorumluluğun odak noktası yönetim kurulu olmakla beraber, 6102 sayılı TTK'nın 202. Maddesinde ise sorumluluk hâkim şirket bağlamında değerlendirilmiştir. 6102 sayılı Eski TTK'da düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı TTK madde 202'de düzenlenen hüküm uyarınca “ (1) a) *Hâkim şirket, hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanamaz. Özellikle bağlı şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; kârını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını ayni veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yönelmez; meğerki, kayıp, o faaliyet yılı içinde fiilen denkleştirilsin veya kaybın nasıl ve ne zaman denkleştirileceği belirtilmek suretiyle en geç o faaliyet yılı sonuna kadar, bağlı şirkete denk değerinde bir istem hakkı tanınsın*”denilmektedir.

202. maddede ifade edilen hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılması 4 boyutlu olarak incelenmektedir. Bu 4 boyuttan ilki hâkim ortaklığın hâkimiyetini bağlı ortaklığı kayba uğratacak şekilde kullanamayacağıdır. Zira bunun aksini yaparsa hukuka aykırı davranmış olacaktır. İkinci olarak hâkim ortaklık hâkimiyetini kötüye

²⁴⁴ Draft proposal for a ninth council directive

kullanarak bağı ortaklığa kayıp verdimişse ona belli bir süre içinde kaybı denkleştirmek imkanını tanımıştır. Üçüncü olarak kayıp süresi içinde denkleştirilmemiş veya süresi içinde bu amaçla bağı ortaklığa bir istem hakkı tanınmamışsa bu durumda her pay sahibi ve alacaklı hâkim ortaklıktan ve kayba neden olan yönetim kurulu üyelerinden zararı tazmin etmelerini isteyebilir. Sonuncusu ise yönetim kurulu üyelerinin özenli davrandığı ispat edilirse tazminata hükmedilmeyeceğidir²⁴⁵. Kayıp kavramı TTK'da tanımlanmamıştır. TEKİNALP'in yorumuna göre kayıp, topluluk yararına sonucu bilinerek bağı ortaklığın olumsuz bir duruma düşürülmesi, onun malvarlığındaki eksilmenin bilerek göze alınması, kullanacağı olanaklardan yoksun bırakılması olarak açıklanırken, PULAŞLI'ya göre kayıp; bir malvarlığı eksikliği veya malvarlığının artmasının engellenmesi ve iş fon ve personel devrinde olduğu gibi şahsın bir işi başarı ile yapabilme olanağının ortadan kalkmasıdır.

Söz konusu maddede belirtilen denkleştirme ise kaybın süresi içinde denk bir karşılıkla giderilmesi olarak açıklanır²⁴⁶.

6102 sayılı TTK'nın 202. maddesinde aynı zamanda hâkim şirketin bağı şirket üzerindeki gücünü hukuka aykırı bir biçimde kullanması halinde bağı şirketin ortaklarına ve alacaklılarına öngörülen koşullarda tazminat (sorumluluk) davası açma hakkını tanımıştır²⁴⁷. Maddenin 1 (b) bendinde bağı şirket ortaklarına, 1(c) bendinde ise alacaklılara tazminat davası açma hakkı tanınmıştır. Davalılar kusurlu yönetim kurulu üyeleri ve hakim şirkettir Buradaki amaç şirketin zararının tazminidir ve alacaklılar bu madde kapsamında dava açarlarsa şirketin iflas etmiş olması gerekmez²⁴⁸. Maddenin 2. fıkrasında ise haklı bir sebebi bulunmaksızın hakim gücün kullanılması sonucu gerçekleştirilen önemli işlemlerden doğan zararlar nedeni ile tazminat davası anlatılmıştır. Bu davanın koşulları ise; hakim gücün kullanılması yoluyla bağı şirket açısından hayati önem taşıyan bir karar alınması ya da işlem

---

²⁴⁵ Tekinalp, **a.g.e.**, s.660-667

²⁴⁶ **A.e.**, s.648

²⁴⁷ Ersin Çamoğlu, "Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Kötüye Kullanılmasından Doğan Sorumluluk Davaları", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2013/2, s.23

²⁴⁸ **A.y.**, s.25

yapılması, işlemin bağlı şirket açısından haklı bir sebebinin bulunmaması ve bunların neticesinde pay sahiplerine zarar verilmiş olmasıdır²⁴⁹.

E- SATIN ALMA HAKKI

Satın alma hakkı ile ilgili hükümler AB içerisinde ilk olarak 21.04.2004 tarihli ve 2004/25 AT sayılı Aleni Pay Alım Tekliflerine İlişkin yönerge ile düzenlenmiştir. 13. yönerge olarak da adlandırılan 2004/25 AT sayılı yönergenin amacı menkul kıymetleri düzenlenmiş bir piyasada işlem gören bir şirketin paylarının çağrı yoluyla alımı halinde pay sahiplerinin ve diğerlerinin korunması için geliştirilen önlemleri koordine etmek ve çağrı yoluyla hisse senedi toplanması halinde çözülmesi gereken yasal konularda kamuyu aydınlatmak, bilgilendirmek ve şirketin yeniden yapılandırma modellerinin yönetim ve idare şekillerindeki farklılıklardan dolayı zarar görmesini engellemektir²⁵⁰.

2004/25 AT sayılı yönerge ile birlik içerisinde bulunan ülkelerde daha önce yapılan farklı düzenlemelerin bir bütün halinde olması amaçlanmıştır. Bu yönerge kapsamında satın alma hakkı, daha önce bir aleni pay alım teklifi yapılmış olması şartına bağlanmıştır. Yönerge, sadece hisse senetleri borsada kayıtlı olan şirketlerde, aleni pay alım teklifinin yapılması sonrası ortaklıktan çıkarma hakkının kullanılabilceğini öngörmektedir.

2004/25 sayılı yönergenin 15. maddesine göre ortaklıktan çıkarma hakkını kullanmak için oy hakkına sahip en az %90 oranında paya sahip olmak gerekmektedir. %90 pay sahibi olan ortak geride kalan pay sahiplerinden paylarını kendisine adil bir fiyattan satmalarını talep etme hakkına sahiptir. Üye ülkeler pay sahipliği için daha yüksek bir eşik belirleyebilirler fakat bu eşik oy hakkına sahip sermayenin %95'inden ve oy haklarının %95'inden fazla olamaz. 2004/25 AT sayılı yönerge uyarınca pay

---

²⁴⁹ Çamoğlu, a.y, s.28

²⁵⁰ Directive 2004/25 EC, **Official Journal**, L 142/12, 30.04.2004, s.1 adresindeki metinden çevrilmiştir.

alım teklifinin kabulünden ve satın alma süresinin sona ermesinden itibaren 3 ay içinde ortaklıktan çıkarılma hakkı kullanılmalıdır. Süre geçtikten sonra ortaklıktan çıkarılma hakkı kullanılmaz ve bu konuda şirket genel kurulu karar alır. Bu süre zarfında azınlık pay sahiplerinin doğru bir şekilde bilgilendirilmesi ve adil bir fiyatın garanti edilmesi gerekmektedir²⁵¹.

6102 sayılı TTK'nın 208. maddesinin gerekçesinde sözkonusu maddenin şirketin sermayesinin ve oy haklarının yüzde 90'ının aldığı kararlara azınlık olarak adlandırılan %10 oranındaki pay sahiplerinin kişisel sebeplerle karşı çıkması ve bu yüzden işlerin yürüyemez hale gelmesinden dolayı %90'lık pay sahiplerinin %10'luk azınlık payları satın alması ve şirket içi barışın tesisi edilmesi amacına hizmet ettiği ifade edilmiştir.

2004/25 AT sayılı yönergeyi değiştiren 2014/59²⁵² AB sayılı yönergede yukarıda anlatılanlar bağlamında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6762 sayılı TTK'da düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı TTK madde 208'de düzenlenen satın alma hakkı "*1) Hâkim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahipse, azlık, şirketin çalışmasını engelliyor, dürüstlük kuralına aykırı davranıyor, fark edilir sıkıntı yaratıyor veya pervasızca hareket ediyorsa, hâkim şirket azlığın paylarını varsa borsa değeri, yoksa 202 nci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen şekilde belirlenen değer ile satın alabilir*" şeklindedir.

6102 sayılı TTK madde 208 uyarınca 2004/25 AT sayılı yönergenin aksine satın alma hakkı için aleni pay alım teklifine gerek yoktur. Burada önemli olan husus hâkim pay sahibinin şirketin paylarının ve oy haklarının en az %90'ına sahip olması durumudur. Aynı zamanda çıkarma hakkı sadece şirketler tarafından kullanılabilir. Hâkim şirket payların ve oy hakkının en az %90'ına sahip olmalıdır. Hâkim şirket pay

²⁵¹ İrfan Akın, "TTK m.208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVII, Y.2013, S,6

²⁵² Directive 2014/59 EU, **Official Journal**, L173/190, 12.06.2014 adresindeki metin incelenmiştir.

sahibi azınlığın ortaklıktan çıkarılmasını mahkemeden istemesi gereklidir. Ortaklıktan çıkarma talepli davanın şirket merkezinin bulunduğu ticari davalara bakmakla görevli mahkemece açılması gerekmektedir. Burada azınlık haklarının korunması bakımından bir güvence sözkonusudur²⁵³. Ortaklığın çıkarılmasının mahkemeden istenmesi gerekliliğinin 208. Maddede yeterince açık ifade edilmediği eleştirisi yapılmaktadır.

TTK'nın 208. Maddesinde belirtilen bir diğer husus ortaklıktan çıkarılma için azınlığın olumsuz davranışının olmasıdır. Bazı durumlarda azınlık pay sahipleri şirketi engelleyen davranışlar sergilemekte ve şirket içi huzur ve barış zedelenmektedir²⁵⁴. Aynı zamanda azınlığın haklarını kullanırken şirket çıkarlarını önemsemeyen kendi çıkarlarını düşünmesi şirketin faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Azınlığın şirketten kendi payının çok üstünde bir menfaat beklemesi, genel kurul kararlarına karşı iptal davası açması, oybirliği gerektiren durumlarda olumsuz tavır sergilemesi, bilanço görüşmelerinin ertelenmesini talep etmesi, yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk davası açılması, özel denetçi tayininin talep edilmesi azınlık pay sahiplerinin olumsuz davranışlarına gösterilebilecek örneklerdendir²⁵⁵. Burada azınlık pay sahiplerinin hangi hallerde dürüstlük kuralına aykırı hareket ettikleri noktası tartışmalıdır. Aynı zamanda alım hakkının kullanımı için bir süre öngörülmemiştir.

Önemle ifade etmek istediğimiz bir diğer husus ise madde 208'de belirtilen hâkim şirket azınlığın paylarını varsa borsa değeri yoksa 202'inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen öngörülen şekilde belirlenen değer ile satın alabilmesi ibaresidir. 202. maddenin ikinci fıkrası uyarınca paylar varsa en az borsa değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa gerçek değerle veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek olan değerle satın alınmasını mahkemeden isteyebilirler. Değer belirlenirken mahkeme kararına en yakın tarihteki veriler esas alınır.

---

²⁵³ Akın, a.y., s.13

²⁵⁴ Pulaşlı, a.g.e., s.181

²⁵⁵ Akın, a.y., s.14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ YÖNERGELERİ UYARINCA 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNDA ANONİM ŞİRKETLER KAPSAMINDA MEYDANA GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER VE YENİLİKLER

I- GENEL AÇIKLAMA

Çalışmamızın bu bölümünde Avrupa Birliği yönergelerinin Türk anonim şirketlerine genel hükümler, yönetim kurulu, denetim, genel kurul, esas sözleşmenin değiştirilmesi, paylar ve finansal tablolar konularındaki etkileri incelenecektir.

Anonim şirketler genel olarak değerlendirildiğinde; yapısını oluşturan tüzel kişilik, sınırlı sorumluluk ve işletmedeki devamlılık ilkeleri sayesinde ekonomik ve sosyal hayata büyük katkılar sunmasının yanı sıra kapitalist veya karma ekonomilerin de en önemli araçlarından birisi olduğu görülecektir²⁵⁶. Anonim şirketlerin bu kadar önemli olması aynı zamanda bazı yararları ve olumsuzlukları beraberinde getirmektedir²⁵⁷. BAHTİYAR anonim şirketlerin yararlarını; küçük tasarrufların biraraya gelerek büyük sermayelerin oluşturulması ve ekonominin hizmetine girmesi, şirkete ortak olmak kaydıyla özel mülkiyetin halka yayılmasına katkıda bulunması olarak değerlendirirken, olumsuz yönlerini ise; küçük bir azınlığın şirket yönetimini ele geçirmesi, genel kurul toplantılarına katılmamadan doğan güç boşluğu ve tekelleşme olarak ifade etmiştir²⁵⁸. Anonim ortaklık faaliyetlerini organları vasıtasıyla yerine getirmekte olup, genel kurul; karar, yönetim kurulu; yönetme, denetleme kurulu ise denetleme organıdır²⁵⁹.

²⁵⁶ Ali Paslı, **Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi**, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004, s.5-6

²⁵⁷ Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, İstanbul, Beta Yayınevi, 2016, s.105

²⁵⁸ **A.e.**, s.106

²⁵⁹ Paslı, **a.g.e.**, s.9

Güvenli kuruluş ve sermayenin korunması anonim şirketlerin en önemli ilkelerindedir²⁶⁰. Anonim şirketlerde asgari sermaye olgusu da kredi güvenliğini sağlar ve alacaklılara ortak bir güvence sistemi oluşturur²⁶¹. Bunların yanı sıra alacaklıları ve pay sahiplerini koruyan bir anlayış; kamuyu aydınlatma ve şeffaflık öğeleri, kurumsal yönetim ilkeleri, uluslararası standartlara uygun bir denetim mekanizması anonim şirketlerin temel öğeleri olup yeni Türk Ticaret Kanunu ile hukuk sistemimize dâhil olmuşlardır ve çalışmamızın bu bölümünde değineceğimiz üzere bu durumun oluşmasında Avrupa Birliği yönergelerinin olumlu etkisi yadsınamaz.

II- GENEL HÜKÜMLER

A-EN AZ SERMAYE TUTARI

İkinci Konsey yönergesi olarak da anılan 77/91 AET sayılı 13 Aralık 1976 tarihli yönerge öncelikli olarak sermayenin korunması ve hisse sahiplerine eşit muamele edilmesini kapsar²⁶². Söz konusu yönerge taahhüt edilen sermayenin en az miktarını ve yükselmesini, korunmasını ve sermaye oranlarını (yükselme ve düşme gibi) göz önünde tutar²⁶³. 77/91 sayılı yönerge sadece halka açık sınırlı sorumlu şirketlere uygulanır ve aynı zamanda halka açık şirket ve hisse senedi sahiplerinin sınırlı bir çerçevede bulunduğu başka bir deyişle halka kapalı şirket arasındaki farkı da ortaya koyar²⁶⁴.

77/91 AET sayılı yönerge ülkelerin şu şirketleri; Belçika'da *la société anonyme / de naamloze vennootschap*, Danimarka'da *aktieselskabet*, Fransa'da *la société anonyme*, Almanya'da *die Aktiengesellschaft*, İrlanda'da *the public company limited by shares, the public company limited by guarantee and having a share*

²⁶⁰ 6102 sayılı TTK Genel Gerekeçe, <http://basbakanlik.gov.tr/docs/kkgm/kanuntasarilari>

²⁶¹ A.e.

²⁶² Stefan Grundmann, Florian Möslin, **European Company Law**, Oxford, Intersenta, Antwerpen-, 2007, s.187

²⁶³ A.e.

²⁶⁴ A.e., s.189

capital, İtalya’da *la società per azioni*, Lüksemburg’da *la société anonyme*, Hollanda’da *de naamloze vennootschap*, İngiltere’de *the public company limited by shares, the public company limited by guarantee and having a share capital şirketleri* hakkında geçerlidir. 2006/68 AT sayılı yönerge ile bu şirketlere Macaristan’daki *nyilvanosan muködo reszvenytarsasag* şirketi eklenmiştir.

77/91 AET sayılı yönergenin içerdiği bazı düzenlemeler günümüz gelişmelerini ve ihtiyaçlarını yeterince karşılamadığından sözkonusu yönergeyi değiştiren ve yeni hükümler ekleyen 2006/68 AT sayılı yönerge kabul edilmiştir. 2006/68 AT sayılı yönerge şirketler hukukunu modern bir hale getirmesinin yanı sıra şirketlerin sermaye ve paysahibi yapısını ve sermaye miktarını değiştirilmesini kolaylaştırmıştır. Burada amaçlanan asıl hedef Avrupa Birliği ekonomisinin verimliliğinin ve rekabet etme gücünün artmasıdır²⁶⁵.

En az sermaye tutarını düzenleyen hüküm 77/91 AET sayılı yönerge madde 6²⁶⁶,da düzenlenmiştir. Adı geçen hükümde, “Üye ülke kanunlarına göre bir şirket tüzel kişilik kazandığı zaman veya bir işe başlamak için yetkilendirildiği zaman taahhüt edilen minimum sermaye miktarı 25.000 Ekü (Avrupa Hesap Biriminden) az olmamalıdır” denilmektedir.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 23 Kasım 1992 tarihli 92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı ve 2009/109 AT sayılı yönergelerde en az sermaye tutarı düzenlenmemiştir.

77/91 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2012/30²⁶⁷ AB sayılı yönerge ise 6. maddesinde en az sermaye tutarını düzenlemiştir. Bahsi geçen madde, “Üye ülke kanunları bir şirketin tüzel kişilik kazanması veya işyeri açması için yetkilendirilmesi için 25.000 Euro’dan az olmayan bir sermaye taahhüt edilmesini öngörür. Her beş

---

²⁶⁵ Beşir Fatih Doğan, “Avrupa Birliğinin 77/91 EWG No’lu ikinci şirketler yönergesinde değişiklik yapan 2006/68 EWG no’lu yönergesinin getirdiği yenilikler”, **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, Cilt:7 No:2, 2008, s.2

²⁶⁶ Directive 77/91 EEC, **Official Journal**, L26, 31.01.1977, s.4 metinden çevrilmiştir.

²⁶⁷ Directive 2012/30 EU, **Official Journal**, L315/74, 14.11.2012, s.5 metin çevrilmiştir.

yılda bir Avrupa parlamentosu ve konseyi, komisyonun antlaşmanın 50. maddesinin 1. fıkrası ve 2. fıkrasının g bendi uyarınca, sunacağı öneri doğrultusunda inceleme yaparlar ve gerekli görülürse 1. paragrafta belirtilen parasal miktarı birliğin ekonomik durumu çerçevesinde değiştirirler”, şeklindedir.

En az sermaye tutarı 6102 sayılı TTK madde 332 düzenlenmiştir. Madde 332’ye göre;

“ Tamamı esas sözleşmede taahhüt edilmiş bulunan sermayeyi ifade eden esas sermaye ellibin Türk Lirasından ve sermayenin arttırılmasında yönetim kuruluna tanınmış yetki tavanını gösteren kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde başlangıç sermayesi yüzbin Türk Lirasından aşağı olamaz. Bu en az sermaye tutarı Bakanlar Kurulunca arttırılabilir ” şeklindedir. 6762 sayılı eski TTK’nın 272. maddesinde ise *“ özel kanunlarda aksine hüküm olmadıkça esas sermaye miktarı beşmilyar (ellimilyar) Türk lirasından aşağı olamaz. Bu miktar Bakanlar Kurulunca on katına kadar arttırılabilir”* denilmektedir.

Bahsi geçen maddede ifade edildiği gibi özel kanunlarda aksine bir hüküm olmadıkça anonim ortaklığın esas sermayesi 50.000 TL’den az olamaz ve kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde başlangıç sermayesi 100.000 TL’nin altında olamaz.

B- KURULUŞ

1- ASGARİ KURUCU SAYISI

Avrupa Konseyinin 12. konsey yönergesi olarak adlandırılan 89/667 AET sayılı tek kişilik sınırlı sorumlu şirketler yönergesi 21 Aralık 1989 tarihinde yayınlanmıştır. 89/667 AET tek kişilik şirket yönergesi madde 2²⁶⁸’ye göre “1- Bir şirket kurulduğu zaman tek kişiden oluşabilir ve aynı zamanda bütün payları tek bir kişiye ait olabilir, 2- Üye devletler eğer gerçek kişi bir çok şirketin tek üyesiye veyahut tek kişilik şirket ya da başka bir tüzel kişilik şirketin tek üyesiye bu konuda

²⁶⁸ Directive 89/667 EEC, **Official Journal**, L395, 30.12.1989

özel hükümler ileri sürebilirler. 89/667 AET sayılı yönergenin 3. maddesine göre; “Şirket eğer bütün payları tek kişi elinde olduğundan dolayı tek kişilik şirket haline geliyorsa, tek kişinin kimliğiyle beraber dosyaya kaydedilmeli 68/151 AET sayılı yönerge kapsamında sicile kaydedilmelidir. 89/667 AET sayılı yönergenin 4. maddesi uyarınca “ 1- Tek kişi şirketin genel kurul yetkilerini kullanır, 2- Tek üye tarafından kararlar alınırken bu kaydedilmeli ya da yazıyla hazırlanmalıdır. 89/667 AET sayılı yönergenin 5. maddesi uyarınca “1- Tek kişi ve onun temsil ettiği şirket arasındaki sözleşmeler kaydedilmelidir veyahut yazıyla hazırlanmalıdır. 2- Üye ülkeler 1. paragrafı normal koşullar altındaki günlük işlemlere uygulamazlar” denilmiştir. Sözkonusu yönergenin 6. maddesinde üye devletlerin bu hükümleri halka açık sınırlı sorumlu tek kişilik şirketlere de uygulanmasına izin verilirse bu yönergenin uygulanacağı ifade edilmiştir.

89/667 sayılı yönergenin gerekçesinde, küçük ve orta ölçekli işletmelerin özendirilmesi, kuruluşunun ve gelişmesinin sağlanması amacının taşındığı ifade edilmiştir. Diğer taraftan Avrupa Birliğinin tek kişilik anonim şirket yönergesi meydana getirmesinin sebebi ise girişimci ruhun teşvik edilerek ekonomik büyümenin gerçekleşmesi ve bu durumun aracı olarak belli bir kişi sayısına ulaşılmasına gerek kalmayan bir düzenleme yapılarak bu yönüyle ticari işletme kurulmasının önündeki engellerin kaldırılmasıdır²⁶⁹. Zira sözkonusu yönerge küçük ve orta boy işletmelerin teşvikini sağlamakla birlikte yönergenin konusu tek kişilik şirketler holding ortaklıklarının ve şirket topluluklarının oluşumuna da fayda sağlar²⁷⁰.

Yönergenin kapsamı tek ortaklı limited şirketler veya sorumluluğu sınırlandırılmış şirketler olarak belirlenmiştir. Yönerge bu bağlamda tek ortaklı anonim şirket kurulmasını zorunlu kılmamış, bu konudaki tercihini üye devletlere bırakmıştır. Üye devletler tek kişilik anonim şirket kurulmasına izin verirlerse şirket 89/667 AET sayılı yönergeye uymak zorundadır.

²⁶⁹ Fatih Aydoğan, **Tek Kişi Ortaklığı**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s.148

²⁷⁰ Gül Okutan, “Şirketler Hukukunda Yeni görünüm, Tek Kişi Ortaklığı”, **Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyum**, Proje Yöneticisi: Ünal Tekinalp, İstanbul 2001, s.587

Ülkemizde ise 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunuyla birlikte hem tek kişilik anonim şirket kurulmasına hemde tek kişilik limited şirket kurulmasına karar verilmiştir.

89/667 AET sayılı yönerge 2009/102²⁷¹ AT sayılı yönerge ile kodifiye edilmiştir. 2009/102 sayılı yönergenin bütün maddeleri 89/667 AET sayılı yönergeyle aynıdır, tek kişilik sınırlı sorumlu şirket hususunda 2009/102 AT sayılı yönerge herhangi bir yenilik getirmemiştir.

Son olarak 9 Nisan 2014 tarihinde tek kişilik sınırlı sorumlu şirket yönerge taslağı meydana getirilmiştir. Anılan yönerge taslağında tek kişilik sınırlı sorumlu şirket aynı zamanda Societas Unius Personae (SUP) olarak adlandırılmıştır. SUP olarak adlandırılan tek kişilik sınırlı sorumlu şirketin kurulması kuruluş için tek tip bir sistem meydana getirmesi, çok az bir resmi kayıt yükümlülüğü gerektirmesi ve internet üzerinden kuruluşu öngördüğünden oldukça kolaylaştırılmıştır. Taslak yönergede ayrıca bir tane pay sahibi olduğundan ve doğal olarak azınlık olmadığından diğer pay sahiplerinin ve azınlığın korunmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir²⁷². Bu yönerge henüz kabul edilmemiştir.

6762 sayılı eski TTK madde 277’de “*Bir anonim şirketin kurulması için şirkette pay sahibi en az beş kurucunun bulunması şarttır*” denilmektedir fakat 6102 sayılı TTK madde 338 uyarınca tek kişilik anonim şirket Türk Ticaret Kanun sistemimize getirilmiştir. Bahsi geçen hükümde “*(1) Anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı şarttır. 330 uncu madde hükmü saklıdır. (2) Pay sahibi sayısı bire düşerse, durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde yönetim kuruluna yazılı olarak bildirilir. Yönetim kurulu bildirim aldığı tarihten itibaren yedi gün içinde, şirketin tek pay sahipli bir anonim şirket olduğunu tescil ve ilan ettirir. Ayrıca, hem şirketin tek pay sahipli olarak kurulması hem de payların tek kişide toplanması hâlinde tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da tescil ve ilan edilir. Aksi hâlde doğacak zarardan,*

²⁷¹ Directive 2009/102 EC, **Official Journal**, L395, 30.12.1989 metin incelenmiştir.

²⁷² Hopt, a.y., s.159

bildirimde bulunmayan pay sahibi ve tescil ve ilanı yaptırmayan yönetim kurulu sorumludur.(3) Şirket, tek pay sahibi olacak şekilde kendi payını iktisap edemez; ettiremez” denilmektedir.

6102 sayılı TTK’da düzenlenen tek kişilik anonim ortaklığın kaynağı 89/667 AET sayılı yönerge dir. Tek kişilik ortaklık bazı hukukçular tarafından eleştirilmekte bazıları için ise olumlu bulunmaktadır. Tek kişilik ortaklığın eleştirildiği noktalar; tek kişilik ortaklığın tüzel kişi olmadığı ve dolayısıyla ortaklığın ruhuna aykırı olduğu, uygulamada ihtiyaç olmadığı görüşü, tek kişilik şirketin alacaklıları zarara uğratacağı düşüncesi, yetki ve sorumluluğun birlikte yürümeyeceği inancı, şahıs ve şirket malvarlığının ayrılamayacağı fikri ve kötüye kullanma aracı olabileceği düşüncesidir²⁷³. Tek kişilik ortaklık için olumlu bulunan görüşler ise; şirket kurumuna duyulan ihtiyaç, sınırlı sorumluluk, devredilebilir pay-işletme faaliyetinin devamlılığı, malvarlığı ayrılığının sağlanması, faaliyet organizasyonu, işletmeye kaynak sağlama sı, vergi avantajları, toplum refahı, şirket ihtilaflarından kaçınma ve ekonomik sebeplerdir²⁷⁴.

Belirtmek istediğimiz diğer bir husus ise tek kişilik bir anonim şirketin birden çok ortaklı bir anonim şirketten hiçbir farkının olmadığıdır. Tek kişilik ortaklık da tüzel kişiliği haiz olan bir ortaklıktır ve tek kişi ortak gerçek veya tüzel kişi ortak olabilir, tek kişi ortaklığın malvarlığı şirkete aittir, tek kişilik anonim ortaklık doğası gereği halka kapalı bir ortaklıktır fakat bu durum küçük ölçekli olmasını gerektirmez, tek kişilik ortaklık kalıcıdır, tek kişilik anonim ortaklık değiştirilebilir, birleşebilir, bölünebilir ve bir gerçek yada tüzel kişinin birden çok tek kişilik ortaklığı olabilir²⁷⁵.

---

²⁷³ Aydoğan, **a.g.e.**, s.43

²⁷⁴ **A.e.**, s.59

²⁷⁵ Tekinalp, **a.g.e.**, s.66-67

2- ESAS SÖZLEŞME

Sermaye yönergesi ve ikinci konsey yönergesi olarak anılan 13 Aralık 1976 tarihli 77/91 AET sayılı yönerge madde 2²⁷⁶’de “Şirket esas sözleşmesi her zaman en azından aşağıdaki bilgileri vermek zorundadır: a- şirketin türü ve ismi b- şirketin amacı, c- şirket kayıtlı sermayeye sahip değilse taahhüt edilen sermayenin miktarı, eğer şirket kayıtlı sermayeye sahipse bunun miktarı ve şirketin kuruluş ya da ticareti faaliyete yetkili olduğu zamandaki taahhüt edilen sermaye miktarı ve ayrıca 68/151 AET sayılı yönerge madde 2 e bendi hükmü saklı kalmak kaydıyla kayıtlı sermayedeki herhangi bir değişiklik, d- hukuken kararlaştırılmadığı takdirde, şirketi üçüncü kişilere karşı temsille sorumlu üyelerin şirket organlarına atanma prosedürleri ve sayıları, şirketin idari, yönetim, denetim ve kontrol mekanizmaları ve bu organlar arasındaki yetki paylaşımı e- şirketin süresinin belirli olduğu takdirde şirketin süresi” mevcuttur.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı ve 2009/109 AT sayılı yönergeler, 77/91 AET sayılı yönergenin 2. maddesinde herhangi bir değişiklik meydana getirmemiştir.

77/91 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2012/30²⁷⁷ AB sayılı yönerge ile 77/91 AET sayılı yönergenin 2. maddesinde temel olarak bir değişiklik yapılmamakla beraber sadece maddedeki “68/151 AET sayılı yönergenin 2. madde e bendi” ibaresi “2009/101 AT sayılı yönergenin 2. Maddesinin e bendi” ibaresiyle değiştirilmiştir.

77/91 AET sayılı yönerge madde 3²⁷⁸’te ise “Aşağıda yazan bilgilerin şirket ana sözleşmesinde ya da ayrı bir belgede bulunması ve 68/151 AET sayılı yönerge madde 3’e göre yayınlanması gerekmektedir; a-şirketin merkezi b-taahhüt edilen payların nominal değerleri ve senede bir kere sayıları c-nominal değer belirtilmeden taahhüt edilen payların sayıları, zira bu paylar milli kanunlara göre çıkarılacaktır. d-

²⁷⁶ Directive 77/91 EEC, **Official Journal**, L26, 31.01.1977, s.3 metinden çevrilmiştir

²⁷⁷ Directive 2012/30 EU, **Official Journal**, L315/74, 14.11.2012 metin çevrilmiştir.

²⁷⁸ Directive 77/91 EEC, **Official Journal**, L26, 31.01.1977, s.3 metinden çevrilmiştir

payların devrinde sınırlandırmalar varsa bunun özel koşulları, e- çok farklı kategorilerde paylar varsa her bir kategori için b, c, d, bentlerindeki bilgiler ve kategorilerdeki payların hakları f-payların nama veya hamiline yazılı olduğu, yasalarla belirlenmiş herhangi bir prosedür yoksa bu payların dönüşümleri g-Taahhüt edilen sermayenin şirketin tüzel kişilik kazanma anında veyahut ticari işlere başlama zamanında ödenen kısmı h- payların nominal değerleri yada nominal değer yoksa nakit dışı karşılıklar için çıkarılan paylar, karşılığın niteliği ve bu karşılığı sağlayan kişinin ismi i- şirket ana sözleşmesinin, yada şirket kurulmadıysa taslak metinlerin adına imzalandığı gerçek kişilerin, tüzel kişilerin, şirketlerin ve firmaların kimlikleri j- Şirket ticari faaliyete başlamadan önce kuruluşa bağlı olarak şirket tarafından ödenen masrafların toplam tutarı ya da en azından yaklaşık tutarı k- şirketin kurulduğu zaman yada ticari faaliyete başlama anına kadar şirketin kuruluşuna iştirak edenler yada böyle bir yetkilendirmeye yol açacak işlemleri yapan kişilere sağlanan özel avantajlar” denilmektedir.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı ve 2009/109 AT sayılı yönergeler, 77/91 AET sayılı yönergenin 3. maddesinde herhangi bir değişiklik meydana getirmemiştir.

77/91 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2012/30²⁷⁹ AB sayılı yönerge ile 77/91 AET sayılı yönergenin 3. maddesinde temel olarak bir değişiklik yapılmamakla beraber sadece maddedeki; “68/151 AET sayılı yönergenin 3. madde” ibaresi “2009/101 AT sayılı yönergenin 3. madde” ibaresiyle değiştirilmiştir.

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu madde 339’da esas sözleşmenin içeriğinde bulunması gereken maddeler sıralanmıştır ve bu maddeler içerisinde Eski Türk Ticaret Kanunu madde 279’da da bulunan “*şirketin ticaret ünvanı ve merkezinin bulunacağı yer, esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu, şirketin sermayesi ile her payın itibari değeri, bunların ödenmesinin şekil ve şartları, paradan başka sermaye olarak konan haklar ve ayınlar; bunların değerleri;*

²⁷⁹ Directive 2012/30 EU, **Official Journal**, L315/74, 14.11.2012, s.4 metin çevrilmiştir

bunlara karşılık verilecek payların miktarı, bir işletme ve ayın devir alınması sözkonusu olduğu takdirde, bunların bedeli ve şirketin kurulması için kurucular tarafından şirket hesabına satın alınan malların ve hakların bedelleriyle, şirketin kurulmasında hizmetleri görülenlere verilmesi gereken ücret, ödenek veya ödülün tutarı, kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket karından sağlanacak menfaatler, genel kurulların toplantıya nasıl çağrılacakları, oy hakları, şirket bir süre ile sınırlandırılmışsa bu süre, şirkete ait ilanların nasıl yapılacağı” hükümleri vardır.

Yukarıda anılan maddeler eski TTK ve yeni TTK arasında değişmeden kalan maddelerdir.

6102 sayılı yeni TTK Avrupa Birliği düzenlemelerine uygun bir şekilde şirket esas sözleşmesinin içereceği hususlara yeni maddeler eklemiştir. Eklenen bu hükümler TTK madde 339'daki ; *“Pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacakları, belirli paylara tanınan imtiyazlar, devir sınırlamaları, yönetim kurulu üyelerinin sayıları, bunlardan şirket adına imza koymaya yetkili olanlar, pay sahiplerinin taahhüt ettiği sermaye paylarının türleri ve miktarlarıdır”* maddeleridir.

Esas sözleşme kurucular tarafından noter huzurunda imzalanır ve imzalar noterce onaylanır ve sözkonusu şekil resmi onamaya bağlı yazılı şekil olarak nitelendirilir²⁸⁰. Tek kişilik anonim şirketlerde esas sözleşme kavramı yerine TEKİNALP “ Esas Taahhütname” kavramını kullanırken PULAŞLI “Tek yanlı kuruluş beyanı” kavramını kullanmıştır. Esas sözleşmede bulunması gereken asgari zorunlu içerik; anonim şirketin ticaret ünvanı, şirketin merkezi, şirketin işletme konusu, şirketin sermayesi ile her payın itibari değeri, bunları ödeme suret ve şartları, pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacakları, belirli paylara tanınan imtiyazlar, devir sınırlamaları, paradan başka sermaye olarak konan haklar ve mallar, onların değerleri, bunlara karşılık verilecek payların miktarı, işletme ve ayın devralınması söz konusu olduğu takdirde bunların bedeli ve satın alınan malların

²⁸⁰Bahtiyar, **a.g.e.**, s.133; Bahtiyar esas sözleşme yerine anasözleşme kavramını kullanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.124 vd

bedelleriyle şirketin vermesi gereken ücret, tahsisat veya mükâfat tutarı, kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere sağlanacak özel menfaatler, yönetim kurulu üyelerinin sayıları, bunlardan imza koymaya yetkili olanlar, genel kurulların ne suretle davet edileceği, oy hakları, oy verme yöntemleri, toplantı ve karar nisapları, şirket bir süre ile sınırlandırılmışsa bu süre, ortaklığa ait ilanların ne suretle yapılacağı, pay sahiplerinin taahhüt ettiği sermaye payının nevi ve pay miktarı, şirketin hesap dönemi, ilk yönetim kurulu üyeleridir.

TTK'nın 360. Maddesinde ise esas sözleşmeye dair emredici hükümler düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre; esas sözleşmenin bu kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça izin verilmişse sapabileceği ve diğer kanunların öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı esas sözleşme hükümlerinin o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğuracağı ifade edilmiştir. Söz konusu madde anasözleşmenin irade özgürlüğüne dayanan kısımlarını ortadan kaldırdığı için eleştirilmektedir²⁸¹.

3- AYNİ SERMAYEYE DEĞER BİÇME

77/91 AET sayılı yönerge madde 10²⁸²'da aynı sermayeye değer biçme hükmü düzenlenmiştir. Söz konusu hükümde "1-Nakit dışında herhangi bir sermaye konulması durumunda şirket tüzel kişilik kazanmadan önce ya da ticari faaliyetlere başlamadan önce idari ya da yargısal otoritelerce atanan ya da onaylanan bir bağımsız bilirkişi tarafından bir rapor hazırlanması gerekir. Bu bilirkişiler gerçek kişiler olabileceği gibi üye ülke kanunları altındaki tüzel kişiler, şirketler ve firmalar olabilir. 2- Bilirkişi raporu her bir varlığın tanımını yaparken karşılık içerme durumunun yanında, değerlendirme metodlarını ve bu metodlar uygulanırken oluşan değerlerin nominal değerle eşleşip eşleşmediğini ya da nominal değer olmadığı durumlarda

²⁸¹ Ayrıntılı bilgi için bkz: Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.126-128

²⁸² Directive 77/91 EEC, **Official Journal**, L26, 31.01.1977, s.5 metinden çevrilmiştir

muhasabe değerine ve uygun olduğu durumlarda emisyon primlerine bakar.” denilmektedir.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 92/101²⁸³ AET sayılı yönerge ile 77/91 AET sayılı yönergenin 10. maddesinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 2006/68 AT sayılı yönerge ile 77/91 AET sayılı yönergenin 10. maddesine a ve b bentleri eklenmiştir. 10.maddeye bu eklemelerin yapılmasının sebepleri arasında bağımsız bilirkişiler tarafından değer tespiti yapılmasının her zaman faydalı ve gerekli olmamasıdır. Değer tespiti için masraflı, uzun ve bürokratik bir süreçten geçilmesi gereklidir²⁸⁴.

2006/68 AT sayılı yönergeye eklenen 10a²⁸⁵ maddesi uyarınca; “1-Üye ülke kanunları doğrultusunda 10. maddenin 1., 2. ve 3. bentleri aşağıdaki durumlarda uygulanmaz: 2004/39 AT sayılı yönergenin 4. maddesinin 1. fıkrası uyarınca tanımlanan devredilebilir menkul kıymetler ve para piyasası araçlarının değerinin bir bilirkişi tarafından tespit edilmesi zorunluluğu olmaksızın aynı sermaye olarak getirilmesine şirket yönetim kurulu kararıyla izin verilebilir. Ancak aynı sermaye olarak konulacak olan devredilebilir kıymetli evrak veya para piyasası aracının, şirkete sermaye olarak konulmasından üye ülke hukuklarınca belirlenecek bir zaman dilimi öncesinde belli bir borsada veya bazı borsalarda Avrupa Birliğinin 2004/39 AT sayılı yönergesinin 4. maddesinin 1. fıkrasının 14. bendi anlamında işlem görmüş olması gerekmektedir. Eğer bu değer, sermaye olarak konulan unsurun şirkete tevdi edildiği zamanda meydana gelen olağanüstü bazı durumlardan önemli bir şekilde etkilenmiş ise veya sözkonusu devredilebilir kıymetli evraklar veya para piyasası araçları piyasalarda işlem görmüyorsa, bilirkişi aracılığıyla yeniden değer tespiti yoluna gidilmesi gerekmektedir 2- Sermaye olarak konulan devredilebilir kıymetli evrak veya para piyasası araçlarının değeri, sermaye olarak konulma tarihinin en çok altı ay öncesinde üye ülkede genel olarak kabul görmüş olan değerlendirme kurallarına ve ilkelerine göre, resmen tanınan bağımsız bir bilirkişi tarafından tespit edilmişse,

²⁸³ Directive 92/101 EEC, **Official Journal**, L347, 23.11.1992 metin incelenmiştir

²⁸⁴ Doğan, a.y., s.5

²⁸⁵ Directive 2006/68 EC, **Official Journal**, L264, 25.09.2006, s.2-3; Çeviri için bkz: Doğan, a.y.,s.5

değerinin ayrıca bir bilirkişi tarafından tespit edilmesine gerek kalmaksızın sermaye olarak konulmasına izin verilebilir. Bu izni şirket yönetim kurulu vermektedir. Ancak şirkete verilen pay bedelinin değerini verilme zamanı itibarıyla önemli ölçüde etkileyebilecek bir durum ortaya çıkarsa yine yeni bir değer tespiti gerekmektedir. Yeni bir değer tespitinin gerektiği ancak yapılmadığı durumlarda, sermaye artırım kararının verildiği zamanda şirket sermayesinin en az %5'ine sahip olan bir veya birden fazla pay sahibi, bağımsız bir bilirkişi tarafından değer tespitinin yapılmasını talep edebilir. Bu pay sahipleri %5'lik pay miktarına sahip oldukları sürece aynı sermayenin verilme tarihine kadar tespit talebinde bulunabilirler 3- Yönetim organının karar vermesi durumunda değerleri bir yıl önceki kanuni mali tablolarda belirlenmiş olması halinde devredilebilir kıymetli evrak veya para piyasası araçlarının haricinde diğer aylarda, yeni bir değer tespitine gerek kalmaksızın aynı sermaye olarak koyulabilir” denilmektedir.

2006/68 AT sayılı yönerge 10. maddeye b²⁸⁶ bendi de eklemiştir. 10. maddenin b bendine göre “ Aynı sermaye payı yeni bir değer tespiti yapılmadan konulmuşsa, konulma tarihinden itibaren 1 ay içinde aynı sermayenin ne olduğu, değeri, bu değer pay bedelini karşılayıp karşılamadığı, aynı sermayenin daha önce tespit edilen değerini etkileyecek bir durumun ortaya çıkıp çıkmadığı hususlarında bir açıklamanın yapılması gerekmektedir. Eğer sermaye artırım sebebiyle aynı sermaye getirilmişse, belirtilen açıklama aynı sermayenin getirilmesinden önce yapılmalıdır” denilmektedir.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 2009/109 AT sayılı yönerge ise 10. maddeye²⁸⁷ bir paragraf eklemiştir. Söz konusu paragrafta; “Üye ülkeler; bu maddenin birleşme veya bölünme halinde yeni bir şirket kurulduğu durumlarda bağımsız bir bilirkişi tarafından birleşmenin veya bölünmenin taslak metni üzerine rapor hazırlandığı zamanda uygulanmamasına karar verebilirler. Üye ülkeler birinci paragrafta belirtilen durumlara bu maddenin uygulanmasına karar verilerse bu madde uyarınca düzenlenen raporlar ve bağımsız bilirkişi tarafından birleşme ve bölünme

²⁸⁶ Directive 2006/68 EC, **Official Journal**, L264, 25.09.2006, s.4 Çeviri için bkz: Doğan, a.y.,s.6

²⁸⁷ Directive 2009/109 EC, **Official Journal**, L259/14, 02.10.2009, s.3 metin çevrilmiştir.

taslakları üzerine düzenlenen raporlar aynı bilirkişi veya bilirkişiler eliyle hazırlanmalıdır”denilmektedir.

77/91 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2012/30²⁸⁸ AB sayılı yönergede ise aynı sermayenin değer biçme hususu yukarıdaki değişiklikler doğrultusunda aynen korunmuştur.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu madde 343 uyarınca “ *Konulan aynı sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletmelere ve ayınlara, şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçilir. Değerleme raporunda, uygulanan değerlendirme yönteminin somut olayın özellikleri bakımından herkes için en adil ve uygun seçim olduğu; sermaye olarak konulan alacakların gerçekliğinin, geçerliliğinin ve 342’inci maddeye uygunluğunun belirlendiği, tahsil edilebilirlikleri ile tam değerleri; aynı olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk lirası karşılığı, tatmin edici gerekçelerle ve hesap verme ilkesinin icaplarına göre açıklanır. Bu rapora kurucular ve menfaat sahipleri itiraz edebilir. Mahkemenin onayladığı bilirkişi kararı kesindir.*”

6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu madde 303’te ise aynı şekilde sermaye konulması hususunda “*Aynı nevinden sermaye konması veya şirketin mevcut bir işletmeyi veya bazı ayınları devralması şart kılınmış ise bunların değerlerini biçecek bilirkişi mahkemece tayin olunur*” denilmiştir.

Anonim şirkete aynı sermaye olarak konulacak malvarlığı unsurlarının üzerinde sınırlı bir aynı hak, haciz veya tedbir bulunmamalı ve nakden takdir edilebilen ve devrolunabilen nitelikte olmalıdır.

Aynı sermayeye değer biçilmesi anonim şirketin merkezinin olduğu yer asliye ticaret mahkemesi tarafından atanan bilirkişilerce yapılır. Söz konusu rapora kurucular ve menfaat sahiplerince itiraz yolu açıktır²⁸⁹. Bilirkişi raporunun hazırlanmasında kullanılan yöntemin somut olayın özelliğine uygun olmadığını ileri süren ve hatalı bir

²⁸⁸ Directive 2012/30 EU, **Official Journal**, L315/74, 14.11.2012 metin incelenmiştir.

²⁸⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, s.186

sonuca ulaşıldığını düşünen kurucular ve menfaat sahipleri ilgili asliye ticaret mahkemesi aracılığıyla bilirkişi raporuna itiraz ederler²⁹⁰.

4- NAKDİ SERMAYE

Türk Ticaret Kanununda nakdi sermayenin ödenmesi maddesi 77/91 sayılı yönerge madde 9²⁹¹'dan alınmıştır. Zira 77/91 sayılı yönerge madde 9'a göre, “ Nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin ya da itibari değerlerinin yokluğunda muhasebe değerlerinin en az %25'i şirket tüzel kişilik kazandıktan sonra veya şirket ticari faaliyete başlamak için yetkilendirildikten sonra ödenmelidir” denilmektedir.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı ve 2009/109 AT sayılı yönergeler 9. maddede herhangi bir değişiklik meydana getirmemiştir. 77/91 AET sayılı yönerge 2012/30 sayılı yönerge ile kodifiye edilmiştir ve 9. madde aynen korunmuştur.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu madde 344'te “ *Nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmibeşi tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödenir. Payların çıkarma primlerinin tamamı tescilden önce ödenir*” denilmektedir.

6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu madde 287'te ise “*Payların kanunen ödenmesi gereken bedellerinin taahhüt anında ödenmesi şart kılınmadığı takdirde iştirak taahhütleri kurucular tarafından kabul edildikten sonra kurucular iştiraki taahhüt edenlere taahhütlü mektup göndererek ve gazetelerle ilan ederek üzerine aldıkları paylara ait bedellerin muayyen bir müddet içinde ödenmesini ihtar ederler. İştiraki taahhüt edenlerin bu müddet içinde bedelleri ödememeleri takdirinde kurucular onların şirketle olan ilgilerini kesmek veya kendilerini taahhüdün ifasına*

²⁹⁰Mehmet Özdamar, “ 6102 sayılı TTK Hükümleri Çerçevesinde Anonim Şirketlere Ayni Sermaye Konulmasına İlişkin Çeşitli Sorunlar”, **I. Ticaret Hukuku Uluslararası Sempozyum Tebliği**, 2014, s.152

²⁹¹ Directive 77/91 EEC, **Official Journal**, L26, 31.01.1977, s.5 metinden çevrilmiştir

icbar etmek hakkını haizdirler. İştiraki taahhüt edenlerin ilgileri kesildiği takdirde yerlerine geçecek kimseler tarafından payların bedelleri ödenmedikçe şirket kurulamaz” hükmü yer almaktadır. Eski TTK döneminde Sanayi ve Ticaret Bakanlığının anonim ve limited şirketlerin kuruluş ve anasözleşme değişikliği işlemlerine ilişkin esaslar hakkındaki iç ticaret 2003/3 sayılı tebliğ uyarınca; “Ticaret Kanununun 279 ve 300 üncü maddeleri uyarınca, şirket esas sermayesinin miktarı ile her payın itibari kıymeti ve sermayenin ödenme suret ve şartlarının ana sözleşmede gösterilmesi zorunludur. Buna göre, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere ana sözleşmenin sermayeye ilişkin maddesinde, sermayenin muvazaadan ari şekilde tamamen taahhüt edildiği ve nakdi sermayenin 1/4 ünün ödendiği veya şirketin kuruluşunun tescili tarihinden itibaren en geç üç ay, geri kalan kısmın ise en geç üç yıl içinde ödeneceği belirtilecektir. Özel kanunlarda, sermayesinin tamamının veya 1/4 ünden fazlasının belli bir sürede ödenmesi şart kılınan şirketlerin ana sözleşmelerinin sermayeye ilişkin maddeleri buna göre düzenlenir” denilmektedir. Bu tebliğ uyarınca da anonim ve limited şirketlerde, nakdi sermayenin dörtte biri en geç şirketin kuruluşunun tescili tarihinden itibaren üç ay içerisinde ödenecek olup geri kalan kısmı ise üç sene içerisinde ödenecektir.

Yeni TTK’da görüldüğü üzere kurucuların kanunda veya esas sözleşmede öngörülen pay bedelini kısmen veya tamamen ödemeleri gerekmektedir. Bu durumun asıl sebebi olarak yeni kurulan anonim şirketin ortaklarının veya tek ortağının şirket kurulurken en azından sermayesinin %25’inin ödemesiyle birlikte piyasaya güven vermesi ve bu durumdan kaynaklanabilecek haksız ve hukuksuz uygulamaların önüne geçilmek istenilmesidir²⁹².

---

²⁹² Pulaşlı, a.g.e., s.305

5- FESİH DAVASI

68/151 AET sayılı yönerge madde 10'da şirketin butlanı konusu düzenlenmiştir. Bahsi geçen yönergenin 10.maddesinde; “ Şirket kuruluşları önleyici, idari ve hukuki denetime tabi tutulmayan üye ülkelerde, kuruluş belgesi ve şirket esas sözleşmesi kanuna uygun bir şekilde hazırlanır ve onaylanır.²⁹³” denilmektedir.

Adı geçen yönergenin 11. maddesinde ise “Üye ülke kanunları şirketin butlanına aşağıdaki hükümler dışında karar veremez. 1- Butlan mahkeme kararına dayanmalıdır. 2- Şirketin butlanına aşağıdaki durumlarda karar verilir. a- Kuruluş anlaşması yoksa, koruyucu denetim kurallarına uyulmamışsa, ya da zorunlu kanuni merasim tamamlanmamışsa b-Şirket konusunun kanuna ve kamu düzenine aykırı olması c- Şirket kuruluş belgesinde ya da şirket esas sözleşmesinde şirketin ünvanı, taahhüt edilen sermaye miktarı, şirketin konusu yer almıyorsa d- Ödenmesi gereken asgari sermaye miktarı ile ilgili olarak ulusal hukukla meydana gelen uyumsuzluk varsa e- Kurucu üyelerin ehliyetsiz olması durumunda f- Şirket hakkında uygulanacak olan üye devlet mevzuatına aykırı bir biçimde kuruluşa katılan ortak sayısının ikiden az olması hali. Bu sayılanların haricinde şirket hiçbir şekilde yokluk, batıl sayılma veya butlan gibi sebeplerle dava konusu edilemez.” hükmü yer almaktadır.

68/151 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2009/101 AT sayılı yönergenin 11. ve 12. maddelerinde şirketin butlanı konusu düzenlenmiştir. 2009/101 AT sayılı yönerge şirketlerin butlanı konusunda 68/151 sayılı yönerge hükümlerini aynen korumuştur. Bu konuda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2009/101 AT sayılı yönergeyi değiştiren 2012/17 AB sayılı yönergede bu konuda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu madde 299'un 5. ve 6. fıkrasında ise tescil edilmiş bir anonim ortaklığın sonradan butlanının ileri sürülmesi 68/151 sayılı

---

²⁹³ Directive 68/151 EEC, **Official Journal**, L065, 14.03.1968, s.6

yönergeye uygun olarak düzenlenmiştir²⁹⁴. Bu maddeye göre (5) *Tasdik edilen bir şirketin sonradan butlanı iddia edilemez; şu kadar ki; şirketin kurulmasında kanun veya esas mukavele hükümlerine riayet olunmamak suretiyle alacaklıların veya pay sahiplerinin menfaatleri önemli tarzda tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa ilgili alacaklı veya pay sahiplerinin talebi üzerine mahkemece şirketin kurulmamış sayılmasına karar verilir. Dava açıldıktan sonra mahkeme bir tarafın talebi üzerine lüzumlu tedbirleri alabilir. (6) Davanın, şirketin tescil ve ilanından itibaren bir aylık hak düşüren bir müddet için açılması öngörülmüştür.* Fakat bu düzenleme 559 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmıştır ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kabul edilmeden önce bu konuda bir hukuki boşluk mevcuttu²⁹⁵.

Yeni Türk Ticaret Kanunu madde 353'te fesih davası hükmü düzenlenmiştir. 353. madde 1. fıkraya göre “*Anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemez. Ancak şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa şirketin feshine karar verilir*” denilmektedir. Burada esas olan nokta Anonim şirketin butlanına ve yokluğuna karar verilememesi sadece feshine karar verilmesidir. İlgili yönergenin aksine fesih davasının tercih edilmesinin sebebi ex nunc (geriye etkili olmamasını) sağlamaktır²⁹⁶. Butlan ve yokluğun tespitinin etkilerinin geçmişe yönelik olması, baştan geçersizliğe sebebiyet vermektedir. Kanun koyucu işlem güvenliğini ön plana çıkararak butlan ve yokluk kurumlarının anonim şirketler açısından uygulanamayacağını ifade etmiştir²⁹⁷. Zira fesih ileriye etkili sonuç doğuracağından fesih kararı verilinceye kadar yapılan işlemler geçerli olacaktır²⁹⁸.

6102 sayılı TTK madde 353/1, 2. cümlede fesih için pay sahiplerinin veya kamunun menfaatinin önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş olması ve şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket etmenin gerekliliği belirtilmiştir.

²⁹⁴ Kendigelen, **a.g.e.**, s.522

²⁹⁵ **A.e.**

²⁹⁶ Tekinalp, **a.g.e.**, s, 190

²⁹⁷ Özlem Karaman Coşkun, “Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Şirketler Topluluğu”, **Şirketler Hukuku**, Editör: Sami Karahan, Güncellenmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2013, s.385

²⁹⁸ **A.y.**

Burada kanuna aykırılığın da önemli ölçüde olması gerekir zira kanuna aykırılık önemli ölçüde ve nitelikte değilse, mahkemenin bunun kaldırılmasına ve şirketin devamına diğer bir deyişle fesih talebinin reddine karar vermesi gerekmektedir²⁹⁹. Fesih davası, şirketin ticaret siciline tescil ve ilanından itibaren 3 aylık süre içinde açılmalıdır. (TTK madde 353/4). Bu süre hak düşürücü niteliktedir, dolayısıyla süre geçtikten sonra anonim şirketin kuruluşundaki kanuna aykırılık nedeniyle feshinin dava edilmesi mümkün değildir³⁰⁰. Fesih davasını açabilecek kişiler; Yönetim Kurulu, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, ilgili alacaklılar ve pay sahipleridir. (TTK madde 353/1). Bu kişiler maddede sınırlı sayıda gösterilmiştir³⁰¹. Dava şirketin merkezinin bulunduğu yer Asliye Ticaret Mahkemesinde açılır. Mahkeme fesih talebinde önce eksikliklerin giderilebilmesi, esas sözleşmeye veya kanuna aykırı hususların düzeltilbilmesi için süre verebilir. (TTK madde353/2) Davacı dava dilekçesine deliller ile gerekli bütün bilgileri eklemek zorundadır. Yargılama aşamasında delil sunulamayacağı gibi bir davanın beklenilmesi ve bilgi getirilmesi de mahkemeden istenemez. Ancak somut olayın haklı göstermesi halinde, mahkeme kesin süreye bağlayarak, davacının delil sunma ve bilgi getirtme istemini kabul edebilir. Dava acele işlere ilişkin usule tabidir. (TTK madde 353/3)

Davanın açıldığı ve kesinleşmiş olan mahkeme kararı, mahkemenin bildirim üzerine, derhal ve resen ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur. Ayrıca yönetim kurulu, tescil ve ilan yapılan hususu internet sitesine koyar. (TTK madde 353/5)

İfade edeceğimiz bir diğer husus ise yukarıda açıklanan yönerge maddesinin haklı sebeple fesihle ilgili olmadığıdır. Bilindiği üzere haklı sebeple fesih yeni TTK'nın 531. maddesinde düzenlenmiş ve haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahiplerinin, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebileceği ile ilgili bir hükümdür.

---

²⁹⁹ Pulaşlı, a.g.e., s. 317

³⁰⁰ A.e.

³⁰¹ TTK Madde 353 Gereğesi

6- ANONİM ŞİRKETİN TESCİLİ VE İLANI

68/151 sayılı yönergenin 2. maddesi 1.fikrasına göre ; “Üye ülkeler şirketlerin ilan etmekle yükümlü oldukları belgelerin açıklanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler. a- Şirket kuruluş antlaşması, şirket esas sözleşmesi, kuruluş antlaşması ya da esas sözleşmede şirketin süresinin uzatılması dahil yapılacak bütün değişiklikler, yapılan her değişiklikten sonra kuruluş antlaşması ve esas sözleşmenin tamamı, şirketin yasal organlarına atama ve ayrılmalar ile organ ve organ üyelerinin şirketi mahkemede veya mahkeme dışında temsil durumları, şirketin yönetim, gözetim ve denetim mekanizmalarına iştirak edenler, (Bu açıklamada belirtilen kişilerin şirketi tek başına mı yoksa müşterek bir şekilde mi temsil edecekleri belirtilmelidir.) Şirket kuruluş antlaşması veya şirket esas sözleşmesi kayıtlı sermaye sistemini öngörmüş ve sermayenin artırılması esas sözleşme değişikliğini gerekli kılmıyorsa yılda bir kere çıkarılmış sermaye miktarı, Her yıl için bilanço ve kar zarar hesabı, Şirket merkezinin yer değiştirmesi, Şirketin tasfiyesi, Şirketin butlanına ilişkin mahkeme kararı, Tasfiye memurlarının atanması ve yetkileri, kanunda veyahut şirket esas sözleşmesinde açıkça belirtilmiyorsa, Tasfiyenin sona ermesi ve sicilden terkinin hukuki sonuçlarını doğurduğu ülkelerde sicilden terkin kaydı” ilan edilecektir.

68/151 AET sayılı yönergeyi değiştiren 2003/58 AT³⁰² sayılı 15 Temmuz 2003 tarihli yönerge temel olarak bazı şirketlerin açıklama yükümlülüklerini düzenlemiştir. 2003/58 AT sayılı yönerge 68/151 AET sayılı yönerge madde 2 f fıkrasını değiştirmiş açıklanması zorunlu belgeler kısmında “bilanço ve kar zarar hesabı, bilançonun da bulunduğu belgenin kanunen tasdik eden kişilerin özelliklerini içermesi” maddesini “78/660 AET, 83/349 AET, 86/635 AET ve 91/674 AET sayılı konsey yönergelerine göre her bir finansal yıl için yayınlanması gereken muhasebe belgeleri” olarak değiştirmiştir. 2003/58 AT sayılı yönerge aynı zamanda 68/151 AET sayılı yönerge f bendi 2. paragrafı da ilga etmiştir. Anılan paragrafta “ Bu yönergenin 1. maddesinde sayılan Alman, Belçika, Fransız, İtalyan, Lüksemburg ve Hollanda hukuklarındaki limited şirketler ile Hollanda hukukundaki kapalı anonim şirketler(geschlossene

³⁰² Directive 2003/58 EC, **Official Journal**, L221, 04.09.2003, s.4

Aktiengesellschaften) hakkında bu yükümlüğün uygulaması, söz konusu şirketlerde bilanço ve kar- zarar hesabının uyumlaştırılması konusunda hükümler ihtiva edecek ve yine bu şirketlerden bilanço toplamı (Bilanzsumme) belirli bir orana ulaşmayanları kısmen veya tamamen kamuya açıklama yükümlüğünden muaf tutacak yönergenin meriyet tarihine kadar ertelenmiştir³⁰³, denilmiştir. Bu madde 2003/58 AT sayılı yönerge ile ilga edilmiştir.

Aynı zamanda 2003/58 AT sayılı yönerge 68/151 AET sayılı yönerge madde 2'ye göre açıklanması gereken bütün bilgi ve belgelerin 1 Ocak 2007'ye kadar elektronik ortamda bulunmasını öngörür.

68/151 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2009/101 AT sayılı yönerge madde 2'de şirketlerin ilan etmekle yükümlü oldukları belgeler 68/151 AET sayılı yönergeyi değiştiren 2003/58 AT sayılı yönergenin yukarıda ifade edilen son değişikliğiyle birlikte aynı şekilde korunmuştur. Söz konusu maddede herhangi bir değişiklik mevcut değildir.

11. konsey yönergesi olarak bilinen 89/666 AET sayılı 21 Aralık 1989 tarihli yönerge başka bir üye devlet tarafından yönetilen ve bir üye devlette açılan belirli şirketlerin şubelerinin açıklama ve ilan yükümlülüklerini düzenler³⁰⁴. Söz konusu yönerge madde 2, 1.fıkıradaki şirket tarafından açıklanması zorunlu bilgiler "a- Şubenin adresi b- Şubenin aktiviteleri c- 68/151 AET sayılı konsey yönergesinde belirtilen şirket dosyasının kaydı ve kayıt numarası d-şirketin ismi ve hukuki yapısı, şirketin isminden farklı olarak şubenin ismi, e-atamalar, ayrılmalar şirketin üçüncü kişilerle yaptığı işlemlerde ve hukuki işlemlerde şirketin temsili, kanuna uygun olarak kurulmuş şirket organı ve bu organların 68/151 AET sayılı yönerge madde 2 (1) d'ye uygun olarak bu organların üyelerinin açıklanması, Şubenin işleri için daimi temsilcilerin ve yetkilerinin açıklanması f- Şirketin tasfiyesi, tasfiye memurlarının atanması, onları ilgilendiren detaylar, yetkileri, 68/151 AET madde 2 (1) h,j, k bentlerine göre tasfiyenin sona ermesinin açıklanması, iflas prosedürleri, ayarlamalar,

³⁰³ Çeviri için bkz: Arslan Kaya, **a.g.e.** s.503

³⁰⁴ Directive 89/666 EEC, **Official Journal**, L395, 30.12.1989, s.3

kompozisyonlar ya da şirketin tabi olduğu analogik işlemler g- Madde 3'e göre muhasebe dokümanları h-Şubenin kapanması" olarak sayılmıştır

2.fıkarda ise şubenin açıldığı üye ülkeye göre açıklanması gereken belgeler belirtilmiş olup, madde 1'e göre; "paragraf e ve f'deki kişilerin imzası, şirket kuruluş belgesi 68/151 AET sayılı yönerge madde 2 (1), a,b ve c'ye göre ayrı bir belgede bulunuyorlarsa şirket kuruluş belgesi, şirket kuruluş senedi ve şirket ana sözleşmesi, ve bunlarda yapılan değişiklikler, bu maddenin 1- c paragrafına göre şirketin varlığının sicil tarafından tanıklığı, üye ülkedeki şirketin varlığındaki menkul kıymetlerin göstergesi zira buradaki açıklama menkul kıymetlerin geçerliliğiyle ilişkilidir" şeklinde ifade edilmiştir.

2012/17³⁰⁵ sayılı yönerge ise 89/666 AET, 2005/56 sayılı AT ve 2009/101 AT sayılı yönergeleri merkezi, ticari ve şirket sicillerinin bağlantısı noktasında değiştirmiştir 89/666 AET sayılı yönergenin madde 2, 1. fıkrada belirtilen açıklanması zorunlu bilgilerin merkezi, ticari ve şirket sicili yoluyla halk tarafından ulaşılabilir olması sağlanmıştır. 2012/17 sayılı yönergenin 2009/101 AT sayılı yönergede değiştirdiği noktalar; 2009/101 AT sayılı yönerge madde 2'de sayılan belge ve bilgilerin elektronik kopyalarının sicillerin birbiriyle bağlantısı sonucunda halka açık hale getirilmesi, üye ülkelerin madde 2' de sayılan belgelerin standart mesaj formatında ve elektronik olarak ulaşılabilir olmasını sağlaması, komisyonun üye ülke resmi dillerinde bir arama hizmeti sunması ve madde 2'de sayılan belge ve bilgilerin aynı zamanda da bu belgelerin açıklayıcı başlıklarının bu sistemde yer almasıdır.

Eski Türk Ticaret Kanunu madde 300'de; 68/151 sayılı yönerge uyarınca esas sözleşmenin tamamının tescili ve ilanı dışında ilan edilecek yukarıda sayılı hususlara yer verilmiştir. Fakat kamuyu aydınlatma ilkesi uyarınca şirket esas sözleşmesinin tamamı ve bu sözleşmede yapılacak her türlü değişikliğin ilan edilmesi gereklidir³⁰⁶.

³⁰⁵ Directive 2012/17 EU, **Official Journal**, L156, 13.06.2012, s.1

³⁰⁶ Kaya, **a.g.e.**, s.492

Bu düşünce doğrultusunda 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu uyarınca şirketin tescili ve ilanı başlıklı 354. madde düzenlenmiş, “*Şirket esas sözleşmesinin tamamı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının izniyle kurulacak olan anonim şirketlerde izin alınmasını, diğer şirketlerde 335’inci maddenin birinci fıkrası uyarınca şirketin kuruluşunu izleyen otuz gün içinde şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunur. Tescil ve ilan olunan esas sözleşmeye, aşağıda sayılanlar dışında 36’ıncı maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanmaz*” denilmektedir.

Şirket esas sözleşmesinin ilanıyla birlikte 68/151 sayılı yönergeye uygun bir düzenleme yapılmıştır. Yeni TTK 354. madde uyarınca tescil ve ilan edilen esas sözleşmeye TTK 36. madde 1.fıkra uygulanmaz denilmektedir. Anılan madde uyarınca “*Ticaret sicili kayıtları nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üçüncü kişiler hakkında, tescilin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği; ilanın tamamı aynı nüshada yayınlanmamış ise son kısmının yayınlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hukuki sonuçlarını doğurur. Bu günler tescilin ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlayacak olan sürelerle de başlangıç olur.*” denilmektedir. Burada ticaret sicilinin olumlu etkisi sözkonusudur³⁰⁷. Sözkonusu olumlu etkiye göre üçüncü kişiler kendileri hakkında hüküm ifade etmeye başlayan bu kayıtları bilmediklerini, yani iyi niyetli olduklarını ileri süremezler³⁰⁸. Fakat TTK madde 354’ün 1. fıkrasındaki şirket esas sözleşmesinin tamamının ilanına madde 36 uygulanmaz zira burada sicilin olumlu fonksiyonu geçerli olmayıp, esas sözleşmenin tamamı üçüncü kişilere ileri sürülemeyeceği başka bir deyişle esas sözleşmenin tamamının üçüncü kişiler tarafından bilinmesinin gerekli olmadığı belirtilmiştir³⁰⁹. Aynı zamanda duruma ultra vires açısından bakacak olursak; TTK 371/2 maddesinde şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olmasının üçüncü kişinin işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya bilebilecek durumda olduğunun ispatı açısından tek başına yeterli delil olmadığı ifade edilmiştir. Bu durumda sicilin olumlu fonksiyonu sözkonusu değildir ve iyi niyet ortadan kalkmaz.

³⁰⁷ Pulaşlı, **a.g.e.**, s. 310; Tekinalp, **a.g.e.**, s.181

³⁰⁸ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.311

³⁰⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, s.181

Üçüncü kişiler tarafından bilinmesi gereken hususlar madde 354’te sayılan esas sözleşmenin tarihi, şirketin ticaret ünvanı ve merkezi, şirketin varsa süresi, şirketin sermayesi, ödenmesinin şekil ve şartları ile payların itibari değerleri, varsa imtiyazlar, pay senetlerinin türleri, hamiline veya nama yazılı oldukları, şirketin nasıl temsil olunacağı, yönetim kurulu üyeleriyle şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, unvanları, yerleşme yerleri ve vatandaşlıkları, şirketin yapacağı ilanların şekli; esas sözleşmede buna ilişkin hüküm bulunduğu takdirde, yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine nasıl bildirileceği gibi hususlardır.

C- EŞİT İŞLEM İLKESİ

6102 sayılı TTK’daki “Eşit işlem ilkesi” 77/91 AET sayılı yönerge madde 42’den alınmıştır. 42. Maddede “Bu yönergenin uygulama amaçlarından biri de üye ülke kanunlarının aynı seviyede olan bütün paysahiplerine eşit muamelede bulunulmasını sağlamaktır” denilmiştir.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı ve 2009/109 AT sayılı yönergelerle 42. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 77/91 AET sayılı yönerge 2012/30 sayılı yönerge ile kodifiye edilmiştir ve eşit işlem ilkesi aynen korunmuştur.

6762 sayılı TTK’da düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu madde 357’de mevcut bulan hüküm uyarınca “ (1) Pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur” şeklinde bir düzenleme vardır. Bu madde uyarınca anonim şirketlerde nispi eşit işlem ilkesi geçerlidir. Maddede belirtildiği üzere paysahipleri aynı şartlarda aynı işleme tabi tutulurlar ve aralarında müspet yada menfi olarak bir ayırım yapılamaz. Eşit işlem ilkesi bir anlamda paysahipleri arasında adaleti temin eden bir ilkedir³¹⁰.

---

³¹⁰ Tekinalp, a.g.e., s.274

III- YÖNETİM KURULU

A- ÜYELERİN SAYISI VE NİTELİKLERİ

89/667 AET sayılı yönerge uyarınca tek kişilik sınırlı sorumlu şirket kurulabildiğinden dolayı yönetim kurulu da tek kişiden teşkil edilebilmektedir. Tek kişilik yönetim kurulu oluşturulmasının bir diğer gerekçesi ise tek üyeli yönetim kurulunun kolay karar alabilmesi, muhafete maruz kalmaması, pratik olması ve küçük anonim şirketlerin daha kolay yönetilmesine izin verilmesidir³¹¹. TEKİNALP tek kişilik yönetim kurulunun kurul olabileceği ve kurul olarak çalışacağı fikrini savunmuştur³¹². Tek kişi ile kurul ifadesinin çelişkili olabileceği ilk başta düşünülse de buradaki kurul sözcüğü birden çok kişinin biraraya gelmesinden çok bir organa işaret etmektedir ve modern şirketler hukuku öğretisinde kurulun birden çok kişiden oluşacağı anlamı gün geçtikçe önemini yitirmektedir³¹³.

89/667 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2009/102 AT sayılı yönergede bu konuda aynı düzenlemeyi yapmaktadır.

6762 sayılı TTK madde 312’de düzenlenen hüküm uyarınca “*Anonim şirketlerin esas mukavelesiyle tayin veya umumi heyetçe intihap edilmiş en az üç kişiden ibaret bir idare meclisi bulunur. İdare meclisi pay sahibi aza ortaklardan teşekkül eder. Ancak pay sahibi olmayan kimseler aza seçtikleri takdirde bunlar pay sahibi sıfatını kazandıktan sonra işe başlayabilirler. Pay sahibi olan hükmi bir şahıs idare meclisi azası olamaz. Fakat hükmi şahsın temsilcisi olan hakiki şahıslar idare meclisine aza seçilebilirler. 275 inci madde hükmü mahfuzdur*” denilmektedir.

6102 sayılı TTK ile birlikte bu hüküm değişmiş madde 359 uyarınca “(1) *Anonim şirketin, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur. (2) Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi*

³¹¹ Tekinalp, a.g.e., s.227; Aydoğan, a.g.e., s.264

³¹² Tekinalp, a.g.e., s.228

³¹³ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No: 1/324, s.96

tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanır. Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir. (3) Yönetim kurulu üyelerinin ve tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olmaları şarttır. (4) Üyeliği sona erdiren sebepler seçilmeye de engeldir. (5) Devlet, il özel idaresi, belediye, köy ile diğer kamu tüzel kişilerinin pay sahibi olduğu şirketlerde, sayılan tüzel kişiler veya bunların gerçek kişi temsilcileri yönetim kuruluna seçilebilir. Yönetim kurulu üye sayısı ikiden fazla olan şirketlerde üyelerin tamamının aynı kamu tüzel kişisinin temsilcisi olmaması şartıyla kamu tüzel kişisini temsilen birden fazla gerçek kişi yönetim kuruluna seçilebilir” denilmektedir.

Görüldüğü üzere bu madde 89/667 AET sayılı 12. Konsey yönergeninin izdüşümü olmakla beraber hükmün esas kaynağı gerekçesinde belirtildiği üzere İsviçre Borçlar Kanunu madde 707, ve AktG 76/2³¹⁴, dır.

B- YÖNETİM VE TEMSİL

1- TEMSİL YETKİSİNİN KAPSAMI VE SINIRLARI

Temsil yetkisinin kapsamı ve sınırları konusunda 68/151 AET kamuyu aydınlatma yönergesi uyarınca 6102 sayılı TTK madde 371 maddesi yeniden düzenlenmiştir. 68/151 AET sayılı yönergenin 9. maddesinin 1. fıkrasının 2. paragrafında “ Şöyle ki üçüncü kişiler işlemlerin şirketin faaliyet konusuna girmediğini biliyorlarsa ve durumdan bilmemelerinin mümkün olmayacağı anlaşılıyorsa üye devletler şirketin faaliyet konusuna girmeyen işlemlerle bağlı olmayacağını öngörürler. Şirket esas sözleşmesinin ilanı da tek başına yeterli bir delil teşkil etmeyecektir³¹⁵.” denilmektedir.

³¹⁴Gerekçe madde 359

³¹⁵ Directive 68/151 EEC, **Official Journal of the European Union**, L065, 14.03.1968, s.6

KENDİGELEN yönergede benimsenen ifade tarzı ve nitelendirmenin MK 3’te tanımlanan “kötüniyetten” ziyade “müsbet vukuf”a yakın olduğunu ifade etmektedir. Zira bu durumun sebebi, hiçbir şekilde ispat külfetinin yer değiştirmesine özellikle üçüncü kişiye karşı gereken özenin gösterilmediği iddiasının ileri sürülmesine izin verilmemesidir³¹⁶.

TEKİNALP ise bu konuda üçüncü kişinin sınırlamaları bilmesinin yetmeyeceği, üçüncü kişinin istisnalar dışındaki sınırlamalardan kesin olarak bilgi sahibi olması ve bu bilginin olumlu bilgi olması gerektiğini belirtmektedir. Zira olumlu bilgi ticaret hukukunda müspet vukuf olarak adlandırılır ve iyiniyeti ortadan kaldırır³¹⁷.

68/151 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2009/101 AT sayılı yönerge madde 10’da temsil yetkisinin kavramı ve sınırları konusunda bir değişikliğe gidilmemiştir. 68/151 AET sayılı yönergedeki madde aynen korunmuştur. 2012/17 AB sayılı yönerge de bu konuda herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

Sözkonusu düzenlemenin hukukumuzdaki yansıması ise yeni TTK madde 371’in ikinci fıkrasında görülecektir. 6102 sayılı TTK madde 371 ikinci fıkrada “*Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğer ki, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından tek başına yeterli delil değildir.* Bu hükümle birlikte, 6102 sayılı TTK 68/151 sayılı yönergeye uygun bir düzenleme getirmiştir. Zira 6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanununda temsilin kapsamı ve sınırları madde 321’de açıklanmış olup, sözkonusu hükümde temsile yetkili olanların üçüncü kişilerle yaptığı işlemler hakkında bir düzenleme mevcut değildir. Bu konudaki yasal düzenleme AB yönergesine uygun olarak yeni TTK madde 371 ile getirilmiştir.

---

³¹⁶ Kendigelen, **a.g.e**, s.514

³¹⁷ Tekinalp, **a.g.e**, s.258

Maddede önemle vurgulanan bir diğer husus ise fıkranın son cümlesinde şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olmasının ispat açısından tek başına yeterli olmadığını belirtilmesidir³¹⁸. Bu durum aslında hükme işlerlik kazandırmıştır zira tüm esas sözleşmeler ilan edilmek zorundadır ve esas sözleşmenin ilanı tescil edilen hususların üçüncü kişiler tarafından bilindiği anlamına gelmeyecektir³¹⁹.

2- TEMSİLE YETKİLİ OLANLARIN İMZA ŞEKLİ

68/151 AET sayılı yönerge madde 4'e göre; "Üye devletler şirketlerin mektup ve sipariş formlarında, üçüncü maddede zikredilen dosyanın açıldığı sicil ile şirketin sicil numarası, şirketin merkezi, türü ve ünvanı ile tasfiye halinde ise buna ilişkin ibarenin yazılmasını temin ederler" denilmektedir.

68/151 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2009/101 AT sayılı yönerge ise mevcut hükmü korumakla beraber yeni bir hüküm olarak madde 5; 3. fıkrada üye devletlerin şirket internet sitelerinde de üçüncü maddede sayılan dosyanın açıldığı sicil ile şirket numarası, şirketin hukuki yapısı, merkezi, şirket tasfiye halinde ise bunu ve çıkartılmış ve ödenmiş sermaye miktarını yayınlayacağı hükmünü getirmiştir.

6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu madde 322'de "*Şirket namına imza salahiyeti olanlar, şirketin ünvanını eklemeye mecburdurlar. Bu imzalar hakkında 42'inci maddenin ikinci fıkrası hükmü tatbik olunur*" denilmekteydi. 6102 sayılı TTK madde 372'de bu hüküm korunmakla beraber ilgili madde ikinci fıkraya "*Şirket tarafından düzenlenecek belgelerde şirketin merkezi, sicile kayıtlı olduğu yer ve sicil numarası gösterilir*" hükmü eklenmiştir.

Bu hükümlerle birlikte 68/151 AET sayılı yönergeye uygun bir düzenleme meydana getirilmiştir³²⁰. Genel olarak bakıldığında ise anonim şirket bir tüzel kişi

---

³¹⁸ Giray, a.g.e., s.115

³¹⁹ A.e.

³²⁰ Kaya, a.g.e., s.493

olduğu için imzası anonim şirketin ticaret ünvanının altında imzaya yetkili kişilerin imzasının atılması suretiyle gerçekleştirilir ve böylece “anonim şirket imzası” meydana gelmiş olur³²¹.

3- TEMSİLE YETKİLİ OLANLARIN TESCİL VE İLANI

68/151 AET sayılı yönerge madde 8’e göre “ *Şirketi temsil yetkisine haiz olanlar ilan edilmiş ise, bunların tayinindeki herhangi bir hukuki sakatlık, üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Meğer ki, üçüncü kişilerin bu bilgilere daha önceden sahip oldukları şirketçe ispat edilemesin.*” 68/151 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2009/101 AT sayılı yönerge madde 9’da sözkonusu hüküm aynı şekliyle korunmuştur.

Bu düzenlemeye paralel olarak 6102 sayılı TTK madde 373’ün ikinci bendinde yeni bir hüküm kurulmuştur. Sözkonusu hüküm “*Temsil yetkisinin ticaret sicilinde tescilinden sonra ilgili kişilerin seçimine veya atanmalarına ilişkin herhangi bir hukuki sakatlık, şirket tarafından üçüncü kişilere, ancak sakatlığın bunlar tarafından bilindiğinin ispat edilmesi şartıyla ileri sürülebilir.*” şeklindedir. Bu maddeye karşılık gelen eski Türk Ticaret Kanunu madde 323’te böyle bir düzenleme mevcut değildir. Bu yeni hükümle amaçlanan konu ise hukuki sakatlık ne kadar ciddi boyutlarda olursa olsun, bunun üçüncü kişiye karşı ileri sürülememesi ona kendi kontrolünde olmayan izleyemeyeceği, belirleyemeyeceği ve yargılayamayacağı bir yükümlülük yüklenmesini engellemek ve işlem güvenliğini sağlamaktır³²².

C- SERMAYENİN KAYBI VE BORCA BATIK OLMA DURUMUNDA ÇAĞRI VE BİLDİRİM YÜKÜMÜ

77/91 AET sayılı ikinci yönerge 17. madde³²³ uyarınca çağrı ve bildirim yükümü “1- Taahhüt edilen sermayenin ciddi bir biçimde kaybı halinde,

³²¹ Tekinalp, a.g.e.,s.256

³²² Gerekçe madde 373

³²³ Directive 77/91 EEC, **Official Journal**, L26, 31.01.1977, s.8 metninden çevrilmiştir.

paysahiplerinin genel kurulu şirketin tasfiye edilip edilmeyeceğini belirlemek için üye ülke kanunlarının belirlediği süre içerisinde toplanır 2- İlk paragraftaki ciddi kayıptan anlaşılabilir tutar taahhüt edilen sermayenin yarısından fazlasından oluşuyorsa, genel kurulun toplanması için süre, üye ülke kanunları tarafından belirlenmez” şeklinde ele alınmıştır.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı ve 2009/109 AT sayılı yönergelerle 17. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 77/91 AET sayılı yönerge 2012/30 sayılı yönerge ile kodifiye edilmiştir ve sözkonusu madde aynı şekilde korunmuştur.

6102 sayılı TTK madde 376’da çağrı ve bildirim yükümü düzenlenmiş olup“(1) Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar. (2) Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer. (3) Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartır. Bu bilançodan aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister. Meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru, iflas bildirimini olarak kabul olunur” şeklindedir.

Bu düzenleme İcra ve İflâs Kanununda 4949 sayılı kanunla yapılan değişiklikler, AET'nin 77/91 AET sayılı yönergesi ve İsv. BK m. 725'e 1991'de yapılan ekler dikkate alınarak hazırlanmıştır³²⁴.

Sözkonusu maddede şirketin finansal durumunun bozulması karşısında şirketin nasıl bir yol izleyeceği anlatılmıştır. Şirketin finansal durumunun bozulması sermayenin kaybı ve borca batıklık çerçevesinde işlenmiştir. Anonim şirketin sermayesinin kaybı iki yönlü olarak meydana gelebilmektedir. İlk durum sermaye ile kanuni yedek akçelerinin yarısının kaybı durumudur. Zararlardan mütevellit şirketin sermayesinin yarısı kaybolursa yönetim kurulu derhal genel kurulu toplantıya çağırır ve önlem alınması için çaba gösterir. Burada alınacak önlemlere örnek olarak; varlık satışı, sermayenin tamamen ödenmediği durumlarda geri kalan sermaye alacağının tahsili için çağrı yapılması, başlamış bir yatırımın durdurulması, giderlerin azaltılması ve sermaye arttırımı verilebilir³²⁵. İkinci durum olan sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin kaybı halinde ise anonim şirketin faaliyetlerine devam edebilmesi için ya genel kurulun sermayenin üçte biri ile yetinmesi kararını alması ya da pay sahiplerinin üçte ikilik zararı ödeyerek sermayenin tamamlanması kararı almasıdır. Bu iki karardan biri alınmadığı sürece anonim şirket kendiliğinden sona erer.

Finansal durumun bozulmasının ikinci göstergesi ise borca batıklık halidir. Borca batıklık hali anonim şirketin aktiflerinin toplam değerinin pasiflerinin toplam değerinden düşük olması halidir. Bu durumda yönetim kurulu ara bilanço hazırlar ve bu bilançoyu şirketin iflası talebiyle asliye ticaret mahkemesine bildirir. Fakat iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul eder ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu

---

³²⁴ Gerekeç madde 376

³²⁵ Tekinalp, **a.g.e.**, s.284

tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanırsa iflas kararı verilmez³²⁶.

D- ŞİRKETİN KENDİ PAYLARINI İKTİSAP VEYA REHİN OLARAK KABUL ETMESİ

1- GENEL OLARAK

Şirketin kendi paylarını iktisap veya rehin olarak kabul etmesi 77/91 AET sayılı sermaye yönergesinde düzenlenmiştir. 77/91 AET sayılı yönergenin temel amacı anonim şirketin kendi paylarını iktisap etmesi ile anonim ortaklığın korunmasını sağlamaktır³²⁷.

Söz konusu yönerge anonim şirketlerin kendi paylarını iktisap etme konusunda ayrıntılı bir düzenleme yapmış olmakla birlikte, üye devletlere yönergede belirtilen şartlara bağlı kalarak payların iktisabını zorunlu tutmamıştır³²⁸. Yönergede aynı zamanda anonim şirketin kendi paylarını ihtiyari biçimde geri almasının koşulları düzenlenmekte olup, bu koşullar; genel kurulca böyle bir pay alımı konusunda yönetim organının yetkilendirilmesine ilişkin karar ve kararda bulunması gereken payların geri alımına ilişkin koşullardır³²⁹. Adı geçen koşullar; en çok ne kadar payın geri alınabileceği, alım konusu paylara ödenecek en az ve en çok miktar ve yetkilendirmenin süresidir³³⁰.

Yönergenin 19. maddesinde düzenlenen şirketin kendi payını iktisabı hükmünü TTK ile karşılaştıracak olursak; 6102 sayılı TTK'nın 379. maddesinin 1. fıkrasının, 77/91 AET sayılı yönergenin 19. maddesinin 1.fıkrasının b bendinden alındığı görülecektir. B bendi uyarınca "Kazanılmış payların nominal değeri veyahut

---

³²⁶ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.468

³²⁷ Tekinalp, **a.g.e.**, s.100

³²⁸ Alihan Aydın, **Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi**, İstanbul, Arıkan Yayınevi, 2008, s.143

³²⁹ **A.e.**

³³⁰ **A.e.**

onun yokluğunda muhasebe değeri ve şirketin önceden kazandığı ve elinde tuttuğu payları ve kişinin kendi adına fakat şirketin hesabına kazandığı payları, taahhüt edilen sermayenin %10'unu aşamaz" denilmektedir.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 92/101 AET sayılı yönerge 19. Maddenin 1. fıkrasının b bendini değiştirmemiştir. 77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 2006/68 AT sayılı yönerge sözkonusu maddeyi değiştirmiştir. Yeni düzenleme "Kazanılmış payların nominal değeri veyahut onun yokluğunda muhasebe değeri ve şirketin önceden kazandığı ve elinde tuttuğu payları ve kişinin kendi adına fakat şirketin hesabına kazandığı payları üye ülkelerin belirlediği sınırların üzerine çıkamaz. Bu sınır şirket ana sermayesinin %10' undan aşağı olamaz" şeklindedir. 2009/109 AT sayılı yönerge bu konuda herhangi bir değişiklik öngörmemiştir. 2012/30 AB sayılı yönerge yukarıda bahsedilen yönergelerin yaptığı değişiklikleri aynen korumuştur.

6102 sayılı TTK'nın 379. maddesinin 2. fıkrası ise 77/91 AET sayılı yönergenin 19. maddesinin 1. fıkrasının a bendinden alınmıştır. A bendi uyarınca "Üye ülke kanunları şirketlere kendisi veya kendi adına fakat şirket hesabına payları kazanmalarına izin vermişse, bu kazanımlar aşağıdaki koşullara bağlıdır: Yetkilendirme genel kurul tarafından verilmelidir. Genel kurul kazanımların şartlarını ve koşullarını, kazanılan payların maksimum miktarını, yetkinin süresini ki bu süre 18 ayı aşmayacak, ve değer bakımından ise en yüksek ve en düşük karşılıkları belirler" denilmektedir.

92/101 AET sayılı yönerge ile 19. maddenin 1. fıkrasında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2006/68 AT sayılı yönerge ile 19. maddenin 1. fıkrasının a bendi değiştirilmiş, " Yetkilendirme şirket genel kurulu tarafından verilir. Şirket genel kurulu kazanımların şartlarını, maddelerini ve kazanılan en yüksek sayıda payları tespit eder. Yetkilendirmenin süresi, üye ülke kanunları tarafından 5 yılı aşmayacak şekilde düzenlenir" şeklinde ifade edilmiştir.

77/91 AET sayılı yönergede şirketin kendi paylarını iktisap edebileceği süre 18 ay ile sınırlandırılmışken, 2006/68 AT sayılı yönerge ile bu süre 5 yıla kadar çıkarılmıştır. 18 aylık sınırlama şirketin piyasada esnek davranmasına engel olmaktaydı örneğin şirketin nakte çevrilebilen menkul değerlerinin fazla olduğu ve yönetim kurulu üyelerine hisse seçeneği verileceği durumlarda sürenin az oluşu, payların iktisabında zorluklar yaşanmasına neden olmaktaydı. Bütün bu açıklanan nedenlerden mütevellit iznin süresi 5 yıla çıkarılmıştır³³¹. 2009/109 AT sayılı yönergede bu konuda herhangi bir değişiklik öngörülmemiştir. 2012/30 AB sayılı yönerge ile de bu konu aynı şekilde korunmuştur.

6102 sayılı TTK'nın 379. maddesinin 3. fıkrası ise 77/91 AET sayılı yönergenin 1. maddesinin c bendinden alınmıştır. C bendi uyarınca “ Kazanımların 15. Maddenin 1. fıkrasının a bendinde bahsedilen net aktiflerin altına düşme konusunda bir etkileri olmayacak” denilmektedir. 77/91 AET sayılı yönergenin 15. maddesinin 1. fıkrasında bahsedilen miktar ise çıkarılmış sermaye ve kanuna göre dağıtılmayan yedek akçelerin toplamıdır.

92/101 AT sayılı yönerge ile bu maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2006/68 AT sayılı yönerge ile ise c bendi değiştirilmiş, “ Kazanımlar, şirket tarafından önceden kazanılan ve şirketin elinde mevcut olan paylar da dahil, ve kendi adına fakat şirket hesabına hareket eden kişilerin kazandığı paylar, 15. maddenin 1. fıkrasının a ve b bendinde bahsedilen net aktiflerin altına düşme konusunda bir etkide bulunmazlar” denilmektedir. 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler ile bu konuda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6102 sayılı TTK'nın 379. maddesinin 4. fıkrası ise, 77/91 AET sayılı yönergenin 19. maddesinin d bendinden alınmıştır. D bendi uyarınca bütün bu kazanım işlemlerine tamamiyle ödenmiş payların dâhil olacağı ifade edilmiştir. 92/101 AT sayılı, 2006/68 AT sayılı ve 2009/109 AT sayılı yönergelerle bu maddede

---

³³¹ Doğan, a.y., s.8

herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2012/30 AB sayılı yönerge ile bu madde aynı şekilde korunmuştur.

6762 sayılı eski TTK madde 329’da bulunan hüküm 6102 sayılı TTK madde 379’da AB düzenlemeleri uyarınca değişmiştir. 6762 sayılı kanun madde 329 uyarınca “Şirket, kendi hisse senetlerini temellük edemeyeceği gibi rehin olarak da kabul edemez. Bu senetlerin temellükü veya rehin alınması neticesini doğuran aktiller hükümsüzdür” denilmektedir.

6102 sayılı TTK madde 379’da ise bu madde değişmiş “(1) Bir şirket kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda, ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edemez. Bu hüküm, bir üçüncü kişinin kendi adına, ancak şirket hesabına iktisap ya da rehin olarak kabul ettiği paylar için de geçerlidir. (2) Payların birinci fıkraya hükmüne göre iktisap veya rehin olarak kabul edilebilmesi için, genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmesi şarttır. En çok beş yıl için geçerli olacak bu yetkide, iktisap veya rehin olarak kabul edilecek payların itibarî değer sayıları belirtilerek toplam itibarî değerleriyle söz konusu edilecek paylara ödenebilecek bedelin alt ve üst sınırı gösterilir. Her izin talebinde yönetim kurulu kanuni şartların gerçekleştiğini belirtir.(3) Birinci ve ikinci fıkralardaki şartlara ek olarak, iktisap edilecek payların bedelleri düşüldükten sonra, kalan şirket net aktifi, en az esas veya çıkarılmış sermaye ile kanun ve esas sözleşme uyarınca dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçelerin toplamı kadar olmalıdır.(4) Yukarıdaki hükümler uyarınca, sadece, bedellerinin tümü ödenmiş bulunan paylar iktisap edilebilir.(5) Yukarıdaki fıkralarda yer alan hükümler, ana şirketin paylarının yavru şirket tarafından iktisabı hâlinde de uygulanır. Pay senetleri borsada işlem gören şirketler hakkında, Sermaye Piyasası Kurulu şeffaflık ilkeleri ile fiyata ilişkin kurallar yönünden gerekli düzenlemeleri yapar” şeklinde kendine yer bulmuştur.

Yukarıdaki maddeden görüleceği üzere yönetim kurulu genel kuruldan yetki olarak anonim şirketin paylarının %10’unu aşmamak üzere satın alabilir. Genel kurulun vereceği yetki bazı yasak ve sınırlamalara tabi tutulabilir. Yönetim kuruluna

verilecek olan yetki süreye tabi olup 5 yıllıktır. Aynı zamanda şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi için payların bedellerinin tamamen ödenmiş olması gerekir.

Satın alınırken bu satın alma bedelinin karşılığı banka kredilerinden veyahut anonim şirketin kendi kaynaklarından sağlanabilir. Satın alma bedelinin anonim şirketin kendi kaynağından sağlanması için iktisap edilecek payların bedelleri düşüldükten sonra, kalan şirket net aktifi, en az esas veya çıkarılmış sermaye ile kanun ve esas sözleşme uyarınca dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçelerin toplamı kadar olması gerekmektedir³³².

Anonim şirketin kendi paylarını iktisap etme sebepleri; pay sahipliği değerinin yükseltilmesi, şirket faaliyeti için gerekli olmayan sermayenin ortaklara dağıtılması, öz sermayenin kârlılığını arttırmak, sermayenin azaltılması, kâr dağıtımına alternatif olarak, borsa değerinin yükseltilmesi, pay değerinin istikrarını sağlamak, düşmanca devralmaları engellemek, kapalı veya aile anonim ortaklıklarında pay sahipleri yapısını korumak, pay sahipleri çevresini daraltmak, karşılıklı katılmayı gerçekleştirmek, şirket çalışanlarının şirkete katılımını sağlamak, azınlıkta kalan pay sahiplerinin haklarını korumak olarak sıralanabilir³³³.

2- KANUNA KARŞI HİLE

6102 sayılı TTK'nın 380. maddesinde yer alan ve finansal yardım yasağı olarak da adlandırılan düzenlemenin kaynağı 77/91 AET sayılı ikinci konsey yönergeleridir³³⁴. Esasen finansal yardım yasağının kökeni İngiliz hukuku olup, İngiltere'de bu konu 1920'lerden itibaren gündemdedir fakat İngiltere'de şirketler hukukunda 2006 yılında yapılan reform sonucunda limited şirketler açısından finansal yardım yasağı ilga edilmiştir³³⁵.

---

³³² Tekinalp, **a.g.e.**, s.105

³³³ Aydın, **a.g.e.**, s.66-93

³³⁴ Fatih Arıcı, Cem Veziroğlu, **Kaldıraçlı Devralma ve Anonim Şirketin Finansal Yardım Yasağı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s.23

³³⁵ Arıcı, Veziroğlu, **a.g.e.**, s.24-25

Finansal yardım yasağı hükmü 77/91 AET sayılı yönergenin 23. maddesinde düzenlenmiştir. Sözkonusu yönerge maddesinde; “ 1- Bir şirket, paylarınının 3. kişi tarafından kazanılması amacıyla sermaye veremez, ödünç veremez, ya da teminat veremez. 2- Birinci paragraf bankalar veya diğer finansal kuruluşlar tarafından yapılan işlemlere ve şirketin çalışanları ya da tanıdık şirketin çalışanları tarafından kazanılan paylara uygulanmaz. Bununla birlikte bu işlemler 15. maddenin 1. fıkrasında bahsedilen net aktiflerin altına düşme konusunda bir etkiye sahip değildirler” denilmektedir.

92/101 AET sayılı yönerge ile bu konuda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2006/68 AT sayılı yönerge ile 23. madde tamamen değiştirilmiştir. Yeni düzenlenen 23. maddede “ Üye ülke kanunları bir şirketin paylarınının 3. kişi tarafından kazanılması amacıyla sermaye verme, ödünç verme yada teminat verme gibi işlemleri aşağıdaki şartlar yerine getirildiğinde gerçekleştirir; a- Şirketlerin üçüncü kişileri finanse ederek paylarını iktisap etmesi yönetim organının sorumluluğu altında gerçekleşecektir. Bu işlemlerin piyasa şartlarına uygun bir şekilde yapılması ve şirketin likidite sorunu yaşamamasına sebep olmayacak şartlarda gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu sebeple özellikle üçüncü kişilere verilen avans veya ödünç karşılığında alınacak faiz veya teminat verilen ödünç veya avansı karşılmalıdır ve şirketin nakit akış analizinin iyi yapılmış olması gerekmektedir. Üçüncü kişilere avans veya ödünç verilmeden önce bu kişilerin kredibiliteleri özenle araştırılmış olmalıdır b- Şirket yönetim kurulu genel kurula, üçüncü kişilerin finansmanı yoluyla payları kazanmanın sebeplerini, şirketin menfaatini, işlemin şartlarını, bu işlem dolayısıyla ortaya çıkabilecek likidite riskleri ve pay bedelleri konularında yazılı bir rapor sunması ve genel kurula sunulan bu raporun nitelikli çoğunlukla kabul edilmesi gerekmektedir. Bu nitelikli çoğunluk 40. maddede belirtilen şirket sermayesini temsil eden payların üçte ikisidir. Yönetim kurulu raporu 68/151 AET sayılı yönergenin 3. maddesi uyarınca sicile tescil edilir ve yayınlanır c- Üçüncü kişilere verilen finansal destek, şirket ana sermayesinin taahhüt edilmiş sermaye ile dağıtılamaz yedek akçelerinin toplamının altına düşmesine sebep olmamalıdır. Ancak sermayenin belirtilen miktarın altına düşüp düşmediğinin tespitinde şirketin kendi kazandığı veya şirket adına kazanılan hisseler de dikkate alınmalıdır. Buna ilaveten şirket üçüncü

kişilere yapmış olduğu finansal destek miktarınca yedek akçe ayırmak zorundadır. d- Üçüncü kişiler, şirketin finansal desteği ile şirket sermayesinin arttırılması sebebiyle çıkarılan payları kazanacaklarsa, yukarıda belirtilen şartlara ilave olarak kazanılacak paylara ödenecek ücretin piyasa şartlarına uygun bir ücret olması gerekmektedir³³⁶” denilmektedir.

2006/68 AT sayılı yönerge ile 23. maddeye 23a bendi eklenmiştir. Söz konusu 23a bendinde “ Şirket paylarını finansal destek ile kazanacak üçüncü kişi şirketin yönetim veya icra kurulu üyesi ise veya bunlar hesabına hareket eden üçüncü bir kişi ise bu şekilde payların kazanımının şirket menfaatlerine aykırılık teşkil etmemesi için gerekli koruyucu düzenlemelerin yapılması gerekmektedir³³⁷” denilmektedir.

2006/68 AT sayılı yönerge uyarınca finansal yardım yasağı büyük ölçüde sınırlandırılmıştır³³⁸. Söz konusu yönerge ile birlikte alacaklılar ve azlık pay sahiplerine zarar verebilecek suistimaller önlenmek istenmektedir fakat yönerge karışık ve zor bir prosedür içerdiğinden dolayı şirketlerin bu yola başvurmaları zorlaşmaktadır³³⁹.

2009/109 AT sayılı yönerge ile bu maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır ve 2012/30 AB sayılı yönerge ile bu madde aynı şekilde korunmuştur.

6762 sayılı TTK’da yer almayan fakat 6102 sayılı TTK madde 380’de düzenlenen “Kanuna Karşı Hile” maddesi uyarınca “(1) Paylarının iktisap edilmesi amacıyla, şirketin başka bir kişiyle yaptığı, konusu avans, ödünç veya teminat verilmesi olan hukuki işlemler batıldır. Bu butlan hükmü, kredi ve finans kurumlarının işletme konuları içine giren işlemlere ve şirketin veya onun bağlı şirketlerinin çalışanlarına, şirketin paylarını iktisap edebilmeleri için, avans, ödünç ve teminat verilmesine ilişkin hukuki işlemlere uygulanmaz. Ancak, bu istisnai işlemler, şirketin, kanuna ve esas sözleşmesine göre ayırmak zorunda bulunduğu yedek akçeleri azaltıyor veya 519 uncu maddede düzenlenen yedek akçelerin harcanmalarına ilişkin

³³⁶ Çeviri için bkz: Doğan, a.y., s.10

³³⁷ A.y.,s.11

³³⁸ Arıcı, Veziroğlu, a.g.e., s.29

³³⁹ A.e.

kuralları ihlal ediyor ve şirketin 520 nci maddede öngörülen yedek akçeyi ayırmasına imkân bırakmıyorsa, geçersizdir. (2) Ayrıca, şirket ile üçüncü kişi arasında yapılmış bulunan ve bu kişiye, şirketin kendi paylarını; şirketin, şirkete bağlı bir şirketin veya şirketin paylarının çoğunluğuna sahip olduğu şirketin hesabına alma hakkı tanıyan ya da böyle bir yükümlülük öngören bir düzenleme, eğer bu payları şirket alsaydı işlem 379 uncu maddeye aykırı kabul edilecek idiyse batıldır” denilmektedir.

İlgili AB yönergesinde kanuna karşı hilenin istisnası herhangi bir 3. kişi olurken, TTK’da bir ayırım yapılmış, istisnai durum, kredi ve finans kurumlarının işletme konuları içine giren işlemler ve şirketin veya onun bağlı şirketlerinin çalışanları olarak belirlenmiştir.

Anonim şirketlerde, madde 380’in uygulanması için verilen finansal desteğin anonim şirketin paylarının iktisap edilmesi amacını taşıması gereklidir. İktisap konusu olan şey anonim şirket paylarıdır. Esas sermayeyi temsil etmeyen ve pay sahibi olma hakkını vermeyen borçlanma araçları iktisap konusu olamazken paya dönüştürülebilen tahvillerin ve katılma intifa senetlerinin iktisap konusu olup olmayacağı doktrinde tartışmalıdır³⁴⁰.

Anonim şirket kendi paylarını satın alabilmeleri için bazı özel durumlar haricinde başka kişilere avans, ödünç veremez, başkasının kredi veya avans vermesi için malvarlığını teminat olarak gösteremez. Bu yasağın konulmasının nedeni anonim şirketin üçüncü kişiler tarafından sömürülmesine engel olmaktır.

380. maddenin 2 tane istisnası vardır fakat bu istisnai durumlarda yedek akçeler azalıyor, yedek akçelerin harcanmalarına ilişkin kurallar ihlal ediliyor ve yedek akçe ayrılmasına imkan verilmiyorsa bu işlemler geçersizdir. Bu istisnai işlemler; kredi veya finans kurumlarının işletme konuları içine girenler ve şirketin veya onun bağlı şirketlerinin çalışanlarına, şirketin paylarını iktisap edebilmeleri için avans, ödünç ve teminat verilmesine ilişkin hukuki işlemlerdir.

---

³⁴⁰ Murat Gürel, **Anonim Şirketin Kendi Paylarının İktisabı Amacıyla Finansal Destek Verme Yasağı**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2014, s.113

Söz konusu madde aynı zamanda şirket paylarına ilişkin önalım hakkına 2.fıkradaki şirket ile üçüncü kişi arasında yapılmış bulunan ve bu kişiye, şirketin kendi paylarını; şirketin, şirkete bağlı bir şirketin veya şirketin paylarının çoğunluğuna sahip olduğu şirketin hesabına alma hakkı tanıyan ya da böyle bir yükümlülük öngören bir düzenleme, eğer bu payları şirket alsaydı işlem 379 uncu maddeye aykırı kabul edilecek idiyse batıldır hükmüyle sınırlama getirmiştir³⁴¹.

3-YAKIN VE CİDDİ BİR KAYBIN ÖNLENMESİ

77/91 AET sayılı yönergenin 19. maddesinin 2. fıkrasında “ Üye ülke kanunları şirketin kendi paylarının iktisabına şirkete karşı yakın ve ciddi bir kaybın olduğu durumlarda genel kurul yetkilendirmesi olmadan izin verebilir. Bu durumda bir sonraki genel kurula idari ya da yönetim organı kazanmanın sebeplerini, kazanmanın etkisini, payların sayısını ve nominal değerini nominal değer yokluğunda muhasebe değeri, çıkarılmış sermayenin yüzde kaçını temsil ettiğini ve bu payların karşılıklarını açıklar” denilmektedir.

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler 19. maddenin 2. fıkrası ile ilgili herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

6762 sayılı TTK’da düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı TTK madde 381’de kendine yer bulan madde, 77/91 AET sayılı yönergenin 19/2 maddesi uyarınca getirilmiş olup TTK’da “ (1) Bir şirket, yakın ve ciddi bir kayıptan kaçınmak için gerekli olduğu takdirde, kendi paylarını, 379 uncu maddeye göre genel kurulun yetkilendirmeye ilişkin kararı olmadan da iktisap edebilir.(2) Payların bu yolla iktisabı hâlinde yönetim kurulu ilk genel kurula; a) İktisabın sebep ve amacı, b) İktisap edilen payların sayıları, itibarî değerlerinin toplamı ve sermayenin ne kadarını temsil ettiği, c) Bedeli ve ödeme şartları, hakkında yazılı bilgi verir” şeklinde yer bulmuştur.

Burada söz konusu olan anonim şirketin uğradığı yada uğrama belirtileri gösteren yakın ve ciddi bir kayıptır. TEKİNALP yakın kaybın 6-12 ay arasında

³⁴¹ Bilgili-Demirkapı, a.g.e., s.476

meydana gelebilecek kayıp olduğunu ve kayıp türlerinin anonim şirketin kontrolünün yöneten payların iradeleri hilafına el değıştirmesi, pay fiyatlarında oynayarak anonim şirkete kayıp verdirilmesi, bir pawsahibinin payını anonim şirkete zarar verebilecek kişilere satma olasılığı ve bir alacağın tahsil edilememesi tehlikesini bertaraf etmek üzere sayar.

Payları ivedilikle iktisap eden yönetim kurulu ilk genel kurula; iktisabın sebep ve amacını, iktisap edilen payların sayılarını, itibarî değerlerinin toplamı ve sermayenin ne kadarının temsil edildiğini, paylara ödenen bedeli ve ödeme şartları hakkında yazılı rapor sunar.

4- İSTİSNALAR

Şirketin kendi paylarını iktisap veya rehin kabul edebilmesinin istisnaları 77/91 AET sayılı yönergenin 20. maddesinde düzenlenmiştir. 20. madde 1. fıkraya uyarınca “Üye ülkeler 19. maddeyi aşağıdaki koşullarda uygulamamaya karar verebilirler. Bu koşullar; a- Sermayeyi azaltmak için payların kazanımı veyahut 39. maddede belirtilen sebepler doğrultusunda, b- Malvarlığının bütünüyle devrinde, c- Masrafsız kazanılan tamamı ödenmiş paylar yada bankalar ve diğer finansal kuruluşlar tarafından komisyon olarak alınan paylar d- Yasal yükümlülük veya mahkeme kararıyla kazanılan paylar. Sözkonusu paylar azınlık pawsahiplerinin korunması amacıyla özellikle birleşmelerde, şirketin konusunun yada türünün değışiminde, kayıtlı ofisinin yer değıştirmesinde ve payların devrindeki sınırlamalarda sözkonusu olur, e-Başarısızlık durumunda bir pay sahibinden kazanılan paylar f- Bağlı şirketlerdeki azınlık pawsahiplerinin zararını ödemek için kazanılan paylar g- Pawsahiplerince şirkete olan borçların ödenmesi için mahkeme kararıyla satışa çıkarılan tamamı ödenmiş payların kazanımı h-Sabit sermayeli yatırım kuruluşlarınca tamamı ödenmiş payların 15. maddenin 4. fıkrası uyarınca çıkarımı ve şirket yada bağlı şirket tarafından bu payların yatırımcı talebiyle kazanımı. Bu kazanımlar çıkarılmış sermaye ve yedek akçe toplamının altına düşmede etki etmez” denilmektedir.

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler 20. maddede herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

6762 sayılı eski TTK'da şirketin kendi paylarını iktisap veya rehin kabul edebilmesinin istisnaları düzenlenmiştir. Bu istisnalar madde 329'da "1. Hisse senetleri şirketin sermayesinin azaltılmasına dair bir karara dayanılarak devralınmışsa; 2. Hisse senetleri şirketin kurulması veya esas sermayesinin çoğaltılması dolayısıyla vaki olan iştirak taahhüdünden başka bir sebepten doğan şirket alacaklarının ödenmesi maksadıyla devralınmışsa; 3. Hisse senetleri bir mamelekin veya işletmenin borç ve alacaklarıyla beraber temellük edilmesi neticesinde şirkete geçmişse; 4. Hisse senetlerinin devir veya rehin alınması keyfiyeti esas mukaveleye göre şirket konusuna giren muamelelerden ise; 5. Hisse senetleri idare meclisi azaları, müdürler ve memurlar tarafından kendilerine bu sıfatla düşen mükellefiyetlere karşı rehin olarak yatırılmış ise; 6. Temellük ivazsız ise; Devralınan hisse senetleri, 1 numaralı bentte yazılı halde derhal imha edilir ve bu hususta tutulan zabıt ticaret siciline verilir. Diğer hallerde bu senetler ilk fırsatta tekrar elden çıkarılır. Bu muameleler yıllık raporda gösterilir. Şirketçe devralınan payların umumi heyette temsili caiz değildir" şeklinde sayılmıştır.

6102 sayılı TTK madde 382'de ise "(1) Bir şirket, 379 uncu madde hükümleri ile bağlı olmaksızın; a) Esas veya çıkarılmış sermayesinin azaltılmasına ilişkin 473 ilâ 475 inci madde hükümlerini uyguluyorsa, b) Küllî halefiyet kuralının gereğiye, c) Bir kanuni satın alma yükümünden doğuyorsa, d) Bedellerinin tümü ödenmiş olmak şartıyla ve cebrî icradan, bir şirket alacağının tahsili amacıyla yönelikse, e) Şirket, menkul kıymetler şirketiye, kendi paylarını iktisap edebilir" şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Görülmektedir ki; 6102 sayılı TTK'da düzenlenen bu istisnaların kaynağı sermaye yönergelerinin 20. maddesidir.

Söz konusu istisnalar; esas veya çıkarılmış sermayesinin kullanılmayan kısmının sermaye sahiplerine iade edilmesi amacıyla azaltılması durumunda, küllî

halefiyetin olduğu yerlerde, bir anonim Şirketin kendi paylarını satın almasının bir kanuni yükümlölükten doğması durumu, anonim Şirketin alacağını tahsil için kendi paylarını cebri icradan satın aldığı hallerde, anonim Şirketin işletme konusunun menkul kıymet ticareti olması hali şeklinde sıralanabilir³⁴².

5- İVAZSIZ İKTİSAP

İvazsız iktisap 77/91 AET sayılı yönergenin 20. maddesi c bendinde düzenlenmiştir. 77/91 AET sayılı yönergenin 20. maddesinin c bendi “c-Masrafsız kazanılan tamamı ödenmiş paylar ya da bankalar ve diğer finansal kuruluşlar tarafından komisyon olarak alınan paylara 19. madde uygulanmaz” şeklindedir.

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler 20. maddenin c bendinde herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

6762 sayılı TTK madde 329’da; temellük ivazsız ise Şirketin kendi paylarını iktisap edebileceğinden bahsedilmekteydi. 6102 sayılı TTK’da ise bu durum 383’üncü maddede düzenlenmiş olup “(1) Bir Şirket, bedellerinin tamamı ödenmiş olmak şartıyla, kendi paylarını ivazsız iktisap edebilir. (2) Birinci fıkra hükmü, yavru Şirket, ana Şirketin paylarını ivazsız iktisap ettiği takdirde de kıyas yoluyla uygulanır” şeklindedir ve 77/91 AET sayılı yönergenin 20.maddesinin c bendiyle uyumludur.

Burada önemli olan nokta ivazsız iktisap olabilmesi için payların tamamının ödenmiş olması gerektiğidir.

6- ELDEN ÇIKARMA

Elden çıkarma hükmü 77/91 AET sayılı yönergenin 20. maddesi 2.fıkrasında düzenlenmiştir. Anılan maddede “ 20. maddenin 1. paragrafındaki kazanılan paylar kazanma tarihlerinden itibaren üç yıl içinde elden çıkarılır meğer ki kazanılan payların nominal değeri ya da muhasebe değeri, Şirketin kendi adına fakat Şirket

---

³⁴² Tekinalp, a.g.e., s.115

hesabına çalışan kişisi tarafından kazanıldığı durumlar da dahil olmak üzere çıkarılmış sermayenin yüzde onunu aşmasın” denilmektedir.

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler 20. maddenin 2. fıkrasında herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

6102 sayılı TTK madde 384’te kendine yer bulan hüküm uyarınca “(1) 382 nci maddenin (b) ilâ (d) bentleri ve 383 üncü madde hükümlerine göre, iktisap edilen paylar, şirket için herhangi bir kayba yol açmadan devirleri mümkün olur olmaz ve her hâlde iktisaplarından itibaren üç yıl içinde elden çıkarılırlar; meğer ki, şirketin ve yavru şirketin sahip oldukları bu payların toplamı şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinin yüzde onunu aşmasın” denilmektedir. Burada sermaye yönergesine uygun bir düzenleme yapılmıştır.

Şirketin kazanmasına izin verilen payların da şirketin kaybına yol açmayacak bir şekilde elden çıkarılması gerekmektedir. Bu şekilde elden çıkartılması gereken paylar, külli halefiyet kuralı gereği devralınan, kanuni satın alma yükümünden doğan ve icradan edinilen paylardır. Fakat şunu belirtmekte yarar vardır ki; elden çıkartılması zorunlu olan paylar, yüzde onluk iktisap sınırının üzerinde kalan paylardır³⁴³.

7-AYKIRI İKTİSAP HALİNDE ELDEN ÇIKARMA

Aykırı iktisap halinde elden çıkarma hükmü, 77/91 AET sayılı yönergenin 21. maddesinde düzenlenmiştir.77/91 AET sayılı yönergenin 21. maddesi uyarınca “ Yönergenin 19. ve 20. maddelerine aykırı bir biçimde kazanılan paylar kazanım tarihlerinden itibaren bir yıl içerisinde elden çıkarılırlar. Eğer elden çıkarılmazlarsa 20. maddenin 3. fıkrası uygulanır” denilmektedir. 77/91 AET sayılı yönergenin 3.

---

³⁴³ Bilgili-Demirkapı, a.g.e., s.477

maddesinde ise payların kazanma tarihlerinden itibaren 3 yıl içerisinde elden çıkarılmadığı durumlarda iptal edileceği ifade edilmiştir.

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler ile 21. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6762 sayılı TTK'da düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı TTK maddde 385'te düzenlenen aykırı iktisap halinde elden çıkarma hükmü “(1) 379 ilâ 381 inci maddelere aykırı bir şekilde iktisap edilen veya rehin olarak alınan paylar, iktisapları veya rehin olarak kabulleri tarihinden itibaren en geç altı ay içinde elden çıkarılır ya da üzerlerindeki rehin kaldırılır” şeklinde düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere 6102 sayılı TTK'da süre altı ayken 77/91 AET sayılı yönergede süre bir sene olarak tespit edilmiştir

Söz konusu hüküm uyarınca şirketin kendi paylarını belirtilen usule aykırı elde etmesi geçersizlik yaptırımına tabi değildir³⁴⁴. Fakat kanuna aykırı bir biçimde iktisap edilen veya rehin olarak alınan paylar altı ay içerisinde elden çıkarılırlar. Elden çıkarılmazlarsa yönetim kurulu aleyhine sorumluluk davası açılır³⁴⁵.

8- SERMAYENİN AZALTIMASI

77/91 AET sayılı yönergenin 20. maddesinin 3. fıkrasında sermayenin azaltılması düzenlenmiştir. Anılan madde “ Eğer paylar 2. paragrafta belirtilen sürede elden çıkarılmazsa bu paylar iptal edilir. Üye ülke kanunları bu iptali, çıkarılmış sermayedeki azalmaya bağlı olarak yapar. İptal edilecek payların kazanımının net aktifleri 15(1) a'da belirtilen miktarın altına düşüreceği durumlarda sermaye azaltımı öngörülür.” şeklindedir.

³⁴⁴ Bilgili-Demirkapı, a.g.e., s.477

³⁴⁵ Tekinalp, a.g.e., s.116

92/101 AET sayılı yönerge ile 20. maddenin 3. fıkrasında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2006/68 AT sayılı yönerge ise sözkonusu maddenin 15(1) a'da belirtilen miktar ifadesini 15(1) a ve b şeklinde değiştirmiştir. 15 (1) a'da belirtilen miktar tahhüt edilen sermaye ve yedek akçelerin toplamı iken 15(1) b de belirtilen miktar taahhüt edilen sermayeden ödenmemiş miktarın çıkarılmasıyla bulunur. 2009/109 AT sayılı yönerge ile 20. maddenin 3. fıkrasında herhangi bir değişiklik meydana gelmemiştir. 2012/30 AB sayılı yönerge sözkonusu maddeyi aynen korumuştur.

6762 sayılı TTK'da düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı TTK madde 386'da kendine yer bulan sermayenin azaltılması hükmü 77/91 AET sayılı yönerge 20. madde 3. fıkradan alınmıştır. 6102 sayılı TTK'daki hüküm *“(1) 384 ve 385 inci maddeler uyarınca elden çıkarılmayan paylar, sermayenin azaltılması yoluyla hemen yok edilir”* şeklindedir.

Burada görülmektedir ki fiilen elden çıkartılmayan payların sermayenin azaltılmasına konu edinmesi gerekmektedir.

9- KENDİ PAYLARINI TAAHHÜT YASAĞI

77/91 AET sayılı yönerge 18. maddede şirketin kendi paylarını taahhüt yasağı düzenlenmiştir. 77/91 AET sayılı yönerge 18. madde “ 1- Şirket kendi paylarını taahhüt edemez. 2- Eğer bir şirketin payları kendi adına fakat şirket hesabına çalışan bir kişiye taahhüt edilirse bu durumda taahhüt eden kişi kendi hesabına taahhüt etmiş sayılır. 3- Madde 3'te belirtilen kişiler, şirketler yada firmalar veyahut sermayenin artışı durumunda yönetim ya da idari organların üyeleri bu maddeye rağmen taahhüt edilen payları ödemekle yükümlüdür. Fakat eğer üye ülkenin kanunları, şahsa kusur isnat edilemiyorsa, yükümlülükten kurtulacağını ifade ederler” şeklindedir.

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT ve 2012/30 AB sayılı yönergeler ile 18. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Yönergedeki sözkonusu taahhüt yasağının sebebi alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi halinde taahhüdün yerine getirilmesinin hukuken mümkün olmayacağı ve sermayenin getirilmesine engel olacağı düşüncesidir³⁴⁶. Bu düzenlemeyle sermaye güvence altına alınmaktadır³⁴⁷.

6102 sayılı TTK madde 388’de yer alan kendi paylarını taahhüt yasağı hükmünün temeli AET’nin 77/91 AET sayılı yönergesi ile AktG 56 ncı paragrafıdır³⁴⁸. 6102 sayılı TTK madde 388’de kendi paylarını taahhüt yasağı “(1) Şirket kendi paylarını taahhüt edemez. (2) Üçüncü kişinin veya bir yavru şirketin kendi adına fakat şirket hesabına şirketin payını taahhüt etmesi, şirketin kendi payını taahhüt etmesi sayılır.(3) Birinci ve ikinci fıkralara aykırı hareket hâlinde, söz konusu payları, kuruluşta kurucular, sermaye artırımlarında yönetim kurulu üyeleri taahhüt etmiş sayılır ve bunlar pay bedellerinden sorumlu olurlar. Kanuna aykırı taahhütte herhangi bir kusurları bulunmadığını ispat eden kurucular ve sermaye artırımlarında yönetim kurulu üyeleri sorumluluktan kurtulurlar.(4) Birinci ve üçüncü fıkra hükümleri ana şirketin paylarını taahhüt eden yavru şirketlere kıyas yoluyla uygulanır. Söz konusu paylar yavru şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından taahhüt edilmiş kabul olunur. Üyeler pay bedellerinden sorumludur” şeklinde yer almıştır.

Şirket kendi paylarını taahhüt ederse ya da üçüncü bir kişi veya bir yavru şirket kendi adına fakat şirket hesabına şirketin payını taahhüt ederse bu taahhüt şirket açısından kanuna aykırılık sebebiyle geçersiz sayılır³⁴⁹.

---

³⁴⁶ Aydın, **a.g.e.**, s.141

³⁴⁷ **A.e.**

³⁴⁸ Gerekçe, 388. madde

³⁴⁹ Bilgili-Demirkapı, **a.g.e.**, s.478

IV- DENETİM

A- GENEL OLARAK

Avrupa Birliği Komisyonu tarafından 10.04.1984 tarihinde hazırlanan 84/253 AET sayılı 8. yönerge, işletmelerin muhasebe faaliyetlerinin yasal denetimini gerçekleştirecek kişiler ile ilgili esasları belirlemektedir. Yönerge 31 maddeyi içermektedir. 84/253 AET sayılı yönerge 17 Mayıs 2006 tarihinde yayınlanan 2006/43 AT sayılı yönerge ile yürürlükten kaldırılmıştır. 2006/43 AT sayılı yönergede ise bağımsız denetim ve denetim standartlarına ilişkin hükümler yer almaktadır. 2006/43 AT sayılı yönerge ise 2008/30 AT sayılı yönerge ile değiştirilmiştir. En son olarak 2006/43 AT sayılı yönerge 2013/34 AB sayılı yönerge ile değiştirilmiştir.

84/253 AET sayılı yönerge 1. maddeye³⁵⁰ göre; “Bu yönergede belirtilen önlemler üye ülkelerin kanunlarına, düzenlemelerine ve idari işlemlerine aşağıdaki kişiler bağlamında uygulanır; a- şirketlerin ve firmaların yıllık hesaplarının kanuni denetimini ve topluluk hukukunca istenildiği üzere yıllık raporların yıllık hesaplarla tutarlılığının teyidini yapan kişiler b- teşebbüslerin organlarının konsolide hesaplarının kanuni denetimini yapan ve konsolide yıllık raporların konsolide hesaplarla tutarlı olmasını teyit eden kişiler zira bu şekildeki denetim ve teyitler topluluk hukukuna tabidir. 1. paragrafta bahsedilen kişiler gerçek yada tüzel kişiler olabilecekleri gibi başka türlü şirketler, firmalar yada ortaklıklar olabilir” denilmektedir. 84/253 AET sayılı yönergeyi yürürlükten kaldıran 2006/43 AT sayılı yönergenin 1. maddesinde³⁵¹ ise “Bu yönerge yıllık ve konsolide hesaplarla ilgili kanuni denetim kurallarını koyar” denilmektedir. 2008/ 30 AT³⁵² sayılı yönerge ile bu konuda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2013/34 AB sayılı sayılı yönergenin 1. maddesinin 1. fıkrasında³⁵³ ise “ Üye ülkeler kamu yararını ilgilendiren kuruluşlar, orta ölçekli ve büyük teşebbüslerin finansal tablolarının onaylanan bir ya da daha

³⁵⁰ Directive 84/253 EEC, **Official Journal**, L126, 10.04.1984, s.2 metinden çevrilmiştir.

³⁵¹ Directive 2006/43 EC, **Official Journal**, L157/87, 9.06.2006, s.8 Türkçesi için bkz: www.dt-audit.com/.../AB%20Denetim%20Yönergei_Tadil%202008

³⁵² Directive 2008/30 EC, **Official Journal**, L81/53, 20.03.2008 metin incelenmiştir.

³⁵³ Directive 2013/34 EU, **Official Journal**, L182/19, 29.06.2013, s.49 metinden çevrilmiştir.

fazla kanuni denetmen ya da denetim firması tarafından denetlenmesini 2006/43 AT sayılı yönerge bağlamında sağlarlar” denilmektedir.

6762 sayılı TTK’da karşılığı olmayan 6102 sayılı TTK madde 397 uyarınca “(1) Dördüncü fıkra uyarınca denetime tabi olan anonim şirketlerin ve şirketler topluluğunun finansal tabloları denetçi tarafından, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yayımlanan uluslararası denetim standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarına göre denetlenir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtip yansıtmadığı da denetim kapsamı içindedir. (2) Denetime tabi olanlar, hazırlanmış olan finansal tablolarının denetimden geçip geçmediğini, denetimden geçmiş ise denetçi görüşünü ilgili finansal tablonun başlığında açıkça belirtmek zorundadır. Bu hüküm, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu için de uygulanır. Denetime tabi olduğu hâlde, denetletirilmemiş finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, düzenlenmemiş hükmündedir. (3) Şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporunun sunulmasından sonra değiştirilmişse ve değişiklik denetleme raporlarını etkileyebilecek nitelikteyse, finansal tablolar ile, birinci fıkra çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu yeniden denetlenir. Yeniden denetleme ve bunun sonucu, raporda özel olarak açıklanır. Denetçi görüşünde de yeniden denetlemeyi yansıtan uygun eklere yer verilir. (4) 398 inci madde kapsamında denetime tabi olacak şirketler Bakanlar Kurulunca belirlenir. (5) Dördüncü fıkra kapsamı dışında kalan anonim şirketler ile 4572 sayılı Kanun kapsamındaki kooperatifler ve bunların bağımsız denetime tabi olmayan üst kuruluşları bu fıkra hükümlerine göre denetlenir. Denetime ilişkin usul ve esaslar ile bu fıkra uyarınca denetim yapacak denetçilerin niteliklerine, uyacakları etik ilkelere, görev ve yetkilerine, seçilmelerine, görevden alınmalarına veya ayrılmalarına; denetimin ve denetim raporlarının içeriğine ve raporun genel kurula sunulmasına ilişkin hususlar Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Kanunun denetçinin sorumluluğuna ilişkin hükümleri, bu fıkra uyarınca denetim yapacak denetçilere de kıyasen uygulanır. (6) Beşinci fıkra kapsamında denetime tabi olduğu hâlde söz konusu denetimi yaptırmayanların

finansal tabloları ve yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu düzenlenmemiş hükmündedir” şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Avrupa Birliği ülkeleri açısından bağımsız dış denetimin daha sağlıklı ve güvenilir bir şekilde yapılması için 1970’li yıllarda Uluslararası Denetim Standartları Komitesi (IASC- International Accounting Standards Committee) kurulmuş bu komite ise Uluslararası Muhasebe Standartlarını (IAS- International Accounting Standards) oluşturmuştur. 2000’li yıllarda ise IASC yerini Uluslararası Muhasebe Standartları Kuruluna (IASB- International Accounting Standards Board)’a bırakmış, IAS ise yerini Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS- International Financial Reporting Standards)’a bırakmıştır. Fakat IASB IAS’leri de tanımıştır ve IAS’ler IFRS’lerle birlikte varlığını sürdürmektedir³⁵⁴.

Avrupa Birliği 2000 yılında aldığı karar ile 1.1.2005 tarihinden itibaren Avrupa Birliği’ne üye bütün ülkelerin borsaya kayıtlı işletmelerinin mali tablolarını Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından (IASB-International Accounting Standards Board) yayınlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (IFRS-International Financial Reporting Standards) uyum içinde hazırlama zorunluluğu getirilmiştir³⁵⁵. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’nın amacı, finansal piyasaların küresel olarak gelişimini ve güçlenmesini destekleyebilmek için Avrupa genelindeki tutarsızlıkları en aza indirmek mali tablolardaki şeffaflığı sağlamaktır. Böylece bütün ülkelerde aynı özen, tutarlılık, dikkat ve şeffaflıkla hazırlanacak mali tablolar, hem bağımsız denetimin basit ve uygun bir şekilde yapılmasını sağlayacak hem de yapılan denetimin güvenilirliğini ve karşılaştırılabilirliğini kolaylaştıracaktır³⁵⁶.

³⁵⁴ Korkut Özkorkut, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, T. İş Bankası A.Ş. Vakfı, Ankara, 2013, s. 41

³⁵⁵ Volkan Demir, Oğuzhan Bahadır, “Yeni Avrupa Yönergesi 2013/34 EU Kapsamında Bireysel Finansal Tablolar”, **Mali Çözüm Dergisi**, Ocak- Şubat 2014, s.14

³⁵⁶ Şerafettin Sevim, Tansel Çetinoğlu, Niyazi Kurnaz, “Avrupa Birliği Müzakereleri Sürecinde AB 8. Yönergesi Kapsamında Türkiye’de Denetim ve Denetçilik Mesleğinin Durumu”, İSMMMO, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:74, s.45 2006- Ocak, Şubat Mart, www.muhasabetr.com/ozelbolum/018 Erişim tarihi: 18.11.2015

Diğer taraftan Uluslararası denetim standartlarından birincisi, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu'na (IFAC-International Federation of Accountants) bağlı olarak faaliyet gösteren ve 2002 yılının ortalarında Uluslararası Denetim ve Güvenlik Standartları Kurulu (International Auditing and Assurance Standards Board- IAASB) diye adı değiştirilen Uluslararası Denetim Uygulamaları Komitesi (IAPC-International Auditing Practices Committee) tarafından 1991 yılında yayınlanmıştır 1994 yılında ise standartlar tamamlanarak bir set halinde kodlarıyla birlikte yayınlanmıştır. Mesleki Eğitim ve Yeterlik Standardı, Mesleki Özen ve Dikkat Standardı, Bağımsız Davranma Planlama ve Gözetim Standardı, İç Kontrol Sistemi Hakkında Bilgi Edinme Standardı, Kanıt Toplama Standardı, Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine Uygunluk Standardı, Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerinde Devamlılık Standardı, Finansal Tablolardaki Açıklamaların Yeterliliği Standardı, Görüş Bildirme Standardı sözkonusu standartlardır³⁵⁷.

Türk şirketleri bakımından durum ise bağımsız dış denetimin Türk şirketlerinin uluslararası finansman olanaklarının artması ile zorunlu bir ihtiyaç haline gelmesidir. Bağımsız dış denetimin yapılması ilk defa 1987 yılında bankaların denetimi ile getirilmiştir. Merkez Bankası 24 Aralık 1987 tarihinde bağımsız denetim kuruluşlarınca yapılacak banka denetimlerinin esasını açıklayan Bağımsız Denetim Hakkındaki Tebliği yayınlamıştır. Sermaye piyasası kuruluna bağlı ortaklıkların da zorunlu denetimi ilk defa 13 Aralık 1987 tarihinde kendine tabi ortaklıkların denetimini düzenlemek amacıyla “Sermaye Piyasasında Bağımsız Dış Denetim Hakkındaki Yönetmelik” adıyla yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğe bağlı olarak Bağımsız Denetim Kuruluşları oluşturulmuştur. Denetim alanındaki önemli gelişmelerden biri de 13 Haziran 1989 tarihinde yayınlanan 3568 sayılı serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlik yasası ile bunu izleyen yönetmelik ve tebliğlerdir. Bu yasa ve yönetmeliklerin amacı; işletmelerde faaliyetlerin ve işletmelerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak ve bu işletmeleri denetlemektir.

---

³⁵⁷ Sevim, Çetinoğlu, Kurnaz, a.y., s.3

Ayrıca serbest muhasebecilik, serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik meslekleri ile serbest muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler odaları birliğinin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçilmesine dair esasları düzenlerler. 3568 sayılı kanunun 12. Maddesi “ Yeminli mali müşavirler gerçek veya tüzel kişilerin veya bunların teşebbüs ya da işletmelerinin, mali tablolarının ve beyannamelerinin mevzuat hükümleri, muhasebe prensipleri ile muhasebe standartlarına uygunluğunu ve hesapların denetim standartlarına göre incelendiğini tasdik ederler” şeklindedir. 12. madde incelendiğinde yeminli mali müşavirliği bağımsız dış denetçi, yürüteceği faaliyetleri de bağımsız dış denetim olarak nitelendirebiliriz³⁵⁸.

6102 sayılı TTK madde 398’de denetçinin denetleyeceği hususlar belirtilmiştir. Bu hususlar; anonim şirketin finansal tabloları, şirketler topluluğunun konsolide finansal tabloları ve denetlenen finansal raporlarla finansal bilgilerin birbiriyle tutarlı olup olmadığını saptamak amacıyla yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporlarıdır³⁵⁹.

Muhasebe ve denetim standartlarının oluşturulması görevi Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) tarafından 9 Şubat 1994 tarihinde kurulunan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kuruluna (TMUDESK) verilmiştir. TMUDESK’in amacı; ulusal muhasebe ve denetim standartlarını uluslararası standartlarla uyumlu olarak saptamak ve yayınlamaktır. TMUDESK’in bu muhasebe standartlarını oluşturma görevi 15.12.1999 tarihinde ve 4487 sayılı kanun maddesinde yapılan değişiklikle Türkiye Muhasebe Standartları Kuruluna (TMSK) verilmiştir. En son olarak, 6335 sayılı kanunla TMSK yetkisini Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumuna (KAMUDESK) vermiştir.

---

³⁵⁸ Sevim, Çetinoğlu, Kurnaz, **a.y.**, s.3

³⁵⁹ Özkorkut, **a.g.e.**, s.214

TÜRMOB tarafından kurulan bir diğer kurum ise 22 Ocak 2003 tarihinde kurulan Türkiye Denetim Standartları Kuruludur. Kısa adıyla TÜDESK, 3568 sayılı serbest muhasebecilik, serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik kanununa göre meslek ruhsatı sahibi olan meslek elemanlarının denetim faaliyetleri ile başka kanunlarla verilen denetim işlemlerini disiplinli bir şekilde yürütür ve uluslararası denetim standartlarını saptar ve yayınlar³⁶⁰.

Türkiye hükümeti Uluslararası Para Fonu'na (IMF), 30.07.2002 tarihli niyet mektubuyla, SPK'nın Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nı (IFRS-International Financial Reporting Standards) uygulayacağı sözünü vermiştir. Söz konusu bu standart, doğrudan bağımsız dış denetim ile ilgili olmasa da Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na uyumu gerçekleştireceği için, bağımsız denetim içinde büyük önem taşımaktadır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının ülke çapında uygulamaya konması, mali tablolardaki tutarsızlıkları azaltacak, mali tabloların dikkatli olarak hazırlanmasına, şeffaf bir yapıya kavuşmasına ve bağımsız denetimin basit ve uygun bir şekilde yapılmasına olanak sağlayacak ayrıca mali tabloların hazırlanması boyutunda ülke çapında bir bütünlüğün sağlanması yapılan denetimin güvenilirliğini ve karşılaştırılabilirliğini kolaylaştıracaktır.

Aynı zamanda bu düzenlemelerle Türkiye Muhasebe standartları IFRS³⁶¹ ile özdeş hale gelmektedir ve IFRS'nin Türkiye'de uygulanması sağlanmaktadır. Böylece Türk uygulaması artık hem ayrıntılı olmakta hem de gelişme halindeki standartların hakimiyeti altına girerek bu alanda uluslararası toplumla ve piyasalarla bütünleşmiş olmaktadır. Türkiye Muhasebe Standartlarının IFRS'nin özdeşi olması zorunluluğu kısmen AB'nin 19/07/2002 tarihli ve 1606/2002 sayılı³⁶² tarihli Uluslararası Muhasebe Standartlarının Uygulanmasına İlişkin tüzüğünün gereğidir. Bu tüzüğün amacı Avrupa Birliğindeki ülkeler arasındaki uluslararası muhasebe standartlarının benimsenmesi ve uygulanmasıdır. Bu şekilde şirketler tarafından sunulan finansal

³⁶⁰ Sevim, Çetinoğlu, Kurnaz, a.y., s.3

³⁶¹ IFRS'nin açılımı Uluslararası Finansal Raporlama Standartları olup, amacı milletlerarası düzeyde muhasebe standartlarına bir düzen getirmektir. Söz konusu kurallar Avrupa Birliği dahil olmak üzere G20 ülkelerinin üçte ikisinden fazlası dahilinde uygulanır. Ayrıntılı bilgi için bkz: <http://www.ifrs.org/About-us/Pages/What-are-IFRS.aspx> Erişim tarihi: 18.04.2016

³⁶² Regulation No: 1606/2002, **Official Journal of the European Union**, 19.07.2002

bilgiler uyum sağlayacaktır ve yüksek düzeyde bir şeffaflık ve karşılaştırılabilirlik sağlanacaktır.

Bu amaçları gerçekleştirmek için öncelikle Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından IFRS'lerle tam uyumlu olarak çevrilen Türkiye Muhasebe Standartları (TMS), Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ve küçük ve orta ölçekli işletmeler için KOBİ Türkiye Finansal Raporlama Standartları (KOBİ/TFRS) resmi gazetede yayınlanmıştır ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) 15.11.2003 tarihli Seri:XI, No:25 sayılı Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ ve Seri:XI, No:27 sayılı Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Değişiklik Yapılmasına dair Tebliği yayınlamıştır. Bu Tebliğler Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile uyumu sağlamaktadır ve 01.01.2005'ten itibaren hisse senetleri borsada işlem gören şirketler, yatırım ortaklıkları, hisse senetleri borsada işlem görsün veya görmesin tüm aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ile bu şirketlerin bağlı ortaklığı, müşterek yönetime tabi ortaklığı ve iştiraki konumunda olan ve konsolidasyon kapsamı dışında tutulmamış olan şirketler için uygulanması zorunlu tutulmuştur.

6102 sayılı TTK'nın değiştirilmeden önceki halinde gerçek ve tüzel kişiler defter tutarken ve münferit ya da konsolide finansal tablolar düzenlerken TMS'ye uymak zorunda oldukları ifade edilmiştir³⁶³. Fakat 6335 sayılı kanunla TTK'da yapılan değişiklik uyarınca bu sistem tamamiyle değiştirilmiş, TMS'nin gerçek ve tüzel kişiler defter tutarken değil sadece finansal tablolar hazırlanırken uygulanacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla bu yönüyle yeni değişiklikle defterler TMS'ye göre tutulamayacaktır³⁶⁴.

---

³⁶³ Özkorkut, a.g.e., s.42

³⁶⁴ A.e.

B- DENETÇİ

1-SEÇİM, GÖREVDEN ALMA VE SÖZLEŞMENİN FESHİ

84/253 AET sayılı yönerge ile düzenlenmeyen denetçinin seçimi, görevden alınması ve sözleşmenin feshi 2006/43 AT sayılı yönergenin 35. maddesinde “ Yasal denetçilerin ve denetim firmalarının atanması” başlığı altında, 36. maddesinde “ Yasal denetçilerin ve denetim firmalarının görevden alınması ve istifası” başlığı altında düzenlenmiştir.

2006/43 AT sayılı yönerge 37. maddede; “1.Yasal denetçi veya denetim firması, denetlenen kuruluşun hissedarlarının veya üyelerinin genel kurulu tarafından atanır. 2. Üye devletler, yasal denetçilerin veya denetim firmalarının atanması için alternatif sistemlerin veya prosedürlerin kullanılmasına izin verebilir; ancak bunun için söz konusu alternatif sistem ve prosedürlerin yasal denetçinin veya denetim firmasının denetlenen kuruluşun idare organının yönetici üyelerinden veya yönetim organından bağımsızlığını sağlamak amacıyla tasarlanmış olması gerekir” şeklinde düzenleme yapılmıştır.

2006/43 AT sayılı yönergenin 38. maddesinde ise “ 1.Üye Devletler, yasal denetçilerin ancak geçerli gerekçelere dayalı olarak görevden alınabilmelerini sağlar; muhasebe uygulamaları veya denetim prosedürleri konusundaki fikir ayrılıkları bu konuda geçerli gerekçe olarak kabul edilmez. Üye Devletler, denetlenen kuruluşun ve yasal denetçinin veya denetim firmasının, görev sırasında görevden alınma veya istifa durumlarının kamu gözetiminden sorumlu yetkili mercilere bildirmelerini ve bunların gerekçelerini tatmin edici bir şekilde açıklamalarını sağlar” şeklinde düzenleme yapılmıştır.

2008/30 AT sayılı yönerge 2006/43 AT sayılı yönergenin 37. ve 38. maddelerini değiştirmemiştir. 2013/34 AB sayılı yönerge de aynı şekilde 2006/43 AT sayılı yönergenin 37. ve 38. maddelerini değiştirmemiştir.

6762 sayılı TTK madde 347’de düzenlenen hüküm uyarınca “Anonim şirketlerde, beşten fazla olmamak üzere bir veya daha çok murakıp bulunur. Birden çok olan murakıplar bir heyet teşkil ederler. Murakıplar, pay sahibi olan ve olmıyanlar arasından ilk defa bir yıl için kuruluş umumi heyeti ve sonradan en çok üç yıl için umumi heyet tarafından seçilirler. Murakıp bir ise, onun, birden çok ise, yarısından bir fazlasının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması lazımdır. Müddetleri biten murakıpların tekrar seçilmeleri caizdir. Murakıplar aynı zamanda idare meclisi azalıklarına seçilemeyecekleri gibi şirketin memuru dahi olamazlar. Vazifeleri biten idare meclisi azaları, umumi heyetçe ibra edilmedikçe murakıplığa seçilemezler” denilmektedir.

6102 sayılı TTK madde 399 uyarınca ise “(1) Denetçi, şirket genel kurulunca; topluluk denetçisi, ana şirketin genel kurulunca seçilir. Denetçinin, her faaliyet dönemi ve her hâlde görevini yerine getireceği faaliyet dönemi bitmeden seçilmesi şarttır. Seçimden sonra, yönetim kurulu, gecikmeksizin denetleme görevini hangi denetçiye verdiğini ticaret siciline tescil ettirir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile internet sitesinde ilan eder. (2) Denetçiden denetleme görevi, sadece dördüncü fıkırada öngörüldüğü şekilde ve başka bir denetçi atanmışsa geri alınabilir. (3) Konsolidasyona dâhil olan ana şirketin finansal tablolarını denetlemek için seçilen denetçi, başka bir denetçi seçilmediği takdirde, topluluk finansal tablolarının da denetçisi kabul edilir. (4) Şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi; a) Yönetim kurulunun, b) Sermayenin yüzde onunu, halka açık şirketlerde esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde beşini oluşturan pay sahiplerinin, istemi üzerine, ilgilileri ve seçilmiş denetçiyi dinleyerek, seçilmiş denetçinin şahsına ilişkin haklı bir sebebin gerektirmesi, özellikle de onun taraflı davrandığı yönünde bir kuşkunun varlığı hâlinde, başka bir denetçi atayabilir. (5) Görevden alma ve yeni denetçi atama davası, denetçinin seçiminin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren üç hafta içinde açılır. Azlığın bu davayı açabilmesi için, denetçinin seçimine genel kurulda karşı oy vermiş, karşı oyunu tutanağa geçirtmiş ve seçimin yapıldığı genel kurul toplantısı tarihinden itibaren geriye doğru en az üç aydan beri, şirketin pay sahibi sıfatını taşıyor olması şarttır (6) Faaliyet döneminin dördüncü

ayına kadar denetçi seçilememişse, denetçi, yönetim kurulunun, her yönetim kurulu üyesinin veya herhangi bir pay sahibinin istemi üzerine, dördüncü fıkrada gösterilen mahkemece atanır. Aynı hüküm, seçilen denetçinin görevi red veya sözleşmeyi feshetmesi, görevlendirme kararının iptal olunması, butlanı veya denetçinin kanuni sebeplerle veya diğer herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi veya görevini yapmaktan engellenmesi hâllerinde de uygulanır. Mahkemenin kararı kesindir (7) Denetçinin mahkeme tarafından atanması durumunda, emsal dikkate alınarak, ücreti ile muhtemel giderler için mahkeme veznesine yatırılması gereken ön ödeme mahkemece belirlenir. Bunlara üç iş günü içinde itiraz edilebilir. Mahkeme kararı kesindir.(8) Denetçi denetleme sözleşmesini, sadece haklı bir sebep varsa veya kendisine karşı görevden alınma davası açılmışsa feshedebilir. Görüş yazısının içeriğine ilişkin fikir ayrılıkları ile denetlemenin şirketçe sınırlandırılmış olması veya görüş yazısı vermekten kaçınma haklı sebep sayılamaz. Denetçinin sözleşmeyi feshi yazılı ve gerekçeli olmalıdır. Denetçi fesih tarihine kadar elde ettiği sonuçları genel kurula sunmakla yükümlüdür; bu sonuçlar 402 nci maddeye uygun bir rapor hâline getirilerek genel kurula verilir.(9) Denetçi altıncı fıkra hükmüne göre fesih ihbarında bulunduğu takdirde, yönetim kurulu hemen, geçici bir denetçi seçer ve fesih ihbarını genel kurulun bilgisine, seçtiği denetçiyi de aynı kurulun onayına sunar” denilmektedir.

Denetçinin seçimi ve görevden alınması esas olarak genel kurulun devredilemez yetkilerindedir fakat bu yetkinin bazen yönetim kuruluna bazen de mahkemeye verildiği istisnai durumlarda mevcuttur³⁶⁵.

2006/43 AT sayılı yönergede ise üye devletlerin yasal denetçilerin veya denetim firmalarının atanması için alternatif sistemlerin veya prosedürlerin kullanılmasına izin vereceği ifade edilmekle beraber karar üye devletlere bırakılmıştır. Fakat burada önemli olan husus yasal denetçinin ya da denetim firmasının denetlenen kuruluşun yönetim organından bağımsız olmasını sağlamaktır.

---

³⁶⁵ Pulaşlı, a.g.e., s.474

Denetçinin mahkeme tarafından seçilmesi bazı sebeplerin varlığı halinde mümkün olabilmektedir. Bu sebepler; haklı sebebin varlığı özellikle bağımsızlık ve tarafsızlığı bozan bir nedenin varlığı, faaliyet döneminin dördüncü ayına kadar denetçi seçilememesi, seçilen denetçinin görevi reddetmesi veya sözleşmeyi feshetmesi, genel kurulun görevlendirme kararının iptal olunması veya butlanı ve denetçinin kanuni sebepler ile görevini yerine getirememesi veya görevini yapmaktan engellenmesidir³⁶⁶.

Söz konusu kanun maddesine göre denetçinin görevden alınması; yönetim kurulunun veya duruma göre sermayenin yüzde onunu, halka açık şirketlerde esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde beşini oluşturan pay sahiplerinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, ilgilileri ve seçilmiş denetçiyi dinleyerek, seçilmiş denetçinin şahsına ilişkin haklı bir sebebin gerektirmesi özellikle de onun taraflı davrandığı yönünde bir kuşkunun varlığı halinde meydana gelir. Aynı zamanda denetçinin görevden alınabilmesi için yerine yeni bir denetçinin atanmış olması gerekir. Başka bir deyişle mahkemece yeni bir denetçi atandıktan sonra ancak görevdeki denetçinin sözleşmesi feshedilerek azledilebilir. Denetçinin görevden alınmasındaki haklı durum denetçinin bağımsızlığına ve tarafsızlığına gölge düşürecek şekilde davranmasıdır.

2006/43 AT sayılı yönerge, üye devletlerin yasal denetçileri ancak geçerli gerekçelere dayalı olarak görevden alabileceğini söylemekle beraber bu konuda ayrıntılı bir düzenleme yapmamıştır.

Denetçinin görevden çekilmesi ve görevi reddetmesi de anılan kanun maddesinde düzenlenmektedir. Denetçi denetleme sözleşmesini haklı sebebe dayanarak, gerekçeli olarak ve yazılı bir biçimde feshedebilir. Yukarıdaki şartları taşımayan bir fesih beyanı geçerli olmaz³⁶⁷. Kanunkoyucu nelerin haklı sebepler olduğu saymazken nelerin haklı sebep oluşturmayacağını saymıştır. Haklı sebep olamayacak durumlar; Görüş yazısının içeriğine ilişkin fikir ayrılıkları ile denetlemenin şirketçe sınırlandırılmış olması veya görüş yazısı vermekten kaçınma

³⁶⁶ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.476; Tekinalp, **a.g.e.**, s.486

³⁶⁷ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.479

halleridir. Denetçi aynı zamanda kendisine karşı anonim şirket tarafından görevden alınma davası açılmışsa, denetleme sözleşmesini feshedebilir ve karşı dava şeklinde fesih davası açabilir³⁶⁸.

Denetçi aynı zamanda genel kurul tarafından seçildiğinden görevi kabul etmeyebilir ve sözleşmeyi feshedebilir. Bu durumda yönetim kurulu yeni denetçi atanması için asliye ticaret mahkemesine başvurur.

2- DENETÇİ OLABİLECEKLER

84/253 AET sayılı yönergede kanuni denetimlerin ancak onaylı kişiler tarafından yapılabileceği ve üye ülkelerdeki otoritelerin şu kişileri onaylayacağı ifade edilmektedir; 84/253 AET sayılı yönerge 2. madde³⁶⁹ uyarınca; “a) Madde 3 ile 9 arasındaki koşulları sağlayan gerçek kişiler b) Aşağıdaki koşulları taşıyan denetçilerin şirketleri; i- madde 3 ile 19 arasındaki koşulları taşıyan ve denetçilerin şirketleri adına madde 1’ deki dökümanların kanuni denetimini yapan gerçek kişiler ii-oy haklarının büyük çoğunluğuna sahip gerçek kişiler ya da firmaların denetçileri tarafından madde 3 ile 10 arasındaki koşulları, 11. Maddenin 1. Fıkrası hariç, taşınalıdır. iii- denetçilerin şirketlerinin idari veya yönetim üyelerinin çoğunluğu 3.madde ile 19. madde arasındaki koşulları taşıyan gerçek kişilerden ya da denetçi şirketlerinden oluşur denilmektedir.

84/253 AET sayılı yönergenin 3 ile 19. maddeleri arasında denetçilerin özelliklerine yer verilmiştir. 3. madde uyarınca üye devletlerin sadece üye ülke kanunlarına uygunsuz herhangi bir faaliyet yapmayan iyi itibara sahip kişileri denetçi olarak atayacakları ifade edilmiştir. 84/253 AET sayılı yönergeyi yürürlükten kaldıran 2006/43 AT sayılı yönergenin 4. maddesi³⁷⁰ uyarınca da bir üye devletin yetkili mercilerinin, sadece iyi itibara sahip kişilere veya firmalara onay verebileceği ifade

³⁶⁸ Tekinalp, a.g.e., s.488

³⁶⁹ Directive 84/253 EEC, **Official Journal**, L126, 10.04.1984, s.3 metinden çevrilmiştir

³⁷⁰ Directive 2006/43 EC, **Official Journal**, L157/87, 9.06.2006, s.11 Türkçesi için bkz: www.dt-audit.com/.../AB%20Denetim%20Yönergei_Tadil%202008

edilmiştir. 2008/30 AT sayılı yönerge 2006/43 AT sayılı yönergenin 4. maddesini değiştirmemiştir. 2013/34 AB sayılı yönerge de aynı şekilde 2006/43 AT sayılı yönergenin 4. maddesini değiştirmemiştir

84/253 AET sayılı yönergenin 4. maddesi uyarınca da yönergenin 1. maddesindeki dokümanların kanuni denetimini yapmak üzere onaylanan gerçek kişi denetçinin üniversite giriş seviyesine ulaştıktan sonra teorik bir bilgilendirme kursunu bitireceği daha sonra uygulama yapacağı ve üniversitenin yeterlilik sınavını geçeceği ifade edilmekle beraber 1988 yılında Avrupa Birliğine üye ülkelerle alınan ortak bir kararla, yukarıda belirtilen “finansal raporların yasal denetimini yürütmek için gerçek kişilerin en az üniversiteye giriş düzeyine (lise mezunu) sahip olmaları gerekir” ibaresi, “meslek mensubu olacak kişilerin, muhasebe alanında yüksek öğretim diplomasına sahip olmaları gerekir” şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Zira 2006/43 AT sayılı yönergenin 6 .maddesinde eğitim ile ilgili nitelikler kısmında “Madde 11 hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir gerçek kişinin yasal denetçi olarak onaylanabilmesi için bir üniversite veya dengi öğretim kurumunda teorik ders almış olması, uygulamalı eğitimden geçmiş olması ve ilgili üye devlet tarafından düzenlenen veya tanınan, üniversite bitirme sınavı veya eşdeğeri seviyesinde mesleki yeterlilik sınavını geçmiş olması gerekir” denilmektedir. 2008/30 AT sayılı yönerge 2006/43 AT sayılı yönergenin 6. maddesini değiştirmemiştir. 2013/34 AB sayılı yönerge de aynı şekilde 2006/43 AT sayılı yönergenin 6. maddesini değiştirmemiştir.

84/253 AET sayılı yönergenin 5. maddesinde “Profesyonel yeterlilik sınavı³⁷¹ kanuni denetim konusuyla bağlantılı derslerin teorik bilgisinden ve bu bilginin pratiğe

---

³⁷¹ 84/253 AET sayılı yönergenin 6. maddesinde “Sınavın teorik bilgiyi içeren kısmı özellikle aşağıdaki konuları kapsamalıdır; Finansal raporlar analizi ve yorumu, Genel muhasebe, Konsolide tablolar, Maliyet ve yönetim muhasebesi, İç denetim, Finansal raporların hazırlanması ile ilgili standartlar ve bilanço kalemlerini değerlendirme yöntemleri ile kar ve zararın hesaplanması yöntemleri, Yasal denetime ilişkin hukuki ve mesleki standartlar, Şirketler kanunu, İcra ve iflas kanunu, Vergi mevzuatı, Medeni kanun ve ticaret kanunu, Sosyal güvenlik kanunu ve iş kanunu, Bilgi ve bilgisayar sistemleri, Matematik ve istatistik, Finansal yönetimle ilgili temel ilkelerdir” ifade edilmektedir. 2006/43 AT sayılı yönerge 8. Maddesinde ise “Teorik bilgi testi (a) genel muhasebe teorisi ve ilkeleri, (b) yıllık ve konsolide hesapların hazırlanması ile ilgili yasak zorunluluklar ve standartlar, (c) uluslararası muhasebe standartları, (d)finansal analiz, (e)maliyet ve yönetim muhasebesi,(f) risk yönetimi ve iç kontrol, (g)denetim ile ilgili beceriler ve mesleki beceriler, (h) yasal denetim ve yasal denetçilerle ilgili yasal yükümlülükler ve mesleki standartlar, (i)uluslararası denetim standartları, (j) mesleki etik kuralları ve bağımsızlık. 2.Teorik bilgi testi aynı zamanda denetimle ilgili aşağıdaki konuları da kapsayacaktır: (a)şirketler hukuku ve şirket yönetimi, (b)iflas hukuku ve benzer prosedürler, (c)vergi hukuku,

dökülme becerisinden oluşur” denilmektedir. 2006/43 AET sayılı yönergenin 7. maddesinde ise “Madde 6’da belirtilen mesleki yeterlilik sınavı yasal denetim ile ilgili konulardaki gerekli teorik bilgi seviyesinin ve bu bilgileri uygulamaya koyma yeteneğinin seviyesinin ölçülmesini garanti edecektir. Bu sınavın en azından bir bölümünün yazılı olması gerekir” denilmektedir. 2008/30 AT sayılı yönerge 2006/43 AT sayılı yönergenin 7.maddesini değiştirmemiştir. 2013/34 AB sayılı yönerge de aynı şekilde 2006/43 AT sayılı yönergenin 7. maddesini değiştirmemiştir.

Muafiyet konusunda ise 84/253 AET sayılı yönerge 7. Maddeye göre “Üye ülkeler, yeterlilik sınavının içerdiği konuların bir ya da daha fazlası için üniversite lisans derecesine sahip kişileri yazılı teorik bilgi sınavının ilgili konularından muaf tutabilirler. Eğer bir kişi üniversite lisans derecesine sahip olmanın yanı sıra devletçe düzenlenen pratik kurslardan geçerek diploma almış ise üye ülke bu kişiyi pratik sınavdan muaf tutabilir” denilmektedir.

2006/43 AT sayılı yönerge madde 9’da ise benzer bir düzenleme yapılarak “1-Madde 7 ve 8 hükümlerinden derogasyon yoluyla, bir üye devlet madde 8’de belirtilen konulardan birinde veya bir kaçında üniversite sınavını veya eşdeğer bir sınavı geçmiş bir kişinin veya Madde 8’de belirtilen konulardan birinde veya birkaçında üniversite veya eşdeğer eğitimi tamamlamış bir kişinin, kazanmış veya tamamlamış olduğu alanlarla ilgili teorik bilgi sınavından muaf tutulmasını öngörebilir. 2-Madde 7 hükümlerinden derogasyon yoluyla, bir üye devlet madde 8’de belirtilen konulardan birinde veya birkaçında üniversite veya eşdeğer eğitimi

---

(d)medeni hukuk ve ticaret hukuku, (e)sosyal güvenlik hukuku ve istihdam hukuku, (f)bilgi teknolojisi ve bilgisayar sistemleri, (g) işletme, genel ve maliye ekonomisi (h)matematik ve istatistik, (i)şirketlerin finansal yönetimi ile ilgili temel ilkelerden oluşur. 3-Komisyon, Madde 48(2)’de belirtilen prosedüre uygun olarak birinci fıkrada belirtilen teorik bilgi testinde yer alacak konuların listesini değiştirebilir. Komisyon bu uygulama önlemlerini alırken denetim ve denetim mesleğinde meydana gelen gelişmeleri dikkate alır” şeklinde ifade edilmiştir. 2008/30 AT sayılı yönerge 2006/43 AT sayılı yönergenin 8.Maddesini değiştirmiştir. 8.maddenin 3. paragrafında yer alan 48(2)’de belirtilen prosedürün ibaresini silinip şu paragraf eklenmiştir, “ Bu yönergenin önemli olmayan noktalarını değiştirirken madde 48a da belirtilen düzenleyici prosedür incelenecektir” denilmiştir. 2013/34 AB sayılı yönerge ise 2006/43 AT sayılı yönergenin 8. Maddesini değiştirmemiştir.

tamamlamış bir kişinin, ilgili Devlet tarafından tanınan bir diploma yoluyla bu alanlarda uygulamalı eğitim aldığını kanıtlaması halinde bu alanlardaki bilgisini uygulamaya aktarabilme becerisine yönelik testten muaf tutulabileceğini öngörebilir” denilmektedir.

2008/30 AT sayılı yönerge 2006/43 AT sayılı yönergenin 9.maddesini değiştirmemiştir. 2013/34 AB sayılı yönerge de aynı şekilde 2006/43 AT sayılı yönergenin 9. maddesini değiştirmemiştir.

84/253 AET sayılı yönergenin 8. maddesine göre “Teorik bilgiyi pratiğe uygulayabilme sınavına başvuran adayın, diğer koşullar yanında finansal raporların, konsolide hesapların veya benzeri raporların denetiminde en az üç yıllık pratik eğitimini tamamlaması gerekir. Bu üç yılın en az iki yılı üye ülkenin veya diğer ülke kanunlarının yetkili kıldığı kişilerin refakatinde çalışarak geçirilmiş olması gerekir” denilmektedir. 2006/43 AT sayılı yönergenin 10. maddesinde ise bu duruma benzer bir düzenleme olarak “Teorik bilgilerin uygulamaya aktarılabilmesini sağlamak için, ki sınavda buna yönelik bir test yer almaktadır, eğitimi alan kişinin yıllık hesapların, konsolide hesapların ve diğer benzeri mali tabloların denetimi gibi konularda asgari üç yıllık uygulamalı eğitim alması gerekir. Bu uygulamalı eğitimin en az üçte ikisi herhangi bir üye devletteki bir yasal denetçi veya denetim firmasının yanında tamamlanacaktır. 2.Üye devletler bu eğitimin uygulamalı eğitim verebilme konusunda yeterli garanti verebilecek kişilerce verilmesini sağlar” denilmektedir.

2008/30 AT sayılı yönerge 2006/43 AT sayılı yönergenin 10.maddesini değiştirmemiştir. 2013/34 AB sayılı yönerge de aynı şekilde 2006/43 AT sayılı yönergenin 10. maddesini değiştirmemiştir

84/253 AET sayılı yönergenin 9. maddesine göre “Muhasebe, finans ve hukuk alanlarında yeterli deneyim kazanmaya yetecek 15 yıllık mesleki deneyime sahip ve üç yıllık pratik eğitimden geçip mesleki yeterlik sınavını vermiş veya bu alanlarda 7 yıllık mesleki deneyime sahip üç yıllık pratik eğitimden geçip mesleki yeterlik sınavını başarmış kişilere diğer aranan niteliklere sahip olmasalar dahi denetim yapma izni verilebilmektedir. Ancak pratik eğitimin devletçe düzenlenmiş bir program dahilinde yapılmış olması şarttır” denilmektedir.

2006/43 AT sayılı yönerge madde 11’de ise “Üye Devletler, Madde 6’da belirtilen koşulları karşılayamayan bir kişiyi aşağıdaki durumlardan birini sağlamaları kaydıyla yasal denetçi olarak onaylayabilir: (a) 15 yıl boyunca maliye, hukuk ve muhasebe alanlarında yeterli deneyime sahip olmasını sağlamış olan mesleki faaliyetlerde bulunması ve madde 7’de belirtilen mesleki yeterlilik sınavını geçmiş olması veya (b) yedi yıl boyunca bu alanlarda mesleki faaliyetlerde bulunması ve ilave olarak madde 10’da belirtilen uygulamalı eğitimi alarak madde 7’de belirtilen mesleki yeterlilik sınavını geçmiş olması” gerekir denilmektedir.

2008/30 AT sayılı yönerge 2006/43 AT sayılı yönergenin 11.maddesini değiştirmemiştir. 2013/34 AB sayılı yönerge de aynı şekilde 2006/43 AT sayılı yönergenin 11. maddesini değiştirmemiştir.

84/253 AET sayılı yönerge 10. maddeye göre “Üye ülkeler 15 ve 7 yıllık mesleki faaliyet süresinden teorik eğitim sürelerini indirebilirler. Teorik eğitim bir yıldan az olamaz ve mesleki faaliyet süresini 4 yıla kadar kısaltabilir. Mesleki faaliyet ve pratik eğitim süresi toplamı istenilen teorik ve pratik eğitim programı süresinden daha az olamaz” denilmektedir. 2006/43 AT sayılı yönerge 12. maddeye göre “1-Üye devletler, madde 8’de belirtilen alanlardaki teorik eğitim süresinin, bu eğitimin ilgili Devlette tanınan bir sınavla kanıtlanması koşuluyla, madde 11’de belirtilen mesleki faaliyet süresine sayılabileceğini hüküm altına alabilir. Bu eğitimin süresinin bir yıldan az olmaması ve mesleki faaliyet süresini dört yıldan fazla düşürmemesi gerekir. 2. Mesleki faaliyetin ve uygulamalı eğitimin süresi, madde 10’da zorunlu kılınan teorik eğitim ve uygulamalı eğitimin süresinden daha az olamaz” denilmektedir.

2008/30 AT sayılı yönerge 2006/43 AT sayılı yönergenin 12. maddesini değiştirmemiştir. 2013/34 AB sayılı yönerge de aynı şekilde 2006/43 AT sayılı yönergenin 12. maddesini değiştirmemiştir

84/253 AET sayılı yönergede düzenlenmeyen sürekli eğitim konusu 2006/43 AT sayılı yönerge madde 13’te düzenlenmiş “Üye Devletler, yeterli teorik bilginin, mesleki becerilerin ve değerlerin korunmasını teminen yasal denetçilerin sürekli eğitim programlarına tabi olmasını ve bu yükümlülüğün gereklerini yerine

getirmeyenlerin madde 30'da belirtilen uygun yaptırımlara tabi tutulmasını sağlar” şeklinde yer almıştır.

2008/30 AT sayılı yönerge 2006/43 AT sayılı yönergenin 13.maddesini değiştirmemiştir. 2013/34 AB sayılı yönerge de aynı şekilde 2006/43 AT sayılı yönergenin 13. maddesini değiştirmemiştir

84/253 AET sayılı yönergenin 11. maddesi uyarınca üye ülke otoritelerinin diğer devletlerde eğitim görmüş ve yetkinlik kazanmış kişileri onaylaması için iki koşul gereklidir. Birinci koşul sözkonusu yönerge uyarınca üye ülke kanunlarına göre yetkinliklerinin denk olması ikinci koşul ise kanuni denetim için gerekli üye ülke kanunları hususunda hukuki bilgiye sahip olmalarını kanıtlamaları gereklidir. 2006/43 AT sayılı yönerge madde 14'te ise “Üye Devletlerin yetkili mercileri başka üye devletlerde onaylanmış yasal denetçilerin onaylanmasına yönelik prosedürleri belirler. Bu prosedürler, 89/48/EEC sayılı Konsey Yönergesinin³⁷² 4. maddesine göre yeterlik testini başarılı olarak geçme yükümlülüğünden öteye geçemezler. İlgili üye devlette geçerli dil kurallarına göre izin verilen dillerden birinde düzenlenecek bu yeterlik testi, yasal denetçinin sadece o üye devletin yasal denetim ile ilgili kanun ve yönetmelikleri hakkındaki bilgisinin yeterliliğini ölçmeye yönelik olur” şeklinde bir ifade vardır.

2008/30 AT sayılı yönerge 2006/43 AT sayılı yönergenin 14.maddesini değiştirmemiştir. 2013/34 AB sayılı yönerge de aynı şekilde 2006/43 AT sayılı yönergenin 14. maddesini değiştirmemiştir.

Ayrıca 84/253 AET sayılı yönerge 23. ve 27. maddeleri arasında finansal raporların yasal denetimi ile bağdaşmayan bir faaliyeti yürütmeyen ve iyi davranış sahibi kişilere yetki verilmesini öngörmüştür. Ancak finansal raporların yasal denetimi ile bağdaşmayan faaliyetlerden bahsedilmemiştir. Bu konuda üye ülkelerin, yetki verilen kişilerin denetimi mesleki dürüstlikle yürütmesi için düzenlemeler yapmasını denetim için yetkili olanlar denetim isteyenden bağımsız değilse denetimin yürütülmemesi için düzenlemeler yapılması yönergede öngörülmektedir.

---

³⁷²Directive 89/48 EEC, **Official Journal**, 21.12.1988 repelad and replaced by Directive 2005/36 EC, 20.10.2007

6762 sayılı TTK'da bulunmayan fakat 6102 sayılı TTK madde 400'de bulunan denetçi olabilecekler maddesi “(1) Denetçi, bağımsız denetim yapmak üzere, 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre ruhsat almış yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen kişiler ve/veya ortakları bu kişilerden oluşan sermaye şirketi olabilir. Aşağıdaki hâllerden birinin varlığında, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir ve/veya sermaye şirketi ve bunların ortaklarından biri ve bunların ortaklarının yanında çalışan veya bu cümlede anılan kişilerin mesleği birlikte yaptıkları kişi veya kişiler, ilgili şirkette denetçi olamaz. Şöyle ki, önceki cümlede sayılanlardan biri; a) Denetlenecek şirkette pay sahibiyse, b) Denetlenecek şirketin yöneticisi veya çalışanıysa veya denetçi olarak atanmasından önceki üç yıl içinde bu sıfatı taşımışsa, c) Denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir ticari işletmenin kanuni temsilcisi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi veya sahibiyse ya da bunlarda yüzde yirmiden fazla paya sahipse yahut denetlenecek şirketin yönetim kurulu üyesinin veya bir yöneticisinin alt veya üst soyundan biri, eşi veya üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımsıysa, d) Denetlenecek şirketle bağlantı hâlinde bulunan veya böyle bir şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip olan bir işletmede çalışıyorsa veya denetçisi olacağı şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip bir gerçek kişinin yanında herhangi bir şekilde hizmet veriyorsa, e) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının düzenlenmesinde denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunmuşsa, f) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının çıkarılmasında denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunduğu için (e) bendine göre denetçi olamayacak gerçek veya tüzel kişinin veya onun ortaklarından birinin kanuni temsilcisi, temsilcisi, çalışanı, yönetim kurulu üyesi, ortağı, sahibi ya da gerçek kişi olarak bizzat kendisi ise, g) (a) ilâ (f) bentlerinde yer alan şartları taşıdığı için denetçi olamayan bir denetçinin nezdinde çalışıyorsa, h) Son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin meslekî faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona yüzde yirmiden fazla pay ile iştirak etmiş bulunan

şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde etmişse ve bunu cari yılda da elde etmesi bekleniyorsa, denetçi olamaz. (2) On yıl içinde aynı şirket için toplam yedi yıl denetçi olarak seçilen denetçi üç yıl geçmedikçe denetçi olarak yeniden seçilemez. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve bu fıkra da belirtilen süreleri kısaltmaya yetkilidir. (3) Denetçi, denetleme yaptığı şirkete, vergi danışmanlığı ve vergi denetimi dışında, danışmanlık veya hizmet veremez, bunu bir yavru şirketi aracılığıyla yapamaz. (4) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibariyle, 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre yeminli mali müşavirlik hakkını kazanmış olan meslek mensupları ile mülga 3143 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre ticaret şirketleri nezdinde denetim yetkisine en az on yıldır sahip olanlar, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca öngörülen eğitimi tamamlamış olmaları halinde sınav veya başkaca bir şart aranmaksızın bağımsız denetçi olarak yetkilendirilir” şeklindedir.

Yukarıda belirtilen maddede kimlerin denetçi olabileceği ifade edilmiştir. Bu maddeye göre; denetçi; 3568 sayılı kanuna göre ruhsat almış bir yeminli mali müşavir , serbest muhasebeci mali müşavir veya KAMUDESK tarafından yetkilendirilmiş, gerçek kişi meslek mensubunun yanısıra ortakları sözkonusu meslek mensubu olan bir sermaye şirketi olabilir³⁷³. TEKİNALP tüzel kişi denetçinin sermaye ortaklığı olmasını eleştirmiş gerekçesini ise tüzel kişi denetçinin tüm dünyada meslek ortaklığı olduğunu sermaye ortaklığı olmasının düşünülemeyeceği olarak açıklamıştır³⁷⁴.

Denetçiliğin temel ilkesi denetçinin bağımsız ve tarafsız olmasıdır. Kanunda bu bağımsızlık ve tarafsızlığa engel oluşturacak durumlar sayılmıştır. Bu durumlar; denetlenecek şirkette pay sahibiyse, denetlenecek şirketin yöneticisi veya çalışanıysa veya denetçi olarak atanmasından önceki üç yıl içinde bu sıfatı taşımışsa, denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir

³⁷³ Özkorkut, a.g.e., s.223

³⁷⁴ Tekinalp, a.g.e., s.481

ticari işletmenin kanuni temsilcisi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi veya sahibiyse ya da bunlarda yüzde yirmiden fazla paya sahipse yahut denetlenecek şirketin yönetim kurulu üyesinin veya bir yöneticisinin alt veya üst soyundan biri, eşi veya üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısmıysa, denetlenecek şirketle bağlantı hâlinde bulunan veya böyle bir şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip olan bir işletmede çalışıyorsa veya denetçisi olacağı şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip bir gerçek kişinin yanında herhangi bir şekilde hizmet veriyorsa, denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının düzenlenmesinde denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunmuşsa, Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının çıkarılmasında denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunduğu için (e) bendine göre denetçi olamayacak gerçek veya tüzel kişinin veya onun ortaklarından birinin kanuni temsilcisi, temsilcisi, çalışanı, yönetim kurulu üyesi, ortağı, sahibi ya da gerçek kişi olarak bizzat kendisi ise, (a) ilâ (f) bentlerinde yer alan şartları taşıdığı için denetçi olamayan bir denetçinin nezdinde çalışıyorsa, son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin meslekî faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona yüzde yirmiden fazla pay ile iştirak etmiş bulunan şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde etmişse ve bunu cari yılda da elde etmesinin beklendiği hallerdir.

Denetçilik müessesesinde bir de ara verme durumu düzenlenmiştir. Bu durum uyarınca, on yıl içinde aynı şirket için toplam yedi yıl denetçi olarak seçilen denetçi üç yıl geçmedikçe denetçi olarak yeniden seçilemez ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve bu fıkra da belirtilen süreleri kısaltmaya yetkilidir. Aynı zamanda denetçi, denetleme yaptığı şirkete, vergi danışmanlığı ve vergi denetimi dışında, danışmanlık veya hizmet veremez, bunu bir yavru şirketi aracılığıyla yapamaz.

C- DENETİM RAPORU

84/253 AET sayılı yönergede düzenlenmeyen denetim raporu konusu 2006/43 sayılı yönerge ile düzenlenmiştir. 2006/43 AT sayılı yönerge 28. maddede denetim raporu “1-Yasal denetim bir denetim firması tarafından gerçekleştirildiği durumlarda, denetim raporu en azından yasal denetimi denetim firması adına gerçekleştiren yasal denetçi(ler) tarafından imzalanır. İstisnai durumlarda, herhangi bir şahsın kişisel güvenliğine dönük yakın ve ciddi bir tehdide yol açabileceği durumlarda bu imzanın kamuya açıklanmasına gerek olmadığına hükmedebilir. Her halükarda, ilgili kişinin veya kişilerin isimleri ilgili yetkili merciye bildirilir. 2. 78/660 AET sayılı yönergenin madde 51a(1) hükümlerine rağmen, komisyon madde 26(1) hükümleri uyarınca ortak bir standart denetim raporu kabul etmemişse, komisyon kamunun denetim fonksiyonuna olan güvenini arttırmak için madde 48(2)’de belirtilen procedure uygun olarak, onaylanmış uluslararası muhasebe standartlarına göre hazırlanmış yıllık ve konsolide hesaplar için ortak bir standart denetim raporu belirleyebilir” şeklindedir.

2008/30 AT sayılı yönerge ile 28. maddenin 2. fıkrası değiştirilmiş; “Madde 48(2)’de belirtilen prosedüre uygun olarak ifadesi kaldırılmış yerine “Bu yönergenin önemli olmayan noktalarını değiştirirken madde 48(2a) da belirtilen düzenleyici prosedür incelenecektir” getirilmiştir.

2013/34 AB sayılı yönerge 28. maddeyi tamamen değiştirmiştir. Yeni düzenlenen 28. madde şu şekildedir: “1-Denetim raporu aşağıdakileri içerecektir; a- finansal tabloları ve finansal raporlama çerçevesini açıklayan bir giriş b- muhasebe standartlarını tanımlayan kanuni denetimin kapsamı c- yasal denetmenin görüşünü açıklayan denetim görüşü, bu görüşte; i- yıllık finansal tabloların finansal raporlama çerçevesine göre dürüst resim ilkesi çerçevesinde olup olmadığı; ii- uygulanabildiği yerde yıllık finansal tabloların denetim yükümlülükleriyle uyumlu olup olmadığı açıklanır. Eğer yasal denetmen denetim görüşünü açıklayamazsa raporda görüşten feragat açıklanır d- yasal denetmenin referans gösterdiği noktalar e- 2013/34 AB sayılı yönergenin 34. Maddesinin 1. Fıkrasının ikinci bendinde belirtilen görüşlerdir 2- Denetim raporu denetmen tarafından imzalanıp, tarihi konacaktır. Bir denetim firması

yasal denetimi yürütüyorsa denetim raporunda denetim firması adına denetim faaliyetini yöneten denetmenlerin imzası bulunmalıdır. Bazı özel durumlarda üye ülkeler bu imzaların kamuya açıklanması durumunda kişilerin güvenliklerine önemli bir tehdit bulunması halinde kamuya açıklanmamasını sağlarlar. Ancak her durumda müdahil kişilerin isimleri konuyla ilgili yetkin otoritelerce bilinir. 3- Konsolide finansal tablolar hakkındaki denetim raporu 1. ve 2. paragraflarda belirtilen yükümlülükler uygun olmalıdır. İdari rapor ve finansal tabloların 1. paragrafın e bendi uyarınca tutarlı olmasının rapor haline getirilmesi durumunda, yasal denetmen yada denetim firması konsolide finansal tabloları ve konsolide idari raporları da gözönüne alır. Ana şirketin yıllık finansal tabloları konsolide finansal tablolara ekliyse, bu madde uyarınca gerekli olan denetim raporu birleştirilecektir” şeklindedir.

6102 sayılı TTK madde 402’ de belirtilen denetim raporu “(1) Denetçi, yapılan denetimin türü, kapsamı, niteliği ve sonuçları hakkında, gereken açıklıkta, anlaşılır, basit bir dille yazılmış ve geçmiş yıllar karşılaştırmalı olarak hazırlanmış, finansal tabloları konu alan bir rapor düzenler. (2) Bundan başka ayrı bir rapor hâlinde, yönetim kurulunun, şirketin veya topluluğun durumu hakkındaki yıllık faaliyet raporunda yer alan irdelemeleri, denetçi tarafından, finansal tablolar ile tutarlılığı ve gerçeğe uygunluğu açısından değerlendirilir. (3) Denetçi, değerlendirme yaparken şirketin, denetliyorsa ana şirket ile topluluğun finansal tablolarını esas alır. Raporunda öncelikle, şirketin ve topluluğun finansal durumuna dair yönetim kurulunun değerlendirmesi hakkında görüş açıklanır. Bu görüşte, özellikle şirketin ve ana şirketin finansal tablolarının denetimi bağlamında, şirketin ve topluluğun varlığını sürdürdürebilmesine ve gelecekteki gelişmesine ilişkin analiz yanında, şirket yönetim kurulunun raporu ile topluluk yıllık faaliyet raporu bu belgelerin verdiği olanak ölçüsünde şirketin finansal durumu irdelenir. (4) Denetim raporunun esas bölümünde; a) Defter tutma düzeninin, finansal tabloların ve topluluk finansal tablolarının, kanun ile esas sözleşmenin finansal raporlamaya ilişkin hükümlerine uygun olup olmadığı, b) Yönetim kurulunun denetçi tarafından denetim kapsamında istenen açıklamaları yapıp yapmadığı ve belgeleri verip vermediği, açıkça ifade edilir. (5) Ayrıca, finansal tablolar ile bunların dayanağı olan defterlerin; a) Öngörülen hesap planına uygun tutulup tutulmadığı, b) Türkiye Muhasebe Standartları

çerçevesinde, şirketin malvarlığı, finansal ve kârlılık durumunun resmini gerçeğe uygun olarak ve dürüst bir şekilde yansıtıp yansıtmadığı, belirtilir. (6) Denetim çerçevesinde, 398 inci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca bir değerlendirme yapılmışsa, bunun sonucu ayrı bir raporda gösterilir. (7) Denetçi, raporunu imzalar ve yönetim kuruluna sunar” şeklindedir.

Denetim raporunun içeriği; denetimin türü, kapsamı, niteliği ve sonuçları hakkındadır. Denetim raporunda açık, anlaşılır bir şekilde yazılmış, bir önceki yılla karşılaştırılmış finansal tablolar yer alır. Denetim raporunda ayrıca KAMUDESK tarafından yayınlanan uluslararası denetim standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarının uygulanmasına ilişkin yanlışların olup olmadığı ve şirketin devamlılığı hususunda saptanan belirsizlikler ve şirketin sürekliliğini zor duruma sokabilecek veriler açıklanır³⁷⁵.

Denetim raporunun esas kısmında; defter tutma düzeninin, finansal tabloların ve topluluk finansal tablolarının, kanun ile esas sözleşmenin finansal raporlamaya ilişkin hükümlerine uygun olup olmadığı, yönetim kurulunun denetçi tarafından denetim kapsamında istenen açıklamaları yapıp yapmadığı ve belgeleri verip vermediği, açıkça ifade edilir. Ayrıca, finansal tablolar ile bunların dayanağı olan defterlerin; öngörülen hesap planına uygun tutulup tutulmadığı, Türkiye Muhasebe Standartları çerçevesinde, şirketin malvarlığı, finansal ve kârlılık durumunun resmini gerçeğe uygun olarak ve dürüst bir şekilde yansıtıp yansıtmadığı, ifade edilir.

84/253 AET ve 2006/43 AT sayılı yönergelerde düzenlenmemiş olup, 2013/34 AB sayılı yönergenin değiştirilen 28. maddesinde ifade edilen görüş yazıları konusu 6762 sayılı TTK’da bulunmamakla birlikte 6102 sayılı TTK’nın 403. Maddesinde ele alınmıştır. Söz konusu maddede, “(1) Denetçi, denetimin sonucunu görüş yazısında açıklar. Bu yazı, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun belirlediği esaslar çerçevesinde, denetimin konusu, türü, niteliği ve kapsamı yanında denetçinin değerlendirmelerini de içerir. Denetçi, olumlu görüş verdiği takdirde yazısında, öncelikle 398 inci madde ve Türkiye Denetim Standartları

---

³⁷⁵ Pulaşlı, a.g.e., s.484

uyarınca yapılan denetimde, Türkiye Muhasebe Standartları ve diğer gereklilikler bakımından herhangi bir aykırılığa rastlanmadığını; denetim sırasında elde edilen bilgilerine göre, şirketin veya topluluğun finansal tablolarının doğru olduğunu, malvarlığı ile finansal duruma ve kârlılığa ilişkin resmin gerçeğe uygun bulunduğunu ve tabloların bunu dürüst bir şekilde yansıttığını belirtir. (2) Görüş yazısında, yönetim kurulunun finansal tablolara ilişkin konular bakımından sorumluluğunu gerektirecek bir sebebin mevcut olmadığına, varsa buna işaret edilir. Görüş Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun belirlediği şekilde ve herkesin anlayabileceği bir dille yazılır. (3) Çekinceleri varsa denetçi, olumlu görüş yazısını sınırlandırabilir veya olumsuz görüş verebilir. Sınırlandırılmış olumlu görüş, finansal tabloların şirketin yetkili kurullarınca düzeltilebilecek aykırılıklar içerdiği ve bu aykırılıkların tablolarda açıklanmış sonuca etkilerinin kapsamlı ve büyük olmadığı durumlarda verilir. Sınırlamanın konusu, kapsamı ve düzeltmenin nasıl yapılabileceği sınırlandırılmış olumlu görüş yazısında açıkça gösterilir. (4) Şirket defterlerinde, denetlemenin bu Bölüm hükümlerine uygun bir şekilde yapılmasına ve sonuçlara varılmasına olanak vermeyen ölçüde belirsizliklerin bulunması veya şirket tarafından denetlenecek hususlarda önemli kısıtlamaların yapılması hâlinde denetçi, bunları ispatlayabilecek delillere sahip olmasa bile, gerekçelerini açıklayarak görüş vermekten kaçınabilir. Kaçınma olumsuz görüşün sonuçlarını doğurur. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, kaçınmanın sebep ve usulü ile buna dair gerekçenin esaslarını bir tebliğ ile düzenler. (5) Olumsuz görüş yazılan hâllerde yönetim kurulu, görüş yazısının kendisine teslimi tarihinden itibaren dört iş günü içinde, genel kurulu toplantıya çağırır ve genel kurul yeni bir yönetim kurulu seçer. Esas sözleşmede aksi öngörülmemişse, eski yönetim kurulu üyeleri yeniden seçilebilir. Yeni yönetim kurulu altı ay içinde, kanuna, esas sözleşmeye ve standartlara uygun finansal tablolar hazırlar ve bunları denetleme raporu ile birlikte genel kurula sunar. Sınırlı olumlu görüş verilen hâllerde genel kurul, gerekli önlemleri ve düzeltmeleri de karara bağlar” denilmektedir.

D- DENETÇİLERİN SIR SAKLAMADAN DOĞAN SORUMLULUĞU

84/253 AET sayılı yönergede düzenlenmeyen denetçilerin sır saklamadan doğan yükümlülüğü 2006/43 AT sayılı yönerge ile düzenlenmiştir. 2006/43 AT sayılı yönerge 23. gizlilik ve meslek sırrı başlıklı maddede; “1. Üye Devletler, yasal denetçinin veya denetim firmasının yasal denetimi gerçekleştirirken erişimi olan tüm bilgi ve belgelerin gizlilik ve mesleki sır ile ilgili yeterli kurullarla korunmasını sağlar. 2. Yasal denetçilerle veya denetim firmalarıyla ilgili gizlilik ve mesleki sır kuralları bu yönergenin hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil edemez. 3. Bir yasal denetçinin veya denetim firmasının yerine bir başka yasal denetçi veya denetim firması geçtiğinde, ilk yasal denetçi ve denetim firması yeni yasal denetçi veya denetim firmasına denetlenen kuruluş hakkındaki tüm ilgili bilgilere erişim sağlayacaktır. 4. Belirli bir yasal denetim görevini bırakan bir yasal denetçi veya denetim firması veya eski bir yasal denetçi veya denetim firması, yapmış oldukları yasal denetim bakımından bu maddenin birinci ve ikinci fıkraya hükümlerine tabi olmaya devam ederler” şeklinde bir düzenleme yapılmakla beraber; sözkonusu yönergenin 34. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında “2- Mesleki sır sorumluluğu, yetkili merciler için çalışan veya çalışmış tüm kişiler için geçerlidir. mesleki sır kapsamındaki bilgiler, bir üye devletin kanun, yönetmelik ve idari prosedürlerinde aksi belirtilmedikçe başka herhangi bir kişiye veya mercieye açıklanamaz. 3- İkinci fıkraya hükümleri, yetkili mercilerin gizli bilgileri birbirleriyle değişmelerine engel teşkil etmez. Bu şekilde alışverişi yapılan bilgiler mesleki sır yükümlülüğü kapsamında düşünülür ve bu yükümlülüğe yetkili merciler tarafından istihdam edilen veya edilmiş kişiler tabi olurlar” denilmekle beraber 4. fıkranın ilk paragrafında “Yetkili merciler, talep edilmesi halinde, birinci fıkraya kapsamında gerekli olan bilgileri gecikmeksizin sağlar. Gerekli olduğu durumlarda, bu talebi alan yetkili merciler gerekli bilgilerin toplanması için gereken adımları gecikmeksizin atar. Talepte bulunulan yetkili mercinin istenen bilgileri zamanında sağlamasının mümkün olmadığı durumlarda, talepte bulunan yetkili mercie bu durumdan sebeplerini bildirir. Bu şekilde sağlanan bilgiler mesleki sır yükümlülüğü kapsamında düşünülür ve bu yükümlülüğe bilgileri

alan yetkili merciler tarafından istihdam edilen veya edilmiş kişiler tabi olurlar” denilmektedir.

2008/30 AT sayılı ve 2013/34 AB sayılı yönergeler ile 23. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6762 sayılı TTK madde 358’de bulunan hüküm uyarınca “*Murakıplar, vazifelerini yaptıkları esnada öğrendikleri hususları münferit pay sahiplerine ve üçüncü şahıslara ifşa etmekten memnurdurlar*” denilmektedir.

6102 sayılı TTK madde 404 uyarınca “(1) *Denetçi ve özel denetçi, bunların yardımcıları ile denetleme yapmasına yardımcı olan temsilcileri, denetimi dürüst ve tarafsız bir şekilde yapmak ve sır saklamakla yükümlüdür. Faaliyetleri sırasında öğrendikleri, denetleme ile ilgili olan iş ve işletme sırlarını izinsiz olarak kullanamazlar. Kasten veya ihmal ile yükümlerini ihlal edenler şirkete ve zarar verdikleri takdirde bağlı şirketlere karşı sorumludurlar. Zarar veren kişi birden fazla ise sorumluluk müteselsildir. (2) Birinci fıkrada öngörülen yükümlüğün yerine getirilmesinde ihmali bulunan kişiler hakkında, verdikleri zarar sebebiyle, her bir denetim için yüzbin Türk Lirasına, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde ise üçyüzbin Türk Lirasına kadar tazminata hükmedilebilir. İhmalleriyle zarara sebebiyet veren kişilere ilişkin bu sınırlama denetime birden çok kişinin katılmış veya birden çok sorumluluk doğurucu eylemin gerçekleştirilmiş olması hâlinde uygulandığı gibi, katılanlardan bazılarının kasıtlı hareket etmiş olmaları durumunda da geçerlidir. (3) Denetçinin bağımsız denetim yapmak üzere yetkilendirilen bir sermaye şirketi olması hâlinde sır saklama yükümü bu kurumun yönetim kurulunu ve üyelerini ve çalışanlarını da kapsar. (4) Bu hükümlerden doğan tazmin yükümü sözleşme ile ne kaldırılabilir ne de daraltılabilir. (5) Denetçinin bu maddeden doğan sorumluluğuna ilişkin istemler rapor tarihinden başlayarak beş yılda zamanaşımına uğrar. Ancak, fiil suç oluşturup da Türk Ceza Kanununa göre süresi daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da o zamanaşımı uygulanır. (6) Ceza mevzuatının, suç ihbarına ilişkin hükümleri saklıdır*” denilmektedir.

Denetçinin sır saklamadan dolayı yükümlülüğü uyarınca denetçi, denetçinin yardımcıları ve denetleme yapmasına yardımcı olan temsilcileri, denetimi dürüst ve tarafsız olarak yapmak ve sır saklamakla yükümlüdür. Denetçinin davranış yükümünden doğan sorumluluğu maddenin gerekçesinde düzenlenmektedir. Gerekçeye³⁷⁶ göre “davranış” sözcüğü dürüstlüğü, tarafsızlığı ve şirket sırrına bağlılığı içerir ve ifade eder. Gerekçede “dürüstlük” olarak ifade edilen kavram ise mesleki etik dahil her türlü ahlaki kuralları bünyesinde barındırır. Bu yükümlülüklerle uymayan denetçiler hakkında her bir denetim için yüzbin Türk Lirasına, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde ise üçyüzbin Türk Lirasına kadar tazminata hükmedilebilir.

V- GENEL KURUL

A- GENEL OLARAK

Avrupa Konseyinin 11 Temmuz 2007 tarihli 2007/36 AT³⁷⁷ sayılı yönergesi borsaya kote şirketlerin pay sahiplerinin belirli haklarının kullanılması hakkındadır. Söz konusu yönerge borsada işlem gören anonim şirketler için düzenlenmiştir.

2007/36 AT sayılı yönergenin yürürlüğe girmesinden sonra AB Komisyonu 9 Nisan 2014 tarihinde Avrupa Komisyonu Taslak Pay Sahipleri yönergesini gündeme getirmiştir. Taslak yönergenin temel amacı Avrupa’da uzun dönem finansmanı teşvik etmek olup, bu yönerge bazı noktalara vurgu yapmıştır. Taslak yönergenin pay sahipleri bağlamında tespit ettiği sorunlar; kurumsal yatırımcılar ve varlık yöneticileri arasındaki yeterli bağlantı olmaması, ilgili taraf işlemlerinde pay sahibinin gözlem yapamaması, vekil danışmanların yeterince şeffaf olmaması, menkul kıymetlerden doğan hakların yatırımcılar tarafından zor uygulanmasıdır³⁷⁸.

---

³⁷⁶ Gerekçe 404. madde

³⁷⁷ Directive 2007/36 EC, **Official Journal**, L187/17, 14.07.2007

³⁷⁸ Hopt, a.y., s.153

Sözkonusu taslak yönergede hedeflenen konular kurumsal yatırımcıların ve varlık yöneticilerinin şeffaflığının artırılması ve pay sahipleri konusunda bir stratejinin geliştirilerek bu stratejinin senelik olarak internet sitesinde yayınlanmasıdır³⁷⁹. Fakat taslak yönerge henüz kabul edilmemiş olup şu anda geçerli olan ve 6102 sayılı TTK'yı etkileyen 2007/36 AT sayılı yönergedir.

2007/36 AT sayılı yönergenin hazırlanma amacı payları borsada işlem gören şirketlerde kurumsal yönetim ilkelerinin daha etkin şekilde uygulanabilmesi için diğer üye ülkelerde bulunan pay sahiplerinin genel kurulda oylarını rahat bir şekilde kullanabilmelerinin sağlanmasıdır. Bu hedefi gerçekleştirmek için bütün genel kurulların etkin bir şekilde toplanması sağlanmalı ve genel kurula sunulacak dökümanların pay sahiplerince incelenmesine fırsat tanınmalıdır³⁸⁰.

2007/36 AT sayılı yönergenin 1. maddesinin 1. fıkrasında “Bu yönerge bazı pay sahiplerinin oya bağlı haklarıyla ilgili yükümlülüklerini şirket merkezleri üye ülkelerde olan ve payları düzenlenmiş piyasada ya da üye ülkede işlem gören şirketlerin genel kurulları bağlamında inceler”³⁸¹ denilmekle beraber 2. fıkrada “ Bu yönerge bağlamında işlemleri düzene sokan üye devlet şirketin merkezinin bulunduğu üye devlet olmalıdır ve uygulanacak hukuka yapılan referanslar bu ülke kanunlarına göre yapılmalıdır.” Aynı zamanda 1. maddenin son fıkrasında da bazı şirketlerin bu yönerge kapsamından muaf oldukları ifade edilmiştir. Bu şirketler; kolektif yatırım teşebbüsleri, halk tarafından sağlanan sermaye ile kolektif yatırım yapma amacıyla olan teşebbüsler ve kooperatiflerdir.

2007/36 AT sayılı yönergeyi değiştiren 2014/59 AB sayılı yönerge uyarınca 1. maddenin sonuna bir fıkra eklenmiştir. Bu fıkraya göre; “Üye ülkeler bu yönergeyi

---

³⁷⁹ A.y.

³⁸⁰ Abdülkadir Bulut, **Anonim Şirket Elektronik Genel Kurul Uygulamasında Pay sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s.85

³⁸¹ Directive 2007/36 EC, **Official Journal**, L184/17, 14.07.2007 Ayrıca 2007/36 AT sayılı yönergenin bir başka çevirisi için bkz: Hasan Pulaşlı, “Elektronik Ortamda Anonim Şirket Genel Kuruluna İlişkin Düzenlemelerin Evrimi ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Durum”, **Arslanlı Bilim Arşivi**, s. 19 <http://arslanlibilimarsivi.com/sites/default/files/makale/HasanPulasli-internetOrtamindaGenelKurul.pdf> Erişim tarihi: 15.05.2016

2014/59 AB³⁸² sayılı yönergenin IV. başlığındaki öngörülen çözüm araçlarına, güçlere ve mekanizmalara uygulamaz” denilmektedir. 2014/59 AB sayılı yönerge esas itibarıyla kredi kuruluşlarının ve yatırım firmalarının iyileştirilmesi için çerçeve oluşturan bir yönerge dir.

6762 sayılı eski TTK'nın 360. Maddesi ve 1. Fıkrası uyarınca “*Pay sahipleri; organların tayini, hesapların tasdik ve kazancın dağıtılması gibi şirket işlerine mütaallik haklarını umumi heyet toplantılarında kullanırlar*” denilmekteydi. 6102 sayılı TTK madde 407 uyarınca “ (1) *Pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar. Kanuni istisnalar saklıdır. (2) Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Diğer yönetim kurulu üyeleri genel kurul toplantısına katılabilirler. Denetçi genel kurulda hazır bulunur. Üyeler ve denetçiler görüş bildirebilirler. (3) 333 üncü madde gereğince belirlenen şirketlerin genel kurul toplantılarında Gümrük ve Ticaret Bakanlığının temsilcisi de yer alır. Diğer şirketlerde, hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı ve genel kurul toplantıları için temsilcilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile bunların nitelik, görev ve yetkileri ayrıca ücret tarifeleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılma giderleri ve ücretleri ilgili şirket tarafından karşılanır*” denilmektedir.

Genel kurul bilindiği üzere anonim şirketin iç organıdır ve genel kurulun iradesi, pay sahiplerinin iradesini değil anonim şirketin tüzel kişiliğinin iradesini temsil eder³⁸³. Anonim şirketin pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar. Türk hukuk sisteminde genel kurul bir üst organ olmayıp kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmüş bulunan hâllerde karar alır.

Genel kurulun görev ve yetkileri 6102 sayılı TTK'nın 408. maddesinde sayılmakla birlikte, çeşitli hükümlerde öngörülmüş bulunan devredilemez yetki ve görevler saklı kalmak kaydıyla, devredilemez bu yetki ve görevler; esas sözleşmenin

³⁸² Directive 2014/59 EU, **Official Journal**, L173/190, 15.05.2014

³⁸³ Tekinalp, **a.g.e.**, s.297

değiştirilmesi, yönetim kurulu üyelerinin seçimi, süreleri, ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları, kanunda öngörülen istisnalar dışında denetçinin seçimi ile görevden alınması, finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, yıllık kâr üzerinde tasarrufa, kâr payları ile kazanç paylarının belirlenmesine, yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kâra katılması dâhil, kullanılmasına dair kararların alınması, kanunda öngörülen istisnalar dışında şirketin feshi, önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı şeklindedir.

Madde 408/2 'de sayılan görev ve yetki konularında genel kurulun münhasır yetkiye sahip olduğu belirtilmektedir³⁸⁴. Münhasır olarak yetkiye sahip olmanın anlamı genel kurulun bu konudaki yetkilerini başka bir organa devredememesi ve bu konularda kendisinin karar vermek zorunda olmasıdır³⁸⁵. Genel kurul bunların dışında; anonim ortaklığın birleşmesi, bölünmesi, tür değiştirmesi, anonim ortaklığın feshine karar verilmesi, tasfiye memurunun atanması ve görevden alınması konularında da yetkilidir³⁸⁶.

Görüldüğü gibi 2007/36 AT sayılı yönerge genel kurulun görevlerini 6102 sayılı TTK gibi ayrıntılı bir şekilde düzenlememiş olup bu konuda genel bir çerçeve çizmiştir.

B- ÇAĞRI

2007/36 AT sayılı yönergenin 5. maddesinde genel kuruldan önce bilgi verilmesi konusu düzenlenmiştir. Bahsi geçen yönerge 5. madde 1. fıkrada ; “ 2004/25 AT sayılı yönergenin 9. ve 11. maddelerine etki etmeksizin üye ülke şirketleri en geç genel kuruldan 21 gün öncesi için çağrıda bulunurlar” ayrıca “ Üye ülkeler şayet şirket pay sahiplerine elektronik yollarla oy kullanma kolaylığı sağlamışlarsa, yıllık olmayan

---

³⁸⁴ Mehmet Bahtiyar, Esra Hamamcıoğlu, **Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları**, İstanbul, Beta Yayınları, 2014, s.6

³⁸⁵ A.e.

³⁸⁶ A.e.

genel kurul için en geç 14 gün öncesinden çağrıda bulunulur. Bu karar en az paylara ait üçte ikinin çoğunluk kararıyla alınır” denilmektedir. 5. maddenin 2. Fıkrasında ise “ 1. maddenin 2. fıkrasında söz edilen bildirim ve yayınlama yükümlülüklerine etki etmeksizin üye ülke şirketi çağrının hızlı bir şekilde ulaşmasından sorumludur. Üye devlet çağrının yapılması için şirketin medya araçlarını kullanmasını sağlar.” Aynı maddenin 3. Fıkrasına göre “1. paragrafta bahsedilen çağrının en azından a- genel kurulun ne zaman ve nerede yapılacağını ve genel kurulun gündemini b-pay sahiplerinin katılması ve oylarını sunmaları için gerekli olan prosedürlerin açık ve kesin tanımını c- hisse senedi sahiplerinin hisse senedini satın aldığı tarih d- dökümanların ve taslak yönergelerin alındığı tarih e- 4. Paragraftaki bilgileri içeren internet adresini içermesi gereklidir”. 5. maddenin 4. fıkrasında ise “En geç genel kurul tarihinden 21 gün öncesinden şirket pay sahipleri için internet sitesinde; a- 1. paragrafa göre yapılan çağrıyı b- çağrı tarihindeki payların toplamını ve oy haklarını c- genel kurula sunulacak belgeleri d- taslak önergeyi e- vekaleten oy kullanma için ve muhaberat vasıtasıyla oy kullanmak için gerekli olan formlar mevcut bulunmalıdır” denilmektedir.

6762 sayılı TTK madde 365’te düzenlenen çağrı için yetkili ve görevli organlar hükmü “*Umumi heyeti adi toplantıya davet, idare meclisine ve fevkalade toplantılara davet, hem idare meclisine, hem de 355 inci madde gereğince murakıplara aittir*” şeklinde düzenlenmiştir. 6102 sayılı TTK’da ise bu durum 410. maddede kendine yer bulmuş “ (1) Genel kurul, süresi dolmuş olsa bile, yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılabilir. Tasfiye memurları da, görevleri ile ilgili konular için, genel kurulu toplantıya çağırabilirler. (2) Yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir pay sahibi genel kurulu toplantıya çağırabilir. Mahkemenin kararı kesindir” şeklinde düzenlenmiştir.

Çağrının şekli hükmü ise 6102 sayılı TTK’nın 414. maddesinde düzenlenmiştir. Sözkonusu maddeye göre; “ (1) Genel kurul toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili gazetesinde yayımlanan ilanla çağrılır. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak

üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir. (2) Sermaye piyasası kanununun 11'inci maddesinin altıncı fıkrası hükmü saklıdır” denilmektedir.

Sermaye Piyasası Kanunu (SerPK) madde 29'da ise halka açık anonim ortaklıklar için çağrının usulü ve zamanı düzenlenmiştir³⁸⁷. SerPK madde 29/1'e göre; “(1) Halka açık ortaklıklar genel kurullarını, toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde, ortaklığın internet sitesi ve Kamuyu Aydınlatma Platformu ile Kurulca belirlenen diğer yerlerde yayımlanan ilanla çağırmak zorundadırlar. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az üç hafta önce yapılır. Bu fıkraya ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir.(2) Nama yazılı ihraç edilmiş olup borsada işlem gören paylar hakkında 6102 sayılı Kanunun 414 üncü maddesinin birinci fıkrası uygulanmaz” denilmektedir.

Esas olarak genel kurul olağan olarak görev süresi dolmuş olsa bile yönetim kurulunun çağrısı üzerine toplanır. Olağan genel kurul toplantısı, her hesap dönemi sonundan itibaren 3 ay içinde ve yılda en az bir defa yapılır. Bu çağrı esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret sicili gazetesinde yayımlanan ilanla meydana gelir.

Değinmek istediğimiz başka bir husus; 2007/36 AT sayılı yönergedeki genel kurula çağrının süresi ile SerPK'nın 29. maddesindeki çağrının süresi birbiriyle aynı fakat 6102 sayılı TTK'nın 414. maddesindeki çağrının süresinden farklı olduğudur. Yönergede 5. maddenin birinci ve ikinci fıkrasında belirtilen ilanın toplantıdan yirmibir gün önce yapılacağı, SerPK'da ise ilanın toplantıdan en az üç hafta önce yapılacağı, TTK'da ise iki hafta önce yapılacağı ifade edilmiştir. Yönergede sadece, şirket bütün pay sahiplerine elektronik ortamda oy kullanma imkanı sağlıyorsa, çağrının toplantıdan ondört gün önce yapılacağı belirtilmektedir. İlanda toplantı günü ve gündemin bulunacağı TTK ve AB mevzuatı arasındaki ortak hükümlerdir.

³⁸⁷ Bahtiyar, Hamamcıoğlu, **Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları**, s.49

C- PAY SAHİBİNİN TEMSİLİ

Pay sahibinin temsili konusu 2007/36 AT sayılı yönergenin 10'uncu ve 11'inci maddelerinde düzenlemiştir. 2007/36 AT sayılı yönergenin 10. maddesinin 1. fıkrasında “ Her bir pay sahibinin başka bir gerçek ya da tüzel kişiyi kendi adına genel kurula katılma ve oy kullanma konusunda temsilci olarak atama hakkı vardır. Temsilci genel kurulda konuşma ve soru sorma haklarına pay sahipleri kadar haizdir” denilmektedir. Aynı maddenin 2. Fıkrası³⁸⁸;

“ Üye devletler, bir temsilci atanmasını sadece bir genel kurul için veya belirli bir süre içinde toplanacak genel kurullarla ilgili olarak sınırlayabilirler. 13. maddenin 5. fıkrasına hâlel gelmeksizin üye devletler, bir paysahibinin herhangi bir genel kurul için temsilci olarak atayacağı kişilerin sayısını sınırlayabilirler. Bir şirketin pay sahibi, birden fazla kıymetli evrak saklayan kuruma hisse senedi tevdi etmişse, bu kişinin genel kurul için her tevdi kurumundaki paylarına ilişkin münferit özel bir temsilci ataması sınırlandırılmaz. Bu düzenleme, halen uygulanmakta olan hukuka göre aynı paysahibinin zilyetliğindeki paylar için değişik yönde oy kullanamayacağına ilişkin hükme uygulanmaz” şeklindedir.

3. Fıkra³⁸⁹ ise “ 1. ve 2. fıkralarda açıkça caiz olan sınırlandırmalar hariç olmak üzere, üye devletler, paysahiplerinin oy haklarının temsilci vasıtasıyla kullanılmasını diğer bir amaçla sınırlandıramaz veya sınırlama hususunda şirkete izin veremez. Temsilci ile paysahibi arasındaki muhtemel çıkar çatışmalarında, temsilcinin paysahibinin lehine hareket etmesi gerektiği düzenlemesi hakkında üye devletler münhasıran aşağıdaki talepleri öngörebilirler; a) Üye devletler, temsilcinin, paysahibinin çıkarlarından başka çıkarları takip edebileceği hususunda paysahibi için tehlikenin değerlendirilmesi ve önemli olabilen belirli olayları açıklamasını öngörebilirler b) Üye devletler, temsilcinin paysahibinin adına oy kullanacağı her karar için somut bir talimat almamış olması halinde, paysahipliği haklarının temsilci vasıtasıyla kullanılmasını sınırlandırabilir veya bertaraf edebilir c) Üye devletler, temsilin bir başka kişiye devredilmesini sınırlandırabilir veya bertaraf edebilirler;

³⁸⁸ Çeviri için bkz: Pulaşlı, a.y. s.28-29

³⁸⁹ Çeviri için bkz: Pulaşlı, a.y. s.29-30

ancak bu temsilde bir tüzel kişi sözkonusu ise, tüzel kişinin kendisine devredilen yetkileri yönetim kurulu organı veya onun bir çalışanı tarafından kullanılmasına engel olunamaz. Bu fıkra anlamında bir çıkar çatışması özellikle şu hallerde ortaya çıkabilir, eğer; i- Temsilci şirketi kontrol eden pay sahibi veya kontrol eden bir pay sahibinin kontrolündeki başka bir hukuk sujesinin temsilcisi ise, ii- Temsilci şirketin yönetim, sevk ve idare veya gözetim kurulu organı üyesi veya i bendi anlamında kontrol eden pay sahibinin veya kontrol edilen hukuk sujesinin temsilcisi ise, iii- Temsilci, şirketin çalışanı veya denetçisi veya kontrol eden pay sahibinin veya i bendi anlamında kontrol edilen bir hukuk sujesinin temsilcisi ise iv- Temsilci, i bendinden iii bendine kadar olan hükümlerdeki anılan gerçek kişilerle bir aile ilişkisi içerisinde bulunuyor ise ” olarak belirtilmiştir.

2007/36 AT sayılı yönergenin 10. maddesinin 4. fıkrası³⁹⁰ ise; “ Temsilci, kendisini atayan pay sahibinin talimatlarına göre oy kullanmakla yükümlüdür. Üye devletler, temsilcinin oy kullanma talimatına ilişkin belgeleri belirli asgari bir süre muhafaza etmesini ve talep üzerine bu talimatların yerine getirildiğinin onanması gerektiğini öngörebilirler”şeklindedir.

Bahsi geçen maddenin 5. fıkrasında ise; “ Temsilci olarak hareket eden bir kişi, temsil edilen pay sahiplerinin sayısında bir sınırlama olmaksızın, birden fazla pay sahibini temsil edebilir. Bir temsilci birden fazla pay sahibinin temsilciliğini üstlenmişse, bu durumda mevcut uygulanan hukukun ona, kendisi tarafından temsil edilen pay sahipleri için her defasında farklı şekilde oy kullanabilmesini sağlaması gerekir” denilmektedir.

2007/36 AT sayılı yönergenin 11. maddesinde ise üye ülkelerin pay sahiplerine elektronik yolla temsilcilerini atamak ve bildirimleri almak ayrıca her şirketin pay sahiplerine bu mecradan bildirim yapılması için izin verdikleri ifade edilmiştir. Aynı zamanda üye ülkeler, temsilci atanması ve bildirilmesine ilişkin bildirim her halde şirkete yazılı yapılması gerektiğini temin ederler

---

³⁹⁰ A.y. s.30

6762 sayılı TTK 360.madde 2. Ve 3. fıkrada düzenlenen pay sahibinin temsili hakkı “ *Rey hakkını haiz olan pay sahibi, umumi heyet toplantılarında bu hakkını bizzat kullanabileceği gibi pay sahibi olan veya esas mukavelede hilafına hüküm bulunmadıkça, pay sahibi olmayan üçüncü bir şahıs vasıtasıyla de kullanabilir. Nama yazılı hisse senetleri için temsil salahiyetinin yazı ile verilmesi şarttır. Hamile yazılı bir hisse senedinin zilyedi bulunduğunu ispat eden kimse şirkete karşı rey hakkını kullanmaya salahiyetlidir. Bunu ispat maksadiyle hamile yazılı hisse senetlerinin sahipleri rey haklarını umumi heyette kullanabilmek için hisse senetlerini veya bunlara mutasarrıf olduklarını gösteren vesikaları toplantı gününden bir hafta önce şirkete tevdi mecburdurlar. Hamile yazılı hisse senetleri rehin veya tevdi edilmiş yahut ariyet olarak başka bir kimseye bırakılmış olduğu takdirde malik ve zilyed arasındaki münasebetlerde rey hakkının kullanılması bakımından aşağıdaki hükümler caridir. 1. Rey hakkı malike aittir; 2. Temsil salahiyeti ayrı bir senete yazılmış olmak şartıyla, temsile salahiyetli zilyed malik yerine ve onun menfaatine olarak rey hakkını kullanmaya salahiyetli sayılır. Üzerinde intifa hakkı bulunan bir hisse senedinden doğan rey hakkı, intifa hakkı sahibi tarafından kullanılır. Şu kadar ki; intifa hakkı sahibi, menfaatlerini hakkaniyete uygun bir şekilde göz önünde tutarak hareket etmemiş olmasından dolayı malike karşı mesuldür” şeklinde ifade edilmiştir.*

6102 sayılı TTK’da bu durum madde 425 ve madde 427’de düzenlenmiştir. Madde 425 uyarınca; “ *Pay sahibi, paylarından doğan haklarını kullanmak için, genel kurula kendisi katılabileceği gibi, pay sahibi olan veya olmayan bir kişiyi de temsilcisi olarak genel kurula yollayabilir. Temsilcinin pay sahibi olmasını öngören esas sözleşme hükmü geçersizdir”* denilmektedir. Madde 427 uyarınca; “*(1) Katılma haklarını temsilci olarak kullanan kişi, temsil edilenin talimatına uyar. Talimata aykırılık, oyu geçersiz kılmaz. Temsil edilenin temsilciye karşı hakları saklıdır. (2) Hamiline yazılı pay senedini, rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım ödücü sözleşmesi ve benzeri sözleşmeler sebebiyle elde bulunduran kimse, pay sahipliği haklarını, ancak pay sahibi tarafından özel bir yazılı belge ile yetkilendirilmişse kullanabilir”* denilmiştir.

Temsil durumu bireysel temsil ve kurumsal temsil olarak ikiye ayrılır. 6102 sayılı TTK'nın 425.maddesinde bahsedilen temsil bireysel temsildir. Bireysel temsilde pay sahibi, paylarından doğan haklarını kullanmak için genel kurula kendisi katılabileceği gibi, pay sahibi olan veya olmayan bir kişiyi de temsilci olarak atayabilir.

Bireysel temsilci de kendi içinde ikiye ayrılır. Birincisi adi temsilci, ikincisi ise tevdi eden temsilcidir. Adi temsilci terimi 6102 sayılı TTK'da bulunmamakla beraber kavram olarak fiil ehliyetini haiz gerçek kişiyi ifade eder ve bu gerçek kişi pay sahibini genel kurulda temsil eder ve onun adına oy kullanır³⁹¹. Bireysel temsilcinin ikinci türü olan tevdi eden temsilci ise 427. maddede ifade edilmiş olup burada pay sahibinin payını bir hukuki ilişki bağlamında bir kişiye bırakan ve bu kişinin kendisini genel kurulda temsil ettiği bir durum sözkonusudur. Burada hukuki ilişki ile kastedilen saklama, rehin , hapis hakkı ve kullanım öduncü gibi işlemlerdir. Tevdi eden kişi tevdi edilen kişiyi yazılı olarak yetkilendirir ve ona talimat verir.

6102 sayılı TTK'daki kurumsal temsil ifadesi 428. Maddede düzenlenmiş olup; organın temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilcileri kapsamaktadır. 2007/36 AT sayılı yönergede kurumsal temsil yoktur sadece bireysel temsile ilişkin maddeler vardır.

6102 sayılı TTK'daki bireysel temsil hükmü büyük ölçüde 2007/36 AT sayılı yönerge ile benzerlik göstermekle birlikte; 2007/36 AT sayılı yönergede bireysel temsilin bir türü olan tevdi eden temsilci hükmü düzenlenmemiştir. Başka bir deyişle anılan yönergede; hamiline yazılı pay senedini, rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım öduncü sözleşmesi ve benzeri sözleşmeler sebebiyle elde bulunduran kimse, pay sahipliği haklarını, ancak pay sahibi tarafından özel bir yazılı belge ile yetkilendirilmişse kullanabilir şeklinde bir düzenleme bulunmamaktadır.

---

³⁹¹ Tekinalp, **a.g.e.**, s.316; Pulaşlı, **a.g.e.**, s.354

D- OY HAKKININ DOĞUMU

2007/36 AT sayılı yönerge 7. Madde 2. Fıkra uyarınca “Üye devletler, pay sahibinin genel kurula katılması ve payları doğrultusunda oy hakkını kullanabilmesi için genel kuruldan önce paylarını elde etmesi gerektiğini öngörürler. Üye ülkelerin birinci paragrafı paysahiplerinin isim ve adreslerini güncel kayıttan genel kurul günü tanımlayan şirketlere uygulama gereklilikleri yoktur” denilmektedir.

6762 sayılı TTK’da düzenlenmeyen maddelerden birisi de 6102 sayılı TTK madde 435’te düzenlenen oy hakkının doğumudur. Söz konusu maddede “(1) Oy hakkı, payın, kanunen veya esas sözleşmeyle belirlenmiş bulunan en az miktarının ödenmesiyle doğar” şeklinde bir hüküm vardır.

Oy hakkının doğumu payın taahhüt tarihine göre değil, pay bedelinin belirlenmiş miktarının ödenmesiyle başlar. Burada dikkat edilmesi gereken husus bu kuralın aynı değil sadece nakdi taahhütlere uygulanacağıdır. Bilindiği üzere ödenmesi gereken kanuni bedel, kuruluştaki payın itibari değerinin en az yüzde yirmibeşidir. Bu maddenin faydası paysahiplerini paybedellerini ödemeye oy hakkını kazanmak adına teşvik etmesidir³⁹².

E- ELEKTRONİK GENEL KURUL

2007/36 AT sayılı yönerge 8. maddede³⁹³ genel kurula elektronik ortamda katılma maddesi düzenlenmiştir. 8. maddenin 1. fıkrası “ Üye devletler şirketlere, paysahiplerinin genel kurula elektronik ortamda katılmasına ilişkin her şekli, özellikle aşağıda anılan şekillerden birini veya hepsini önermelerine izin verir: a) Genel kurula doğrudan katılma; b) Paysahiplerine uzak bir yerden genel kurula hitap etmek hususunda bir direkt bağlantı- ikinci yol; c- Genel kurul toplantı esnasında veya

³⁹² Tekinalp, a.g.e., s.365

³⁹³ Çeviri için bkz: Pulaşlı, a.y. s.27

öncesinde bir temsilci atamaya ve bunun genel kurulda hazır bulunmasına gerek olmaksızın oy hakkının kullanılmasını sağlayan yöntemi” şeklinde olup, 8. maddenin 2. fıkrasında ise “Paysahiplerinin genel kurula katılmasına imkan sağlamak amacıyla elektronik araçlar kullanılıyorsa, bu takdirde bunun kullanılması, yalnızca paysahiplerinin kimliğinin tespiti veya elektronik iletişimin güvenliğini sağlamaya ilişkin talep ve kısıtlamalara tabi tutulabilir ve bunun da sadece bu amaca uygun olacak ölçüde olması gerekir. Şirketlerdeki elektronik ortamda genel kurula katılmanın uygulanması veya kullanılması şekli hakkındaki karar sürecine ilişkin hukuki düzenlemeler, üye devletlerce daha önce yayımlanmış olan veya muhtemelen yayımlanacak hususlar burada açık bırakılmaktadır” denilmektedir.

2007/36 AT sayılı yönergenin amacı elektronik araçlarla pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına katılmasına ve oy vermesine olanak sağlayıp bu şekilde fiziken katılmanın yüklediği maliyetleri azaltmaktır³⁹⁴.

6762 sayılı Kanunda düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı TTK'nın ticaret hukukumuzda kazandırdığı yeniliklerden birisi de, elektronik ortam üzerinden (online) genel kurul toplantılarına katılmayı mümkün kılmasıdır. Zira TTK'nın 1527. maddesinde “(1) Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede düzenlenmiş olması şartıyla, sermaye şirketlerinde yönetim kurulu ve müdürler kurulu tamamen elektronik ortamda yapılabileceği gibi, bazı üyelerin fiziken mevcut buldukları bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılması yoluyla da icra edilebilir. Bu hâllerde Kanunda veya şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülen toplantı ile karar nisaplarına ilişkin hükümler aynen uygulanır. (2) Kollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerde, şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülerek elektronik ortamda ortaklar kuruluna ve genel kurula katılma, öneride bulunma ve oy verme, fizikî katılımın, öneride bulunmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur. (3) Birinci ve ikinci fıkrada öngörülen hâllerde, elektronik ortamda oy kullanabilmek için, şirketin bu amaca özgülenmiş bir internet sitesine sahip olması, ortağın bu yolda istemde bulunması, elektronik ortam

³⁹⁴ Mehmet Bahtiyar, “6102 Sayılı TTK ve İkincil Düzenlemelere Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurula Elektronik Yoldan Katılma”, **Makaleler III**, İstanbul, Beta Yayınları, 2014, s.357

araçlarının etkin katılmaya elverişliliğinin bir teknik raporla ispatlanıp bu raporun tescil ve ilan edilmesi ve oy kullananların kimliklerinin saklanması şarttır. (4) Birinci ve ikinci fıkrada anılan şirketlerde esas sözleşme veya şirket sözleşmesi gereği şirket yönetimi, bu yolla oy kullanmanın bütün şartlarını gerçekleştirir ve ortağa gerekli bütün araçları sağlar. (5) Anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulanması esasları Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelikte, genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin esas sözleşme hükmünün örneği yer alır. Anonim şirketler yönetmelikten aynen aktarılacak olan bu hükümden değişiklik yapamazlar. Yönetmelik ayrıca oyun gerçek sahibi veya temsilcisi tarafından kullanılmasını sağlayan kurallar ile 407 nci maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen Bakanlık temsilcilerinin bu hususa ilişkin yetkilerini içerir. Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile birlikte genel kurullara elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sisteminin uygulanması pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketlerde zorunlu hâle gelir. (6) Birinci ilâ dördüncü fıkra hükümleri çerçevesinde oyun gerçek sahibi tarafından kullanılmasına ve uygulamaya ilişkin kurallar ile pay sahibinin temsilcisine internet sitesi aracılığıyla talimat vermesi esas ve usulleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir tebliğle düzenlenir” denilmiştir.

Dolayısıyla, yeni TTK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte, anonim şirket pay sahiplerinin elektronik ortam üzerinden genel kurula katılmaları ve oy kullanmaları mümkün olabilecektir. Ve on-line toplantı sistemi vasıtasıyla genel kurula katılım, öneride bulunma ve oy verme, hukuksal sonuçları açısından, fizikî katılım, öneride bulunma ve oy vermenin bütün sonuçlarını doğuracağı ifade edilmektedir.

Online (çevrimiçi) genel kurul uygulaması Amerika'da 2000'li yıllarda başlamasına rağmen, Avrupa'da 2007 yılında 2007/36 AT sayılı yönergenin yürürlüğe girmesiyle başlamıştır³⁹⁵.

---

³⁹⁵ Pulaşlı, a.y.,s.18

Günümüzde internet gündelik yaşamın en önemli bilgi ve iletişim araçlarından biridir ve internetin gelişmesine bağlı olarak elektronik ticaret, yatırım danışmanlığı ve menkul kıymet ticareti gelişmiştir. Şirketlerin internet sitesi açması da pay sahibi açısından daha kolay bilgi alınabilmesini sağlamıştır. Türkiye de dünyada ve özellikle de Avrupa'daki gelişmelere paralel olarak 6102 sayılı TTK madde 1524'te ise bazı şirketlere internet sitesi kurma zorunluluğu getirilmiştir. Söz konusu maddeye göre; *“397' nci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca denetime tabi olan sermaye şirketleri, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde bir internet sitesi açmak ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek zorundadır. İnternet sitesinde yayımlanacak içerikler, bu Kanunda belli bir süre belirtilmiş ise bu süre içinde, belirtilmemiş ise içeriğin dayandığı işlemin veya olgunun gerçekleştiği tarihten, tescil veya ilana bağlandığı durumlarda ise tescil veya ilanın yapıldığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde, şirketin kuruluşundan internet sitesi açılıncaya kadar geçen sürede yayımlanması gereken içerikler de bu sitenin açıldığı tarihte siteye konulur”* denilmektedir.

Genel olarak bakıldığında 2000'li yılların başında küreselleşmeyle birlikte artık çok uluslu sermaye ve şirketler sınırlarını genişleterek ticari faaliyetleri sebebiyle diğer ülkelerin yerel borsalarına girmişlerdir. Bu durum ise doğal olarak paysahiplerinin genel kurula katılmalarını zorlaştırmıştır. Elektronik ortamda genel kurul işte paysahiplerinin yaşadığı bu olumsuz etkilenmeyi bertaraf etmiş, teknolojinin sunduğu imkanlarla kişilerin zamansal ve mekansal sorununu çözmüş ve kişilerin internet üzerinden genel kurula katılmasını sağlamıştır³⁹⁶.

Elektronik genel kurul uygulaması özellikle halka açık anonim şirketlerin genel kurulları için büyük önem taşımaktadır zira halka açık anonim şirketlerin paysahipleri sayıca fazla olup şirket işlerinden ziyade şirketten sağlayacakları maddi menfaate odaklıdır ve bu durum onların genel kurula fiziken katılmalarını güçleştirmektedir³⁹⁷.

---

³⁹⁶ Pulaşlı, a.y.,s.18

³⁹⁷ Bulut, a.g.e., s.72

6102 sayılı TTK'nın 1527. Maddesi yukarıda bahsi geçen sorunlara çözüm bulmak amacıyla diğer Avrupa ülkelerindeki bu konudaki mevzuata paralel olarak elektronik ortamda genel kurul uygulamasını getirmiştir. Elektronik genel kurul uygulaması 2007/36 AT sayılı yönergenin genel kurula elektronik ortamda katılma maddesinden esinlenmiştir.

Elektronik genel kurul iki şekilde yapılmaktadır. Birinci şekil fiziken yapılan bir genel kurula bazı üyelerin çevrimiçi (online) katılması diğeri ise genel kurul toplantısının tamamen internet üzerinden yapılmasıdır. Genel kurulun hiç kimsenin fiziken bir araya gelmesine gerek kalmadan toplanması sanal toplantı olarak adlandırılırken; fiziken yapılan bir genel kurula bazı pay sahiplerinin veya temsilcilerinin elektronik yoldan katılması durumunda elektronik katılım olarak adlandırılır³⁹⁸.

1527 sayılı TTK'da; “Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede düzenlenmiş olması şartıyla, sermaye şirketlerinde yönetim kurulu ve müdürler kurulu tamamen elektronik ortamda yapılabileceği gibi, bazı üyelerin fiziken mevcut buldukları bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılması yoluyla da icra edilebilir” denilmekle beraber anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy vermenin, fizikî katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğuracağı vurgulanmaktadır. Burada görüleceği üzere sermaye şirketlerinin yönetim kurulu ve ortaklıklar kurulu tamamen elektronik ortamda yapılabilir fakat anonim şirket genel kurulları fiziken yapılır ve paysahipleri elektronik ortamda genel kurula katılabilirler. Burada kanun koyucunun esas amacı teknolojinin faydalarından da yararlanarak bütün paysahiplerinin genel kurula katılımını sağlamaktır.

Elektronik genel kurulun olumlu yönleri; güç boşluğu sorununa çözüm oluşturabilmesi, şirketi kırtasiyecilikten kurtarması, pay sahibi haklarının kolay ve etkin kullanımına olanak vermesi ve kurumsal yönetim ilkelerine uygunluk

---

³⁹⁸ Bahtiyar, a.y., s.354

kriterlerinden biri olarak³⁹⁹ sayılırken olumsuz yönleri teknik aksaklıklardan dolayı görüntü ve ses naklinin kesilmesi, veri akışının kesilmesi, teknolojik altyapı eksikliği olarak ifade edilir⁴⁰⁰.

VI- ESAS SÖZLEŞMENİN DEĞİŞTİRİLMESİ

A- SERMAYENİN ARTIRILMASI

1- GENEL OLARAK

Sermayenin artırılmasına genel olarak; 77/91 AET sayılı sermaye yönergesinin 25. maddesinin 1. fıkrasında değinilmiştir. Anılan maddede “ Sermayedeki herhangi bir artışa genel kurul toplantısıyla karar verilecektir. Bu karar ve sermayedeki artış 68/151 AET sayılı yönergenin 3. maddesi doğrultusunda yayınlanacaktır” denilmektedir.

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler ile 25. maddenin 1. fıkrasında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Değişen yaşam koşulları şirketleri etkilemekle beraber, şirketin esas sözleşme değişiklikleri de bu doğrultuda zamanın şartlarına göre mecburi hale gelmektedir. Esas sözleşme değişikliklerine örnek olarak; esas sermayenin arttırılması, esas sermayenin azaltılması, şirket faaliyet alanının değiştirilmesi ve genişletilmesi, şirketin halka açılması veya kayıtlı sermaye sistemine geçmesi, yönetim kurulu üye sayısının arttırılması veya azaltılması verilebilir⁴⁰¹.

Esas sözleşme değişikliklerinden sermaye arttırımına gidilmesinin değişik sebepleri vardır. Bu sebeplerin başında; şirketin büyüebilmesi adına sermayenin ve

---

³⁹⁹ Bahtiyar, **a.y.**, s.354-355

⁴⁰⁰ Bulut, **a.g.e.**, s.100

⁴⁰¹ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.593

finansman olanaklarının artması, şirketin borçlarını daha rahat ödeyebilmesi ve mali yapısının sağlığa kavuşturulması vardır⁴⁰².

Anonim şirketlerde sermaye arttırımı 3 şekilde meydana gelir; bunlardan birincisi esas sermaye sistemine göre sermaye arttırımı, ikincisi kayıtlı sermaye sistemine göre sermaye arttırımı üçüncüsü ise şarta bağlı sermaye arttırımıdır. Esas sermaye sistemine göre arttırım bazı durumlarda zor ve eksik olduğundan kanunkoyucu şirkete nispeten daha kolay sermaye sağlayan kayıtlı sermaye sistemine göre arttırım ve şarta bağlı sermaye arttırımını mevzuatta düzenlemiştir⁴⁰³.

6102 sayılı TTK 456'ncı maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen madde uyarınca “(2) Arttırıma, esas sermaye sisteminde 459 uncu maddeye göre genel kurul; kayıtlı sermaye sisteminde, 460 ıncı madde gereğince, yönetim kurulu karar verir. Esas sözleşmenin ilgili hükümlerinin, gerekli olduğu hâllerde izni alınmış bulunan değişik şekli, genel kurulda değiştirilerek kabul edilmişse, bunun Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca onaylanması şarttır” denilmektedir.

Madde metninden anlaşılacağı üzere sermaye arttırıma, esas sermaye sisteminde 459 uncu maddeye göre genel kurul; kayıtlı sermaye sisteminde, 460 ıncı madde gereğince, yönetim kurulu karar verir. Esas sözleşmenin ilgili hükümlerinin, gerekli olduğu hâllerde izni alınmış bulunan değişik şekli, genel kurulda değiştirilerek kabul edilmişse, bunun Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca onaylanması şarttır. Burada Gümrük ve Ticaret Bakanlığının anonim şirketin sermaye değişikliğine gereken hallerde onay vereceği ifade edilmektedir. Borsaya kote anonim şirketler ile esas sözleşme değişikliği ile halka açılacak şirketlerde onay verecek olan kurum Sermaye Piyasası Kuruludur.

Esas sözleşmenin değiştirilmesi ve bunun özel bir uygulaması olan esas sermaye arttırımı konusunda karar verme yetkisi genel kurula ait olup sözkonusu yetki

---

⁴⁰² A.e., s.597

⁴⁰³ Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıklarda Sermaye Arttırımı**, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 3. Baskı, İstanbul, XII Levha Yayınları, 2015, s.5

başka bir organa devredilemez⁴⁰⁴. Kayıtlı sermaye sisteminde ise bu durum farklı olup artırıma karar verme yetkisi yönetim kurulundadır. Sermaye artırımını için TTK anlamında esas sözleşmenin değiştirilmesi gerekmemekte sadece sisteme geçişte, kayıtlı sermaye miktarının yükseltilmesinde ve sistemden çıkışta esas sözleşme değişikliğine ihtiyaç duyulmaktadır⁴⁰⁵

2- SERMAYE TAAHHÜDÜ YOLUYLA ARTTIRIM

a- KAYITLI SERMAYE SİSTEMİNDE

Avrupa Konseyinin 77/91 AET sayılı yönergesinin 25. maddesinin 2. fıkrasında kayıtlı sermaye sisteminde sermaye taahhüdü yoluyla arttırım düzenlenmiştir. Sözkonusu maddede

“ Buna rağmen şirket ana sözleşmesi ya da genel kurulu, şirket organını, taahhüt edilen sermayede artış yapması için yetkilendirecektir. Bu artış kanun tarafından öngörülen maksimum miktara kadar olacaktır. Sabit kalan bu miktara kadar taahhüt edilen sermayede artış olacaktır. Bu artışı yapacak olan yetkilendirilen şirket organının bu yetkisi en fazla 5 yıl sürecek olup bir ya da birden çok kere genel kurulla yenilenebilir. Her bir yenileme süresi 5 yılı geçmemek üzere olur” denilmektedir.

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler ile 25. maddenin 2. fıkrasında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6102 sayılı TTK 460.madde 1. fıkraya uyarınca “ (1) Halka açık olmayan bir anonim şirkette, ilk veya değiştirilmiş esas sözleşme ile esas sözleşmede belirlenen kayıtlı sermaye tavanına kadar sermayeyi artırma yetkisi, yönetim kuruluna tanındığı takdirde, bu kurul, sermaye artırımını, bu Kanundaki hükümler çerçevesinde ve esas sözleşmede öngörülen yetki sınırları içinde gerçekleştirebilir. Bu yetki en çok beş yıl için tanınabilir” denilmektedir.

⁴⁰⁴ Mehmet Bahtiyar, *Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Arttırımı*, İstanbul, Beta Yayınları, 1996, s.22

⁴⁰⁵ A.e., s.98

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 460. maddesinde düzenlenen kayıtlı sermaye sistemi daha önce 2499 sayılı mülga SerPK 12. maddesinde halka açık anonim ortaklıklar için düzenlenmiştir. 2499 sayılı SerPK ilga edilmiş, 6/12/2012 tarihinde yerine 6362 sayılı SerPK getirilmiştir. 6362 sayılı SerPK'nın 18. maddesinde; *“(1) Halka açık ortaklıklar ile paylarını halka arz etmek üzere Kurula başvurmuş olan ortaklıklar, Kuruldan izin almak şartıyla kayıtlı sermaye sistemini kabul edebilirler. Şu kadar ki, daha önce 6102 sayılı Kanun uyarınca bu sisteme geçmiş olan ortaklıklar için ayrıca Kurul izni aranmaz. (2) Kayıtlı sermaye sisteminde, yönetim kurulu, 6102 sayılı Kanunun esas sermayenin artırılmasına ilişkin hükümlerine bağlı kalmaksızın esas sözleşmelerinde tespit edilen kayıtlı sermaye tavanına kadar sermayelerini artırmaya yetkilidir. Şu kadar ki, bu yetki genel kurul tarafından en çok beş yıl süre ile verilebilir. Bu yetkinin süresi azami beş yıllık dönemler itibarıyla genel kurul kararıyla uzatılabilir”* denilmektedir.

Görüldüğü üzere daha önceki düzenlemeler SerPK ile halka açık anonim şirketler için getirildiğinden ilk defa, Eski TTK'dan farklı olarak ve AB düzenlemelerine paralel olarak, 6102 sayılı TTK ile birlikte kayıtlı sermaye sistemine göre sermaye artırımını halka açık olmayan anonim şirketler için getirilmiştir. Bu şekilde şirket, ister kuruluş aşamasında ister esas sözleşme değişikliği ile sonradan kayıtlı sermaye sistemine geçebilir⁴⁰⁶. Aynı zamanda kayıtlı sermaye sisteminde artırılan sermaye kısmen iç kısmen de dış kaynaklardan karşılanabilir⁴⁰⁷.

Kayıtlı sermaye sisteminde üç tür sermaye sözkonusudur. Bu sermayeler; kayıtlı sermaye, başlangıç sermayesi ve çıkarılmış sermayedir. Kayıtlı sermaye; anasözleşmede gösterilip, ticaret siciline tescil edilmesi gereken ve yönetim kurulu kararı ile sermayenin arttırılabileceği en yüksek sermayedir. Başlangıç sermayesi kayıtlı sermayeli anonim şirketlerin sahip olmaları zorunlu olan asgari çıkarılmış sermayelerdir. Çıkarılmış sermaye ise kayıtlı sermayeli anonim ortaklıkların satışı yapılmış pay senetlerini temsil eden sermayelerdir. Kayıtlı sermaye sisteminde

⁴⁰⁶ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.351

⁴⁰⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz: Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s.353-355

ortaklığın çıkarılmış sermayesinin yönetim kurulu kararı ile anasözleşmede belirtilen kayıtlı sermaye tavanına kadar arttırılması hükmü mevcuttur⁴⁰⁸.

Kayıtlı sermaye sisteminin en önemli özelliği kayıtlı sermaye tavanına kadar sermayeyi artırma yetkisinin genel kurula değil yönetim kuruluna tanınmasıdır. Zira kayıtlı sermaye sisteminde çıkarılmış sermayenin arttırılması işlemi ana sözleşme değişikliğini ve genel kurul kararını gerektirmeyip bir yönetim kurulu işlemidir⁴⁰⁹.

Halka açık olmayan bir anonim şirketlerle ilgili düzenlemeler aynı zamanda Gümrük ve Ticaret Bakanlığının 19.10.2012 tarihli “ Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Tebliğ” de yer almaktadır. Bu tebliğe göre; başlangıç sermayesi en az yüzbin Türk lirası olan şirketler bakanlıktan izin almak şartıyla kuruluşta kayıtlı sermaye sistemini kabul edebilirler veya sonradan esas sözleşmelerini değiştirip kayıtlı sermaye sistemine geçebilirler⁴¹⁰.

Genel Kurul, yönetim kuruluna kayıtlı sermaye tavanına kadar sermayeyi arttırma yetkisini en fazla 5 yıllık süreyle verebilir. 6102 sayılı TTK'nın 460. maddesinde sermayenin ne kadar arttırılacağı belirtilmemekle birlikte Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Tebliğ'de kayıtlı sermaye tavanının esas sözleşmenin değiştirileceği genel kurul toplantısı sırasındaki çıkarılmış sermayenin en fazla 5 katı olacağı ifade edilmiştir⁴¹¹.

b-RÜÇHAN HAKKI

Rüçhan hakkı, 77/91 AET sayılı sermaye yönergesinin 29. maddesi 1. fıkrasında düzenlenmiştir. 77/91 AET sayılı yönergenin 29. maddesinin 1. fıkrası uyarınca “ Sermayenin nakit para karşılığı arttığı durumlarda, paylar pay sahiplerine sermayedeki payları oranınca ön alım hakkı kapsamında sunulmalıdır” denilmektedir.

---

⁴⁰⁸ Moroğlu, **a.g.e.**, s.10

⁴⁰⁹ **A.e.**, s.38

⁴¹⁰ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.604

⁴¹¹ **A.e.**, s.607

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler ile 29. maddenin 1. fıkrasında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6762 sayılı TTK madde 394'te “*Umumi heyetin esas sermayenin artırılmasına mütaallik kararında aksine şart olmadıkça pay sahiplerinden her biri yeni hisse senetlerinden şirket sermayesindeki payı ile mütenasip miktarını alabilir. İdare meclisi pay sahiplerine verilecek senetlerin ihraç bedellerini gazetelerle ilan eder. Bu hususta yapılacak ilanlarda pay sahiplerinin yeni pay alma haklarını kullanabilmeleri için tayin olunacak müddet, 15 günden aşağı olamaz*” şeklinde yer alan hüküm 6102 sayılı TTK 461. Maddenin 1. Fıkrasında “(1) Her pay sahibi, yeni çıkarılan payları, mevcut paylarının sermayeye oranına göre, alma hakkını haizdir” şeklinde kendisine yer bulmuştur.

Doktrinde, paysahiplerinin yeni paylardan alma hakkı; yeni pay alma hakkı, öncelik hakkı, rüçhan hakkı, ön alım hakkı olarak adlandırılmaktadır⁴¹². Kanunda belirtildiği üzere her paysahibi, yeni çıkarılan payları mevcut paylarının sermayeye oranına göre alma hakkını haizdir. 461. maddenin gerekçesinde; yeni pay alma haklarının anasözleşme ile sınırlandırılmayacağı ve kaldırılamayacağı fakat haklı sebeplerin varlığı halinde genel kurul kararıyla sınırlandırılacağı ve kaldırılacağı ifade edilmiştir.

Kanunda paysahiplerinin yeni pay alma hakkına sahip olduğu vurgulanmakla beraber, pay veya pay senedi üzerinde intifa veya rehin haklarının bulunması durumunda yeni pay alma hakkının kime ait olacağını kanun koyucu açıkça belirtmemiştir. MOROĞLU'na göre yeni pay alma hakkı intifa veya rehin hakkı sahibine değil, paysahibine aittir.

77/91 AET sayılı yönergenin 29. maddesinin 3. fıkrasında, “Önalım hakkıyla ilgili katılım teklifleri ve bu hakkın hangi zaman diliminde kullanılacağı 68/151 AET sayılı yönergeye göre resmi gazetede yayınlanacaktır. Şirketin bütün payları kayıtlıysa

---

⁴¹² Moroğlu, a.g.e., s.137

üye ülkeler böyle bir yayınlamayı talep etmezler. Böyle durumlarda bütün pay sahipleri yazıyla bilgilendirilmelidir. Önalım hakkının kullanılması teklifin yayınlanmasından veya paysahiplerine tebligatın gönderilmesinden itibaren 14 günden az olamaz” denilmektedir.

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı 2012/30 AB sayılı yönergeler ile 29. maddenin 3. fıkrasında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6762 sayılı eski TTK’da 394. maddede “*Umumi heyetin esas sermayenin artırılmasına mütaallik kararında aksine şart olmadıkça pay sahiplerinden her biri yeni hisse senetlerinden şirket sermayesindeki payı ile mütenasip miktarını alabilir. İdare meclisi pay sahiplerine verilecek senetlerin ihraç bedellerini gazetelerle ilan eder. Bu hususta yapılacak ilanlarda pay sahiplerinin yeni pay alma haklarını kullanabilmeleri için tayin olunacak müddet, 15 günden aşağı olamaz*” şeklinde düzenlenen hüküm 6102 sayılı TTK 461. Madde 3. Fıkarda düzenlenmiştir. Bahsi geçen maddede “(3) Yönetim kurulu yeni pay alma hakkının kullanılabilmesinin esaslarını bir karar ile belirler ve bu kararda pay sahiplerine en az onbeş gün süre verir. Karar tescil ve 35 inci maddedeki (...) (1) gazetede ilan olunur. Ayrıca şirketin internet sitesine konulur” denilmektedir.

Buradaki gazete Türkiye Ticaret Sicili Gazetesidir. İlgili AB yönergesinde de resmi gazetede yayınlanacağı ifade edilmiştir. Aynı zamanda ana sözleşmede başkaca ilan öngörülmüşse de bu prosedüre uyulur. Nama yazılı pay senedi sahipleri ile pay senedi tevdi edip adres bildiren hamile yazılı paysenedi sahiplerine, eğer anasözleşmede zorunlu tutulmamışsa taahhütlü mektupla bildirme zorunluluğu yoktur⁴¹³.

Sözkonusu maddede paysahiplerine 15 gün önceden haber verileceği ifade edilmiş olup, burdaki 15 günlük süre hak düşürücü süredir ve sürenin bitimiyle yeni

---

⁴¹³ Moroğlu, a.g.e., s.151

pay alma hakkı kullanılmadıysa paysahiplerinin rüçhan hakkı düşer ve yönetim kurulu bu payları başkalarına satabilir⁴¹⁴. İlgili AB yönergesinde ise süre 14 gündür.

77/91 AET sayılı yönergenin 29. maddesinin 4. fıkrasında ise “ Ön alım hakkı şirket anasözleşmesi ile sınırlandırılmaz ve kaldırılamaz. Fakat bu genel kurul kararıyla meydana gelebilir. Yönetim veya idari organ bu toplantıya yazılı bir rapor sunarak önalım hakkının sınırlandırılmasına veya kaldırılmasına dair sebepleri ve önerilen fiyat teklifini belirtir. Genel kurul madde 40⁴¹⁵,da belirtilen toplantı nisabı ve çoğunluğa göre karar alır. Bu karar her bir üye ülkenin 68/151 AET sayılı yönergeye paralel olarak kanunlarına göre yayınlanır” denilmektedir.

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler ile 29. maddenin 4. fıkrasında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6102 sayılı TTK 461. madde 2. fıkrada “*Genel kurulun, sermayenin artırımına ilişkin kararı ile pay sahibinin rüçhan hakkı, ancak haklı sebepler bulunduğu takdirde ve en az esas sermayenin yüzde altmışının olumlu oyu ile sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir. Özellikle, halka arz, işletmelerin, işletme kısımlarının, iştiraklerin devralınması ve işçilerin şirkete katılmaları haklı sebep kabul olunur. Rüçhan hakkının sınırlandırılması ve kaldırılmasıyla, hiç kimse haklı görülmeyecek şekilde, yararlandırılmaz veya kayba uğratılamaz. Nisaba ilişkin şart dışında bu hüküm kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu kararına da uygulanır. Yönetim kurulu, rüçhan hakkının sınırlandırılmasının veya kaldırılmasının gerekçelerini; yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının sebeplerini; primin nasıl hesaplandığını bir rapor ile açıklar. Bu rapor da tescil ve ilan edilir” denilmektedir.*

Paysahiplerinin yeni paylardan alma hakları ise kanuni istisnalar dışında anasözleşme veya genel kurul kararı ile sınırlandırılmaz ve ortadan kaldırılamaz. Bu kuralın kanuni istisnaları; yeni pay alma hakkının haklı nedenlerle sınırlandırılması,

⁴¹⁴A.e., s.153

⁴¹⁵ 77/91 AET sayılı yönergenin 40. Maddesinde nitelikli çoğunluk menkul kıymetlere ya da taahhüt edilen sermayeye bağlı oyların 2/3’üdür. Fakat sermayenin yarısının temsil edildiği durumlarda basit çoğunluk da yeterli olur.

yeni pay alma konusunda bazı paylara anasözleşme ile imtiyaz hakkı tanınması ve yeni pay alma hakkı tanıyan intifa senetleri çıkarılmasıdır⁴¹⁶. Haklı nedenler kanunda sayıldığı üzere; halka arz, işletmelerin, işletme kısımlarının ve iştiraklerin devralınması bunlara ilaveten işçilerin şirkete katılmalarıdır.

B- ESAS SERMAYENİN AZALTILMASI

Esas sermayenin azaltılması 77/91 AET sayılı yönergenin 30. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddede “Sermayedeki herhangi bir azalma, mahkeme kararı dışındaki durumlarda, genel kurul kararına bağlıdır. Genel kurul kararı 40. maddedeki toplantı nisabı ve çoğunluğa göre karar verir. Ayrıca bu durum 36. ve 37. maddelere aykırı olmaz. Bu karar 68/151 AET sayılı yönergenin 3. maddesi bağlamında yayınlanır. Toplantının olacağını bildiren ihtar sermayenin azaltılmasının amacını bildirir” denilmekle beraber 77/91 AET sayılı yönergenin 32. maddesinin 1. fıkrasında sermayenin azaltılması durumunda alacaklıların teminat alma hakkı ve üye devletlerin bu hakkın kullanılması için koşulları düzenleyen kurallar koyması düzenlenmiştir. Aynı zamanda alacaklılar alacağını elde etmeden sermayenin azaltılması geçersiz olur ve paysahiplerinin yararına ödemeler yapılmaz. 77/91 AET sayılı yönergede aynı zamanda taahhüt edilen sermayenin madde 6⁴¹⁷,da belirtilen miktarın altına düşmeyeceği ifade edilmiştir.

92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler ile 30. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

92/101 AET sayılı yönerge ile 32.maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2006/68 AT sayılı yönerge ile 32. madde değiştirilmiştir. Söz konusu değişiklikte “Alacaklılar üye ülke kanunları uyarınca sermaye azaltılması nedeniyle alacak haklarının tehlikede bulunduğunu ve şirketten yeterli bir teminat alamadıkları

---

⁴¹⁶ Moroğlu, a.g.e., s.178

⁴¹⁷ 77/91 AET sayılı yönergenin 6. maddesindeki minimum sermaye miktarı 25.000 Eküdür.

durumlarda uygun bir idari yada mahkeme otoritesine başvuracaklardır” denilmektedir. 2009/109 AT sayılı ve 2012/30 AB sayılı yönergeler ile 32. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

6102 sayılı TTK madde 473’te esas sermayenin azaltılması hükmü “(1) Bir anonim şirket sermayesini azaltarak, azaltılan kısmın yerine geçmek üzere bedelleri tamamen ödenecek yeni paylar çıkarmıyorsa, genel kurul, esas sözleşmenin gerektiği şekilde değiştirilmesini karara bağlar. Genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilanlarında, mektuplarda ve internet sitesi bildiriminde, sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağı ayrıntılı bir şekilde ve hesap verme ilkelerine uygun olarak açıklanır. Ayrıca yönetim kurulu bu hususları içeren bir raporu genel kurula sunar, genel kurulca onaylanmış rapor tescil ve ilan edilir. (2) Sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette varlığı belirlenmiş olmadıkça sermayenin azaltılmasına karar verilmez. (3) Genel kurulun kararına 421 inci maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi uygulanır. Kararda (...) (1) sermayenin azaltılmasının ne tarzda yapılacağı gösterilir. (4) Esas sermayenin azaltılması sebebiyle kayıtlara göre doğacak defter kârı sadece payların yok edilmesinde kullanılabilir. (5) Sermaye hiçbir suretle 332 nci madde ile belirlenen en az tutardan aşağı indirilemez. (6) Bu madde ile 474 ve 475 inci maddeler, kayıtlı sermaye sisteminde çıkarılmış sermayenin azaltılmasına kıyas yoluyla uygulanır” şeklinde düzenlenmiştir.

Esas sermayenin azaltılması, esas sözleşmede yer alan ve ticaret siciline tescil edilmiş olan esas sermayenin itibari değerinin genel kurul kararıyla azaltılması olarak açıklanır. Bu durumda sermayenin ödenmiş veya ödenmemiş olmasının bir önemi yoktur. Sermayenin azaltılması yoluna başvurulması için; sermayenin anonim şirketin ihtiyacının üzerinde olması, zararlar sebebiyle yitirilmiş bulunması veya kanunun sermaye azaltılmasını öngörmesi gerekir⁴¹⁸. Başka bir deyişle; esas sermayenin azaltılması 3 şekilde karşımıza çıkar. Bu üç durum; kurucu azaltma, basit azaltma ve

---

⁴¹⁸ Tekinalp, a.g.e., s.142

sermayenin azaltılıp tekrar eski haline döndürülmesidir⁴¹⁹. Kurucu azaltma olarak adlandırılan sermaye azaltılması anonim şirketin esas sermayesinin fazla olduğu ve anonim şirketin sermayenin bir kısmına ihtiyaç duymadığı durumlarda meydana gelir. Kurucu azaltmada esas sermayenin bir kısmı pay sahiplerine iade edilir ya da yedek akçelere kaydedilir⁴²⁰. Basit azaltma durumunda ise bilanço açığının kapatılması yoluyla oluşan bir sermaye azaltma türüdür. Burada amaç bilanço açığının her bir pay sahibinin payının itibari değerine zarar yüklenerek kapatılması, zararın şirketten bertaraf edilmesidir. Bir nevi şirketi iyileştirmek için yapılan bir sermaye azaltılması türüdür⁴²¹. En son sermaye azaltılması türü ise sermayenin azaltılıp tekrar eski haline döndürülmesidir. Bu durumda var olan bilanço açığı sermayenin azaltılması yoluyla bertaraf edilir ve aynı anda sermaye artırılır.

VII- İMTİYAZLI PAYLAR

6102 sayılı TTK sisteminde imtiyazlı paylar, sistemden tamamen çıkarılmalarının doğurabileceği boşluğun yol açabileceği sakıncalar ve tehlikeler gözönünde bulundurularak çeşitli ülkelerin özellikle İsviçre BK, AktG, Avusturya Paylı Ortaklıklar Kanunu, İtalya MK'nın bu konudaki düzenlemeleri, özellikle söz konusu paylara getirilen sınırlamalar da değerlendirilerek yeniden düzenlenmiş ve imtiyazlı payların kötüye kullanılmasını engelleyici bazı önlemler getirilmiştir⁴²².

Konuya AB mevzuatı açısından bakıldığında ise; imtiyazlı payları yasaklayan bir Avrupa Birliği yönergesi olmamakla birlikte şirketlere ilişkin değiştirilen taslak beşinci yönergenin 33. maddesinde imtiyazlı payların düzenlendiği görülmektedir⁴²³.

Avrupa Toplulukları; 1972 tarihinde Avrupa Konseyi'ne ilk defa beşinci yönerge önerisini yapmıştır fakat daha sonra topluluk 1983 yılında bu yönergeyi

---

⁴¹⁹ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.616

⁴²⁰ **A.e.**

⁴²¹ Tekinalp, **a.g.e.**, s.143

⁴²² Gerekeç madde 478

⁴²³ Gerekeç madde 478

revize ederek konseye değiştirilmiş beşinci yönerge önerisini göndermiştir⁴²⁴. En son değişiklik ise 1988 yılında yapılmıştır fakat bu yönerge önerisi 2 kere değiştirilmesine rağmen hiçbir zaman konsey tarafından kabul edilmemiştir.

Beşinci yönerge önerisinin ilk ve değiştirilen metinlerinde üç önemli konu düzenlenmiştir. Bu konular; şirketin iç yönetim yapısı ve şirketin yönetsel hesap verme sorumluluğu, pay sahiplerinin genel kurulu ve pay sahiplerinin hakları ve en son yıllık hesapların onaylanması ile ilgili durumlardır⁴²⁵.

İmtiyazlı paylar ile ilgili kısım ise değiştirilen beşinci yönerge önerisinin 33. maddesinde düzenlenmiştir. 33. maddede⁴²⁶, “1- Paysahiplerinin oy hakları temsil ettikleri pay ile orantılıdır. 2- Birinci paragrafta rağmen, üye ülke kanunları şirket ana sözleşmesi ile oy hakkının sınırlandırılması ile reddini özel parasal avantajları olan paylar nezdinde öngörebilirler. Bu paylar taahhüt edilen sermayenin yüzde 50’sinden fazla bir miktarda çıkarılamazlar. Eğer şirket bu paylardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmiyorsa, bu payların hamilleri bu payların temsil ettiği oranlarda diğer pay sahiplerine denk bir şekilde oy hakkını kazanırlar 3- Taahhüt ettiği sermaye payını ödemeyen pay sahibine genel kuruldan bir ay önce gönderilecek çağrı kağıdında oy hakkını kullanacağı ifade edilmez” denilmektedir.

6762 sayılı eski TTK 401’de “*Esas mukavele ile bazı nevi hisse senetlerine kar payı veya tasfiye halindeki şirket mevcudunun dağıtılması ve sair hususlarda imtiyaz hakları tanınabilir*” şeklinde yer alan hüküm 6102 sayılı TTK madde 478’de “ (1) İlk esas sözleşme ile veya esas sözleşme değiştirilerek bazı paylara imtiyaz tanınabilir.(2) İmtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır. (3)

⁴²⁴ Daniel T. Murphy, “The Amended Proposal for a Fifth Company Law Directive--Nihil Novum”, **Richmond School of Law, Law Faculty Publications**, 1985, s. 215 (Çevrimiçi) <http://scholarship.richmond.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1354&context=law-faculty-publications> , Erişim Tarihi: 25.05.2016

⁴²⁵ Murphy, a.y. , s.222

⁴²⁶ Amendment to the proposal for a Fifth Directive founded on article 54 of the EEC Treaty concerning the structure of public limited companies and the powers and obligations of their organs, http://www.mhc.ie/uploads/5th_proposal_third_revision.pdf metinden çevrilmiştir.

360 ıncı madde hükmü saklıdır. (4) Sermayesinin yarısından fazlası tek başına veya birlikte; Devlet, il özel idaresi, belediye ve diğer kamu tüzel kişileri, sendikalar, dernekler, vakıflar, kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarına ait anonim şirketlerde ve bu şirketlerin aynı oranda sermaye payına sahip oldukları iştiraklerinde; bunların sahip oldukları paylara tesis edilebilecek imtiyazlar hariç olmak üzere, diğer paylara, belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine, belirli pay gruplarına ve azlığa bu Kanunda düzenlenen herhangi bir imtiyaz tesis edilemez. Bu hüküm, payları borsada işlem gören anonim şirketlere, 5411 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan kredi kuruluşlarına ve finansal kuruluşlara uygulanmaz” şeklinde kendine yer bulmuştur.

İmtiyaz kelime anlamı itibariyle başkalarına tanınmayan özel hak, ayrıcalık olarak ifade edilirken, TTK'nın 478. maddesi uyarınca ise imtiyaz, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir paysahipliği hakkı olarak belirtilmektedir⁴²⁷.

İmtiyazlı paylar kural olarak esas sözleşme ile tanınır. Esas sermaye değişikliği yapılarak imtiyaz oluşturulması için gerekli genel kurul kararı, 6102 sayılı TTK'nın 421. maddesinin 3. fıkrasında ifade edilen sermayenin yüzde yetmişbeşinin olumlu oyuyla kullanılır. İmtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır. Ayrıca yeni TTK madde 360 uyarınca belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azınlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınması yoluyla da imtiyaz oluşturulabilmesi mümkün olmaktadır⁴²⁸.

Devlet, il özel idaresi, belediye ve diğer kamu tüzel kişileri, sendikalar, dernekler, vakıflar, kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarına ait anonim şirketlerde ve bu şirketlerin aynı oranda sermaye payına sahip oldukları iştiraklerinde; bunların sahip oldukları paylara tesis edilebilecek imtiyazlar hariç olmak üzere, diğer paylara,

⁴²⁷ Tekinalp, a.g.e., s.83; Pulaşlı, a.g.e., s.514

⁴²⁸ Tekinalp, a.g.e., s.84

belirli grup oluşturan pay sahiplerine, belirli pay gruplarına ve azlığa bu kanunda öngörülen herhangi bir imtiyaz tesis edilemez. Başka bir deyişle kamu aleyhine imtiyaz tesis edilemez. Fakat bu hüküm, payları borsada işlem gören anonim şirketlere, 5411 sayılı kanunun üçüncü maddesinde tanımlanan kredi kuruluşlarına ve finansal kuruluşlara uygulanmaz⁴²⁹.

VIII- FİNANSAL TABLOLAR

A-ANONİM ŞİRKETLERİN FİNANSAL TABLOLARI

25.7.1978 tarihli 78/660 AET sayılı yönerge şirketler hukukuna ait dördüncü yönerge olarak anılmakla birlikte sermaye şirketlerinin yıllık hesaplarının doğru bir şekilde bilgi vermesini sağlamak amacıyla yılsonu finansal tabloları hakkındaki kuralları içermektedir. Yılsonu finansal tabloları ifadesi yıllık bilanço, kar- zarar hesabını ve bilançonun çeşitli kalemleri hakkındaki açıklamaları ifade eden ekten oluşmaktadır⁴³⁰.

Sözkonusu yönergede finansal tabloların hazırlanmasındaki esaslar, biçimsel yapı, içerik, değerlendirme kuralları, finansal tablolara ek olarak hazırlanması gereken açıklama notlarının kapsamı, yayımlama kuralları düzenlenmektedir. Yönerge ayrıca finansal tablolardaki kalemlere uygulanacak değerlendirme yöntemlerinin ve bu tablo ve raporların yayımına ilişkin mevzuat hükümlerinin uyumlaştırılması amacıyla yönelik bir muhasebe standardı sunmaktadır⁴³¹. Yönerge sermaye şirketlerinin finansal, malvarlıksal ve kârlılık durumlarının resminin gerçeğe uygun ve dürüst bir tarzda verilmesi ilkesine dayanmaktadır⁴³². Bu ilke bir Anglo Sakson ilkesi olan gerçek görünüş ilkesidir⁴³³. Bu ilkenin yanı sıra yönergede eskinin yerine geçme ilkesi, mali

⁴²⁹ Pulaşlı, **a.g.e.**, s.518

⁴³⁰ Ünal Tekinalp, "Sermaye Ortaklıklarının Yılsonu Finansal Tabloları", **Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyum**, Proje Yöneticisi: Ünal Tekinalp, İstanbul, 2001, s.529

⁴³¹ Tamer Aksoy, "Müzakere Süreci Işığında AB Muhasebe Hukukundaki Düzenlemeler", **Mevzuat Dergisi**, Sayı:93, Yıl: Eylül 2005, s.5 <http://www.mevzuatdergisi.com/2005/09a/02.htm>

⁴³² Ünal Tekinalp, **a.g.e.**, s.529

⁴³³ Moustaki-Engammere, **a.g.e.**, s.270

tabloların formatlarına ve mali tablo sunumundaki tutarlılık ve mahsuplaşmanın olmaması ilkeleri ve değerlendirme ilkeleri bulunmaktadır⁴³⁴.

78/660 AET sayılı yönerge üye devletlere geniş bir tasarruf yetkisi verir ve oldukça esnekler. Bahsi geçen yönergede şirketlerin yükümlülüklerinin şirketlerin ekonomik sosyal önlemlerini dikkate alarak tespit edilmesi de sağlanmakla beraber üye devletler toplam bilançosu ve cirosu belirli sınırları aşmayan şirketler için istisnalar tanıyabilirler. Bu istisnalar temelde bazı bilanço kalemlerinin sınıflandırılmasına ve daha esnek değerlendirme kurallarının uygulanmasından ibarettir⁴³⁵.

78/660 AET sayılı yönergeyi değiştiren yönergeler sırasıyla 90/604 AET sayılı yönerge, 90/605 AET sayılı yönerge, 2001/65 AT sayılı yönerge, 2003/38 AT sayılı yönerge, 2003/51 AT sayılı yönerge, 2006/43 AT sayılı yönerge, 2006/46 AT sayılı yönerge, 2009/49 AT sayılı yönerge, ve 2012/6 AB sayılı yönergedir. En son olarak 2013/34 AB sayılı yönerge 78/660 AET sayılı yönergeyi yürürlükten kaldırmıştır.

2013/34 AB sayılı yönerge çoğunluk olarak 78/660 AET sayılı yönergenin maddelerini değiştirmeden korumakla beraber, yenilik olarak muhasebe gerekliliklerini azaltmak, tek pazarın düzenli işlemesi için Avrupa Birliğindeki şirketlerin finansal tablolarının şeffaflığını ve karşılaştırılabilirliğini sağlamak, küçük işletmelere yöneltilen yüksek yönetim maliyetlerini azaltmak konularında düzenlemeler yapmıştır. Yönerge üye ülkelerin işletmelerini mikro işletme, küçük işletme, orta ölçekli işletme ve büyük işletme olmak üzere 4 bölüme ayırmıştır. Burada dikkat edilecek olan nokta küçük işletmelere finansal tablo düzenlemede kolaylık sağlanmasıdır⁴³⁶. 2013/34 AB sayılı yönerge hem yıllık hem de konsolide finansal tabloların hazırlanması konusunda yenilikler getirmesinin yanı sıra IFRS'leri kabul etmeyen şirketlerin de yeni denetim uyumluluklarını sağlamıştır. Yönerge ana hatları itibarıyla küçük ve orta ölçekli işletmelere odaklanmakla beraber şeffaf bir

⁴³⁴ Aksoy, a.y., s.6

⁴³⁵ Moustaki-Engammere, a.g.e., s.271

⁴³⁶ Demir-Bahadır, "Yeni Avrupa Birliği Yönergesi (2013/34 EU) Kapsamında Bireysel Finansal Tablolar", **Mali Çözüm Dergisi**, Ocak-Şubat 2014, s.14

finansal raporlama ihtiyacıyla meydana gelen idari masraflar arasında bir denge kurmayı amaçlar. Avrupa Birliği küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansal raporlama ve muhasebe alanındaki yükümlülüklerini incelemiştir ve bu yükümlülüklerin gerçek bir gelişmenin önüne geçebilecek kadar ağır olduğunu tespit edip bunun üzerine kurallarını hafifletmiştir. Söz konusu bu yönergenin getirdiği muhasebe standartları ile yerel muhasebe standartları ve Uluslararası finansal raporlama standartları IFRS arasında bir uyum ve birleşme sağlanması amaçlanmıştır. Finansal raporlama standartlarının tam birleşmesi halinde finansal raporların uluslararası düzeyde denetimi kolaylaşacaktır⁴³⁷.

1- HAZIRLAMA YÜKÜMÜ

Finansal tabloların hazırlama yükümü 78/660 sayılı yönerge madde 2⁴³⁸'de mevcuttur. Bu madde yılsonu finansal tabloların bilanço, kar- zarar hesabı ve hesaptaki notlardan oluştuğunu ve bu dökümanların bir bütün oluşturduğunu ifade eder. Aynı zamanda bu finansal tabloların açıkça ve bu yönerge hükümleri uyarınca düzenlendiğini ifade eder.

90/604 AET sayılı, 90/605 AET sayılı, 2001/65 AT sayılı ve 2003/38 AT sayılı yönergeler söz konusu 2. maddede herhangi bir değişiklik yapmamıştır. 2003/51⁴³⁹ AT sayılı yönerge ile 2. maddenin 1. fıkrasında değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklikle 2. maddeye bir paragraf eklenmiştir. Eklenen paragrafta “Üye ülkeler 2. maddede belirtilen dökümanların yanı sıra finansal tablolara başka tabloların eklenmesine izin verirler” denilmektedir. 2006/43 AT sayılı, 2006/46 AT sayılı, 2009/49 AT sayılı ve 2012/6 AB sayılı yönergelerle 2. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 2013/34 AB sayılı yönerge 78/660 AET sayılı yönergeyi yürürlükten kaldırmıştır fakat hazırlama yükümü maddesi aynı şekilde korunmuştur

⁴³⁷<http://www.newslettereuropean.eu/directive-201334eu-annual-consolidated-financial-statements-related-reports/> Erişim tarihi: 26.06.2016

⁴³⁸ Directive 78/660 EEC, **Official Journal**, L222, 14.08.1978, s.2 metinden çevrilmiştir.

⁴³⁹ Directive 2003/51 EC, **Official Journal**, L178/16, 17.07.2003, s.3 metinden çevrilmiştir.

6102 sayılı TTK madde 514'te yer bulan hüküm uyarınca “(1) Yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar” denilmektedir. Buradan görülmektedir ki yeni TTK'daki düzenleme AB yönergesinden esinlenmiştir.

Anonim şirketlerin finansal tabloları Türkiye Muhasebe Standartları (TMS)'ye göre hazırlanır. Maddenin gerekçesine bakıldığında finansal tabloların; bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu ve öz varlık değişim tablosu ve eklerinden oluştuğu görülmektedir⁴⁴⁰. Söz konusu madde aynı zamanda anonim şirket yönetim kurulunu yılsonu finansal tablolarını ve eklerini belirli bir süre içerisinde genel kurula sunma görevini hükme bağlamıştır. Buradaki görev yönetim kurulunun tüm üyelerini ilgilendiren bir görevdir.

2- DÜRÜST RESİM İLKESİ

Dürüst resim ilkesi 78/660 AET sayılı yönergenin 2. maddesinin 3, 4 ve 5. fıkralarından alınmıştır. 78/660 AET 2.madde 3.fıkra uyarınca “ Yılsonu finansal tablolar şirketin malvarlığını, yükümlülüklerini, finansal durumunu, kâr ve zarar durumunu gerçek ve dürüst bir şekilde yansıtır”; 2. maddenin 4.fikrasında “ Bu yönergedeki hükümlerin uygulanması 3.fıkra bağlamında doğru ve gerçek bir yansıtma yapmaya yeterli değilse, ek bilgi verilmelidir”; aynı maddenin 5. fıkrasında “Bazı özel durumlarda bu yönergenin hükmünün uygulanmasının 3. fıkrada belirtilen yükümlülüklerle bağdaşmaması durumunda, söz konusu hüküm dürüst resim ilkesine uyulması adına yönergeden çıkarılmalıdır. Bu çıkarmanın hesap notlarında gerekçesiyle birlikte açıklanması ve bu durumun malvarlığına, yükümlülüklerine, finansal duruma ve kâr-zarar hesabına etkileri belirtilmelidir. Üye devletler bu istisnai durumları sorgulamalı ve bunlarla ilgili özel kurallar koymalıdır” denilmektedir.

---

⁴⁴⁰ Tekinalp, a.g.e., s.500

78/660 AET sayılı yönerge; 90/604 AET sayılı, 90/605 AET sayılı, 2001/65 AT sayılı, 2003/38 AT sayılı, 2003/51 AT sayılı, 2006/43 AT sayılı, 2006/46 AT sayılı, 2009/49 AT sayılı ve 2012/6 AB sayılı yönergelerle değiştirilmiş olmasına rağmen dürüst resim ilkesi aynen korunmuştur. 2013/34 AB sayılı yönerge 78/660 AET sayılı yönergeyi yürürlükten kaldırmıştır fakat dürüst resim ilkesi maddesi aynı haliyle kalmıştır.

Eski TTK'da düzenlenmeyen fakat 6102 sayılı yeni TTK'da kendine yer bulan dürüst resim ilkesi madde 515'te tanımlanmış olup “(1) Anonim şirketlerin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılır” şeklindedir.

Dürüst resim ilkesi yukarıda bahsedilen AB yönergesinden alınmıştır. Aynı zamanda bu maddeden anlaşılacağı üzere anonim şirketlerin TMS'ye göre hazırlanan finansal tabloları dürüst resim ilkesi çerçevesinde değerlendirilir.

B- ŞİRKETLER TOPLULUĞUNUN FİNANSAL TABLOLARINA UYGULANACAK MUHASEBE STANDARTLARI

Yedinci Konsey yönergesi olarak anılan 83/349⁴⁴¹ AET sayılı yönergede konsolide finansal tablolara yer verilmiştir. 13.07.1983 tarihli 7.yönerge, konsolide finansal tabloların hazırlanması ve açıklanmasına ilişkin ilkelerin uyumlaştırılmasına yönelik yayınlanmış olup esas itibarıyla 78/660 AET sayılı yönergenin devamı niteliğindedir. Bu yönergede ele alınan konular ise şunlardır; hesapların birleştirilmesi için gerekli koşullar ve olası ayrıcalıkların belirlenmesi, 78/660 AET sayılı yönergede

⁴⁴¹ Directive 83/349 EEC, **Official Journal**, L193, 18.07.1983, s.3 metinden çevrilmiştir.

belirtilen kuralların konsolide bilanço ve gelir tablolarının içeriğine uygulanması, 78/660 AET sayılı yönergede belirtilen ve konsolide hesaplara ve dipnotlara uygulanabilecek kuralların değerlendirilmesinin şart koşulması, konsolide hesapların, dipnotların ve faaliyet raporunun yayımlanmasının öngörülmesi, ortakları ve üçüncü kişileri bilgilendirmek, başka bir kuruluş üzerindeki kontrol konuları ile konsolide tablo hazırlama yükümlülüğünden muafiyetleri, şerefiye, konsolidasyon prosedürleri, yöntemleri, konsolide yıllık raporların yayınlanması ve konsolide tabloların denetimidir.

Konsolide finansal tablolar, bir ekonomik bütün içinde yer alan birden fazla şirketin finansal durumunu topluca gösteren muhasebe raporlarıdır. Yatırım yapan şirket diğer bir şirkette kontrol gücüne sahip olduğu durumlarda “ana şirket”, yatırım yapılan şirket ise “bağlı şirket” olarak adlandırılır. Konsolide finansal tablolar ana şirket hesaplarına ona bağlı bulunan alt şirket hesapları eklenerek ve konsolide edilerek oluşturulan tablolardır. Konsolidasyon süreci olarak adlandırılan süreç ana şirket ve bağlı şirket finansal tablolarının, bu işletmelerin varlık, borç, sermaye ve gelir büyüklüklerine etki eden grup içi işlemlerin sonuçlarının hesaplamalarda dikkate alınarak, birleştirilmesi işlemi olarak özetlenebilir⁴⁴².

Başka bir deyişle; konsolide finansal tablolar şirketler topluluklarının finansal tablolarıdır ve TMS’ye göre hazırlanırlar. Konsolide finansal tablolarda da aynı finansal tablolarda olduğu gibi dürüst resim ilkesi geçerlidir.

83/349 AET sayılı yönergede bilançosu, cirosu ve çalışan sayısı belli eşiklerin altında kalan küçük ve orta ölçekli şirket gruplarının konsolidasyondan muaf tutulacağı ifade edilmiştir⁴⁴³. Ayrıca bu yönerge birçok ortaklığın finansal durumu hakkında topluluğa dahil ortaklıklara ve üçüncü kişilere bilgi verilebilmesi için konsolide mali tabloların hazırlanması standardını getirmiştir. Esas olarak bu

---

⁴⁴²Aksoy, a.y. s,10

⁴⁴³ Moustaki, Engammere, a.y., s.272

yönergenin amacı, sınırlı sorumlu şirketlerin konsolide hesapları konusunda ulusal kanunların koordine edilmesidir.

83/349 AET sayılı yönerge; 90/604 AET sayılı, 90/605 AET sayılı, 2001/65 AT sayılı, 2003/51 AT sayılı, 2006/43 AT sayılı, 2006/46 AT sayılı ve 2009/49 AT sayılı yönergelerle değiştirilmiştir. En son olarak 2013/34 AB sayılı yönerge 83/349 AET sayılı yönergeyi yürürlükten kaldırmıştır.

6102 sayılı TTK uyarınca konsolide finansal tablolar dürüst resim ilkesine göre çıkarılır denilmektedir. Dolayısıyla dürüst resim ilkesi çerçevesinde anlatılanlar konsolide finansal tablolar için de geçerlidir.

6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanununda konsolide finansal tablolar düzenlenmemiş olmakla birlikte, 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanununda düzenlenmiştir. 6102 sayılı TTK 517. madde uyarınca *“(1) Konsolide finansal tabloları hazırlamakla yükümlü işletmeler ile konsolidasyon kapsamına giren işletmelerin belirlenmesinde ve ilgili diğer konularda Türkiye Muhasebe Standartları geçerlidir. (2) Konsolide finansal tablolar 515 inci maddede öngörülen esas ve ilkelere göre çıkarılır”* denilmektedir.

Konsolide finansal tablolar şirketler topluluklarının finansal tablolarıdır ve TMS’ye göre hazırlanırlar. Konsolide finansal tablolarda da aynı finansal tablolarda olduğu gibi dürüst resim ilkesi geçerlidir.

C- ÖZEL HÜKÜMLER

91/674 AET⁴⁴⁴ sayılı yönerge sigorta teşebbüslerinin yıllık ve konsolide hesapları hakkındadır. 19 Aralık 1991 tarihinde kabul edilmiştir. Bu yönerge bütün sigorta şirketlerine uygulanır. Söz konusu yönergede bilanço, kar zarar tablosu, değerlendirme kuralları ve konsolide tablolar kesin bir şekilde belirtilir. Ayrıca söz konusu

⁴⁴⁴ Directive 91/674 EEC, **Official Journal**, L374, 31.12.1991, s.4 metinden çevrilmiştir.

yönergede, yıllık hesapların ve yıllık raporların yayınlanması ile ilgili kurallar mevcuttur. Bu yönerge farklı üye ülkelerdeki sigorta teşebbüslerinin bilanço yapılarının ve içeriklerinin farklı olması nedeniyle Avrupa kanun koyucuları tarafından bilançoda tek bir standart sağlanması üzerine çıkarılmıştır.

2003/51⁴⁴⁵ AT sayılı yönerge 91/674 AET sayılı yönergeyi değiştirmiştir. En temel değişiklik 4. maddenin değiştirilip yerine “ Bu yönerge Lloyd’a (Londra Deniz Sigortacılığı Birliği) uygulanır. Bu yönerge uyarınca Lloyd ve Lloyd grupları sigorta teşebbüsleri olarak anılacaktır” maddesi eklenmiştir. 2006/46⁴⁴⁶ AT sayılı yönerge 91/674 AET sayılı yönergede sigorta teşebbüslerinin yıllık ve konsolide hesapları hakkında temel bir değişiklik yapmamıştır.

Diğer taraftan 86/635⁴⁴⁷ AET sayılı yönerge ise bankacılık hesapları olarak anılan yönergedir. Söz konusu yönerge bankalar ve diğer mali kuruluşların yıllık hesaplarının sunum ve ölçümlerine ilişkin özel bazı kurallar içerir. 86/635 AET sayılı yönergede bilanço ile ilgili standartlar, kasa ile ilgili hesaplar, hazine bonoları, kredi kuruluşlarına verilen krediler ve avanslar, kredi kuruluşlarının alacakları, dikey kar zarar planları, yatay kar zarar planları, alınan kâr, teminattan gelen gelirler, finansal operasyonlardaki kâr zarar tablosu, yıllık ve konsolide hesaplar hakkındaki bilgiler mevcuttur.

2001/65⁴⁴⁸ AT sayılı yönerge ile 86/635 AET sayılı yönergede bankacılık hesapları hususunda temel bir değişiklik yapılmamıştır. 2003/51⁴⁴⁹ AT sayılı yönerge 86/635 AET sayılı yönergenin 4. maddesini değiştirmiş, maddenin sonuna 4a maddesi ekleyerek üye ülkelerin kredi kuruluşlarına bilançodaki kalemleri 4. maddede belirtilenden farklı bir şekilde sınıflandırmalarına izin verileceği ifade edilmiştir.

---

⁴⁴⁵ Directive 2003/51 EC, **Official Journal**, L178/16, 17.07.2003, s.11 metinden çevrilmiştir.

⁴⁴⁶ Directive 2006/46 EC, **Official Journal**, L224/1, 16.08.2006 metin incelenmiştir.

⁴⁴⁷ Directive 86/635 EEC, **Official Journal**, L372 31.12.1986 metin incelenmiştir.

⁴⁴⁸ Directive 2001/65 EC, **Official Journal**, L283, 27.10.2001 metin incelenmiştir.

⁴⁴⁹ Directive 2003/51 EC, **Official Journal**, L178/16, 17.07.2003, s.10 metinden çevrilmiştir

2006/46⁴⁵⁰ AT sayılı yönerge ile 86/635 AET sayılı yönergede temel bir değişiklik yapılmamıştır.

6102 sayılı TTK madde 528 uyarınca; “(1) Bankalar ile diğer kredi kurumlarının, finansal kiralama ve faktöring gibi finansal şirketlerin, sigorta ve reasürans şirketlerinin, Sermaye Piyasası Kanunu kapsamındaki tüm kurumların finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarına ilişkin olarak Türkiye Muhasebe Standartlarında ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca belirlenmiş idari düzenlemelerde hüküm bulunmayan hâllerde, söz konusu alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulan kurum, kurul ve kuruluşların özel kanunlarında yer alan hükümler uygulanır. (2) Türkiye Muhasebe Standartlarında, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca belirlenmiş finansal tablolara ilişkin idari düzenlemelerde ve özel kanunlarda hüküm bulunmayan hâllerde bu Kanun hükümleri uygulanır. (3) Kooperatiflerin finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarına ilişkin özel hükümler saklıdır” denilmektedir.

AB mevzuatında farklı yönergelerle düzenlenen sigorta şirketlerinin finansal ve konsolide finansal tabloları ve bankaların finansal tabloları 6102 sayılı TTK’da tek bir maddede düzenlenmiştir.

---

⁴⁵⁰Directive 2006/46 EC, **Official Journal**, L224/1, 16.08.2006 metin incelenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ YÖNERGELERİ UYARINCA 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNDA LİMİTED ŞİRKETLER KAPSAMINDA MEYDANA GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLER

I- GENEL AÇIKLAMA

Avrupa’da tek pazar idealinin mümkün olduğunca gerçekleşmesi için Avrupa Anonim Şirketi (SE), Avrupa Ekonomik Menfaat Grubu (EEIG) ve Avrupa İşbirliği Teşkilatı (ECS) gibi kuruluşlar oluşturulmuştur. Fakat bu ekonomik kuruluşların yapısı özellikle Avrupa Anonim Şirket tüzüğüne kuralları göz önüne alındığında küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ- SME) için elverişli olmadığı görülecektir⁴⁵¹. Bu nedenle AB küçük ve orta ölçekli işletmelerin doğasına uygun bir düzenleme yapmak için hazırlıklara başlamıştır. Zira AB’deki şirketlerin %99’u küçük ve orta ölçeklidir fakat bu küçük ve orta ölçekli işletmelerin sadece %8’i sınır ötesi ticaret yapmakta ve sadece %5’i sınır ötesi şubelere yer vermektedir. Bu yüzdelerin düşük olmasının başlıca sebepleri KOBİ’lerin bürokratik ve hukuki engellere takılmasıdır. KOBİ’ler yapısı itibariyle sermaye ve insan kaynakları bakımından sınırlı ve küçük ölçekli olduklarından bu engeller onları daha çok etkilemektedir. AB KOBİ’leri bu sorundan kurtarmak ve gelişip büyümelerini sağlamak için Küçük İşletmeler Kanunu (Small Business Act for Europe) ve Avrupa Limited Şirketler Kanun Taslağını (Societas Privata Europaea- SPE) düzenlemiştir⁴⁵².

Avrupa Limited Şirketler Kanun Taslağının (SPE) doğumu başkanlığını Jeanne Bouchourechliev’in yaptığı ve birçok ülkenin şirketler hukuku uzmanından oluşan bir çalışma grubu the Chambre de Commerce et d’Industrie de Paris and the Mouvement des Entreprises de France (MEDEF, CNPF) bünyesinde çalışmalarını

---

⁴⁵¹S.F.Puijk, *The Societas Privata Europaea doomed to fail?*, July, 2012, s.2 (Çevrimiçi)
<http://dare.uva.nl/cgi/arno/show.cgi?fid=453069>, Erişim Tarihi: 30.05.2016 erişim tarihi: 28.06.2016

⁴⁵² Puijik, a.y., s.3

tamamlayarak bir Avrupa Tipi Limited Şirket Tüzüğü Taslağı hazırlamıştır. Tasarı taslağı komisyon tarafından 1997 yılında yayınlanmıştır⁴⁵³.

2007 yılında ise Avrupa Parlamentosu; komisyona Avrupa limited şirketi için bir tüzük önerisinde bulunmasını istemiş, komisyon 25.06.2008 tarihinde Avrupa limited şirketi önerisini hazırlamıştır. Avrupa limited şirket (SPE) önerisinde; bir SPE'nin ex nihilo, tür değiştirme, birleşme ve bölünme olarak dört şekilde kurulacağı belirtilmiştir⁴⁵⁴. SPE bazı konuları belirlemekle birlikte bir çok konuyu sözleşmesel özgürlük bağlamında pay sahiplerinin iradesine bırakmıştır. Bir SPE'nin şirket merkezinin olduğu ülkede yönetiminin olması zorunlu değildir. Fakat bir SPE'nin şirket merkezinin olduğu ülkede sicile kayıtlı olması gereklidir ve SPE tüzel kişiliğini sicile kaydedildiği tarihte kazanır⁴⁵⁵.

Türkiye açısından duruma bakıldığında ise 6102 sayılı yeni TTK ile birlikte limited şirketlerde büyük ve önemli değişiklikler yapılmıştır. Yeni kanundaki limited şirkete ilişkin hükümlerin bir çoğu İsviçre borçlar kanunundan alınmıştır⁴⁵⁶. Fakat çalışma konumuz AB yönergeleri olduğu için AB yönergeleri açısından limited şirkete etki eden maddeler bu bölümde incelenecektir.

II- LİMİTED ŞİRKETTE KURULUŞ

A- ORTAK SAYISI

89/667 AET sayılı yönergenin kapsamı tek ortaklı limited şirketler veya sorumluluğu sınırlanmış şirketler olarak belirlenmiştir. Burada esas olarak tek kişilik limited şirket düzenlenmesi öngörülmüş, tek ortaklı anonim şirketin kurulması zorunlu kılınmamış, yönerge bu kararı üye devletlere bırakmıştır.

---

⁴⁵³ Şükrü Yıldız, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, İstanbul, Arıkan Yayınları, 2007, s.35

⁴⁵⁴ http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/epc/proposal_en.pdf, Erişim Tarihi: 30.05.2016

⁴⁵⁵ http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/epc/proposal_en.pdf, Erişim Tarihi: 30.05.2016

⁴⁵⁶ Tekinalp, **a.g.e.**, s.522

89/667 AET sayılı yönergeyi 2009/102 AT sayılı yönerge kodifiye etmiştir. 2009/102 sayılı yönergenin bütün maddeleri 89/667 AET sayılı yönerge ile aynıdır, dolayısıyla tek kişilik sınırlı sorumlu şirket hususunda 2009/102 AT sayılı yönerge herhangi bir yenilik getirmemiştir.

Türkiye’de 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunuyla birlikte tek kişilik limited şirket kurulmasına karar verilmiştir. 6762 sayılı Eski TTK madde 504’te yer alan limited şirkette ortakların sayısı hükmü “ *Ortakların sayısı ikiden az ve elliden çok olamaz. Ortakların sayısı sonradan bire iner veya şirketin zaruri organlarından biri mevcut olmazsa münasip bir müddet içinde bu eksiklikler tamamlanmadığı takdirde ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar verir. Mahkeme, taraflardan birinin talebi üzerine gerekli ihtiyati tedbirleri alabilir*” şeklindedir.

6102 sayılı TTK madde 574’le bu hüküm değişmiş “*(1) Ortakların sayısı elliyi aşamaz. (2) Ortak sayısı bire düşerse durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazıyla bildirilir. Müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirirler, aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olurlar. Aynı yükümlülük, şirketin bir ortakla kurulduğu hâllerde de geçerlidir. (3) Şirket, tek ortağının kendisinin olacağı bir şirkete dönüşeceği sonucunu doğuracak şekilde esas sermaye payını iktisap edemez*” şeklinde düzenlenmiştir.

Yeni TTK ile birlikte limited şirketler tek kişi kurulabilir. Fakat kanunkoyucu eski kanundaki en fazla ortak sayısı olan 50 kişiyi yeni TTK ile aynen korumuş, azami sınırı belirtmiştir. Limited şirketlere gerçek ve tüzel kişiler ortak olabilir aynı zamanda medeni kanunun hakları kullanma ehliyetine ilişkin kuralları limited şirketlerde de geçerlidir⁴⁵⁷.

---

⁴⁵⁷ Yıldız, a.g.e., s.73

Limited şirkette ortak sayısı bire düşerse durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazıyla bildirilir. Müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirirler, aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olurlar. Bu hükümde, açıklık ve şeffaflık ilkesi gereği müdürlerin üçüncü kişilere tek kişilik ortaklığı bildirmesi öngörülmüştür. Aynı yükümlülük, şirketin bir ortakla kurulduğu hâllerde de geçerlidir.

Maddenin son hükmünde şirketin tek ortağının kendisinin olacağı bir şirkete dönüşeceği sonucunu doğuracak şekilde esas sermaye payını iktisap edemeyeceği ifade edilmiştir. Burada asıl anlatılmak istenen her ne kadar şirketin tek ortaklı kurulabileceği, çok ortaklı kurulup tek ortağa düşebileceği kabul edildiyse de şirket ortağının hiçbir şekilde şirket tüzel kişiliğinin kendisi olamayacağıdır⁴⁵⁸.

B- SÖZLEŞME İÇERİĞİNDE ZORUNLU KAYITLAR

Sermaye yönergesi ve ikinci konsey yönergesi olarak anılan 13 Aralık 1976 tarihli 77/91 AET⁴⁵⁹ sayılı yönerge madde 2 “*şirket esas sözleşmesi her zaman en azından aşağıdaki bilgileri vermek zorundadır: a- şirketin türü ve ismi b- şirketin amacı, c- şirket kayıtlı sermayeye sahip değilse taahhüt edilen sermayenin miktarı, eğer şirket kayıtlı sermayeye sahipse bunun miktarı ve şirketin kuruluş ya da ticareti faaliyete yetkili olduğu zamandaki taahhüt edilen sermaye miktarı ve ayrıca 68/151 AET sayılı yönerge madde 2 e bendi hükmü saklı kalmak kaydıyla kayıtlı sermayedeki herhangi bir değişiklik, d- hukuken kararlaştırılmadığı takdirde, şirketi üçüncü kişilere karşı temsille sorumlu üyelerin şirket organlarına atanma prosedürleri ve sayıları, şirketin idari, yönetim, denetim ve kontrol mekanizmaları ve bu organlar arasındaki yetki paylaşımı e- şirket süresiz olmadığı takdirde şirketin süresi*” şeklinde.

⁴⁵⁸ Yıldız, a.g.e., s.73

⁴⁵⁹ Directive 77/91 EEC, **Official Journal**, 31.01.1977, s.3

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı yönergeler ile 77/91 AET sayılı yönergenin 2. maddesinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 77/91 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2012/30 AB sayılı yönerge ile 77/91 AET sayılı yönergenin 2. maddesinde temel olarak bir değişiklik yapılmamakla beraber sadece maddedeki 68/151 AET sayılı yönergenin 2. madde e bendi ibaresi 2009/101 AT sayılı yönergenin 2. maddesinin e bendi ibaresiyle değiştirilmiştir.

6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu madde 506'da limited şirket sözleşmesinde zorunlu kayıtlar; *“a- şirketin ticaret ünvanıyla, merkezi b-işletmenin konusu c-esas sermaye ile her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarları d- şirketin yapacağı ilanların şekli e- şirketin müddeti”* şeklinde düzenlenmiştir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu madde 576'da ise zorunlu kayıtlar, *“ şirket sözleşmesinde aşağıdaki kayıtların açıkça yer alması gereklidir: a- şirketin ticaret ünvanı ve merkezinin bulunduğu yer, b- esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu, c- esas sermayenin itibari tutarı, esas sermaye paylarının sayısı, itibari değerleri, varsa imtiyazlar, esas sermaye paylarının grupları, d- müdürlerin adları, soyadları, unvanları ve vatandaşlıkları, e- şirket tarafından yapılacak ilanların şekli”* olarak ifade edilmiştir.

Burada zorunlu kayıtlar ifadesinden limited şirket sözleşmesinde bulunması şart olan kayıtlar başka bir deyişle asgari zorunlu içerik ifade edilmiştir. Bu kayıtlar limited şirketin adeta kimliği niteliğinde olup onu üçüncü kişilere tanıtır ve bu kayıtlardan birinin yokluğu halinde limited şirket meydana gelmez⁴⁶⁰.

Ayrıca şirketi idare ve temsil edecek olan müdürlerin kuruluş aşamasında seçilmesi zorunludur ve dolayısıyla müdürlerin ad, soyad, unvan ve vatandaşlıkları da sözleşmede bulunması gereken zorunlu kayıtları oluřturmaktadır⁴⁶¹.

⁴⁶⁰Tekinalp, **a.g.e.**, s.525

⁴⁶¹Mustafa Çeker, “Limited şirketler”, **şirketler Hukuku**, Editör: Sami Karahan, Güncellenmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2013, s.830

C- TESCİL VE İLAN

Tescil ve ilan hükmü 68/151 AET sayılı yönerge madde 2’de düzenlenmiştir. Bahsi geçen yönergede şirket kuruluş antlaşması ve şirket esas sözleşmesinin tescil ve ilan edileceği belirtilmiştir. Bu hüküm 68/151 AET sayılı yönergeyi değiştiren 2003/58 AT sayılı yönerge ile ve 68/151 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2009/101 sayılı yönerge ile aynı şekilde korunmuştur.

11. Konsey yönergesi olarak da anılan 89/666⁴⁶² AET sayılı üye ülkede açılan şirket şubelerinin açıklama yükümlülüklerini düzenleyen yönerge 2. madde e bendinde ise şubenin faaliyetleri için şirketin daimi temsilcilerin ve yetkilerinin kapsamının ilanı düzenlenmiştir.

6102 sayılı TTK madde 587’ye göre limited şirketlerde şirket esas sözleşmesinin tamamı, kurucuların imzalarının noterce onaylanmasını izleyen otuz gün içinde, şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili gazetesinde ilan edilir. 6762 sayılı eski TTK’da ticaret siciline tescil ve ilan edilecek hususlar belirtilmiş olup şirket esas sözleşmesinin tamamının tescili ve ilanı öngörülüyordu.

Bu hüküm anonim şirketlerde esas sözleşmenin tamamının tescili ve ilanı madde 354’le aynı mantık üzerinde yapılmıştır⁴⁶³.

III- LİMİTED ŞİRKETTE SERMAYE

A- ASGARİ SERMAYE

En az sermaye tutarını düzenleyen hüküm 77/91 AET sayılı yönerge madde 6’da yer almaktadır. Bilindiği üzere 77/91 AET sayılı yönerge halka açık sınırlı sorumlu şirketler için geçerli olup, adı geçen maddede, “Üye ülke kanunlarına göre bir

⁴⁶² Directive 89/666 EEC, **Official Journal**, L395, 30.12.1989, s.3 metinden çevrilmiştir.

⁴⁶³ Kaya, **a.g.e.**, s.495

şirket tüzel kişilik kazandığı zaman veya bir işe başlamak için yetkilendirildiği zaman taahhüt edilen minimum sermaye miktarı 25.000 Ekü (Avrupa Hesap Biriminden) az olmamalıdır”⁴⁶⁴ denilmektedir.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 23 Kasım 1992 tarihli 92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı yönergelerde en az sermaye tutarı düzenlenmemiştir.

77/91 AET sayılı yönergeyi kodifiye eden 2012/30 AB sayılı yönerge ise 6. maddesinde en az sermaye tutarını düzenlemiştir. Bahsi geçen madde, “Üye ülke kanunları bir şirketin tüzel kişilik kazanması veya işyeri açması için yetkilendirilmesi için 25.000 Euro’dan az olmayan bir sermaye taahhüt edilmesini öngörür. Her beş yılda bir Avrupa parlamentosu ve konseyi komisyonun, antlaşmanın 50. maddesinin 1. fıkrası ve 2. fıkrasının g bendi uyarınca, sunacağı öneri doğrultusunda inceleme yaparlar ve gerekli görülürse 1. paragrafta belirtilen parasal miktarı birliğin ekonomik durumu çerçevesinde değiştirirler” şeklindedir.

6762 sayılı TTK madde 507’de düzenlenen asgari sermaye “*Limited şirketin esas sermayesinin en az beşyüzmilyon (beşmilyar) Türk lirası olması şarttır.⁽¹⁾ Ortakların koyacakları sermaye birbirinden farklı olabilir. Ancak, ortakların koyacakları sermayenin en az yirmibeşmilyon Türk lirası veya bunun katları olması lazımdır. Devir için bölme ve mirasın taksimi hali hariç olmak üzere ortağın sermayesi bölünmez bir bütündür. Bu maddede yazılı miktarlar, Bakanlar Kurulunca on katına kadar artırılabilir*” şeklindedir.

6102 sayılı TTK 580. Maddede “(1) *Limited şirketin esas sermayesi en az onbin Türk Lirasıdır. (2) Bu maddede yazılı en az tutar, Bakanlar Kurulunca on katına kadar artırılabilir*” şeklinde değiştirilmiştir.

Yeni TTK ile birlikte limited şirketlerin sermayesi 10.000 TL’ye çıkarılmıştır.

---

⁴⁶⁴ Directive 77/91 AET, **Official Journal**, L026, 31.01.1977, s.4 metinden çevrilmiştir.

B- ŞİRKETİN KENDİ ESAS SERMAYE PAYLARINI İKTİSABI

Şirketlerin kendi esas sermaye paylarını iktisabı 77/91 AET sayılı yönergede düzenlenmiş olup yönergenin temel amacı sermaye şirketinin kendi paylarını iktisap etmesi ile şirketin korunmasını sağlamaktır⁴⁶⁵. Söz konusu yönerge sermaye şirketi olan limited şirkete de uyarlanabilir.

6102 sayılı TTK'nın 612. maddesinin 1. fıkrası; 77/91 AET sayılı yönergenin 19. maddesinin 1.fıkrasının b bendinden esinlenmiştir. B bendi uyarınca "Kazanılmış payların nominal değeri veyahut onun yokluğunda hesaplanabilen değeri ve şirketin önceden kazandığı ve elinde tuttuğu payları ve kişinin kendi adına fakat şirketin hesabına kazandığı payları taahhüt edilen sermayenin %10'unu aşamaz" denilmektedir.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 92/101 AET sayılı yönerge 19. maddenin 1. fıkrasının b bendini değiştirmemiştir. 77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 2006/68 AT sayılı yönerge sözkonusu maddeyi değiştirmiştir. Yeni düzenleme "Kazanılmış payların nominal değeri veyahut onun yokluğunda hesaplanabilen değeri ve şirketin önceden kazandığı ve elinde tuttuğu payları ve kişinin kendi adına fakat şirketin hesabına kazandığı payları üye ülkelerin belirlediği sınırların üzerine çıkamaz. Bu sınır şirket ana sermayesinin %10'undan aşağı olamaz" şeklindedir. 2009/109 AT sayılı yönerge bu konuda herhangi bir değişiklik öngörmemiştir. 2012/30 AB sayılı yönerge yukarıda bahsedilen yönergelerin yaptığı değişiklikleri aynen korumuştur.

6762 sayılı TTK'nın 526. Maddesinde yer alan şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabı maddesi "*Sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmedikçe payların şirket tarafından iktisabı veya rehin olarak kabulü muteber olmaz; meğerki bu muameleler esas sermayeye iştirakten doğmayan alacakların ödenmesi maksadiyle*

---

⁴⁶⁵ Tekinalp, a.g.e.,s.99

vukubulsun. Sermaye koyma borcu tamamen yerine getirildikten sonra paylar ortaklık tarafından iktisap edilebilirse de bunların bedelleri ancak ortaklık mallarının esas sermayeyi aşan kısmı ile ödenebilir; aksi takdirde muamele muteber olmaz” şeklinde idi.

Fakat 6102 sayılı TTK'nın 612. Maddesi uyarınca bu hüküm değişmiş “(1) *Şirket kendi esas sermaye paylarını, sadece, bunları alabilmek için gerekli tutarda serbestçe kullanabileceği özkaynaklara sahipse ve alacağı payların itibari değerlerinin toplamı esas sermayenin yüzde onunu aşmıyorsa iktisap edebilir. (2) Şirket sözleşmesinde öngörülen veya mahkeme kararıyla hükme bağlanmış bulunan bir şirketten çıkma ya da çıkarma dolayısıyla, esas sermaye paylarının iktisabı hâlinde, birinci fıkradaki üst sınır yüzde yirmi olarak uygulanır. Şirket esas sermayesinin yüzde onunu aşan bir tutarda iktisap edilen esas sermaye payları iki yıl içinde elden çıkarılır veya sermaye azaltılması yoluyla itfa edilir. (3) Şirket kendi esas sermaye payları için ödediği tutar kadar yedek akçe ayırır. (4) Şirketin iktisap ettiği kendi esas sermaye paylarından kaynaklanan oy hakları ile buna bağlı diğer haklar, paylar şirketin elinde bulunduğu sürece donar. (5) Şirketin, iktisap ettiği kendi esas sermaye paylarına ait ek ve yan ödeme yükümlülükleri, söz konusu paylar şirketin elinde bulunduğu sürece istenemez. (6) Şirketin kendi paylarını iktisap etmesine ilişkin sınırlama ile ilgili hükümler, şirket esas sermaye paylarının, şirketin çoğunluğuna sahip bulunduğu yavru şirketlerce iktisabı hâlinde de uygulanır” şeklinde düzenlenmiştir.*

TTK'nın 612. maddesine göre şirket, bedeli kuruluşta tamamen ödenmiş kendi esas sermaye paylarını, sadece bunları alabilmek için gerekli tutarda serbestçe kullanabileceği öz sermayeye sahipse edinebilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus şirketin kendi paylarını edinmesi için sadece serbestçe kullanabileceği öz kaynağa sahip olma şartını aramaması ayrıca edinilecek payların miktarı için bir sınır çizmesidir. Bu durumda şirketin edineceği esas sermaye paylarının itibari değerlerinin toplamı esas sermayenin %10'unu aşmamalıdır ve bazı durumlarda esas sermaye %

20'ye kadar artabilir⁴⁶⁶. Ayrıca limited şirketin kendi paylarını iktisap etmesi için limited şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasına gerek yoktur⁴⁶⁷.

Söz konusu maddede şirketin kendi esas sermaye payları için ödediği tutar kadar yedek akçe ayrılması öngörülerek, sermayeden iadeyi engellemek ve alacaklılarla ortakların korunması amaçlanmıştır. Hükümde şirketin iktisap ettiği kendi esas sermaye paylarından kaynaklanan oy haklarının, bu paylar şirketin elinde bulunduğu sürece donacağı kabul edilmiştir fakat esas sermaye paylarının ortaklara veya üçüncü kişilere devredilmesi durumunda donan haklar yeniden canlanır. Şirketin iktisap ettiği kendi esas sermaye paylarına ait ek ve yan ödeme yükümlülüklerinin söz konusu paylar şirketin elinde bulunduğu sürece istenemeyeceği hükmünün sebebi şirketin kendisinin hem alacaklı hemde borçlu olamamasıdır⁴⁶⁸.

Son olarak, limited şirket esas sermaye paylarının iktisabının sınırlandırılmasının şirketin yavru şirketlerine de uygulanacağı anılan maddede ifade edilmiştir. Görüldüğü üzere değişen bu hükümde 77/91 sayılı sermaye yönergesinin etkileri mevcuttur.

IV- EŞİT İŞLEM İLKESİ

Eşit işlem ilkesi 77/91 AET sayılı yönerge madde 42'den alınmıştır. 42. maddede "Bu yönergenin uygulama amaçlarından biri de üye ülke kanunlarının aynı seviyede olan bütün paysahiplerine eşit muamalede bulunulmasını sağlamaktır" denilmiştir.

77/91 AET sayılı yönergeyi değiştiren 92/101 AET sayılı, 2006/68 AT sayılı, 2009/109 AT sayılı yönergeler ile 42. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

---

⁴⁶⁶ Yıldız, **a.g.e.**, s.150

⁴⁶⁷ Tekinalp, **a.g.e.**, s.556

⁴⁶⁸ Yıldız, **a.g.e.**, s.150

77/91 AET sayılı yönerge 2012/30 sayılı yönerge ile kodifiye edilmiştir ve eşit işlem ilkesi aynen korunmuştur.

6762 sayılı TTK'da düzenlenmeyen eşit işlem konusu 6102 sayılı TTK'nın 627. Maddesinde düzenlenmiştir. Sözkonusu madde “(1) *Müdürler ortaklara eşit şartlar altında eşit işlem yaparlar*” şeklindedir.

Müdürler ortaklara eşit şartlar altında eşit işlem yaparlar. Burada eşit şartlar altında eşit işlem sözkonusudur. Şayet bu hükümde mutlak eşitlik sözkonusu olmayıp şartlar eşit değilse tüm ortaklara eşit davranılmaz⁴⁶⁹.

---

⁴⁶⁹ Tekinalp, a.g.e., s.546

SONUÇ

Çalışmamızın bütününde ayrıntılı bir şekilde değinilen AB mevzuatının Türk şirketler hukukuna etkilerinin sonucu genel olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki noktalar öne çıkmaktadır.

Öncelikle Avrupa Birliği mevzuatında ultra vires kuralının olmayışı yeni TTK'ya da yansımış şirketlerin kanuni istisnalar hali saklı olmakla birlikte bütün haklardan yararlanabilecekleri ve borçları üstlenebilecekleri ifade edilmiştir.

Öte yandan, yeni TTK'da birleşme konusunda AB düzenlemelerine paralel olarak devralma yolu ile birleşme ve yeni şirket kurulması yoluyla birleşme olarak ayırım yapılmıştır. Bunun yanı sıra şirket birleşmelerine külli halefiyet, tasfiyesiz sona erme, pay sahipliğinin devamlılığı ve alacaklıların korunması ilkeleri hâkim olmuştur. Yeni TTK ile birlikte tasfiye halindeki bir şirketin malvarlığının dağıtılmamış olması koşuluna bağlı olarak birleşmeye katılabileceği ifade edilmiştir. Aynı zamanda yönetim kurulunun yazılı birleşme sözleşmesi, birleşme sözleşmesinin içeriği ve birleşme raporu yeni kanunda yer almıştır. Şirket birleşmeleri hususunda inceleme hakkı düzenlenmiş olup, inceleme hakkının kapsamını AB mevzuatıyla paralel olarak birleşme sözleşmesi, birleşme raporu, son üç yılın finansal tabloları, yıllık faaliyet raporları ve ara bilançoları oluşturmaktadır. Fakat burada AB yönergelerinde inceleme hakkının sadece ortaklara verildiği fakat yeni TTK'da büyük bir menfaat çevresine sunulduğu hususu göz ardı edilmemelidir. Yeni TTK ile birlikte yine AB yönergelerinden etkilenilerek sermaye şirketlerinin kolaylaştırılmış şekilde birleştirilmesi düzenlenmiştir. Kolaylaştırılmış şekilde birleşme devralan sermaye şirketinin, devrolunan sermaye şirketinin oy hakkı veren bütün paylarına veya oy hakkı veren paylarının en az % 90'ına sahip olduğu durumlarda geçerlidir. Yalnız oy hakkının %90'ına sahip olan şirketle birleşme durumunda azınlığa pay bedellerinin verilmesi ve birleşme nedeniyle ek ödeme veyahut herhangi bir şahsi sorumluluğun doğmaması gerekir. Kolaylaştırılmış şekilde birleşme meydana geldiği zaman TTK'da AB düzenlemeleri uyarınca şirket devrolunan şirket paylarının %100'üne sahipse

birleşme raporunu düzenlemez, incelemeye yükümlü değildir ve birleşme sözleşmesini genel kurulun onayına sunmayabilir. Eğer devralan şirket payların %90'ına sahipse birleşme raporunu düzenlemeye ve birleşme sözleşmesini genel kurula sunmaya mecbur değildir. Fakat inceleme hakkını kullanması gerekir. Bütün bunlara ilave olarak yeni TTK'da birleşmeye katılan şirketlerin alacaklılarının birleşmenin geçerlilik kazanmasından itibaren 3 ay içinde istemde bulunurlarsa devralan şirketin bunların alacaklarını teminat altına alacağı ifade edilmektedir.

Ayrıca yeni TTK'da kendine yer bulan şirketlerin bölünmesi konusunun özü AB mevzuatıdır. Öncelikle yeni TTK'da şirketlerin tam veya kısmi olarak bölüneceği ifade edilmiştir. Kanunda; bölünme sözleşmesinin, bölünme planının ve bölünme raporunun düzenlenmesi gerektiği ve içerikleri belirtilmiştir. Aynı zamanda bölünme işlemlerinin aynı AB düzenlemesinde olduğu gibi ortaklarca ayrıntılı bir şekilde incelenmesi sözkonusudur ve kanunkoyucu bölünme halinde alacaklıları koruyucu önlemler almıştır.

Yeni TTK'da sermaye şirketlerine, kolektif şirketlere, komandit şirketlere ve kooperatiflere tür değiştirme imkanı sağlanmıştır fakat bu imkanların sunulması AB kaynaklı değil iBirk'den alınmıştır.

Önemle belirtmek isteriz ki; şirketler topluluğu kavramı yeni TTK'ya girmiştir. Yeni TTK'da hâkim ve bağlı şirket tanımı yapılmıştır. Aynı zamanda bir teşebbüsün bir sermaye şirketinin paylarını elde ettiği takdirde bildirim, tescil ve ilan yükümlülükleri AB mevzuatı minvalinde düzenlenmiştir. Bağlı ve hâkim şirketin raporları, hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılmasının unsurları ve sonuçları, sorumluluğun unsurları da şirketler topluluğu bahsinde TTK'nın yeniliklerindedir. Bu konudaki önemli bir husus da payların %90'ına sahip hâkim şirketin, azınlığın paylarını satın alma hakkının ilk defa Türk hukuk sistemine dahil olmasıdır. Fakat burada ilgili AB yönergesinden farklı olarak satın alma hakkı için aleni pay alım teklifine gerek yoktur.

Vurgulamak istediğimiz bir diğer husus; AB yönergelerinde sınırlı sorumlu şirketlerin başka bir deyişle, sermaye şirketlerinin yani anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin yapıları ele alındığından şahıs şirketi niteliğindeki kollektif şirketler ve komandit şirketler bu yönergelerin kapsamı dışında kalmaktadır.

AB düzenlemesinde sermaye şirketlerinin asgari sermaye miktarı 25.000 Euro iken yeni TTK'da anonim şirketin asgari sermaye miktarı 50.000 TL, kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş halka açık olmayan anonim şirketlerin asgari sermayesi 100.000 TL'dir. Yeni TTK'da AB düzenlemesine paralel olarak tek kişilik anonim ve limited şirket kurulmasına izin verilmiştir. Aynı zamanda AB mevzuatına uygun olarak anonim şirketin esas sözleşmesinde bulunması gereken kayıtlar detaylı bir şekilde açıklanmış ve anonim şirketin aynı sermayesine bilirkişilerce değer biçilmesi ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmibeşinin tescilden önce ödenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yeni TTK, ilgili AB mevzuatından farklı olarak şirketin butlanına veyahut yokluğuna değil feshine dair hükümler düzenlemiştir. Anonim şirket esas sözleşmesinin ilanı ve pay sahiplerinin eşit koşullarda eşit işleme tabi tutulmaları AB yönergeleriyle uyumlu hale getirilmiştir. Tek kişilik anonim şirket olabileceği gibi tek kişilik yönetim kurulu hükmü getirilmiştir. AB mevzuatında olduğu gibi yeni TTK'da temsile yetkili olan kişilerin üçüncü kişilerle işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlamaktadır. Fakat işlemin işletme konusu dışında olduğunu bilen veya bilebilecek durumda olan üçüncü kişilerle yapılan işlemler şirketi bağlamaz. AB düzenlemesine paralel olarak taahhüt edilen sermayenin ciddi bir şekilde kaybı halinde genel kurul tarafından toplantı yapılacağı ve bu toplantının sonucuna göre tasfiye edilip edilmeyeceği hükmü getirilmiştir. Şirketin kendi paylarını iktisap veya rehin olarak kabul etmesi yeni TTK'da AB'nin yeniliklerindedir. Yönetim kurulu genel kuruldan yetki alarak anonim şirketin paylarının %10'unu aşmamak üzere satın alabilir. Yönetim kuruluna verilecek olan yetki 5 yıllık süreye tabidir. AB'deki uygulamaya benzer olarak yeni TTK'da kanuna karşı hile hükmü düzenlenmiştir. Esas olarak anonim şirket, kendi paylarını satın alabilmeleri için bazı istisnai durumlar dışında

başka kişilere avans, ödünç veremez ve malvarlığını teminat olarak gösteremez. Aynı zamanda şirket, yakın ve ciddi bir kayıp olduğu takdirde kendi paylarını genel kurul yetkilendirmesine ilişkin karar olmadan da iktisap edebilir. AB düzenlemesine paralel olarak şirketin kendi paylarını taahhüt yasağı vardır.

Bütün bunlara ek olarak yeni TTK'daki denetim konusu da AB düzenlemeleriyle uyumlaştırılmıştır. Bakanlar kurulunca belirlenen denetime tabi olan anonim şirketlerin ve şirketler topluluğunun finansal tabloları denetçi tarafından KAMUDESİK tarafından yayınlanan Türkiye Denetim Standartlarına göre denetlenir. Türkiye Denetim Standartları, Uluslararası Denetim Standartlarıyla uyumlu olarak hazırlanmıştır. AB mevzuatında olduğu gibi denetçi şirket genel kurulunca seçilir. Yeni TTK'da denetçinin bazı durumlarda mahkeme tarafından seçileceği ifade edilmiştir. Denetçinin görevden alınması ise yönetim kurulunun veya duruma göre sermayenin yüzde onunu, halka açık şirketlerde esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde beşini oluşturan pay sahiplerinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince, ilgilileri ve seçilmiş denetçiyi dinleyerek seçilmiş denetçinin şahsına ilişkin haklı bir sebebin gerektirmesi özellikle de onun taraflı davrandığı yönünde bir kuşkunun varlığı halinde meydana gelir. AB düzenlemesine uygun olarak kimlerin denetçi olabileceğine yeni kanunda yer verilmiştir. Denetçi olabilecek kişiler; yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir veya KAMUDESİK tarafından yetkilendirilmiş gerçek kişi meslek mensubunun yanı sıra ortakları sözkonusu meslek mensubu olan bir sermaye şirketinin de denetçi olabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca TTK'da denetçiliğin temel ilkesi olan bağımsızlık ve tarafsızlığa gölge düşürecek durumlar da tek tek sayılmış, bu durumlarda denetçi olunamayacağı belirtilmiştir. Ayrıca denetim raporu düzenlenmesi ve bu raporun; denetimin kapsamını, denetimin türünü ve finansal tabloları içereceği de yenilikler arasındadır. Denetçinin görüş yazıları yazması ve sır saklamadan dolayı yükümlülüğü de kanunda düzenlenen diğer hükümlerdir.

AB yönergeleri, yeni TTK'da olduğu gibi genel kurulun görevlerini ayrıntılı bir şekilde düzenlememiş olup bu konuda sadece genel bir çerçeve çizmiştir. Genel

kurula çağrı konusunda ve pay sahibinin temsili konusunda TTK ve AB düzenlemeleri arasında bazı farklılıklar vardır. Oy hakkının doğumu payın kanunen veya esas sözleşmeyle belirlenmiş bulunan en az miktarının ödenmesiyle meydana gelir. Aynı zamanda elektronik genel kurul ve bazı şirketlere internet sitesi kurma zorunluluğu getirilmiştir. AB uygulamasında olduğu gibi sermaye artırımına genel kurul toplantısıyla karar verilecektir. Halka açık olmayan anonim şirketlerin kayıtlı sermaye sistemini kabul edeceği hükmü düzenlenmiştir. Her pay sahibi, yeni çıkarılan payları mevcut paylarının sermayeye oranına göre alma hakkına haizdir. Şirketlerin esas sermayesinin genel kurul kararıyla azaltılacağı hükmü de getirilmiştir. Ayrıca mevzuatta imtiyazlı paylar konusu ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Anonim şirketin finansal tablolarının ilgili AB yönergesine uygun olarak bilanço, kâr-zarar hesabı ve bu hesaptaki notlardan oluşacağı belirtilmiştir. Aynı zamanda AB mevzuatında bulunan dürüst resim ilkesi TTK'ya yansımıştır. Şirketler topluluğunun finansal tabloları olan konsolide finansal tablolara da uygulanacak ilkeler yine AB mevzuatından esinlenmiştir. Bunlara ilave olarak bankaların, diğer kredi kurumlarının ve sigorta şirketlerinin finansal tabloları ve konsolide finansal tablolarına uygulanacak standartlar ifade edilmiştir.

Ayrıca AB mevzuatında olduğu gibi tek kişilik limited şirket kurma imkânı getirilmiş, limited şirket sözleşmesi içeriğindeki zorunlu kayıtlar ve limited şirketin tescili ve ilanı bu doğrultuda değiştirilmiştir. Limited şirketin sermaye miktarı 10.000 TL'ye çıkartılmıştır. Limited şirket kendi esas sermaye paylarını sadece bunları alabilmek için gerekli tutarda serbestçe kullanabileceği özkaynaklara sahipse ve alacağı payların itibari değerlerinin toplamı esas sermayenin yüzde onunu aşmıyorsa iktisap edebilir. Aynı zamanda limited şirket müdürleri ortaklara eşit şartlar altında eşit işlem yaparlar.

Kanaatimizce; Avrupa Birliği'nin yukarıda maddeler halinde anlatılan şirketler hukukuna ilişkin yönergelerinin Türk şirketler hukukunun yapısında meydana getirdiği değişiklikler şeffaflık, açıklık, kolay düzenleme yapabilme, hesap

verilebilirlik ilkeleri açısından önemli gelişmeler olup, şirketler düzeyinde Türkiye'nin Avrupa ile uyumlu bir sistem kurmasına olanak vermektedir. Bu durum ileride Türkiye'nin AB'ye üye ülke olması halinde Türk şirketlerinin iç pazarda faaliyet göstererek diğer Avrupa şirketleriyle eşit koşullara sahip olması ve onlarla rekabet edebilecek seviyeye ulaşmasını sağlayacaktır. Ancak ülkemizin AB'ye üye ülke olarak kabul edilmemesi halinde ise sözkonusu değişiklik ve yeniliklerin yine de olumlu etkisinin olduğu söylenebilir zira Türk şirketler mevzuatı bu sebeple kendi içerisinde daha adil, şeffaf, teknolojik gelişmelere uyumlu ve pratik bir yapıya kavuşmuş, bu konudaki mevzuat eksikliği tamamlanmış ve dolayısıyla uygulamada geçmişte ortaya çıkan sorunların bir daha yaşanmasını engelleyecek önlemler alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Akın, İrfan: “TTK M.208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.XVII, S 1-2, 2013, s. 1-19
- Aksoy, Tamer: “Müzakere Süreci Işığında AB Muhasebe Hukukundaki Düzenlemeler”, **Mevzuat Dergisi**, Sayı:93, Eylül 2005, s.1-25
- Arıcı, Fatih
Veziroğlu, Cem: **Kaldıraçlı Devralma ve Anonim Şirketin Finansal Yardım Yasağı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014
- Aydın, Alihan: **Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi**, İstanbul, Arıkan Yayınevi, 2008
- Aydoğan, Fatih: **Tek Kişi Ortaklığı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012
- Bahtiyar, Mehmet: “Türk Ticaret Kanunu ile Avrupa Birliği’nin Üçüncü Konsey Yönergesi Açısından Anonim Ortaklık Birleşmeleri ve Denetimi”, **Şirket Birleşmeleri**, Editörler: Haluk Sumer, Helmut Pernsteiner, İstanbul, Alfa Yayınları, 2004
- Bahtiyar, Mehmet: **Ortaklıklar Hukuku**, İstanbul, Beta Yayınevi, 2016

- Bahtiyar, Mehmet
Hamamcıoğlu, Esra: **Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları,**
İstanbul, Beta Yayınları, 2014
- Bahtiyar, Mehmet: “6102 Sayılı TTK ve İkincil Düzenlemelere Göre Anonim
Şirketlerde Genel Kurula Elektronik Yoldan Katılma”,
Makaleler III, İstanbul, Beta Yayınları, 2014
- Bahtiyar, Mehmet: **Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye
Artırımı**, İstanbul, Beta Yayınları, 1996
- Bilgili, Fatih
Demirkapı, Ertan: **Şirketler Hukuku**, Bursa, Dora Yayınları, 2013
- Bilici, Nurettin: **Avrupa Birliği- Türkiye İlişkileri**, Güncelleştirilmiş 3.
Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2007
- Bozkurt, Enver
Özcan, Mehmet
Köktaş, Arif: **Avrupa Birliği Hukuku**, 4. Baskı, Ankara, Asil Yayınları,
2008
- Bulut, Abdülkadir: **Anonim Şirket Elektronik Genel Kurul Uygulamasında
Paysahiplerinin Bilgi Alma Hakkı**, Ankara, Adalet
Yayınevi, 2014
- Craig, Paul
De Burca, Grainne: **Eu Law, Text, Cases and Materials**, Fifth Edition,
Oxford, Oxford University Press, 2011
- Çamoğlu, Ersin: “Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Kötüye Kullanılmasından
Doğan Sorumluluk Davaları”, **Galatasaray Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2013/2

- Çebi, Hakan: **İşletme Sözleşmeleri**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014
- Çeker, Mustafa: “Limited Şirketler”, **Şirketler Hukuku**, Editör: Sami Karahan Güncellenmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2013
- Demir, Volkan:
Bahadır, Oğuzhan “Yeni Avrupa Birliği Yönergesi (2013/34 EU) Kapsamında Bireysel Finansal Tablolar”, **Mali Çözüm Dergisi**, Ocak-Şubat 2014, s.13-32
- Dine, Janet
Koutsias Marios: **Company Law**, 7th Edition, Palgrave Macmillan, 2009
- Doğan, Beşir Fatih: “Avrupa Birliğinin 77/91 EWG No’lu İkinci Şirketler Yönergesinde Değişiklik Yapan 2006/68 EWG No’lu Yönergesinin Getirdiği Yenilikler”, **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, Cilt:7, No:2, 2008, s.1-12
- Gerven, Dirk Van: **Capital Directive in Europe, The Rules on Incorporation and Capital of Limited Liability Companies**, Cambridge University Press, United Kingdom, 2014, <https://books.google.com.tr>
- Giray, Rabia Eda: “Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Şirketler Topluluğu”, **Şirketler Hukuku**, Editör: Sami Karahan, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2013
- Gürel, Murat **Anonim Şirketin Kendi Paylarının İktisabı Amacıyla Finansal Destek Verme Yasağı**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2014

- Grundmann, Stefan
Möslein Florian: **European Company Law**, Oxford, Intersenta,
Antwerpen, 2007
- Helvacı, Mehmet: “Anonim Ortaklıkların Bölünmesi”, **Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu**, Proje Yöneticisi: Ünal Tekinalp, İstanbul, 2001
- Helvacı, Mehmet: **Anonim Ortaklıklarının Bölünmesi**, İstanbul, Beta Yayınları, 2004
- Hopt, Klaus J.: “Corporate Governance in Europe: Critical Review of the European Commission’s Initiatives on Corporate Law and Corporate Governance”, **New York University Journal of Law & Business**, Volume 12, Fall, 2015, s.139- 213
- Jacobsen, Christen Boye: “An Introduction To Modern EU Company Law”, **RGSL Working Papers**, No:28, Rıga, 2005, <http://www.rgsl.edu.lv>
- Kaczorowska, Alina: **European Union Law**, Second Edition, New York, Routledge, 2001
- Karaman Coşkun, Özlem: “Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Şirketler Topluluğu”, **Şirketler Hukuku**, Editör: Sami Karahan, Güncellenmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2013
- Karlık, Rıdvan: **Avrupa Birliği**, 11. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2014

- Kaya, Arslan: “Ticaret Sicili ve Sermaye Şirketlerinde Kamuyu Aydınlatma”, **Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu**, Proje Yöneticisi: Ünal Tekinalp, İstanbul, 2001
- Kendigelen, Abuzer: “Sermaye Şirketlerinde Ehliyet, Temsil, Butlan ve Kurulustan Doğan Sorumluluk”, **Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu**, Proje Yöneticisi: Ünal Tekinalp, İstanbul, 2001
- Keşli, Ahmet: “Birleşme, Bölünme, Tür Değişirme”, **Şirketler Hukuku**, Editör: Sami Karahan, Güncellenmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2013
- Moroğlu, Erdoğan: **Anonim Ortaklıklarda Sermaye Arttırımı**, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 3. Baskı, İstanbul, XII Levha yayınları, 2015
- Moustaki, Guy
- Engammere, Valerie: “Avrupa Birliği Şirketler Hukuku”, Çeviren Ayşegül Sezgin Huysal, **MÜHF-HAD**, C.14, s.253-289
- Murphy, T. Daniel: “The Amended Proposal for a Fifth Company Law-Nihil Novum”, **Richmond School of Law, Law Faculty Publications**, 1985, s.215-235
<http://scholarship.richmond.edu>

- Nilsson Okutan, Gül: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Şirketler Topluluğu**, 1. Baskı, XII Levha Yayınları, 2009
- Okutan, Gül: “Şirketler Hukukunda Yeni Görünümler, Tek Kişi Ortaklığı”, **Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu**, Proje Yöneticisi: Ünal Tekinalp, İstanbul, 2001
- Özdamar, Mehmet: “6102 sayılı TTK Hükümleri Çerçevesinde Anonim Şirketlere Ayni Sermaye Konulmasına İlişkin Çeşitli Sorunlar”, **I. Ticaret Hukuku Uluslararası Sempozyum Tebliği**, 2014
- Özkorkut, Korkut: **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, T. İş Bankası A.Ş. Vakfı, Ankara, 2013
- Özsunay, Ergun: **Avrupa Birliği Hukuku ve Türkiye-AB İlişkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015
- Paslı, Ali: **Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi**, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2004
- Puijk, S.F.: “The Societas Privata Europae Doomed to Fail?”, July 2012, s.1-29 <http://dare.uva.nl>
- Pulaşlı, Hasan: “Elektronik Ortamda Anonim Şirket Genel Kurullarına İlişkin Düzenlemelerin Evrimi ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Durum”, **Arslanlı Bilim Arşivi**, s.1-76 <http://www.arslanlibilimarsivi.com>

- Pulaşlı, Hasan: **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013
- Sevim, Şerafettin
Çetinoğlu, Tansel
Niyazi, Kurnaz
“Avrupa Birliği Müzakereleri Sürecinde AB 8. Yönergesi Kapsamında Türkiye’de Denetim ve Denetçilik Mesleğinin Durumu: AB Müzakereleri Gelişim için Bir Fırsat Mıdır?”
Mali Çözüm Dergisi, İSMMMO, Ocak-Şubat-Mart, Sayı:74, s.44-76
- Steiner, Josephine
Woods, Lorna: **EU Law**, 10th Edition, Oxford, Oxford University Press 2009
- Tekinalp, Ünal: **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme**, Güncelleştirilmiş 4. Baskı, İstanbul Vedat Kitapçılık, 2015
- Tekinalp, Ünal
Tekinalp, Gülören: **Avrupa Birliği Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2000
- Tekinalp, Ünal: “Sermaye Ortaklıklarının Yılsonu Finansal Tabloları”, **Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu**, ProjeYöneticisi: Ünal Tekinalp, İstanbul, 2001
- Ventoruzzo, Marco: “The New European Model Company”, **Harvard Law School Forum**,14.05.2015
<http://corp.gov.law.harvard.edu>

- Yazıcı, Alper Hakkı: “Yeni Türk Ticaret Kanununda Şirket Birleşmeleri”,
Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı:14, 2013
- Yıldız, Şükrü: “Avrupa Topluluğunun Kamuyu Aydınlatmaya İlişkin
9 Mart 1968 tarih ve 68/151 EEC sayılı bir No’lu Şirketler
Hukuku Konsey Yönergesi”, **Atatürk Üniversitesi
Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.III, Sayı:1, 1999
- Yıldız, Şükrü: “Avrupa Topluluğunun Anonim Şirketlerin Birleşmesine
İlişkin 9 Ekim 1978 Tarih ve 78/855 EEC Sayılı
Şirketler Hukuku Üçüncü Yönergesi, **Atatürk
Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.IV,
Sayı:1, 2000
- Yıldız, Şükrü: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited
Şirketler Hukuku**, İstanbul, Arıkan Yayınları, 2007

YÖNERGELER

- Directive 68/151 EEC, Official Journal of the European Union, L065, 14.03.1968
- Directive 2009/101 EC, Official Journal of the European Union, L259/14, 16.09.2009
- Directive 2012/17 EU, Official Journal of the European Union, L156, 13.06.2012
- Directive 2007/63 EC, Official Journal of the European Union, L300/47, 17.11.2007
- Directive 2009/109 EC, Official Journal of the European Union, L259/14, 02.10.2009
- Directive 2011/35 EU, Official Journal of the European Union, L110/1, 29.04.2011
- Directive 82/891 EEC, Official Journal of the European Union, L378, 31.12.1982
- Directive 2014/59 EU, Official Journal of the European Union, L173/190, 12.06.2014

Draft Proposal for a Ninth Council Directive

Directive 2004/25 EC, Official Journal of the European Union, L142/12, 30.04.2004

Directive 77/91 EEC, Official Journal of the European Union, L26, 31.01.1977

Directive 92/101 EEC, Official Journal of the European Union, L347, 23.11.1992

Directive 2006/68 EC, Official Journal of the European Union, L264, 25.09.2006

Directive 2012/30 EU, Official Journal of the European Union, L315/74, 14.11.2012

Directive 89/667 EEC, Official Journal of the European Union, L395, 30.12.1989

Directive 2009/102 EC, Official Journal of the European Union, L 258/20, 16.09.2009

Directive 2003/58 EC, Official Journal of the European Union, L221, 04.09.2003

Directive 89/666 EEC, Official Journal of the European Union, L395, 30.12.1989

Directive 84/253 EEC, Official Journal of the European Union, L126, 10.04.1984

Directive 2006/43 EC, Official Journal of the European Union, L157/87, 09.06.2006

Directive 2008/30 EC, Official Journal of the European Union, L81/53, 20.03.2008

Directive 2013/34 EU, Official Journal of the European Union, L182/19, 29.06.2013

Directive 2007/36 EC, Official Journal of the European Union, L 184/17, 14.07.2007

Directive 2014/59 EU, Official Journal of the European Union, L173/190, 15.05.2014

Draft Fifth Directive

Directive 78/660 EEC, Official Journal of the European Union, L222, 14.08.1978

Directive 90/604 EEC, Official Journal of the European Union, L317, 08.11.1990

Directive 90/605 EEC, Official Journal of the European Union, L317, 08.11.1990

Directive 2001/65 EC, Official Journal of the European Union, L283, 27.10.2001

Directive 2003/ 38 EC, Official Journal of the European Union, L120, 15.05.2003

Directive 2003/51 EC, Official Journal of the European Union, L178/16, 17.07.2003

Directive 2006/43 EC, Official Journal of the European Union, L157, 09.06.2006

Directive 2006/46 EC, Official Journal of the European Union, L224, 16.08.2006

Directive 2009/49 EC, Official Journal of the European Union, L 164/42, 26.06.2009

Directive 2012/6 EU, Official Journal of the European Union, L81/3, 21.03.2012

Directive 91/674 EEC, Official Journal of the European Union, L 374, 31.12.1991

Directive 86/635 EEC, Official Journal of the European Union, L372, 31.12.1986

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

[http:// europa.eu/about-eu/eu-history/founding-fathers](http://europa.eu/about-eu/eu-history/founding-fathers)

<http://ytb.gov.tr>

<http://www.mfa.gov.tr>

<http://www.ekonomi.gov.tr>

<http://www.ab.gov.tr>

[http:// books.google.com.tr](http://books.google.com.tr)

[http:// eur-lex-europa.eu](http://eur-lex-europa.eu)

<http://europa.eu/youreurope/business/start-grow/europeancompany-legal-form>

<http://law.au.dk>

<http://www.commerciallaw.com.ua>

<http://corp.gov.law.harvard.edu>

<http://www.arslanlıbilimarşivi.com>

<http://scholarship.richmond.edu>

[http:// www.mhc.ie](http://www.mhc.ie)

<http://dare.uva.nl>

<http://ec.europa.eu>